

BIBLIOTECA NAZ.

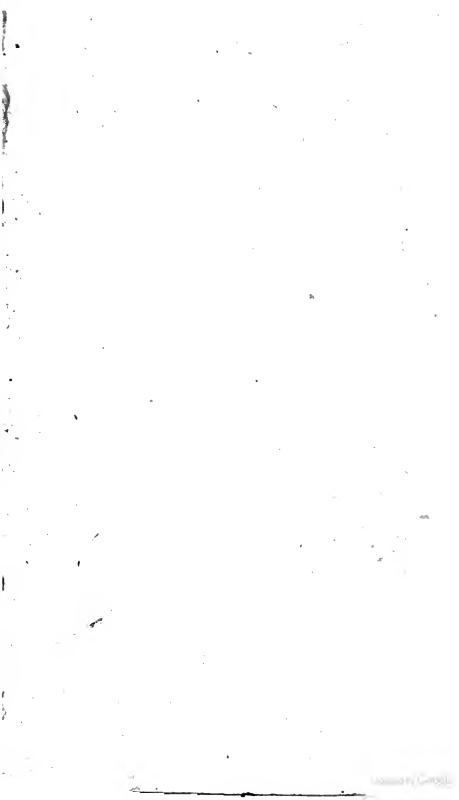
Vittorio Emanuele III

XXX

B

13

NAOLI

JOHANNIS
CRATONIS

à
KRAFTHEIM

Archiatri Casarei, & aliorum Excellentissimorum Medicorum ac Philosophorum,

CONSILIORUM, ET EPISTOLARUM MEDICINALIUM.

LIBER TERTIUS

Labore & industria

LAURENTII SCHOLZII,

Medici Vratisl. in

lucem editus

Cui jam accessit ejusdem Autoris *μικροτέχνη*
seu parva ars Medicinalis

Cum duplici Indice Consiliorum & Rerum.

FRANCOFURTI

Sumptibus, JOHANNIS PETRI ZUBRODT,

ANNO MDC LX XI.

Clarissimo, atque Excellentissimo

V I R O

Philosopho & Medico celeberrimo

Domino

SALOMONI ALBERTO

NORIBERGENSI,

Inclytæ Academiæ VVittebergensis Profes-
sori dignissimo.

Amico suo veteri, & integerrimo,

LAURENTIUS SCHOLZIUS

SIL. DOCTOR,

*Librum hunc Tertium Consiliorum, & Epistolarum
Medicinalium, syncera amicitia ergo*

DD.

LAURENTII SCHOLZII MEDICI VRATISL.

Ad omnes arti Medicæ addictos,

PROOEMIUM.

Admirantur forsitan aliqui, cur tot consilia à Germanis Medicis conscripta, in apertum proferre ausus sim. Hoc institutum meum, ne à quibusdam aliter, atque volo accipiatur, causas quibus motus, hoc quicquid est laboris aggressus sum, paucis nunc, multa brevitatis causa omittens, recensebo. Exterorum solummodo Medicorum consilia in arte nostra hætenus in lucem edita esse, omnibus notum est. His Germani nostri contenti, ac ea supra modum admirantes, sua quæ tamen nostris hominibus, cum longe alia apud nos praxin exercendi ratio sit, plus proficere potuissent, neglexerunt, ac studiose occultarunt. In aliis enim regionibus, ut ii sciunt, qui in illis locis aliquandiu versati sunt, hic mos observatur, ut morbo aliquo, etiam leuiusculo, correpti, statim ac is inuasit; ac Medicos confugiant, eorumque auxilium implorent. Medici igitur illi, nobis longe fe-

liciores, methodice curam aggredi, hanc continuare, & ad finem usque perducere possunt. Apud nos autem raro quis in initio statim morbi Medicos consulit, quin potius omnia prius vulgi remedia experitur, ac cum nulla fere, vel exigua admodum spes vitæ amplius reliqua est, tum demum Medicorum opem implorat, sibi que amissam valetudinem restitui cupit. Hic cum secundum canones curam instituere impossibile sit, methodum prudentiæ sequi, ac quid pro præsentis morbi statu agendum sit, artificiosa conjectura investigare necesse est. Hoc autem quam difficile sit, ac quam exercitatos expertosque Medicos requirat, quilibet me etiam tacente, per se facile judicare potest. Hinc mirum non est, quod multi apud nos integre ac perfecte sanitati restitui nequeant, ac plurimi quoque sua potius, quam Medicorum culpa vitam cum morte commutent. His ita stantibus, quis non videt, quanta horum consiliorum, quæ nobis non tantum usum artis monstrant: verum etiam quomodo nos, quovis morbi tempore ab ægrotis accersiti, gerere debeamus, docent, sit utilitas atque præstantia? Ad hæc cum teste Galeno, lib. 9. Meth. med. cap. 6. fieri nequaquam possit, etiamsi methodum quandam habeamus, per universalia vocata theoremata, ut sine multiplici in
 ægris

PROEMIVM.

ægris singulatim exercitatione, quod ex usu fit faciamus, ac Cicero ipse, I. Offic. libro, Medicum, etiam si artis præcepta noverit, nihil tamen laude dignum sine usu & exercitatione consequi posse statuat, hanc etiam ob causam exercitatisimorum Medicorum observationes, quæ præterquam, quod modum universalialia particularibus recte applicandi monstrant, plurima etiam ad graviores morbos remedia, eaque, quod frequenti longoque medendi usu comprobata sint, tutissima, nobis patefaciunt, nequaquam suppressendæ; sed potius in communem ægrotorum usum Medicinæ cultoribus, ut eas sibi imitandas proponant, publicandæ erunt. Quoniam autem sæpenumero evenit, ut viri excellentes, adducti partim verecundia, quæ maxime liberales animos comitatur, partim metu, ut qui prævideant, quanto cum periculo quis multorum hominum iudicia in se provocet, ingenii sui monumenta, in publicum non divulgent; cui libet nostrum obnixe operanda est, ut si quid illorum, quo juvari publica studia possint, quæ sepulta quodammodo, nisi aliorum industria publicarentur, forent, in manus nostras pervenerint, ea doctis hominibus legenda edamus; ne existimationi horum Autorum, quæ per se apud sincere iudicantes satis tuta est, nimis addicti commo-

PROEMIVM.

dis generis humani invidisse videamur. Ac licet nonnulli reperiantur, qui nihil, nisi tanquam *τετραγώνων ἀνευ ψόρου*, publicandum esse existimant, ideoque talia monumenta, quod summa nonnunquam perfectio in his desideretur, ac quod leviori opera, non in hoc ut ederentur, scripta sunt, repudianda putant: ego tamen talibus minime assentiri possum, quin potius firmiter statuo, nihil omnino, etiamsi rude id, & impolitum sit, modo ex eo non parum frugis ad veros & candidos harum rerum studiosos redire possit, rejiciendum esse. Rem enim quærimus, & artis experimenta, id est, quæ illi propria sibi & peculiaris ad graviores morbos habuerint remedia, multo longoque medendi usu, & frequenti meditatione probata scire avemus. Sunt etiam hodie non pauci, imo verò, quam par foret, plures quibus nihil antiquius est, quam ut talia scripta, vel ambitione quadam, ut habeant, quo præ cæteris excellant, vel avaritia, lucrum faciant, quoad possunt, non sine magno multorum ægrotantium detrimento, occultent. Sed mittamus tales, ac potius quantum in nobis est, pro facultate nostræ humanæ vitæ atque incolumitati aliqua ex parte prodesse studeamus: Hæc mecum reputans, atque etiam intelligens, nihil homine bene liberaliterque instituto magis dignum esse, quam

PROEMIVM.

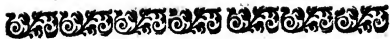
quam quibus modis possit, de aliis bene mereri, nihilque tam proprium humanitatis atque amoris sit, quam communicatio, ac ut Ciceroni videtur, semper aliquid ad communem utilitatem afferendum sit, nolui diutius consilia ista Medica, quæ, ut spero, quam plurimis in Medicina exercenda non parum proderunt, id quod illi, qui ista diligenter perlegerint, fateri cogeantur, occultare atque suppressere; sed multis communia facere volui. Quod si hunc laborem nostrum Medicinæ studiosis gratum acceptumque esse intellexero, obnixè in posterum operam dabo, ut quæ multis retro annis iudicio delectuque singulari adhibito *ὄνκ ἀκονιτί* in eum in primis finem, ut usibus meis inservirent, congeffi, ea universa plena manu *καὶ ἀφθέρως* sanioris Medicinæ cultoribus communem, hacque ratione plurimorum inopiæ subveniam. Sed antequam finem huic præfationi imponam, gratiam & debeo & habeo immortalam, clarissimis atque excellentissimis viris, amicis meis charissimis, Domino Doctori JOHANNI HERMANNO, Illustrissimorum Principum Bregensium Medico dignissimo, nec non Domino Doctori DANIELI SCHEPSIO, ac TOBIÆ FISCHERO, Physicis Medicis inclytæ Reipublicæ Schvvidnicensis, qui me in hoc pro-

posi-

PROOEMIUM.

posito meo pro virili adjuvare conati sunt. Ut autem deinceps quoque idem factitare student, ipsos publicæ utilitatis causa peramanter rogatos volo. Et hæc nunc habebam, quæ candidis lectoribus insinuanda esse existimaui, quæ ut ab optimo profecta sunt animo, ita ut in optimã quoq; partē interpretentur, majorem in modum oro. His bene feliciterque valete, Lectores amantissimi, meque commodis vestris addictissimum amare pergite, ac conatus istos nostros ad Medicinam artium omnium, Hippocratis testimonio, præclarissimam exornandam, atque amplificandam directos, æqui bonique consulite. Vra-
tislaviæ die 6. Februarii, an redemptionis
humanæ 1592.

INDEX CONSILIORUM.

Morbi virorum & juvenum.

1. *in catarrho, pro quodam Theologo.*
2. *in preservatione ab Apoplexia, pro quodam nobili viro.*
3. *De precautione ab apoplexia, pro alio quodam nobili viro.*
4. *in epilepsia nocturna, pro quodam nobili juvene.*
5. *in paralyfi pro quodam honesto viro.*
6. *Pro preservatione à phthisi, pro quodam magnifica viro.*
7. *in catarrho falso delabente ad pulmones, eosque exulcerante, pro eodem.*
8. *Pro phthificis.*
9. *in palpitatione cordis, pro quodam Theologo.*
10. *in Cordis palpitatione, pro quodam Comite.*
11. *De renum affectionibus atque calculo, pro quodam nobili viro.*
12. *in colica, pro quodam Theologo. (Domino*
13. *in colica, & parysi excolia pro quodam generoso*
14. *in paralyfi excolica, pro quodam Theologo.*
15. *in fluxu hamorrhoidum, pro quodam generoso Domino.*
16. *in febris pestilenti, seu morbo, quem vocant, Ungaricum.*
17. *de preservatione à peste, quibusdam Moravia proceribus prescriptum.*
18. *in alopecia, pro quodam Nobili.*
19. *in rubore faciei, pro quodam nobili viro.*

Morbi puerorum.

20. De furfuribus, scabritie frontis, rubedine faciei, & excoriatione digiti, pro quodam Nobili.
21. De pruritu in capite, pro quodam Nobili.
22. in affectu manuum, humerorum dolore, ac tumore pedum, pro quodam magnifico Domino.
23. De tumoribus articularum.
24. De catarrhis puerorum strangulationem minitantibus, cum epilepsia.
25. De vermibus, variolis & morbillis puerorum.

Morbi mulierum.

26. in periodico dolore capitis, pro quadam nobili Matrona.
27. in paralyti dextri lateris, pro quadam honesta Matrona.
28. In convulsione flatulenta, pro honesta quadam femina gravida.
29. in dolore stomachi, feбри colliquante, virium imbecillitate, & animi deliquio, pro quadam nobili femina.
30. in cachexia, pro quadam magnifica Domina.
31. De hydrope monstroso.
32. De fluxu ventris & vomitu gravida, pro quadam honesta Matrona.
33. in nimia alvi lubricitate, & menstruis, tum rubris, tum albis, immodice fluentibus, pro quadam honesta Domina.
34. in nimio menstruorum fluxu, cum inflatione
matri-

matricis, & pallore corporis, pro quadam magnifica fœmina.

35. In dolore & suffocatione matricis, pro quadam nobili fœmina.

36. in ardore urine, cum exulceratione colli vesicæ, & pudendi, ac mictu cruento, pro quadam honesta Matrona.

Morbi virginum.

37. in mensium retentione, & catalepsi, ex epatis, venarumque opilatione, pro quadam puella.

Morbis puellarum.

38. in feбри quartana, & epilepsia, pro quadam puellula nobili quatuor annorum.

INDEX RERUM.

A.

<i>Absynthii succus</i>	241
<i>Alimenta in bilem degenerantia</i>	7
<i>Alvi profluvium in hydrope periculosum</i>	146
<i>Alvus dura in tempore emollienda</i>	14
<i>Amygdalinum oleum emollit alvum</i>	71
<i>Anisi deliquium</i>	133
<i>Anisum pro flatibus ventriculi</i>	12
<i>Apoplexia quid</i>	16
<i>eiusdem causa</i>	21
<i>humores ea intollendi</i>	19
<i>Apertio pedis hydrofici per cauteria</i>	148
<i>Aqua ex hirundinibus</i>	28
<i>Aqua fœniculi variolos & morbillos expellit</i>	119
<i>Articulorum affectus</i>	106
<i>eiusdem materia</i>	ib.
<i>Asseres cupressi in apoplexia capiti admoventi</i>	25
<i>Avena frixa egregium fomentum in doloribus colicis</i>	83
<i>Auxilia pro calculo</i>	56

contra intemperiem 22

B.

<i>Balsamum Mumie</i>	248
<i>Balsamum sulphuris</i>	249
<i>Balsamum puerorum</i>	152
<i>Bilis</i>	328(7)
<i>Bilis prassina unde oriatur</i>	
<i>Bilis prassina indicium</i>	8
<i>Bolus pituitam educens</i>	63

C.

<i>cachexia</i>	140
<i>calculi causa</i>	313
<i>catharri prasagium</i>	31
<i>canceri curatio</i>	289
<i>caput afficitur vel per se vel per consensum</i>	120
<i>carbo absynthiacus</i>	201
<i>carbo in frusto salis</i>	20
<i>catharri lapsus</i>	ib.
<i>catharrus per nares innocens</i>	4
<i>catharri motus ad exteriora</i>	ib.
<i>colica unde</i>	69
<i>cosica preservatio</i>	77
<i>conditum polychrestum</i>	14
<i>coriandrum pro vaporibus</i>	12
<i>cor quomodo refocillandum</i>	45

corroborantia | 54

D.

destillationes falsae quotem-
pore frequentes 36

diarrhaea non immodica
negligenda 154

dislocatio 282

diuretica quae? 313

dysuria 270

dolor capitis periodicus 120

dolor stomachi 133

E.

ebriosis plerumque sunt a-
poplectici 33

epatis calor nimis impe-
dit bonam sanguifi-
cationem 11

epilepsia, ratio victus in ea
25

epilepsia infantum 132

erasti sententia de Me-
dicamentorum propriis facultatibus
179

evaporationes, remedium
proiisdem 47

F.

febris colligans 133

febris pestilens quomodo
praecavenda 86

in eadem aromata per-
niciosa 87

febris putrida 349

febris tertiana 278

tertiana notha 279, 284

fungi 284

G.

Gallica lues 198

Gangrana, pro eadem ca-
cataplasma 281

Glied-Wasser 286

Gonorrhoea, singulare ad
eam tollendam 290 (129)

Gravida non evacuada

Guajaci decoctum com-
mendatur in phthisi 41

H.

historia de Legato quodam
Caroli V. 6

humoris aquosi evacuatio
145

humorum remedia 17

humores qui nutriant 230

humorum contemperatio
98

hymen index virginitatis

I.

imbecilles molliter curan-
di 8

intestinorum siccitas one-
rant inntilia in corpore
detineri facit 11

insula $\kappa\alpha\kappa\omicron\sigma\mu\acute{\alpha}\chi\omega$ in-
utilia 61

jus galli 267

K.

$\kappa\alpha\delta\alpha\rho\tau\iota\kappa\acute{\alpha}$ $\Phi\acute{\alpha}\rho\mu\alpha\kappa\alpha$

L.

Lacasini 39

Lapis calaminaris commi-
nutus et pulverisatus
remedium oculorum

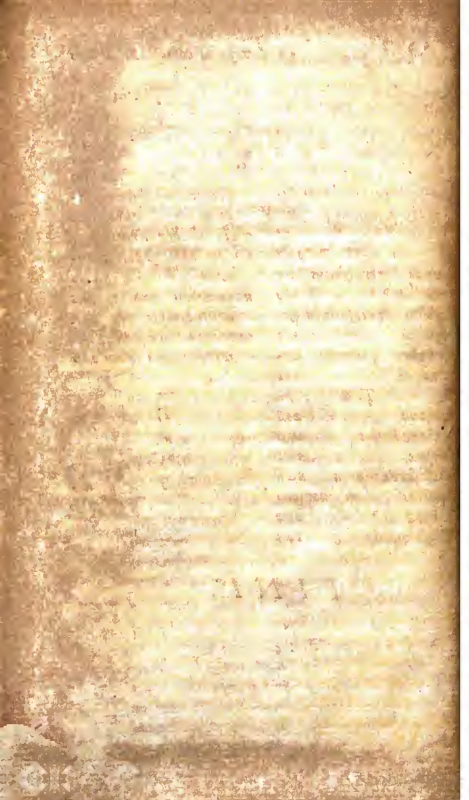
INDEX RERVM.

<p><i>lapis fabulosus</i> 232 <i>M.</i> <i>Magisterium perlarũ</i> 243 <i>Mechoaca</i> 184 <i>Melancholia</i> 328 <i>Membra debilia ad officium revocanda</i> 11 <i>Menses quomodo provocandi</i> 310 <i>Minium</i> 188 <i>Morbilorum curatio</i> 119 <i>eosdem expellit aqua fœniculi</i> <i>ibid.</i> <i>Morbi Chronici</i> 338 <i>Morborum causa</i> 377 <i>Myrrha in nepenthe loco</i> <i>Mumia substituenda</i> 245 <p style="text-align: center;"><i>N.</i></p> <i>Nepenthe</i> 240 <i>Nux vomica ad canes necandos</i> 184. 211 <p style="text-align: center;"><i>O.</i></p> <i>Oenema pro colica</i> 72 <i>Oleum ebulinum</i> 250 <i>Opium an frigidum?</i> 211 <i>Oratores cur sitiant à concione</i> 8 <i>Ortus excrementorum</i> 2 <p style="text-align: center;"><i>P.</i></p> <i>Palpitatio cordis & tremor ejusdem quomodo differant</i> 50 <i>Palpitationi qui obnoxii undè oriatur?</i> 51. <i>(ib.</i> <i>causa ejusdem alia</i> 52</p>	<p><i>curatio ejus</i> <i>ib.</i> <i>Paralyfis</i> 31 <i>Piperis grana stomachum calefaciunt</i> 12 <i>Pituita ex quibus causis generetur</i> 1 <i>Pituita locus</i> 2 <i>Pituita ventriculi</i> 4 <i>Pituitam sequentes affectus</i> <i>ib.</i> <i>Pituita proventus quomodo cavendus</i> 19 <i>Podagra, pulvis pro eadem</i> 295 <i>Præservatio ab appoplexia</i> <i>Pulvis cornu cervi</i> 73. (16 <i>Pulvis stomachalis</i> 12 (65 <i>Phlegma, rotula pro eodem</i> <i>Physici qui antiquis</i> 33 <i>Pestis causa</i> 209 <i>Pestis num sine febre</i> 213 <i>Pestis præservatio</i> 117 <p style="text-align: center;"><i>Q.</i></p> <i>Quo ordine Theophrastica legenda</i> 236 <p style="text-align: center;"><i>R.</i></p> <i>Rana viva ventri applicata dolores colicos attrahit</i> 72 <i>Raphani radix</i> 88 <i>Remedia in frigida intemperie</i> 17 <i>Renum intemperies quomodo tollenda</i> 57 <i>Rubia</i> 232</p>
---	---

INDEX RERV M.

<i>Ruboris faciei duo scopi</i>			
	98		<i>V.</i>
		<i>vapores copiosi cur sursum</i>	
		<i>exhalent</i>	2
<i>S.</i>		<i>vaporibus resistentia</i>	11
<i>facculus stomachalis</i>	130	<i>vinum absynthites in pal-</i>	
<i>salvia pro tremore</i>	254	<i>itatione cordis</i>	53
<i>sanguinis rejectio, quid in</i>		<i>viola Martia</i>	244
<i>ea agendum</i>	36	<i>virgo an naturaliter ex</i>	
<i>sanguis leporinus</i>	100	<i>primo concubitu concipi-</i>	
<i>senectus nos frigidiores fa-</i>		<i>piat</i>	194
<i>cit & pituitam causat</i>	58	<i>virium habendaratio</i>	11
<i>soldanella</i>	147	<i>unguentum scabiem cu-</i>	
<i>somnus meridianus an</i>		<i>rans</i>	180
<i>noceat?</i>	189	<i>unguentum pro manus</i>	
<i>spasmus universalis in in-</i>		<i>dextra impotentia</i>	254
<i>fante</i>	173	<i>unguenta quid juvent in-</i>	
<i>surda stri quomodo cu-</i>		<i>ternas partes</i>	206
<i>randi</i>	281		
		<i>X.</i>	
<i>T.</i>		<i>Y.</i>	
<i>tertiana</i>	278	<i>Z.</i>	
<i>tertiana notha</i>	279	<i>Zinziberis brodium pro</i>	
<i>therma</i>	142	<i>ventriculo</i>	68
<i>trochisci de vipera</i>	264		
<i>tumores pedum quomodo</i>			
<i>curandi?</i>	262		
<i>Tussis valida</i>	144		

F I N I S.

CONSILIUM PRIMUM.

IN CATARRHO PRO
quodam Theologo.

QUOD Horatius ludens de quodam ait. Præcipue sanus nisi cum pituita molesta est: id de te vere dici potest. Quidquid enim hæctenus querelarum de valetudine afflicta audivi (quales fuerunt de catharrhis, de languore ventriculi, de appetentia dejecta, de inflatione ventris, de colicis doloribus, de tumore supra inguina, &c.) omnia illa ex pituita originem trahunt. Generatur autem pituita his potissimum de causis: calor ventriculi iusto languidior est, nec exuscitatur quotidiano exercitio, atque etiam avocatur à ventriculo ad caput, studiis, cogitationibus profundis, vehementia actionis in concionibus. Vbi olla per se non est firma, & circumponitur ignis, qui plus fumum, quam flammæ ex se reddit, nec flamma exuscitatur flabello, & prunæ insuper auferuntur ab olla, atque ad alia coquenda adhibentur, quæ potest inde sequi coctio? Cum igitur ad coquendum non adferatur calor sufficiens,

*Symptomata
pituitosa.*

*Quibus ex
causis pi-
tuita gene-
retur.*

*Ignis plus
fumi quam
flamma
præbens.*

*Calor non
analogus:
quid faciat?*

nec flammæ ejus excitentur flabello exercitiorum, non potest in officina primæ concoctionis exquisita fieri ciborum elaboratio. Sed quemadmodum quæ in foco coquuntur, si igne justo destituantur, lenta & tenacia evadunt, ac magna ex parte cruda remanent: ita cibi si non eo, quo oportebat calore conficiantur, in viscidam quandam humiditatem degenerant, & cruditates pariunt. Inde nimirum tantus est excrementiciarum humiditatum prouentus. Præterea in corporibus nostris nunquam concoctiones & excretiones tam exacte fiunt, quin semper relinquatur aliquid superflui, cujus accessione augetur pituitæ copia. Hæ sunt potissimæ in te pituitæ redundantis causæ. Nam in aliis valido ventriculo præditis, pituita procreatur à cibi & potus vsu largiore, qui hic calcaribus magis, quam freno indiget. Præcipua autem pituitæ loca in quibus continetur, & membra quæ ab ea affliguntur sunt ventriculus, & intestina & caput. Caput nimio studio & intentione animi in res graves debilitatum esse negari non potest, & spiritus animales per multam cerebri defatigationem ad paupertatem redigi necesse est. In affectum caput, non potest pensum suum absolueret, hoc est, non potest alimentum alendi cerebro destinatum conficere & concoquere ne rursus superflua inde nata, vi natiui caloris & spirituum consumi, aut dissipari possunt præsertim cum sæpe ab inferiore parte corporis nova & copiosior, quam expediat, materia subministretur. Nam plerunque ex ventriculo

Ortus excrementorum.

Pituita loca.

Vapores copiosi sursum exhaerent.

crud

crudo exhalant, & per studia & negotia statim à cibo suscepta attrahuntur ad caput vapores & fumi crassi, quos cerebrum, quia nec arcere adventantes, nec dissipare receptos potest, jure hospitii retinet. Hæc modo repletur caput vaporibus, qui facile in humores condensantur, veluti in foco apparet, vbi vapores ex olla elati ad operculum in aquam convertuntur. Idem quoque in nubium procreatione in aëre fieri cernitur, sed quemadmodum nubes in aëre aliquandiu detinentur, & nisi à calore solis, aut vi aërorum consumantur aut disjiciantur, in pluvias aut imbres dissolvuntur, fitque copiosior aut parcius aquæ delapsus pro magnitudine causæ: ita cum caput debile, destitutum caloris innati & spirituum robore, humiditates superfluas cerebri absumere, abigere aut discutere non potest, retinentur sane aliquandiu, & in priores sinus cerebri reconduntur, sed postea impetum nactæ per foramina cerebri destillant, plus minusve pro materiæ ratione.

Primum autem cum humiditates immoderatus exuperant, fit fluctuatio quædam in capite, quæ est quasi quoddam catharri præsagium.

Catharri præsagium

Postea cum materia vel copia gravat, vel qualitas aliqua irritatrix accedit (quales sunt, frigus exprimens, æstus colliquans, aut impetuosa aliqua animi perturbatio) tum initio è capite destillat pituita tenuis & aquosa lentorem obtinens, deinde maturitatem suam nacta catarrho mucus prodit crassior flavo aliquantulum colore imbutus. Ac primum quidem pituita in cerebro existens insipida vel dulcis est: verum

Lapsus catharri.

si diu in ventriculis cerebri hæreat, salta & acris evadit. Hæc est catharri è capite decidentis ratio. Sunc porro sua defluxionibus loca, per quæ iter suum tenent, cum à cerebro protruduntur. Innocentissime catarrhus per ossa ἰθμοῦ δὲ in nares delabitur & emungitur, & quanquam præter emungendi molestias, caput inde in gravescit, & respiratio difficilior evadit, nec vox vt ante sonora est: tamen quia per meatum cerebro expurgando destinatum, pituita prodit & abjicitur, minus inde metuendum periculi, quam cum per alias vias exitum quærit. Majus autem discrimen imminet, si in partes subjectas interiores catarrhi irruant. Protruduntur etiam interdum excrementa capitis ad partes exteriores, vt tubercula & pustulæ in cute excitentur, ac tum humore expulso caput quodammodo ab onere molesto levare videtur. Hactenus de pituita caput occupante. Nunc ad ea quæ in ventriculo & intestinis continetur. Pituita, quæ in stomacho gignitur, tenax & viscida est, etiam si initio tenuis appareat. Lentorem autem acquirit ex caloris defectu. Calor enim corporis imbecillior est, quam vt cruda concoquat, & pituitam gigni prohibeat, ac desunt calori flammæ, quibus iam genita attenuetur, & ad frugem aliquam perducatur. Itaque cogitur & redigitur ad mucii consistentiam. Porro si orificium ventriculi redundet pituita, imminuitur appetentia, ac propter consensum cerebri & cordis animus viresque languent. Si vero in fundum ventriculi defecerit, calor ejus à frigiditate pituitæ

*Catarrhus
per nares
innocens.*

*Catarrhi
motus ad
exteriora.*

*Pituita
ventriculi.*

*Affectus
sequentes
pituitam
in ventri-
culo.*

uitæ obtunditur, vt minus concoctioni ſufficiat. Sequitur igitur cruditas & hujus soboles flatulenta ventris diſtenſio, murmura alvi, ructus, fluctuatio aſſumpti cibi, &c. Augente pituita, oritur nauſea, ab ore profluit aqua pellucida, ſed lentorem habens, frequens iſtæ eſt ſputatio, interdum etiam irriti accedunt vomendi conatus. Quod ſi præterea alvi dejectiones ſupprimantur, & flatus in ventriculi capacitate coarctati exitum non inueniant, dolore non modico cruciatur ventriculus. E ventriculo pituita in inteſtina deuoluitur, quæ quia laxa, & anfractibus multis ſe junctæ ſunt, hoſpitiu nocituro hoſpiti præbere coguntur. In inteſtiniſ vero pituita ſatis alioqui per æ tenax, tantum acquirit lentorem, tantamque craſſitudinem, vt inteſtini� adhæreſcere poſſit, atque hæc eſt, quæ vitrea pituita dicitur, quod vitrii in modum concreta & prodiens vitro fuſo ſimilis ſit. Deliteſcit illa aliquandiu in inteſtini� & quieſca eſt, atque in interim ſemper copioſior materia colligitur, & firmius in inteſtini� adhæreſcit, donec vel aſſumpto aliquo duerſæ qualiſtatis cibo irritetur, vel temporis progrefſu continuiſ acceſſionibuſ aucta inteſtinoꝝ capacitate repleat, & quaſi infarciat. Quod ſi ſimul obſtruccio alui à craſſiſ reſiſcat, tum vitreus ille humor atrociffime ſæuire incipit, præſertim agitataſ tempeſtate congeſtorum & concluſorum flatuum, violenter (negato exitu) erumere tentantium. Inde fit miſerabilis in ventre iſtentio, contorſio, dilaceratio, & quacunquẽ

Colica.

se flatus tanquam erupturi convertunt, illic immani cruciatu instar perforantis terebelli ventrem lancinant, Hæc quia fiunt in colo intestino, quod proprium est flatuum receptaculum, proinde dolores illi colici vocantur. Atqui nonnunquam etiam accidit, ut pituita congesta in tumorem attollatur, qui specie externa turgidus, Medicos in errorem inducit, & curationes eorum eludit. Nam conspecta tumoris duritie protinus ad emollientia decurrunt, iisque insistent, cum curatio vertenda esset ad ablationem causæ, hoc est, ad pituitæ ex intestinis detractionem. Ac res tandem loquitur ipsa deducta aliqua pituitæ parte, tumorem ipsum desiderare & minui.

Historia.

Libet hic referre, quod Fernelius recitat de legato quodam Caroli V. Cæsaris. Is in ventre tumorem sentiebat à pituita lenta & concreta ortum. Adhibita sunt toto sexennio remedia mollientia, tanquam si scirrhus emolliendus esset. Tandem injecto clystere quiddam durum pedis longitudine detractum est. Re inopinata & quasi prodigiosa percussus legatus, qui nihil simile viderat, in magno metu fuit, ne forte intestini portio excreta esset. Sed cum repente malo tam diuturno levatus videretur, recepit animum & secundum atque etiam tertium clystere adhibuit, ita detracta materia, quæ priori similis erat, pristinæ valetudini restitutus est. Alius quidam similiter intestina tenaci pituita oppleta habuit, unde suppressa est alvus, & venter intumuit, atque ipse decessit è vivis. In anatome illius inuentum est colon intestinum
pituita

LIBER III.

pituita concreta vsque adeo infarctum, vt solidum censeretur, ac simul apparuit ratio, cur nihil fecis per alvum transmitti & delabi potuerit. Magno igitur valetudinis incommodo, & presentis periculo, tenaci pituitæ nidificatio in intestinis permittitur, at que indulgentia erga hunc hospitem (sub agnina specie, lupinam sævitiam occultantis) sæpe gravi pœna luitur præsertim cum immaniter grassanti præclusi sunt exitus. Colligitur etiam aliquando, sed rarius viridis quædam materia in ventriculo, quæ magnos stomachi dolores, perturbationes & anxietates adfert. Ea fit vel à refluxu bilis ex epate in ventriculum, qua inficiuntur & maligna qualitate imbuuntur ac vitiantur contenta in ventriculo: vel à corruptione alimentorum, tum eorum quæ ad corruptionem apta sunt, qualia sunt: Melones, mala armeniaca, mora, nuces, amygdalæ, dulcia nimio vsu: (facile enim illa in bilem vertuntur) tum acrium & vitiosorum: olus acidum, aromata vehementer calida, &c. Hæc quia nequaquam vinci, concoqui & in succum bonum mutari possunt, corrumpuntur & vertuntur in bilem portaceam seu *πρασιδών* vulgo prasinam, quæ viridi flauoque calore virulentiam suam prodit. Hæc vbi cumulatur, & supra modum augetur, sequi in quibusdam solet morbus *χολερά* dictus, nempe ingens & truculenta ventriculi perturbatio, vbi viridis illa bestia intolerabili cruciatu lancinat, torquet & distendit ventrem, & cum impetuoso & violento tumultu, cum anxietate multa & animi deliquio

Bilis prasinæ.

Alimenta in bilem degenerantia.

8 CONSILIOR. MEDIC.

*Signum bilis
in prasina.*

superne & inferne erumpit. Bilis præsentia in ventriculo prodit se siti ante cibum mendosa (ut vulgo vocant.) Nam quæ post cibum sitis viget, oritur plerumque ex cibis falsis fumo exiccatis, frixis in butyro, &c. Vbi vero nulla apparet externa causa sitim ante cibum excitans, conjectare oportet, vel bilem vel pituitam saltem colligi in ventriculo, aut aliunde irrepere. Cæterum quod concionatores & oratores à concione de siti ante cibum conquerruntur, id accidit propter resiccatos pulmones

*Cur oratores
sitiants à
concione.*

& trachæam arteriam. Nimia enim vocis contentione arefiunt instrumenta loquelæ, ut humectationem desiderent, & cor propter absumptos spiritus debilitatum refici postulat. Ex his iam apparet, præcipuos vobis vſitatorum morborum fontes esse pituitam & bilem & ab his diuersa hinc inde excitari symptomata, tum pro membrorum diversitate: tum pro humorum illorum quantitate, qualitate, vetustate, irritatione &c. Quid igitur agendum, ut obviam eatur morbis, quos hæc constitutio corporis allatura videtur? Mea sententia nullum certius ad præcauendos morbos compendium est, quam ut auferantur causæ, sed ablatio illa causarum propter vires minime gigantes, magna cum modestia peragenda est. Franguntur enim currus, qui nimium onerantur. Quia igitur causæ principales sunt, pituita, cuius officina est ventriculus frigidus (nam inde in reliqua membra dispergitur) & bilis, quam epar calidum subministrat, proinde hos humores leniter evacuari expedit, sed tum,

*In imbecilibus
molliter
agendum.*

am suo ipsorum iudicio, tanquam lorices se-
 perdunt, nempe vsitatis signis, sputatione cre-
 tra, siti, languore ventriculi, catarrho, & aliis
 pra commemoratis. Neque enim quieta at-
 que otiosa aut signorum expers est pituita, vel
 illis, cum quantitate exuperat, aut mala quali-
 tate imbuta est. Hoc rerum statu humores ne-
 quaquam exagitari aut raptari, sed leniter tra-
 tari & duci volunt, praesertim in corpore te-
 ro & raræ texturæ. Aliter si fiat, furiant, &
 magnam corpori inferunt cladem. Ad vtrum-
 que vero humorem blande è corpore evacu-
 andum, utilis erit domestica illa potiuncula
 proxime vsurpata, quæ ita apparanda est. Su-
 atur juris macri è gallina nondum planè co-
 cta nec dum salita, nec aromatibus condita,
 iustulus, isque major vel minor pro volunta-
 te, huic vesperi pridie quam bibatur, feruenti
 illuc injiciantur res sequentes:

*Formula
 purgation.*

℞ Fol. senæ ꝑ ii.

Zinzib.

Cinnamom. an ʒ ß.

Fl. rorismar, p. i.

deponatur ollula (cui hæ res inditæ sunt) su-
 per fornacem, aut in alium locum tepidum, vt
 per noctem vires ex speciebus istis extrahan-
 tur, & in jus ipsum deponantur. Mane fiat
 ebullitum non iusta, sed inchoata saltem ebulli-
 tio, ne diutina coctione id quod optimum in
 eis est, exhalet. Est enim prædictarum rerum
 virtus omnis in superficie (vt nos appellamus) po-
 sita, & à talibus non extorquenda, sed elicienda
 est, quam quærimus. Eousque perducta re,

nempe ad ebullitionem, materia omnis per linteum mundum colari, & nonnihil exprimi debet. In liquorem colatum & expressum injicienda est manna pondere $\frac{3}{1}$. eaque baculo aut cochleari agitanda est apud ignem, donec eam dissolutam esse, & in liquorem abiisse appareat. Tum denuo percolanda est potiuncula, & calide ebibenda, mane hora 5. vel 6. & differendum prandium, donec 5. horæ sunt expletæ. Necesse enim est vacationi suum tribui jus ac spacium. Superfundietiam paulo antequam bibatur exiguum aliquid aquæ cinamomi potest, ut potiuncula naribus, palato, & orificio ventriculi gratior sit, atque minus infestet reuomitio. Hæc potiuncula etsi in speciem exilis videtur, & constat materia pauca, rebus valde simplicibus: tamen ex iis mixtis operatio laudabilis resultat. Educit enim sine violentia & incommodo, quæ corpori adempta esse expedit, hoc est, noxias materias tum pituitosas, tum biliosas è ventriculo & intestinis, & nonnihil etiam ex capite Ablata materia minus jam periculi est à morbis. Quod si forte propter materiæ copiam vna purgatione non satis profectum videbitur, potest vsus ejus repeti, sed post idoneum intervallum, ne frequentia purgandi, vires nimium atterantur, quas receptas prius esse oportet, antequam hujus aliquid denuo tentetur. Hanc parvam potiunculam paruo corpori, imbecillo ventriculo, viribusque modicis congruam esse arbitror, ad exonerationem saburræ corporis à pravis & nocituris (si relinquerentur) humoribus

*Medicamentum ita-
vanda.*

i. Ab euacuatione inutilis & noxiæ mate-
 rtienda est cura ad membrorum imbecil-
 & debilitatorum corroborationem, in *Membra*
 hoc potissimum spectatur, vt membra, *debilia re-*
 munus in corpore exercent publicum, ad *ducenda ad*
 ium reducantur, quo integrius & felicius *officium.*
 as, quibus destinata sunt, obire & perfice-
 ssint. Deinde vt simul etiam amoveantur *Vitium va-*
 edimenta, quæ vires recolligere se non si- *tio haben-*
 t. Nam ventriculi coctionem, vt minus be- *da.*
 oncoquat, impedit frigiditas. Itemque no-
 subinde gignuntur phlegmata & crudita-
 quæ postea intestinis communicantur, &
 is flatus in colo enascuntur. Epatis ad bo- *Epatis ca-*
 sanguificationem interdum obstaculo *loa.*
 calor, qui increscens pituitæ falsedinem
 ciliat, & bilem gignit, à qua in ventriculum
 urgitante, fiunt ardores stomachi, scetores,
 , aliaque mala. Cerebri alacritatem dejicit,
 præcipuas ejus functiones publicas (sensum
 notum) hebetat humiditas superflua, mater
 luxionum ad externas & internas corporis
 tes. Siccitas autem intestinorum & fecum *Siccitas te-*
 idens facit, vt inutilia in corpore retinean *stinorum.*
 onera, vnde non solum molesta gravitate
 corpus afficitur, & à flatibus venter distendi-
 ; sed graviter etiam ascendentes solidis fu-
 s superiores partes percelluntur. Hinc ap-
 ret, quam sit in tuo corpore rerum concor-
 discors, ideoque prudenter confortatio-
 m institui necesse est, ne vni membro con-
 turti, incommodemus alteri. Igitur exone-
 o à malis humoribus corpore, postridie &
 sequen-

sequentibus diebus de condito polychresto mane circa 7, sumenda est portio quantitate castaneæ vel juglandis. Hoc ventriculum simul & caput confortat, calefaciendo & exiccando humiditatis reliquias, cordi robur addit, reficiendo spiritus, neque tamen epatis calorem intendit, aut vlli parti nouamentum adfert. Easdem vires obtinent rotulæ nisi quod paulo magis calefaciunt, & resiccant ventriculum & cerebrum, minusque humectant quam conditum. Sed corroborant efficaciter, præsertim vbi ventriculi & capitis humiditas fortius præsidium exigere videtur. Reliquis temporibus sumi interdum de pulvere stomachali crasso aliquid potest, quantum sc. tribus digitis comprehenditur. Is ventriculum calefacit, humiditates exiccat, concoctionem promouet propter emendationem frigiditatis & capiti quoque corroborando utilis est. Egregie etiam ventriculum calefaciunt grana piperis, per medium dissecta, & pillulorum modo deglutita, 7, aut 8. mane duabus ante cibum horis. Hocque non contemnendum ab iis habetur commodum quod perfuncta calefaciendi officio, ita vt deglutita junc excernantur, & nullum augmentum calori epatis præbeat. Ad flatum ventriculi anisum, ad capitis fumos discutientes teniculum, semel tantum saccharo incrustatum prodest. Ad inhibendam aut evaporationem coriandrum saccharo tenuiter vestitum vtile est. Sed priora duo ante cibum, hoc posterius post cibum vsurpandum est, nempe ut corrugetur & claudatur ventriculus. Si vero cessator sit ventriculus

Pulvis stomachalis.

Piperis grana.

*Anisum pro flatibus.
Coriandrum pro vaporibus.*

in concoctione, & languidus agat ob invale-
 centem frigiditatem corrigi ejus intempe-
 res, & fulciri robur potest externo etiam sub-
 sidio adhibito sacculo stomachali. Is calefieri *Sacculi.*
 debet vel juxta fornacem, vel super latere
 ignito, irrorato aliquot guttis vini, ut herbæ
 mutæ caliditatem concipiant. Ita calefactus
 imponendus est regioni ventriculi, sed ante ci-
 um vna aut altera hora. Nam cum cibi su-
 vendi tempus adpetit, removeri sacculum
 portet. Neque enim simul remediis & cibo
 concoquendo ventriculus vacare potest. Hoc
 quando & amico foetu reficitur, & vires recipit
 ventriculus, emendatur frigiditas, augetur ca-
 lor, promovetur concoctio. Ventriculo bene
 habente totum corpus alacrius est. Quod si
 calor incallescere animaduersum fuerit & bilis
 de metuatur generatio, vtilem in contempe-
 rando epate, & reprimenda bile operam naua-
 ræ conditum alterum, quod ita epatis intem-
 peratam emendat, ut interim ventriculum non
 deficiat. Nam quæ ad stomachum calefaci-
 tum addita sunt, vim suam in ventriculum
 ponunt, antequam reliqua ad epatem pertine-
 ant. Vfus est quantitas castaneæ, aut aliquan-
 tum amplius. Hæc sunt potissima, eaque fami-
 lia remedia, quibus tu etiam sine Medici
 sententia tuto & vtiliter uti poteris. Respici-
 autem in his ad præcipuas morborum tuo-
 rum somites: quibus ad officium reductis, re-
 liqua membra vel sponte se recolligent, vel fa-
 cile negotio corrigi & confirmari poterunt.
 Plerumque reliquæ partes ex harum præ-
 cipuas

*Abus
nunquam
dura diu.*

cipuarum consensu afficiuntur. Inprimis autem ad vigilandum est, ne alui durities aut obstructio æque diutius duret, & si quando ita induruisse excrementa videbuntur, vt reddere nolint, emollitio tentanda est per cibos lenientes, vt pruna, mala assata, &c. aut etiam per mannam dissolutam in haustulo juris gallinæ. Si quid præterea corporis tui exegerit constitutio, quod Medici officium requirat, in eo præsto semper erit mea quantum ac quocumque opera. Oro autem Deum, vt his remediis benedicat, ne illis indigeamus. Crasnæ, 8. Febr. anno 1574.

CASPAR HOMANUS ELECTORIS
BRANDEB. MED. &c.

*Sequuntur Medicamenta, quorum
in hoc consilio mentio facta fuit.*

Conditum polychrestum.

℥ Myrobal. chebul. conditor.

Cortic. citri condit.

Limon. condit. an. ℥vi.

Rad. bugloss. condit.

cichor. condit. an. ℥i.

Zinzih. condit. ℥ii.

Calam. aromatic. condit. ℥β.

Lactucæ hispanic. condit. ℥i.

Cinnam. incis. ℥i.

Macis incis. ℥β.

Incid. omnia crasso modo, & add.

Conser. rosar. ℥i.

Rob. de Ribes ℥iii.

Gelandin. cydonior ℥i.

Misc. in formam conditi,

℥ Sp. diaphœnic. ℥ii.

Rhabarb. el. ℥ss.

Extract. rhabarb. ℥ss.

Aromatic. ros.^{ss} g. v.

Extract. calam. arom.^{ss} g. ii.

Sacch. albiss. ℥iiii. diss. in aq. cuscute q.
s. s. confectio in rotulis.

℥ Glycyrrh. rasæ & incis. ℥i.

Galangæ ℥ii.

Lig. aloes ℥iiii.

Calam. aromatic. ℥ss.

Macis ℥ii. ℥ii.

Cinnamom. el. ℥vi.

Nucis cond. ℥ii. ℥ii.

Caryophyll. ℥ii.

Cubebar. ℥iiii.

Zinzib. alb. ℥v. ℥ii.

Confect. anis. ℥iiii.

carui,

fenicul.

coriand. probatis. & semel

confect. a. ℥ii.

Incid. incid. & semina maneat integra, ac sint
saccharo obducta, & f. pul. stomach.

℥ Herb. absinth.

mentæ crispæ,

origan,

betonic. a. m. i.

majoran.

calamenti,

rosar. rub. a. m. s.

16 CONSILIOR. MEDICIN.

Sem, anis. ℥ii.

Cymin. ℥ii.

Calam, aromatic. ℥ii.

Baccar. lauri ℥i. ℞.

Conquass. indantur sacco lineo, & cancellatim intersuantur, ac fiat sacculus quadratus stomachalis.

Conditum alterum?

℞ Rad. cichor. condit. ℥i.

bugloss. condit.

zinzib. condit. a. ℥ss.

Cortic. citri condit. ℥v.

Arantior. condit. ℥iii.

Nucis indicæ condit. ℥ii.

Gelandin. cydonior. ℥i.

Cinnam. incis. ℥ss.

Calam. arom. incis. ℥i.

Macis incis. ℥ss.

Conser. rosar. ℥vi.

Conditis crasso modo incisus & aromatibus misc. in formam conditi.

CONSILIUM II.

De preservatione ab apoplexia, pro quodam nobili viro.

Preservatio quid.

Retissima à morbis præservandi ratio est, ut cautio adhibeatur, ne morborum causæ corpus occupent. Cum autem amplissimus vir à merationem, qua ab apoplexia tutus esse possit, expetat, natura hujus morbi ex causarum investigatione consideranda. Est autem apoplexia sensus & motus privatio, quæ fit cum

Apoplexia quid.

spiri-

Spiritus exitum è cerebro non habet, & vitali
 aditus è corde ad cerebrum intercluditur. *Causa.*
 Causæ sunt vel intemperies substantiæ cerebri, vel
 viscidus & crassus humor, sive pituitosus, sive
 melancholicus collectus in cerebro, sive etiam
 sanguinis nimia copia, vel vapor crassus ob-
 struens, ut in ebriis. A cerebri intemperie præ-
 servatio quidem locum habet, curationis vero
 semel introducta intemperie spes nulla. *Remedia in*
 Cavemus autem frigidam intemperiem usu eorum, *frigida in-*
 quæ calorem cerebri fovent, & ad spirituum *temperia.*
 generationem faciunt, quemadmodum dein-
 ceptis ostendemus. Ab humore vero cum ob- *Humorum*
 structionis periculum imminet, primum ope- *remedia.*
 ra danda recta victus ratione adhibita, ne hu-
 mor iste generetur, deinde si forte ea in corpo-
 re est dispositio, ut omnino proventus istius
 humoris caveri nequeat, cito auferatur. *Vaporibus*
 Vaporis autem crassi copia sola temperantia in victus *resistentia.*
 ratione emendatur. His ita positis & conside-
 ratis tota præservationis ratio patet. Nam quod
 ad primam causam, videlicet intemperiem ce-
 rebri attinet, cavenda primum omnis aeris
 constitutio frigida & austrina, & contra eam
 caput minuendum. Victus ratio temperata, &
 quæ spiritus foveat, instituenda. Itaque ab usu
 vini non abstinendum, sed eo temperate uten-
 dum. Somnus non debet esse ita prolixus, ut
 gravitatem capitis post eum lentiamus, neque
 omnino brevis. Animi intentiones continuæ,
 quæ spiritus absument, & cerebrum refrige-
 rant vitandæ. Venere rarissime utendum. Sed
 cum ab hac causa rarius apoplexia oriatur, &

non nisi vel in extrema senectâ, vel hominibus in quibus exiguus est vigor sensuum propter spirituum defectum, amplissimo viro ab hac causa minime metuo, veruntamen cum continua cerebri fatigatio ad intemperiem frigidam inducendam occasionem præbere possit, horum medicamentorum usu subvenire poterit: accipiatur spiritus vini optimi & suavissimi ℞i ℞. cui infundantur:

Fol. melissæ.

Fl. lavendulæ,

lilii convallii

anthos,

borragin, an. m. i.

granor. paradisi. ℥ii.

Cubebar. Cinnamom.

Nucis conditæ an. ℥i.

Stent bene clauso vase, ne quicquam possit exspirare, per integrum mensem, in loco calido, deinde exprimantur, ac expressio usui servetur. Hyberno tempore, & cum aer est frigidior, singulis mensibus in conjunctione Lunæ imbuatur panis albi buccella drachma media huius spiritus, eamque matutinis horis deglutiet, & paululum superdormiet. In æstate vero sumat ex aqua lilii convallii, vel card. bened. similiter in novilunio, ut de spiritu vini dictum est, drachmam unam sequentis pulveris: Accipiatur succinum album & teratur cum aqua cerasorum nigrorum in marmore, huic pulveri adde tantundem diarrh. abbatis. Hæc duo remedia etiam sequentibus causis apoplexiam inducentibus ad præservationem utilia sunt.

Nam

Nam & humores ipsos corrigunt, & vaporum malitiam emendant, & obstructionem prohibent. Sed cum humorum copia noxia est, nihil ad præsertionem vel prius, vel melius, quam ut humores auferantur. Proinde si sanguinis copiam veremur, ut tempestive mittatur Medicus consuli debet. In hoc autem corpore, cum sanguinis copiam non verear, vacuationem illius multam atque frequentem minime consulere velim. Pituitæ autem proventus recta victus ratione cavetur. Proinde pituitosi cibi, ut multorum piscium esus, olerum, lacticiniorum, coctorum in sartagine vitandus. Varietas etiam cibi, quæ plurimum ad cruditates facit, ableganda, & diligentius ratio caloris ventriculi, cum is ad proventum pituitosi humoris faciat, habenda. Interdum assumentæ pillulæ alephanginæ vel mastichinæ, aut ex aloë rosata, quas in isto corpore maxime probarem. Non tam autem præstantissimo viro à proventu pituitosi humoris quam melancholici metuo. Hunc enim occupatis & excellentibus ingenii infestum esse à quadragesimo ad sexagesimum annum vsque ab Hippocrate docemur. Rectissima autem est præsertio animi à curis, molestiis & occupationibus continuis abductio. Verum quomodo in isto vitæ genere hæc possit adhiberi non video. Convenentissimum igitur est, ut primum seruetur optima victus ratio, deinde humor melancholicus per loca convenientia evacuetur, & quantum fieri potest medicamentis idoneis corrigatur. Nulla vero convenientior evacuandi ratio,

*In apople.
xia humores tollend.*

Pituita proventus, ut cavendus,

Ingeniosus occupatis melancholia est molesta.

*Hæmor-
rhoides.*

quam per hæmorrhoides. Itaque si vel natura vel arte, ut fluant, impelli possunt, maximi remediiloco sunt. Fomenta autem illis ex malua atque lini decocto adhibenda sunt, & intra corpus sæpe scrupulus vnus aloes rosatæ assumendus. Humor autem melancholicus contemperatur vsu extracti succi melissæ & borraginis. Ideoque sæpe istius syrupi cochleare vnum antè prandium vel cœnam accipiet.

℞ Syr. è succo extract. meliss. ℥ iii.

è succo borragin. ℥ ii.

è corticibus citri. ℥ β.

Syr. aromatic. rosat. ℥ i.

Diamusc. dalc. tantund.

Misc, detur in vitro.

Vapores vero sola victus ratione caveri ostendi. Post cibum tamen ad eos reprimendos hic pulvis sumi potest.

℞ Coriandr. præpar. ℥ i.

Cinnamom. el. ℥ ii.

Mastich. ℥ i.

Macis ℥ β.

Panis albi tosti ℥ iii.

Sacchar. albiss. lb β. Misc f. pulvis.

Mane etiam interdum orbiculum ex confectioe cum oleo anisi, ex olei carui, succini: item, confect. ex speciebus diamoschi dulc. atque diambrae assumere, & interdum theriaca & mithridatio uti plurimum confert. Animi autem affectiones tristes atque vehementes concitationes & consternationes fugiendæ, ac loca fordida, & aer nocturnus vitanda. Hoc si diligenter observaverit plurimum præsidij secundum

cundum benignitatem divinam in his positum
re ipsa cognoscet.

IOHAN CRATO

A KR AFTHEIM, &c.

CONSILIUM III.

*De præcautione ab apoplexia. pro alio
quodam nobili viro.*

AFFECTUS, qui apoplexia nominatur, à Dn. Marc
nihil aliud est, quam obstructio in ner. *Vendri-*
vorum principio seu cerebro, ita ut animalibus *chio Lati-*
spiritus, qui motum vniverso corpori præ- *ntate do-*
bent, exitus non pateat, & vitales spiritus cor- *natum.*
non amplius distribuat. Unde totum corpus
simul resolvitur, est sine motu & sensu, & cor
repiratione destituitur. In hujus affectionis no-
ta potissima est à respiratione, quæ vt plus mi-
nusve opprimitur, ita periculum majus vel mi-
nus exilit. Quoniam igitur præservatio ab
apoplexia à me postulatur, faciliorque est præ-
cautio morbi, quam præsentis remotio: confi-
derandum ante omnia, quibus ex causis spiri-
tus animales in cerebro impediuntur, vt prin-
cipes facultates, motusque corpori subtrahan-
tur. Quod si vero vna tantummodo gravissimæ
istius affectionis causa esset, facile esset præ-
servandi modum præscribere. Sed quia plures,
diversæque concurrunt, non vno modo cau-
sis illis antecedentibus obviam eundum est.
Quatuor autem in vniversum apoplexiæ cau- *Apoplexia*
sæ observatæ sunt: quarum prima est intempe- *à causis*
ries cerebri, quæ facit, quo minus spiritus ani- *quat uor.*
males debito modo conficiantur ac præpa- *I.*
rentur. *Intempe-*

rentur. Sed isto modo non subito invadit, sed sentiri multo ante imbecillitatem cerebri & facultatum animalium intellectus & memoriæ necesse est, torporem etiam in omnibus actionibus, somnolentiam, iracundiam, oblivionem. Sæpe adest & capitis gravis dolor, & aurium flatus: corporis etiam totius gravitas, nisi fortasse vehemente fæctore cerebri temperamentum lætum sit. Jam si ex eo fonte metuenda est apoplexia, cerebrum roborari & alterari necesse est, & imprimis per nares purgetur si id fieri possit. Id fit, si corpus de consilio Medici expurgetur, & intemperies convenienter emendetur, maxime recta victus ratione, deinde & medicamentis. Victus ratio sit simplicissima, ne cerebrum per se debile vaporibus repleatur, sed roboretur. Itaque vtile est vitare omnes cibos, qui sursum evaporant, ut sunt vina fortia, aut certe parce uti & rosmarino imposito. Præterea cerebrum per apophlegmatissimum expurgetur. Mane os aqua salviæ & sale eluatur. Quotidie vtatur hac confectione; quæ spiritus retocillat:

℞ Syr, diambraz

Diamosch. an. ʒ i.

Dissol. sacchar. in aq. lavendulæ, & fiat confectio in orbiculis.

Harum rotularum vnam mane edat. Retro aures aqua rosmar. glandulas fricet, sæpe masticeet semen eracæ cum carvi. Hoc remedium maxime servit apoplexiæ ex causa secunda ortæ, nimirum ex obstructione cerebri à crassa & viscida pituita; in eo casu iidem singulis diebus

*Auxilia
contra in-
temperiem.*

*℞.
Altera
causa,
obstructio à
pituita.*

bus theriacæ vel mithridatii portionem fabæ magnitudine deglutiant. Ut autem cerebrum à pituita liberetur, anniversariæ purgationes & pillulæ profuerint: quotidianæ itidem frictiones, primum quidem in manibus & pedibus, postea etiam in dorso. Convenit hoc etiam tertiæ causæ, cum spiritus à crassis vaporibus perturbantur & intercipiuntur, quæ quidem causa præcipua est, qua in tam dissoluta vitæ ratione cerebrum repletur, spiritus corrumpuntur & dissolvuntur, & hic morbus gignitur. Propterea ebrii, & qui vino nimium delectantur, & coctiones non animadvertunt, maxime apoplexiæ obnoxii sunt vertigine laborant, turbulenta somnia habent, turbatur visus & auditus, non diu tamen. Præservatur autem cerebrum à crassis vaporibus non aliter quam visus ratione, cum crapulationes & convivia, cibi fumosi & vina vitantur. Carui vapores disturbat, sicut & orbiculi cum oleo carui, aut oleo anisi. Divertuntur vapores lotionibus pedum matutinis & frictionibus. Cura etiam habenda ventriculi, ne cumulentur in corpore cruditates, id quod ambraë vsus quotidianus præstat. Quarta causa est à plenitudine corporis sanguinea, vel pituitosa, vel melancholica: si à sanguine, cavenda quæ augment sanguinem, secunda vena, affigendæ cucurbitulæ, quæ minuunt plenitudinem. Si ab humore pituitoso vel melancholico oritur, ii humores expurgentur mature adhihita sena. Sed tamen & cerebrum roborandum est, naribus oleum salviæ illinendum, aut aqua rosæ marini attrahenda

III.

Causa, vapores perturbantes spiritum.

Ebrii apoplectici.

Contra vapores.

Carui.

IV.

Plenitudo sanguinea vel pituitosa aut melancholica.

per nares, & si corpus pigrum, torpidum, somnolentum, meticulosum, si proclivitas ad iram, & causæ irritantes tollendæ sunt. Hæc præscribi sigillatim non possunt, neque statui quicquam debet, nisi à præsentem Medico, consideranti faciem, num colorata, plena, vel pallida, aut macilenta sit, aut inflata, & quomodo cæteræ in corpore actiones se habeant. Propterea veniam mihi dari volo, quod non omnia peculiariter præscribo. Si prodesse medicamenta debent, victus ratio certa in primis instituenda est. Cerebrum nimis cogitationibus & curis ac negotiis non operandum. Roborandum autem quotidiano usu rotularum, quas supra descripsi. Pituita è naribus detrahatur, etiam hoc gargarismate:

℞ Rad. pyrethri incis. ʒ i.

Zinzib. incis. ʒ β.

Coq. in aq. addendo.

Rorismarin.

Rutz an. m. i. ad q. s. medietatis,

Colaturæ add. parum aceti rosacei,
& eo ablue os & gargarisa.

Odora carui in nodulum ligatum, intinctum in acetum rosaceum. Vtere theriaca legitime composita. Caput munda spongia intincta in aquâ salviæ vel rorismarini. Mane pedes ablue decocto betonicæ, & singulis noviluniis aut pleniluniis sume drachmam unam succini albi cum grano ambriæ intra corpus in aqua betonicæ vel rorismarini. Aquæ destillatæ, quas vitæ appellant, non omnino rejiciendæ, si rectè præparentur, de quibus plura hoc loco scribere

re non possum, nisi quod aquæ vitæ magis curationi profunt, maxime ubi nulla sanguinea plenitudo. In hoc enim casu vena mature secanda est, adhibenda clysteria fortia, ut ex centauro minore, cerebrum liberandum ab obstructionibus tumo. Usurpandæ & fortes frictions & sternutationes, operaque danda, ut cerebro quoquomodo succurratur. Doctus *Asseres enim* quidam Medicus *pressi in* afferem é tabula cupressi capiti admovit, & multum profuit, quod si haberi non potest, ejus loco placenta dulciaria *apoplexia,* (*Ger. Lebezeltlein*) usurpari potest. Si malum desinit in paralytin, tum curatio ejus ex methodo instituenda est. Nam si inveterascit, nec initio fortia purgantia adhibentur, & succurritur nervorum principio, frustra postea laboratur. Deus optimus maximus, hæc quæ præscripsi, bene fortunet.

JOHANN. CRATO

A KRAFTHEIM, &c.

CONSILIUM IV.

*In epilepsia nocturna, pro quodam
nobili juvene.*

QVOD ad vitæ rationem attinet; hoc unicè cavendum, ut cibi & potus vitentur, à *Vitium ratio* quibus ventriculum præsertim os ipsius inflari, distendi, gravarique contingit. Præterea *in epilepsia* animadverti debet, qui cibi peculiariter naturæ, vel grati vel ingrati sint. Nam contingit unum aliquem cibum, qui plurimis est suavis, certo homini noxium esse, vel contra. Potest id ex eo cognosci, quod ventriculi os, eo sum-

pto, vel mordetur, vel gravatur, vel inflatur, & anxietas quædam, & veluti animi deliquium inducitur. Præterea nocte ita componere se debet in lecto, ut caput sit sublimius, & medio-criter tectum, ut nec æstuet, nec frigeat. Prodest etiam pedes vesperi ex aqua calida sæpe abluere, ita tamen, ut vapor aquæ per nares nõ trahatur in cerebrum, quod fiet, si caput ad posteriora reclinetur. Sed lotionem præcedere debent fricationes, cum pannis calidistibiarum, præsertim hyeme, donec incallescant, & cutis rubescere incipiat. Alvus quoque lubrica retineri debet, in quo sane diligentem esse convenit. Nam alvo respondente necessarium est paroxysmos esse rariores. Ad medicamenta quod attinet, secunda aliquando est malleolorum vena, & sanguineis per eam vacuandum pro judicio præsentis medici. Hæc venæ sectio tanti est, ut multi hac sola liberati sint ab istis invasionibus. Præterea in usu frequenti habere convenit syrupum de pomis dulcibus, uti seorsum descriptus est. Hujus tantum debet una vice sumi, ut binas aut ternas sedes moveas. Incipiendum à duabus uncias, & progrediendum, si non eousque purgent, ad tres, & tres cum dimidia uncias, & ad summum quatuor. Sumendus autem est (admixta aqua, vel vino) hora dimidiata ante prandium, aut, si libet temporius sumere, horis ante prandium quinque, mox post sumptum syrupum, vel pomum coctum edendum, vel ovum molle sorbendum, vel saccharum rosaceum sumendum, vel aliud tale accipiendum. Præterea potest hujus

loco

*Lotionem
præcedat
frictio.*

*In vere &
autumno.*

*Syrupus de
pomis.*

loco sumi Syrupus ex florib. persicorum, vel prunorum sylvestrium, quomodo hinc apud *Pharmaca purgantia.* Ezechiam ex nostra descriptione paratur. Hoc solum addendum est, nempe, ut pro dosi qualibet misceatur pulvis rad. pæoniæ, & granorum excorticatorum ana ℥β. Dosis eadem est quæ superioris, tametsi major etiam obesse non possit. Item Syruporum loco aliquando uti licebit pillulis infra seorsim descriptis. Item confectione Diaturbith cum agarico præparata, sicut in dispensatorio habetur. Dosis est ℥β. Non minus congruit confectio Diacitri tabulati, sicut Ezechias parat, pondere ℥v. Item sumi possunt Agaricus, turpethum, radix mechoacan, folia senæ, qualibet quantitate, & in aqua calida per horas xxiiij. aut plures macerare in loco calido vase diligenter obturato, tandem expresso lucco, aut ficus aut pruna, aut passulas in illum succum infundere, dum eum totum combibant. Deinde asperso saccharo, ubi prius exsiccata fuerint, ante reliquam cibum edere, ea quantitate, ut sedes tot, quot ante diximus, moveat. Hæc sunt pharmaca purgantia, quæ diebus quinis, aut senis, aut denis, aut duodenis, &c. repetenda sæpius sunt, pro circumstantiis locorum, temporum, &c. In his enim præcipue ratio curationis consistit. Tamen addenda his sunt etiam alia, ut aquæ, pulveres, olea, poma odorata, vesicas excitantia, denique, si res postulet, cauteria. Aquarum descriptionem dabit pharmacopæus Ezechias: De his primo die post novilunium, post plenilunium, & post ambas quartas sum-

mo mane sumendum est cochlear unum, aut ad summum duo, cum duabus rotulis confectio- nis nostræ cum castoreo, & sine eo, apud eun- dem pharmacopœum descriptæ. Præterea uti- le est easdem aquas etiam vesperi sumere, cum quis paroxysmum metuit: præsertim vero hyeme, & cum sobrie cœnavit. Descripsi aliam quoque aquam ex hirundinibus concinnatam, quæ priore minus quidem est suavis, at non minus efficax. Poterit ergo, qui volet una ex his omnibus uti, quam sibi magis convenire animadvertit. Ad pulverem quod attinet, sumi debet ℥ i. aut ℥ i. ℥. aut ad summum ℥ ii. horis ii. vel iii. ante postum manè. Sed hoc illis die- bus faciendum est, quibus neque de aquis præ- dictis, neque de aliis medicaminibus, maxime vero purgatoriis, aliquid sumitur. Item in anno bis, autumno & vere, purgandum est corpus, & aliquando vena mlaeoli, nempe in anno se- mel ad minimum, sicut antea fuit dictum ape- rienda. Post autumnalem purgationem pro- fuerit in fine cervicis prope scapulas vesica- toria admovere, & ruptis vesicis aquam sinere effluere per dies multos, donec sponte desi- nat. Vesica autem folio brassicæ molli recenti butyro inuncta, mane & vesperi est tegenda. Item olei rutacei, quod per destillationem ex ruta elicetur, guttulis aliquot coronalis futura inungatur, cum paroxysmus aut metuitur, aut molestus nuper fuit. Prodest etiam ejusdem olei singulas guttas vesperi calidas in singu- las aures infundere, & gossipio calido, ne ven- tus aut aër penetret, obturare, quod cum fa-
cum

*Aqua ex
hirundini-
bus.*

Etum est, vino calido in quo mentha, ruta & radices pzoniz bullierint, postridie mane abluenda sunt. Porro odorato utatur perpetuo hyeme: præsertim cum ær nubilus est, & pluvius. Nam æstate sufficit rosas, poma cydonia, & redolentes alios fructus, aut flores in manibus gestare. Denique sæpe debet mane loco supra dicti pulveris edinucis myristicæ in India conditæ pars quarta, aut dimidia. Item cum parte pulveris permisceri potest conserva fl. bethonicæ, aut pzoniz, aut verbasci odorati, aut florum rorismarini, aut garyophyllorum nostratium. Omnes enim hæc conservæ etiam per se solæ sumptæ plurimum conducunt, quemadmodum & Myrobalani conditi.

THOMAS ERASTVS
MED. &c.

Sequitur medicamentorum quorundam, ex iis, quorum mentio facta est, descriptio:

℞ Syr. aromatic. garyophyll.
diamosch. dulc.

Sem. pzoniz excortic.

Rad. pzon. a. ℥j.

Cinnamom.

Galangæ,

Caryophyll.

Macis,

Ligni aloes an ℥j.

Sem. anisi,

fenicul. a. ℥j β.

Sach. rosac. tabulat. ℥vi. Mis. f.

tragæa,

℞ Roril

- ℞ Rorismarini,
 Majoranæ an. p. i.
 Cortic. arantior. aut citri ℥ ii.
 Sem. pæon. ex cortic. ℥ i.
 Ligni aloes pul. ℥ i. β. Bulliant injure
 carniū.
- ℞ Syr. de succo citri,
 de Mentha a. ℥ v. Misc.
- ℞ Syr. aromatic. garyophyll. ℥ ii.
 Rad. pæoniz,
 Sem. ejusdem ex cortic. an. ℥ i. β.
 Cinnamom.
 Zinzib.
 Garyophyll. an. ℥ i. β.
 Lig. aloes ℥ ii.
 Sacch. rosac. tabul. ℥ v. Misc. t.
 pulvis.
- ℞ Ol. rutacei destillat. gutt. vii.
 Matricariæ destill. gutt. iii.
 Irin.
 Lumbricor. a. ℥ i. Misc.
- ℞ Rad. Mechoacan ℥ i.
 Turpethi ping. ℥ β.
 Diagyrid. gr. ii.
 Macis,
 Spicæ a. gr. iii. Misc.
- ℞ Fol. senz ℥ β.
 Turpethi,
 Rad. Mechoac. an. ℥ iii.
 Rhabarb. ℥ ij.
 Lathyrid. gr. xv.
 Passular ℥ β.
 Cinnamo.

Zinzib.an. ℥ ij

Rad. pzonix ℥ j. β.

Contusa omnia macerentur in aq. hissopi q. s. per quartam horæ partem, deinde in infusione serventur bene tecta super calidis cineribus, demum exprimantur forti expressione :

℥ hujus aquæ q. libet, ut ℥ iij.

Syr. de pomis ℥ iij.

Misc. & bulliant ferme ad aquæ absorptionem.

℥ Supradiæ decocti q. videtur.

Injiciantur passulæ, ut combibant humorem eum totum, Si non possunt injiciantur aliæ, deinde in umbra exiccentur, & cum ferme sunt siccatae, conspergantur cinnamomo & saccharo.

CONSILIUM V.

In paralyfi, pro quodam honesto viro.

ETSI difficile est, de paralyfi ægroti istius, ignoratis circumstantiis reliquis, certi aliquid pronunciare: tamen ne officio meo videar defuisse, quædam ad curationem mali pertinentia perstringam. Victus in primis ratio proba sit, quam ei Medicus, cujus opera vel usus est, vel utetur, ex præscripto artis suggeret. Purgationibus hoc autumno utatur lenibus & frequentibus, puta.

℥ Aq. destillat. Guajaci, vel si illa non habeatur, decocti cortic.

Guajac, ℥ iij.

Aq.

Aq. salviae.

Betonie. an. ℥ ℞.

Absinth. ℥ ℞.

Infunde in iis per noctem :

Fol. fenæ el. ℥ vi.

Zinzib. ℥ i.

Agaric. trochisc. ℥ ii.

Mane facta colatura, add. syr. rosac. solut. ℥ ii. cum aqua cinnamom. vel melissæ aromatizetur. Sumat mane quatuor horis ante prandium, continuet per octiduum eandem dosin, vel auctam, vel imminutam, prout Medico commodum videbitur. Cæterum cum bis vel ter ea usus erit, diem unum quiescat vel alterum, & postea venam aperiat basilicam oppositi lateris? biduum alterum interjiciat quietis, redeat postea ad potiones tres, vel quatuor. Iis perfunctis ad sudores veniendum. Incoquantur iusculo carnis radices aperitivæ petroselini, & feniculi, aut alterius aq. Guajaci, vel decoctum ejus dilutius. Hujus sumat quolibet mane & vesperi ℥ iij. & instillet guttas xxiiii. vel xxx. ejus liquoris quem paratum habet. Componat se ad sudorem, eique ad minimum per horas duas incumbat, sed ut post horam demum cibum sumat. Vesperi repetat sudorem, dummodo terre possit, sin minus mane tantum. Vitu utatur parce, qualis in usu Guajaci præscribi solet, paulo liberaliore. Cum per dies sex sudarit, partis quoque affectæ cura habeatur, ita quidem, ut mane, prius quam sese ad sudorem componat brachium & pes affectus linteo aspero fricetur, madefacto urina puerorum, in
 qua

qua salustulatum fuerit dissolutum. utputa, in una mensura urinæ manipulus unus salis. Post sudorem pars inungatur ol. lumbricorum, costino, chamæmelino, rosato, ana. Si odorem ferret, posset addi parum de oleo castorei, & gutta una vel altera ol. succini.

*THEODORVS ZUINGERVS,
Med. &c.*

CONSILIUM VI.

*Pro præservatione à phthisi, pro quodam
Magnifico viro.*

NIG Nobilis & clarissimus Dominus valde exoptat corpus suum in pristina sua sanitate conservari, & quod multis ex sua familia contigit, à phthisi præservari. Nominant autem phthisicos, Medici veteres non solum eos, quorum cum ulcere pulmonis tabescunt corpora, post sanguinis exspuitionem: verumetiam, qui tibi sunt opportuni, ut qui angusto & stricto sunt thorace, & qui *πλεγυδεις*, i. alati dicuntur; præterea quibus caput facile repletur, & destillationes patiuntur ad pulmonem, siquidem hi facile tabescunt, eo-que magis si capitis imbecillitas una ad thoracis angustiam jungatur. Igitur singulis annis ineunte vere mittat sanguinem è basilica dextra per vices, mane scilicet jejuno stomacho ℥ iv. Sic vesperi tantundem, expulsis prius superfluitatibus fecum & urinæ. Deinde mali humores purgentur, præ missis prius syrupis concoquentibus:

*Phthisici,
qui anti-
quæ.*

*πλεγυδεις.
Sess.*

℞ Syr. de portulac. ℥ ii.

Aq. portulac. ℥ iv.

Continuetur per decem dies.

Postea capiat ℥ iiii. manz orientalis dissol. in
s. q. decocti pectoralis. Per intervalla utatur
his pillulis, quando vadit dormitum, singulis
duabus hebdomadis, exceptis temporibus ma-
gni æstus & frigoris.

℞ M. pillul. affaiareth.

de agaric.

aurear. an. ̄ i.

Cum aq. portulac. f. pill. num.

vii.

Deinde toto mense Maij, lac asinz aut capræ,
aut in horum defectu, lac bubulum potet, cu-
jus mensura sit 10. aut 12. unciarum, simul ac
emulctum est, cum modico saccharo; quo
epoto non dormiat, neque se exerceat. Ceteris
diebus utatur hoc electuario mane & vesperi
capiendo ℥ vi. pro vice:

℞ Pulpz pectoris caponis vel perdicis

coctæ ℥ iiii.

amygd. dul. excortic. ℥ i.

Pincar. mundat. infus. in aq. rosac. & exic-
cat. ℥ i.

Fisticor. recent ℥ i.

Injubar. num. xiiii.

4. sem. frigid. major. ℥ ʒ.

Sem. malvæ ℥ ii.

portulac.

Passul. enucleat.

Sebesten mundat.

Liquiritiæ ratæ an ʒ ʒ.

anisi ℥ i.

Tragacanth.

Gummi arab.

Sy. el. resumptiv.

Aromatic. rosac.

Diatrion santal. sine camphora an.

℥ ii.

Margarit. præpar.

Sy. el. de gemmis s. speciebus calidis

a. ℥ i. ℔.

Penidiar. part. ii.

Sacchar. albiss. part. j. de ambabus.

Incid. minutim incidantur, pistentur & pulverifanda pulverisentur, & cum aqua violar. f. electuarium, vel confectio solida. Tempore magni caloris & æstus mane & vesperi utatur saccharo rosato ad quantitatem ℥ ℔. & superbiantur aqua portulacæ ℥ v. Utatur cibus boni succi, neque se multum repleat, potissimum in cœna, quam interdum intermittat, & vehementia animi accidentia fugiat.

HELIDÆUS DE PADVANIS,

MED. BONONIENSIS, &c.

CONSILIUM VII.

In catarrho falso delabente ad pulmones, eosque exulcerante, pro eodem.

EX his, quæ mihi innotuerunt per informationem datam, apparet hunc nobilem Dominum macilentæ habitudinis, laborare catarrho difficili & falso, qui destillat ad thoracem & pulmonem, & est causa ulceris pulmonis, quod comitari solent febres lentæ, cum

*Quo tempo-
re salsa de-
stillationes
frequentes.*

*In sanguinis
rejectione
quid agen-
dum.*

*I.
Dieta.*

maxima totius corporis macie. Vigent autem maxime tales destillationes vere & autumno, ob istorum temporum aëris inæqualitatem. Unde corpora ad tabem disposita plurimum læduntur; teste Hippo. qui autumnum tabidis inimicum dixit, sive intelligamus actu tabidos; vel dispositos ad tabem. Cupit itaque hic nobilis Dominus, ut ipsi præscribatur victus, & dentur medicamenta restringentia, si quando sanguinem è pectore & pulmone rejiceret. 3. ut succurratur destillationi ad pectus. 4. ut præscribantur nutritiva & confortativa, quibus quotidie uti posset. Ad profligandos hos affectus triplici utar instrumento, diæta, pharmaca & chirurgia. Eligatur itaque aër in activis temperatus, vel saltem ad modicam frigiditatem inclinans, in passivis ad siccum. Evitetur aër ventosus, pluviosus, valde frigidus & calidus. Caveat etiam solis & lunæ radios, hi enim catarrhum multiplicant, caput & thorax diligenter pannis muniatur, ut tamen non æstuet, neque frigeat nimium. Exercitium sit moderatum sine magna tamen corporis agitatione, singulis diebus studeat excernere superfluitates fecum & urinæ. Somnus sit potius nocturnus, diurnus enim pessimus est. Dormiat de nocte horas VII. capite elevato, & bene tecto, saltem duabus horis à cena. Fugiat coitum, & animi accidentia. Panis sit ex optimo frumento, bene fermentatus, sed sine sale. Carnes sint facilis digestionis, boni nutrimenti, & paucarum superfluitatum. Equadrupedibus hæc edinæ, vervecinæ, vitulinæ, & maxime extremi-
tates

tates horum, leporinæ quoque interdum admittuntur. Ex volatilibus, phasiani, perdices, atagenæ, & aves nemorales, aquaticæ vitandæ. Fercula sint ex hordeo, farre, milio, oryzâ, ex pane loto & ovis, sed fercula noctu dimittantur, quia cœna debet esse levior prandio. Evi-
retur caseus antiquus, sed novus convenit, & lac quovis modo assumptum, sic oryzâ cum lacte cocta, & ova sorbilia. Pisces conveniunt saxatiles, è mari libero, potissimum squamosi. Evitentur allia, cæpe, porrum, raphanus, aromata, salsa, & acetum. Potus sit aqua cum saccharo, & sem. corian. decocto. Quantum ad II.
medicamenta rore & autumno, capiat hoc digestivum calidum in aurora per 10. dies: Pharmasa.

℞ Syr. de papav.

violar. an. ℥ ij.

Aq. violar,

fataræ,

tussilag. an ℥ ij. Misc.

Postea purgetur corpus hoc medicamento:

℞ Mannæ cl. ℥ iij.

Cum decocto pectorali, in quo bullierint:

Agaric. trochisc. ℥ ij. f. potio.

Quod si sanguinem exspueret, vel etiam non exspueret, laudarem ineunte vere sanguinis III
missionem per intervalla, ut dixi in priori con- Chirurgi- ca.
silio, è basilica dextra. Hæc enim à spuro sanguinis præservat. Mane & vesperi, si sanguinem exspueret, capiat ℥ j. Philonii perfici, aut tantundem nostri electuarii ad spurum sanguinis, quod est mirabile:

℞ Sem. Hyoscyami alb.

Papaver. alb. an. ʒ x.

Terræ sigill.

Corall. rub. an. ʒ v.

Sacch. rosa. antiquiss. q. s. f. electuarium.

Aut continue lambat de hoc electuario:

℞ Looch de portulac.

Diatragac. cum bolo a. ʒ i.

cum syr. de papaver, q. s. f. electuarium.

Interdum sub ingressum lecti ad sistendum
catarrhum & sanguinem capiat hanc pillulam:

℞ Pill. de cynoglos. gr. viii. f. pillula
una.

Caput per intervalla evacuetur, cum pillulis
in priori consilio ordinatis. Divertatur etiam
catarrhus, cum ligaturis & fricationibus bra-
chiorum & tibiærum, & ponendo ventosas si-
ne scarificatione ad coxas, & lavando crura tali
lavacro:

℞ Rosar. rub.

fl. nymphææ,

violar.

betonic.

chamomill. an. m. i.

Coq. in s. q. aquæ fluvialis, & abluantur crura.

Revellatur etiam catarrhus ad cutis capitis
superficiem, sicuti fecit Galenus in illa nobili

Romana 5. Method. hoc medicamento securo

& tuto:

℞ Cantharid. abscissis alis & capitibus ʒ i.

Caricar. pinguium n. i.

Fermenti parum,

cum aceto scillitico f. pasta,

& mane

& mane abraſo capite ſuper futura coronali imponatur, dimittatur per horas octo, ubi excitaverit veſicam, acurumpatur, & locus unguatur butyro, ſuperimpoſito folio caulis ſupra cineres calefacto, mane & veſperi, ne fiat unio partium. Si hoc non ſuffecerit fiat *Cauterium* cauterium actualé in futura coronali circa initium Maii. capillis abraſis, & locus atramento notatus, candente ferro uraturusque ad pericraneum, & ſtatim imponatur ſtupa infuſa in albumine ovi cum aqua roſarum & aceto. Deinde ad octo horas imponatur butyrum & contuſum cum folio caulis, & ſic mane & veſperi locus emplaſtretur, donec decidat eſchara; quo facto imponatur in foramen granum ciceris, & ſupra folium hederæ, ſicque diu detineatur locus apertus. Hoc enim remedio multos actu phthiſicos priſtinæ ſanitati reſtitui. Eſi autem videri poſſit abominandum medicamentum, tamen tutiſſimum eſt, & ſine aliqua noxa adhibetur, cum quo etiam plurimos catarrhos ad thoracem delabentes compeſcui. Scripſi etiam in priori conſilio electuarium reſtaurativum, quod capit pulpam caponis & perdicis, quo uti debet quotidie mane & veſperi inſtar magne caſtanæ, per tres aut quatuor horas ante cibû. Conſulo etiam rurlus, ut *Lac aſini.* in Majo bibat lac aſinum, vel caprinum cum ſaccharo, (nihil enim melius in talibus pulmonum diſpoſitionibus & catarrho calido & acri, licet ſit vaporolum) inchoando ab ℥ iiij. & paulatim aſcendendo ad ℥ j. cum modico ſaccharo ne aceſcat in ventriculo, & capra in thalamum

lamum introducenda est, ne lac corrumpatur. Epoto lacte non est indormiendum, neque exercendum corpus. Quibus diebus è catarrho molestat, præmissa aliqua levi purgatione, capiat ℥ j. theriacæ novæ cum saccharo rosato tribus aut quatuor horis à cœna, postea dormiat ad libitum. Mane quoque & vesperi capiat de electuario sequenti, quod pulmones confortat, ne recipiant catarrhos exulcerantes:

℥ Pulmo. vulpis, præpar. & exiccati ℥ iij.
succo liquerit.

capilli vener. an. ℥ β.

Diapenid. cum sacch. sine speciebus
calidis,

Diatragac. frig. a. ℥ i.

Cum syr. myrtino q. s. f. electuarium &
est D. Mesue.

Vesperi inspergatur synciput isto pulvere:

℥ Gummi juniper.

Rolar. rub.

Myrtillor.

Thuris.

Mastich.

Corall. rub.

Santal. omnium an. ℥ β f. pulvis.

Cavendum est enim ingenio, ne membrum mandans, quod est cerebrum, ad pulmonem materiam propellat. Laudo etiam pro membrorum ariditate, ut quotidie ad multos dies utatur brodio testudinis nemoralis, in quo decoctum sit hordeum mundum & expressum cum ℥ β. sacchari albi. Fiat etiam inunctio ma-
ne &

ne & vesperi totius spinæ dorsæ, æstate actu frigida, hyeme tepida, ex hoc unguento :

℞ Ol. amygd. dulc. ꝛc.
violar.

Butyr. recent. non saliti, ex aq.
frigida ter ablut.

Mucillag. sem. psyll.

Citonior. an. ℥ β.

Lactis mulieb. puellam lactantis ℥ j.

Ceræ albæ q. s. f. unguentum molle

Et singulis diebus in aurora, quando non molestatur à catarrho, capiat vitrum magnum hujus aquæ :

℞ Aq. limatiar.

Ungulæ caballin. an. ℥ iij.

Sacch. albiss. ℥ β. Misc. & calide exhibeatur.

Hilce remediis spero, DEO adjuvante, qui solus languores nostros curat, quod hic nobilis & spectabilis vir pristinam sanitatem recuperabit,

HELIDÆUS DE PADVANIS,
MED. &c.

CONSILIUM VIII.

Prophthificis.

Curavi phthificos nonnullos planè desperatos, & incipientes plurimos. Summa curationis hæc est : Exhibeo ipsis decoctum Guajac. in ligni Guajacini per duos tresve menses, prius phthificis. evacuato corpore, si ægroti sint cacochymi, per mannam, syrupum rosatum solutivum, per enemata, prout necessitas exposkulare videtur.

*Victus va-
tio phibis.
ppnm.*

In decocto aliquando macerari jubeo fani-
culam, pedem leonis, sæpe pyram, quinque
folium & veronicam. Vini ratio est, ut caveat
à falsis & acibus. Cibi sint lenti, quales sunt
nervosæ carniū partes, pedes, aures, rostra
animalium bene cocta. Gelatinæ item ex his
confectæ, sed sine aromatibus. Carnes come-
dent juvenes, & cochleas bene coctas, testudi-
nes nemorales, hordeum, oryzam, milium in
lacte chalybeato cocta. Ex fructibus profunt
amygdalæ dulces, ficus, uvæ passæ pineæ, pi-
stachia, pyra, cydonia. Expectorantia sunt
humida, ex speciebus diareos simpl. saccharo
candō, & sulphure sublimato. Mane sumant
de electuario isto paulo ante prandium, scili-
cet hora una, vel altera, quod :

℞ Carnis perdicum coctæ. ℞ ℞,

Limacum coctar. ℞ v.

Amygdal. dulc. Pinear.

Fisticor. a. ℞ i.

Passul. enucleat. ℞ x.

Boli armen. oriental.

Terræ sigill.

Corall. rub. astor. a. ℞ i.

Gummi arab.

Tragacanth. a. ℞ ii.

Sem. papaver. alb. ℞ vii.

Quatuor sem. frigid. major. & minor.

a. ℞ ii.

Conser. consolid. major. ℞ i. ℞.

Fl. hyperici m. i.

In lapideo mortario, & simili pistillo contun-
dantur, & mistis add. hypocistid. ℞ v. syr. Dia-
tha maræ.

Diar-

Diarrhod. alb. an. ʒ iiii.

Macis. ʒ i.

Pul. fol. sanguisorbæ,

Cornu cervi usti, an. ʒ ii.

Sacchar. rosar. tabul. ʒ ss.

Cum syr. de consolida q. s. f. electuarium.

Loco electuarii vel alterius diebus sumat de sequenti Pinocato, quod:

\mathcal{R} Pul. sanguisorbæ,

fl. hyperici,

Cornu cervi usti,

Corall. rub. ust. an. ʒ j.

Syr. Diathamar.

Diarrho. alb. an. ʒ i.

Macis ʒ iii. ʒ .

Amygd. dulc. ʒ i. ʒ .

Pistacior. ʒ v.

Pinear. ʒ ii.

Tragacanth.

Gummi arabic. a. q. s.

Cum sacchar. q. s. f. pinocatum.

Aliquando dentur loco electuarii, & pinocati

mane ʒ ii. pul. sequentis ex syrupo de conso-

lida, vel veronica, aut tussilagine, qui

\mathcal{R} Sem. papaver. alb. ʒ ss.

portulac.

malviz an. ʒ iii. ʒ .

bombacis,

cydonior. mundat.

4. Sem. frig. major. ʒ iii.

Gummi arabic.

Tragacanth.

Amyli a. ʒ ii.

Cornu cervi usti.

Eboris usti,

Cicer. rub. in aq. plantag. infus. & super
latere tost. a. ℥ ii. β.

Hypocistid.

Boli armen. oriental. a. ℥ i.

Sacchar. rosac. ℥ β.

Penidiar. ℥ vii.

Pul. misc. De hoc ipso pulvere etiam utiliter
consparguntur fercula omnia, ad miraculum
usque. Si placet bibant de ista aqua caponis ali-
quando haustum vel mane, vel duabus horis
ante coenam:

℥ Carnem capitorius ex vino Cretico lo-
tam, dempta pinguedine, & incisam, item, car-
nem testudinis purgatam, & in austero vino,
vel aqua bursæ pastoris, vel plantaginis co-
ctam, & ejus loco carnem xii. cochlearum,
eodem modo præparatarum & coctarum ac
contularum, his adde micæ panis pro duobus
denariis in vino Cretico infusæ:

Pinear.

Amygd. dulc.

Fist. cor. an. ℥ β.

Boli armen. oriental.

Terræ sigillat.

Rosar. rub. an. ℥ iij.

4. Sem. frigid. major. & minor. a. ℥ ij.

Sem. papaver. alb. ℥ vi.

Saniculæ,

Sanguisorb.

Bursæ pastoris,

Fl. hyperic. a. m. i.

Tragac.

Tragac.

Gummiarabic. a. ʒ ii.

Syr. Diathamar.

Diarrhod. alb.

Diatrion. fantal. s. camphora,

Macis an. ʒ i.

Aq. bursæ pastoris,

sanguisorbæ,

tussilag. an ʒ ʒ.

Decoctilimaciar. vel testudin. ʒ ii.

Pulverisanda pulveriscentur, contundenda cō-
tundantur, & in balneo Mariæ s. a. destillentur.

Ego pulverem in similibus affectibus semper
expertus sum plurimum profuisse, cum deco-
cto ligni, & aliis pectus extergentibus syru-
pis, eclegmatis, admixtis simul consolidanti-
bus.

THOMAS ERASTVS

MED. &c.

CONSILIUM IX.

*In palpitatione cordis, pro quodam
Theologo.*

Cum E. T. ex curis, quæ præcesserunt, & la-
boribus, accrescente etiã senio, non so-
lum magnam debilitatem, sed palpitationem
quoque cordis sentiat, necesse est, ut & cordi
languido mature subsidium aliquod feratur,
& causæ foventes illud malum removeantur,
non neglectis interim iis affectibus, de quibus
frequenter E. T. conqueri solet. Scripsi igitur
ad cordis roborationem conditum, A. sapi-
dum & efficax, de quo E. T. mane post horam
septi-

*Pro corde
refocillan-
do.*

disficiantur flatus, qui fovent palpitationem cordis. Sed cum cibi sumendi tempus est, deponendus est sacculus. Ad reliquas autem vires corporis, præsertim capitis, cordis, ventriculi & epatis, conferent rotulæ D. quæ egregie confortant vires attritas. Mane hora vii, quatuor edi possunt. Quia vero E. T. spar ha- *Piper.* bet natura calidum quoque interdum contemperatione aliqua indiget, neque ea refrigeratio epatis sine ventriculi incommodo institui posse videtur, suadeo ut E. T. utrique membro, etsi dissimiliter affecta sint sic consulat, ut saccharo rosato aliquot grana piperis per medium incisi indat, & simul deglutiat. Ita & piper calefaciet ventriculum frigidum, nec ultra progredietur, & sacchari rosacei frigiditatem inhibebit, saccharum vero rosaceum postea epas contemperabit. Ad inhibendas evaporationes in caput poterit E. T. Diacitonii cum *Contra evaporationes.* aromatibus incisus vespere post cœnam semel atque iterum frustulum usurpare, & experiri ejus effectum. Aliis certe bene contulit, & confert. Cæterum hæc remedia omnia suum quidem faciunt officium, sed tamen ita, ut subinde auferatur cruda & noxia phlegmatica materia, vel purgatione, vel vomitu. Nam præserte ea impeditur actionis efficacia. Hæc ut E. T. voluntati morem gererem, scribere non omisi, paratus addere, si quid restat videbitur. E. T. optime valere opto. Datæ Francofurti 3. Martii, an. 1577.

CASPAR HOFMANNVS,
MED. &c.

℞ Che-

Ꝟ Chebulor. condit. ꝓ vi.
 Zinzib. condit.
 Cortic. citri condit. an. ꝓ i. ꝑ.
 Arantior. condit.
 Rad. cichor. condit.
 Pyror. muscatell. condit. a. ꝓ ii.
 Nucis cond. indicæ condit. ꝓ ii.
 Confer. borrag.
 anthos,
 melissæ a. ꝓ iii.
 Cinnamom. incis. ꝓ ꝑ.
 Macis incis. ꝓ ꝑ.
 Extract. Melissæ,
 Galang. pæoniæ a. gr. ii.
 Gelatin. citonior. ꝓ vi.

Conditis crasso modo incisis f. conditum. A.

Ꝟ Fol. Melissæ m. j.
 Basilicor.
 Card. bened. a. m. ꝑ.
 Santal. citrin. ꝓ ij.
 Cortic. citri.
 arantior. a. ꝓ j ꝑ.
 Fol. lauri ꝓ j.
 Cinnamom.
 Galang.
 Nucis conditæ,
 Macis a. ꝓ j.
 Lig. aloes ꝓ ꝑ.
 Sem. citri,
 Meliss. a. ꝓ ꝑ.
 Fl. borrag.
 bugloss.
 anthos,

melissæ a. p. j.

rosar. p. ß.

Ex his crassiuscule contusis f. sacculus cordialis interceptus serico B.

℥ Herb. menthæ crispæ,

calamint.

origani,

Herb. betonic.

absinth. an. m. r.

majoran.

rosar. rub. an. m. ß.

chamomill. odorat. p. t.

Rad. calam. aromat. ℥ III.

Nucis condit. num. i.

Baccar. lauri ℥ i. ß.

Sem. anis. ℥ ii. ß.

carui,

cymin. an. ℥ i.

Ex conquass. f. sacculus stomachalis cancellatim intersutus. C.

℥ Extract. aromat. rosar. ℥ ß.

galang.

zedoar.

proniæ an. g. ii.

Margarit. præp.

Coral. rub. præp. an. ℥ ß.

Conser. rosar. ℥ ii.

Sacchar. albiss. ℥ iii. dissol. in aq. meliss. & rosar. an. q. s. affusus:

Ol. cinnamom.

macis an. gutt. i.

℥. confectio in rotulis. D.

CONSILIUM X.

*In cordis palpitatione, pro quodam
Comite.*

MInus difficile est mihi scribere ad te **Ge-
nerose & Illustr. domine Comes,** de pal-
pitatione cordis, qui propter eruditionem in-
telligis, quæ Latine scribuntur. Vix enim Ger-
manicè exprimi possunt, quæ de hac re dicenda
sunt, si rei substantia, naturaque sit exponenda.
Intellexi tuam Amplitud. palpitatione seu pul-
sione cordis affici, quæ longe differt ab ejus
tremore, licet aliqui utrumque affectum insci-
te confundant. Est enim palpitatio hæc motus
virtutis expultricis cordis, quæ molestiam in-
ferentia expellere contendit. Hinc pulsus fiunt
majores solito, & veluti salire cor videtur, sicut
vehementer iratis accidit. Quocirca non ab
imbecillitate cordis palpitatio nascitur, ut qui-
dam male judicavit, sed à facultate valida, no-
centia pellere conantis. Summa igitur causa
hujus mali, res cor gravans, vel qualitate, vel
quantitate, plerunque à spiritu flatulento pro-
nasci hoc symptoma, quoties nimirum à sub-
stantia halituosa cor inflatur & distenditur,
multa probant. Nam & repentina invasio, & ci-
ta solutio, dolor etiam subito accedens & desi-
nens, oculorum obtenebratio, animæ sibilus,
partis alicujus motus tremulus id satis decla-
rant. Quibus addi etiam hoc potest, quod fere
illis accidit frequentius, qui flatuum sunt ple-
ni, quales sunt virgines, quæ non recte pur-
gantur

*Aliud pal-
pitatio, ali-
ud tremor
cordis.*

*Palpitatio
est cordis
validi.*

*Palpita-
tio qui
obnoxii.*

gatur, gravidæ, icterici, spleneticî, melancholici, cachectici. Omnes hi propter vitiosos humores, fuliginosos vapores facile acervant, qui in arteriis cordi vicinis, aut in ipsis cordis sinibus inclusi virtutem expultricem incitant, ut motum talem edat. Consentit curatio quæ evacuatione aut discussione flatus perficitur. Hinc est quod magnæ inspirationes malum hoc brevius & levius reddant, præsertim si quis corpore retrorsum reflexo sic inspiret. Idem effici symptoma pericardium flatu vel aqua referunt. Nuper in Cæsaris corde, qui hoc morbo frequenter corripitur solitus erat, veluti lapillus quidam niger repertus fuit. Similia in aliorum quoque corporibus dissectis reperta sunt, quanquam hi non tam palpitatione quam tremore, (qui à palpitatione alia est affectio, & imbecillitatis soboles existit) laborasse videantur. Illam certe palpitationem, quæ sanis alioqui subito accidit, in flatum distendentem, cordique molestiam adferentem omninò referre cogimur, à quacunque causa is suscitetur. Quod cum dicimus, non illud inficiamur, materiam flatuum non contineri in corpore (quomodo autem suscitantur, si nihil adesset, ex quo procreari solent ac possunt?) Ideo autem non est perpetuum hoc symptoma, quia flatus continuo non tot generantur, quot cor lædere possunt, aut quia non semper à corde continentur, sed ex vicina ei parte aliqua in ipsum irruunt. Solent etiam quiescentes non sentiri, moti autem magis offendere. Ex quibus jam intelligitur, quod fere post motum

*Palpitatio
à pericardio
flatu &
aqua pleno.*

concitatiorem, aut animi perturbationem vehementiorem, à quibus sanguis & humores agitantur, invadere solet. Ergo cum T. Ampl. præter palpitationem nihil percipiat mali, sed omnino recte valeat, necessarium est, ut spiritus flatulentus autor sit mali, præsertim cum fere à motu, & animi perturbatione repente ingruat. Alterum videtur porro in causa esse collectionis hujus flatus, nempe sanguis crassus ac lentus circa cor, aut in ipso etiam corde contentus, aut lienis morbida aliqua dispositione. Et hanc potius, quam illam in causa esse non sine ratione aliqua mihi persuasi. Verum quia curandi ratio eadem futura est, ultra putetur mihi occasio esse, nulla est causa, cur in hac re disquirenda plus operæ ponamus. Scopus curationis hic est, ut spiritus halituosi generationem impediamus, & à corde arceamus. Illud fiet, si materiam, ex qua nascitur, subtraxerimus: hoc fiet, si cordi roborantia admoverimus. Tolleitur materia recta victus ratione, & vacuantibus atque extenuantibus, de quibus ordine dicam. In victus ratione hoc potissimum spectari debet, ut cibus ac potus sint quam simplicissimi, & motus, quantum fieri potest, fugiatur. Deinde ut lenti, crassi, & incoctiles cibi vitentur, quales sunt acres, falsi, amari & acidi. Maxime obsunt flatus generantes, ex quo genere sunt rapæ, legumina, castanæ, fructus crudi fere omnes. Profunt autem contrarii flatus discutientes, ut sunt semina anisorum, feniculi, cumini pratensis, saccharo incrustata. Cavenda quoque est satietas in cibo & crapula,

*Alta causa
palpitationis.*

*Curatio
palpitationis.*

Victus.

crapula, nec post cibum prodest motus concitator, sed vehementer nocet. Nocet etiam venus immoderata, nec est ea quicquam pestilentius, præsertim si ventre pleno exerceatur. Moderata post coctionem non est damnabilis. Fugiendus etiam est nimius aromatum, & sinapi usus (cibos mediocriter aromatibus conditos esse decet & prodest) item casei, lentorum ac difficilium concoctu ciborum usurpatio. Nec generosiora vina sunt laudabilia, licet T. Amp. non laborat hoc malo propter calorem, aut fervorem sanguinis ac humorum. In vestitu etiam summe cavendum, ne nimis arctæ sint vestes circa thoracem, jugulum, collum, alas & inguina, ne vasa iis in locis comprimantur. Fure ^{Palpitatio} qui propter arctiorem ligaturam pedum su- ^{ab arctiore} pra genua, & compressionem femorum corre- ^{ligatura.} pti palpitatione fuerint. Eam ob rem (atque alias etiam causas) semper damnavi modum ligandi caligas, qui à paucis annis jam invaluit, obtinuit, & nunc etiam obtinet. Ad vacuantia quod attinet, maxime expediet, (nisi quid aliud contrarium jubeat) singulis annis in Aprilis & Maji principio venam aperire jecorati-
 cubiti, vel dextri, vel sinistri, pro Medici præsentis consilio. Deinde conduceret maxi- ^{Vinum ab-} me vinum absinthites potus loco paratum. ^{sinthites.}
 Tempore vindemiæ paulo aliter pro toto anno parari poterit, quo pacto paratum, gratius etiam fit, ac suavius. Sumatur vasculum continens $3\frac{1}{2}$ vel 4 mensuras interantur herbæ & radices infra notatæ, repleatur vas vino veteri bono, obturetur diligentissime, ne uspiam

transpiret, ac per dies 5 vel 6 quiescat. Deinde bibi poterit hoc modo: si A. T. solet jentare, potest eo tempore poculum hujus vini bibere, si nihil edere solet, ante prandium initio prandii tantundem bibat, quomodo alii omnes initio prandii solent absinthite bibere. Sed quia non solum destruit, factu liberat viscera, noxiosque humores ventriculi tunicis adhærentes abstergit: verum etiam eosdem extra corpus per alvum educit, blande tamen, non debet quotidie bibi, sed vel alternis diebus, vel tertio, vel quarto quoque die tantum, prout magis minusque purgabit. Quanquam potest ejus tam pauca quantitas sumi, ut naturales sedes duntaxat copiosiores efficiat, quo casu nihil vetat eo quotidie uti. Vasculum non debet rursus impleri, cum de promptum aliquid est, sed totum ebibi debet, ac deinde novum ex nova materia parari. His modis flatus generatio prohibebitur, subtracta materia, ex qua generari potest ac solet. Quæ cor roborant, & ne tales halitus prompte recipiat, efficiunt partim quæ sumuntur, partim quæ admoventur. Ex primo genere maxime conferunt radix buglossæ saccharo condita, itemque cichorii eodem modo servata: cortex item citri conditus, & in primis caro nucum myristicarum in India conditarum (*eingemachte Indische Muscatnuss*) æquant magnitudinem ovi, aut pyri mediocris. Ætate juvant oxysaccharum, syrupus ex succo citri & limonum, quomodocunque sumantur. Debent autem mane sumi supra dicta tribus aut quatuor ante prandium

Roborantia
cor.

stum horis. Syrupi etiam post prandium, & in prandio ac cœnâ utiliter usurpantur. Dixi supra semina anisi, feniculi saccharo tecta status discutere, quæ ipsa quoque & mane & in fine pastus accipi poterunt. Hisce remediis si A. T. utetur, ab hoc malo, quod quidem per se in juvene periculosum non est, sed tractu temporis in summum discrimen adducere potest, cito ac facile liberabitur.

THOMAS ERASTUS
MED.&c.

Pro vino factitio:

- ℥ Absynthii,
Card. benedict. an. m. i.
Rorismarin.
Majoran.
Ling. cervinæ an. m. i. ℥.
Rad. polypod. rec. ℥ iiii.
Fol. senæ orient. ℥ ii.
Rad. mechoac. ℥ i. ℥.
Turpeth. ℥ i.
Garyophyll.
Macis, an. ℥ iiii.
℥ Spec. aromatic. rosat.
Diambraz an, ℥ ii.
macis,
garyophyll.
folii an. ℥ i.
Flor. bugloss.
citri vel limonum vel arantior.
lavendulæ,
spicæ an. ℥ iiii.

Misc.

Misc. f. pulv. crassiusculus, & sacco ex rubro serico insuatur pro corde.

CONSILIUM XI.

De renum affectionibus atque calculo, pro quodam nobili viro.

*Vitium cal-
culoferum.*

HOc malum ubi intemperies ejusmodi re-
num à prima origine est, ut calculos ge-
neret, difficulter eorum proventus vitari pot-
est. Humorū tamen tam crudorum; quam
adustorum, ex quibus generantur, copiam
prohibere recta victus ratione, & tempeſtiva
vacuatione possumus. Itaque lactis, casei, vino-
rum crassorum, cerevisiæ non probe defæcatæ
atque puræ, alimentorum crassorum, ut carni-
um fumo maceratarum, vel sale conditarum,
piscium, qui pravo succo abundant, ut carpio-
num: item omne genus avium, quod palustri-
bus locis delectatur, ut anseres, &c. cavendum.
Si qua materia provenit, ea vel assumpto ele-
ctuario ex passulis, vel pillulis nostris de tere-
binthina, quas tamen domino ventriculum of-
fendere animadverti, vel alephanginarum as-
sumptione educenda. Pituitæ etiam per vom-
tum tempeſtiva rejectio utilis est. Materiæ au-
tem crassities, & in renibus compactio impe-
ditur crebro usu syrupi è succo veronicæ, si
paululum illi succi glycyrrhizæ admisceatur.
Item si quotidie ante cœnam nucibus avellan-
is utatur. Interdum in pelle passularum gut-
tam unam olei juniperi probe destillati deglu-
tjat. Aquas autem calidas & diureticas, quæ vel
pro-

*Auxilia pro
calculo.*

prorsus miseros & deploratæ valetudinis homines efficiunt, ut fugiat moneo, nec se exemplis, quæ proponuntur, falli sinat. Quod autem ad intemperiem renam tollendam attinet, in-
Pro renum intemperie.

firmis mihi unguentum rosatum Mesuæ, vel Galeni refrigerans, cum oleo ex amygdalis amaris hoc modo factum placet:

℞ Unguenti rosat. Mel. ℥i.

Ol. amygd. dulc. ℥ii.

amar. t. ℥ii. Misc.

Ufus etiam emplastri de cancris, præsertim malo urgente convenientissimus. Intra corpus sumat interdum tria vel quinque cochlearia aquæ fragorum. Quæ vero infestantibus doloribus per clysteria, cataplasmata, fomenta, sint suscipienda. Medici ratione temporis anni, constitutione ægri corporis, loci in quo dolorem sentiunt, nec describere omnia vel debent, vel possunt.

JOHAN. CRATO
 A KRAFTHEIM, &c.

CONSILIUM XII.

In colica, pro quodam Theologo.

ANtequam respondeam ad capita proposita & numeris notata, necesse est ut arguam quendam errorem tuum, qui facit ut & usurpando nonnunquam pecces, & nocitura petas. Habitus corporis tui per se, sive natura est sicior, ut testatur macies corporis, siccitas
Corpus natura sicior, ex accidente fit humidum.
 intestinorum, durities alvi, &c. per accidens autem humidior, nempe aliena humiditate, ut

testatur pituita abundans. Concurrit simul frigiditas, quæ coctiones impedit, & plurimum facit ad novam subinde pituitæ collectionem.

*Senectus
facit frigiditas
& pituitositas.*

Præcipue autem senectus nos frigidiores facit, & in causa est, ut pituita cumuletur. Ubi vero pituitam quasi congelari contingit, & simul incidit obstructio alvi, & calore renum, facile potest incidere colica, concurrentibus simul omnibus causis. Nam calor renum pituitam jam collectam influat (ut Practici loquuntur) seu in flatum dissolvit, præsertim si adsit aliquod incitamentum. Intestina vero sicca, & à calore renum plus arefacta contrahuntur, feces indurantur, ut nec excrementis, nec pituitæ, nec flatibus supra aut infra patent exitus. Flatibus exitu prohibitis tempestas in intestinis oritur, & tormina excitantur dum flatus undequaque eruptionem tentant. Atque dolores appellantur colici. Quæritur jam quid agendum? Phlegma, inquires, tollendum, quod totius mali caput est. Sed si sequamur voluntatem tuam, qui purgationes phlegmatis validas & eradicativas sitis, & pulveres stomachales vehementer calidos & siccos esuris, male facimus. Nam dum in corpore ratæ texturæ in accidente tollendo laboravimus, substantiam diminuimus. Sed perges in phlegma invehis: Phlegma, inquires, meus carnifex est; igitur omnis opera adhibeatur, ut auferatur ex corpore. Idem & ego sentio, sed tamē hic cū ratione insanire oportet. In obesitate dæmonium hoc expellitur jejuniis & purgatione. In exuccis & junceis

juncis non tam evacuationi, quam concocti-
 oni pituitæ insitendum est, & magis ex usu
 sunt pulveres stomachales calorem naturalem
 ventriculi foventes, quam vehementer calefa-
 cientes & siccantes, quidam putantur phleg-
 ma consumere, utilem interim succum exu-
 gunt. Inde apparet noxia interdum fieri & pe-
 ti. Respondebo nunc paucis ad articulos in li-
 teris propositos, postea subnectam remedi-
 um & usum. I. Pulvis stomachicus, quem ami-
 cus quidam tibi dedit, ex pipere longo, zedo-
 aria, caryophyll. zinziber. cardamomo, &c. ni-
 mis est calidus & siccus. Mihi fortassis minus
 incommodaret. Causa ex iis, quæ dicta sunt,
 manifesta est. In foco an non melius coquit ca-
 lor moderatus & ἀνάλογος, quam vehemens,
 urens, ustulans, humiditatem exorbens, ollam
 corrumpens, ut ea postea nihil tuto coqui pos-
 sit, sed cruda omnia maneant? Potius igitur ex-
 citetur calor naturalis, & foveatur remediis
 temperatis, ut is pituitam concoquat & vincat,
 ita ventriculus non tantum pituitæ cocerva-
 bit. Quod si excitato calore ventriculi cibus
 concoquetur, jam cessabunt quærelæ de quo-
 tidiana cruditate, & perpetua generatione
 phlegmatis. II. Cupis ut prohibeatur phlegma-
 tis affluxus ex venis, qui non fit nisi vehemen-
 tia dolorum illam irriter. Ego malle prohiberi
 generationem phlegmatis in ventriculo,
 ne postea in intestina repat, quod multo magis
 est necessarium. Sed de hoc infra. III. Pillulas
 illas universales in hoc scripsi, ut bis in anno,
 nempe, vere & autumnæ usurpentur. Nam si

*Pituita pro-
 ventui di-
 versis di-
 versis mode
 obvian-
 dum*

I.

II.

III.

II. sæpe usurparentur, nimis exiccarent. IV. Quod unguentum ad renes officium suum facit, bene est. Ad siccitatem vero intestinorum emendandam loco trium illorum oleorum (quæ saltem ad discutiendos flatus & dolores sedandos conscripta fuerunt) parabitur unguentum mollificans. Sed tres diversæ operationes, emollire intestina, discutere flatus, & excrementa alvo exturbare, non possunt in unum medicamentum cogi. Alterum enim alterius operationem impediret. V. De jure prunorum non est, quod sis sollicitus, si paululum anisi inspergas: tum enim non inflabit. Si placet etiam jure pisorum uti, dissolvatur in eo ꝑ̄ß manna, aut amplius, (pro obstructionis alvi magnitudine) ita simul & detorsio, & lubricitas intestinorum sequetur. Sambucum non laudo in tuo corpore. Ego inter mea omnia nihil habeo, quod pisi magnitudine sumptum alvum aperiat, & redimerem id magno, si quicquam tale nancisci possem. VI. Pro rotulis cholagogis ex rhabarbaro, scribam phlegmagogas.

VII. Inter indicationes medicas. primum locum habent, quantum, & quando. Ad has qui non respicit in utendo, sæpe culpam impingit medicamento, quæ est utentis. Sic miser succus accusatur, cum, erravit in utendo is, qui noctu sumpsit, & ipsa quidem colica præsentem. Emplastrum, C. dicitur nihil egisse. At proxime cujusdam optimi viri uxor, cum puerpera singultu perpetuo noctu dieque, & obstructione alvi aliquot dierum laborasset, cum ex

meo consilio intus cassiam, foris emplastrum
 illud usurpasset, soluta egregie alvo libera ab
 omnibus, quæ tum sentiebat, facta est, & cum
 pro deplorata haberetur, nunc vivit & valet,
 nec amplius tantam alvi difficultatem sentit.
 Fieri interdum potest, ut nimia adsit siccitas,
 ita ut cedere nolit mediocri pharmaco. Inter-
 dum nihil assumitur, quod intus molliat alvum
 & promoveat excrementa. Pulvis crassus sto-
 machalis in mediocri cruditate bonus est, con-
 fortat ventriculum, & desiccat superfluas hu-
 miditates, & juvari se eo plurimi sentiunt. Sed
 cum adest magna pituitæ collectio, quomodo
 hanc vincere posset pulvis ille? Similiter cori-
 andrūm ad corrugationem saltem ventriculi
 modicam utile est, valde hiantem stomachum
 contrahere non potest. Non autem semper
 fortibus est utendum, & sæpe fortia plus no-
 cumenti secum trahunt. Veluti cum per valde
 calida & sicca quæritur corroboratio ventri-
 culi, & interim arefiunt intestina. Igitur mode-
 ratis opus est, & quæ tuto usurpari possint.
 Prognosticum nihil te moveat. Non conside-
 ravit ille quanta fiat in canicularibus difflatio
 in corpore, & vaporum discussio, & ex uno,
 eoque communi indicio statim pronunciavit,
 tanquam ex tripode proferret oraculum. Quid
 vero hoc rei est, quod jusculis ventriculi hu-
 miditatem & debilitatem augere constituisti,
 & tibi ipsi indicere abstinentiam carniū &
 piscium? Multo melior medicus fuit Cicero,
 qui ad Tironem scribens medici curationem
 talem non probat. Jus enim dandum non fuit
 (inquit)

Int y naxt-
 5 opaxoi:
 non utilia.

(inquit) cum $\kappa\alpha\kappa\omicron\varsigma\omicron\mu\alpha\chi\omicron$ esset. Et astipulantur Medici Ciceroni. Hæc non est ad prohibendam pituitam via, sed caloris nativi excitatio procuranda est, quæ potior est reliquis omnibus. Respondi ad omnia capita (ni fallor) epistolæ tuæ, quod ad valetudinem attinet. Reliquum est, ut remedia conscribam, & usum eorum indicem. Video de nulla re majorem esse querimoniam, quam de pituita. Hanc tu è corpore exturbari velles, ego non generari malle. Ventriculo tu subinde crucem statuis, ego illum sponte ad officium redire malle, & suo non alieno calore coquere. Intestina intus siccantur calidis, & foris quæritur mollificatio. Amantur à te violenta & fortia, ego moderata magis probo, quæ etsi non è vestigio respondent optatis: tamen continuatione tandem obtinetur, quod quæritur. Digeram vero medicamenta in aliquot capita, ut intelligantur. I. Necessariam esse pituitæ præsentis, atque etiam se subinde colligentis evacuationem fateor. Sed eam non oportet esse nimiam, neque nimis frequentem, & talem, quæ intestina non relinquat arida. Primus igitur ordo erit medicamentorum purgantium, quæ recensabo ordine, initio factò à levioribus, variatis etiam formis, ut si unum non placeat, alterum usurpetur. Securissimum omnium purgantium medicamentorum est clyster, isque etiam utiliter, & sine nocumento subinde usurpari potest, ad præcavendam pituitæ collectionem, quoties nimirum aliqua pituitæ redundantia animadversa fuerit. Potest

est etiam ita parari, ut simul & abstergat, & flatus discutiat, & intestina post se mollia relinquat. Hunc malo domi parari, & ad manum esse, cum debeat esse familiare remedium. Parabitur autem sic:

℞ Herb. mercurial.

maluz an. m. r.

Fl. chamomill. m. ℞.

Hordei tantundem.

Sem. anif.

fenicul. a ℥ i i.

Prunorum n. vii.

Hæc coquantur affusa aqua, decocti illius colati, & expressi sumatur tantum, quantum requiritur pro clysteri in tuo corpore, in eo dissolvantur sequentia:

Cassiz pro clysteribus ℥ vi.

El. Diaphanic. ℥ i i.

Olei lini ℥ i i.

Sacchar. Thomæi ℥ i i.

Salis paxillum, f. injectio.

Hunc clysterem malui sic scribere ut coquus tuus illum parare (dum opus est) possit. Arbitror hunc clysterem præstiturum quod debet: si quid desiderabitur in operatione, id mutari, intendi, aut minui facile potest. Illud autem quod nunc scribam, esset egregium ad innoxiam excrementorum alvi, & pituitæ educationem, nec sineret post usum ejus alvam indurescere, si modo esset qui uteretur. Quidam

redactus erat ad extremam maciem ut *σύφραξ* hominis esse videretur, & laborabat simul perpetua obstructione & duritie a lvi, & colica

subinde

*Bolus pituitæ
tamedu-
cens.*

64 CONSILIOR. MEDICIN.

subinde recurrente. Cum hoc aliquoties usus
esset, redierunt intestina ad officium suum. Est
autem bolus ex cassia & hiera cum oleo amygdalarum dulcium, quæ simul mixta egregie id præstant, quod dixi. Potest bolus ille in aliquot particulas dividi, & involvi quælibet in pane (quem *oblatam* vocant) humectato vel vino, vel aqua cinnamomi. Potest etiam, si libet, inspergi saccharum. Sumitur hora una ante cibum. Bolus notavi litera A.

℥ Cassiæ rec. extract. ʒβ. aut si cassia recens non habetur, sumatur pro cassia el. lenitium.

Spec. hieræ picræ ʒβ.

Ol. amygd. dulc. rec. q. s. misc. f. bolus A.

Si vero nondum satis odiosa pituita expulsa videretur, posset in mense semel, vel bis potiuncula usurpari mane calida uno hausto 4. vel 3. ad minimum horis ante prandium in hunc modum parata:

℥ Juris galli, vel gallinæ veteris, huic incoque paululum ex foliis herbarum mercurialis, cola, sumatur deinde de jure tantum, quantum sufficere videtur ad haustum, & nodus B. in hoc impendat, vel per noctem, vel si id non permittet tempus, leniter efferuescant, & nodus exprimatur. Alioqui si per noctem steterit, mane calefieri oportebit. Inde addatur Syrup. violac. solut. ʒi. (vel quia non semper haberi potest, ejus loco manna tantunden) Mellis rosac. colat. ʒβ. misc. f. haustus.

℥ Liquirit. rasæ ʒi.

Agaric. Trochiscat. ʒβ.

Sem.

Sem. anis. ℥ i.

Fol. lenæ. el. ℥ ii. β.

Rhabarb. el. ℥ β.

Spicæ Indicæ gr. iii.

Zinzib. ℥ β.

Ex crasse contusis f. nodus laxus cum filò.

B. Hæc quoque potio domi parari potest. Ac etiamsi reliquæ aliunde petantur: tamen mercurialis, & mel rosac. colatum apud vos haberi possunt. Pillularum usum hoc rerum statu non magnopere probo, propter siccitatem, satis est si bis in anno usurpentur; nempe vere autumno, ita tamen si usum earum exegerit necessitas. Cupis præterea rotulas, quæ purgant, sed hæ non relinquent humidam alvum post se. Scribam tamen & dirigam ad phlegma; ut priores ex Rhabarbaro ad bilem, & potissimum ad obstructionem alvi directæ sunt. Notabuntur litera C. usus earum talis est, qualis rotularum ex Rhabarbaro:

℥ Spec. Diaphœnicon. ℥ ii.

Rhabarbar. el. ℥ β.

Syr. aromatic. rosac. ℥ β.

Sacchar. albiss. ℥ iii. dissol. aq. cuscutzæ
q. s. affusa aq. cinnamom. f. confectio
in rotulis. C.

*Rotulae
phlegmas.*

Addam adhuc unum purgans externum, quo in ventre laxando nonnunquam usus sum, sed in his, qui nihil omnino per os assumere voluerunt, & tamen necessitas coegit, ut aliquid fieret, quod tamen P. T. commendare nolo, cum malim in tam exhausto corpore, & siccitati intestinorum obnoxia levia, tuta, & lenem

alvum relinquenda usurpari. Unguentum illud purgans imponendum imꝰ alvo (nequam autem ventriculo: nam vomitus sequeretur fortis) scripsi in peculiari scheda, & notavi sic. † Quod tamen usurpari nolum, nisi necessitas exigat:

℥ Succimercurial.

Cucumer. sylvest. an. ʒ i ii.

Colocynthid.

Hellebor. nigri, albi a, ʒ β.

Aloes ʒ i. β.

Fellis tauri ʒ i.

Mellis q. s. f. unguentum. †

Hactenus de purgationibus, in quibus tamen non constituo curationis summam. Nam hæc tantum pituitam collectam è ventre proliciunt, & alvum aperiunt. Venio nunc ad secundum medicamentorum ordinem, nempe ad ea, quæ præavere possunt novam pituitæ generationem. Hic non conferent pulveres illi vehementes calidi & sicci, qui ventriculum momentanea caliditate afficiant, & postea intestina sicca relinquunt, sed utar & ego voce tua. Es müssen alles andere Sachen seyn/ etiam si prima specie exilia esse videantur. Nam hic non exurendus, sed fovendus & excitandus est calor naturalis, ut moderato calore concoquat. Ac si prima concoctio laudabiliter peragetur, facilius peragentur & reliquæ, & sponte sua, naturæ vi alvus se exonerabit ab excrementis. In hunc usum conscriptus est pulvis D. ut mane interdum jejuno ventriculo ʒ i. usurpetur ad corroborandum ventriculum, & vim digestivam:

℥ Spec.

℞ Spec. aromatic. rosac. ℥i.
 diathama.
 lztific. Gal. a. ℥β.
 pulv. Nucis conditæ,
 Zinzib. alb.
 Cinnamom.
 Cornu cervi usti,
 Boli armen. præpar. an. ℥i.
 Sem. anif.
 coriand. præp. an. ℥iβ.
 Mastich.
 Turis an. ℥iiβ.
 Sacchar. cand. ℥β.
 Misc. f. pulvis. D.

Si magis placet conditum, utile erit quod no-
 tatum est E. idque simul spiritus reficiat & cor,
 assumptum quantitate juglandis. Possunt hæc
 alternis usurpari:

℞ Rad. bugloss. condit. ℥i.
 Conser. borrag.
 rosar.
 bugloss. a. ℥iiiβ.
 anthos ℥ii.
 Spec. aromatic. rosac.
 Diathamar,
 Rosar. novell. a. ℥i.
 Cinnam. incis. ℥β.
 Syr. de cortic. citri q. s. f. condi-
 tum E.

Nequaquam autem negligi velim pulverem
 stomachalem crassum, & piper incisum, hora
 una aut altera ante cibum cum tribus aut duo-
 bus cochlearibus juris carnis deglutitum. Vi-

deantur sane hæc nihil facere primo occurſu. Ego vero poſt ablatam pituitam ſcio ab his calore nativum egregie excitari ſi adſit continuatio. Utilis etiam in primis ad ventriculum eſſet ſyrupus ſeu brœdium (ut appellant) zinzib. conditi. Eſſet profecto bonum confortativum ventriculo tuo ſic affecto, ſi manè unum aut alterum cochlear exorberetur. Et quia noctu plerunque ſe exerit & lævit cruditas, poſſet de zinz. condito radix una pro concluſione edi, illa calefaceret os ventriculi & cerebrum frigidum, & ſiccaret ſuperiora magis, quam interiora. Ego ipſemet ſic facere ſoleo, quoties cruditates, refrigerationem cerebri, & tumultuoſa ſomnia ſentio. Oportet etiam accedere bonam victus rationem. Sorbitiones hoc non præſtabunt, quæ potius ventriculum languidum reddunt multo uſu. Vitulina caro, capones, gallinæ, aviculæ, hœdinæ, ova & ſimiles cibi, qui bonum ſuccum præbent, & minime difficilis coctionis ſunt, hæc alimentum corpori alendo utile ſuppeditant, præſertim ſi adhibeatur bonum vinum. Deinde exercitio quoque ante cibum excitandus eſt calor naturalis, veluti ſtabelle, captandæ occaſiones hilaritatis, & ſeponendi interdum libri, præſertim à cibo. Talia sæpe plus profunt, quam multa & operoſa medicamenta. Addere debebam unguenta & ſacculos ſtomachales, ſed hæc antea conſcripta ſunt. Dices non ſentio me admodum illis juvari, ut cupiebam, quomodo hæc externa agere poſſunt in ventriculum, cui inſidet & adhæret pituita? Liberato certe ventriculo

*Pro Ventri-
culo brœ-
dium zin-
ziberis.*

triculo à pituita egregie auxiliantur in suscitando calore naturali, & juvanda concoctione. Non leviter autem erratur cum bona medicamenta male audire coguntur, eo quod non protinus juvamentum sentitur. Calor naturalis modicis præsiidiis foveri, ut scintilla modica sufflatione excitari debet, vehementia hæc non præstant. Tertius ordo remediorum continebit ea, quæ alvum lubricam retineant, eamque officio suo fungi in excrementorum spontanea educatione cogant. Hæc, ut video, tibi est sacra anchora. Videamus autem cur retineatur pituita cum excrementis, & sequitur colica. Abdomen est frigidius. Igitur pituita cum in intestina pervenit, quodam modo congelatur, & fit vitrea, & ipsa pituita cum sit frigida magis adhuc refrigerat intestina, & vi sua privat, ut langueat vis expulsiva. Interdum etiam exoritur calor renum, qui intestina sibi vicina arefacit, atque hoc modo etiam dura fit alvus exiccatis intestinis & excrementis, cumque pituita in flatu dissolvitur, nec invenit exitum, colici dolores excitantur, qui non prius mitescunt, quam flatibus & excrementis per clysteres, aut aliis rationibus monstratus sit exitus. Ex igitur alvus aperta & lubrica in hoc valetudinis statu magnum sane beneficium, sed eo etiam respiciendum est, ut sit diuturnum. Tale vero esse non potest, nisi intestinorum intemperiei & imbecillitati consulatur. Dicam paucis quomodo. Mane cum pro confortatione ex prædictis aliquid assumptum fuerit, tum post duas horas fricetur abdomen seu venter

Vnde colica.

frictione molli, usque ad aliquam rubedinem, ut sic calor ventris & intestinorum excitetur. Postea inungatur unguentum mollificans, F. circa umbilicum & infra (non vero ungetur ventriculus) attum imponatur linteum cera obductum (ein gewichst Tuch / oder durchs Wachs gezogen / pharmacopolæ parare solent) id non solum comprehendat partes inunctas, sed etiam ventriculum, etiam si non unctum, vel certe suo unguento nempe stomachali unctum. Complectatur non nihil etiam spurias costas seu hypochondria, & superponatur lin-teum aut fasciis ligetur cera tinctum lin-teum ne decidat : /

℞ Ol. lilior. alb.

Cheirinian. ℥ β.

Chamomill. ℥ ii.

Mastic ℥ i.

Pingued. gallin.

anatis a. ℥ iii.

Butyr. rec. non saliti ℥ ii.

Medullæ crurum vituli ℥ iij.

Misc. f. linimentum. F.

Tum si sequeretur exercitium corporis aliquod, usque ad corporis moderatam caliditatem citra lassitudinem tamen, suscitaretur, & à linteo etiam foveretur calor natus intestinorum. Tandem post quietem unius horæ posset cibus sumi. Et hæc ita fieri oporteret per aliquot dies, donec intestina ad officium reducta essent. Interdum balneo aquæ dulcis insidere horam unam aut alteram ante cœnam utile esset. Cuidam incoquebamus caput & in-

*Pro nigra
siccitate
decoctum.*

testina

testina ovis ad emendandam ficcitatē, quæ in eo erat nimia, & plurimum se juvari dicebat. In egressu iterum usurpari posset (si opus esset) unguentum mollificans cum linteo incerato, & quiete ad horam dimidiam. Ille linteum illud semper gestabat, donec se melius habere animadverteret. Pro mollificatione intra corpus usurpanda nihil melius est, quam oleum amygdalarū dulcium, ex recentibus amygdalis expressum, quod non est rancidū. Id loco butyri in sorbitiones indi posset. Bene sapit, & præter hoc, quod intestina mollit, prohibet ariditatem corporis & pinguefacit. Interdum etiam cum alvus lenibus aperiri nequit, dissolvenda est ꝑ i. mannæ in parvulo jure gallinæ, vel bubulæ carnis. Ubi vero animadversus fuerit renum calor, qui intestina & sedes exiccet, unguentum ad renes inungendū erit. Sed hæc nota sunt. Postremo ad colicam scriptæ sunt rotulæ G. de quibus quatuor aut quinque, pro earum magnitudine usurpandæ sunt ad præservationem:

Pulv. cornu cervi usti ꝑ ii.

oculor. Lucior.

Cancrorum a. ꝑ i.

Sem. card. bened.

Corall. rub. præpar.

Boli armen. veri præpar. a. ꝑ ß.

Maltich. ꝑ i.

Sacchar. albiss ꝑ iii. ß. dissol. aq. menthæ, affusa aq. cinnam. q. s. additis:

Ol. Zedoar. gutt. vi. f. conf. in rotulis. G. Et interdū etiam pro flatib. discutiendis sem. anisi.

*Alvum
mollit
oleum
amygda-
linum.*

& feniculi, unius saltem tunicæ. Hæc existima-
vi hoc tempore P. T. præ cæteris utilia fore.
Faxit Deus ut per hæc inculpatam sanitatem
assequaris. Scribe quæso an tibi sic satisfactum
putes, vel an præterea aliquid expetas. Ad
omnia enim officia, quæ ab amico fido præsta-
ri possunt, semper ero paratissimus. Deus opt.
max. valetudinem optimam P. T. largiatur, &
ad ejus recuperationem hæc velit esse effica-
cia. Francof: 30. Maii an. 1579.

CASPAR, HOFMAN. MED. &c.

CONSILIUM XIII.

*In colica, & paralyfi ex colica, pro
quodam nobili viro.*

EX literis ad me missis non satis intelligo, sit
ne colicus dolor, & an is etiam nunc per-
severet, an vero in paralyfin desierit. Si adest
colicus dolor etiam nunc, injiciatur per ene-
ma oleum amygdalar. dulcium cum vino mal-
vatico, & imponatur aliquid radicis ireos pulv.
& dictami albi pulverisati. Apponatur ventri
rete castrati coctum in oleo adjecto chelido-
nio majore contuso cum radicibus, si haberi
possunt. Profunt etiam catuli lactantes ventri
appositi, qui si veteribus Latinis Medicis fides
est adhibenda malum ad se trahunt, atque ipsi
deinceps colicis doloribus moriuntur. Ven-
trem etiam anatis vivæ deplumatum malum ad
se trahere, si ventri apponatur, experientia
constat. Idem præstat rana viva apposita. Ma-
gni etiam medici aquam frigidissimam appo-
nunt

*Pro colica
enema.*

*Catuli la-
ctantes.*

*Venter
anatis vi-
væ.*

nunt, cujus etiam si autores habeant, nolim tamen ullum temere ad hoc remedii genus pervenire. Per os magno cum adjumento datur album, quod in fimo gallinaceo reperitur ex optimo vino. Quidam adjiciunt membranas intersepientes nucleum in juglande. Decocto brassicæ uti in vetere jure galli magno etiam adjumento est. Nonnunquam in hoc dolor in paralyfin transit, atque hujus initium jam factum cognosco. Cum autem in hoc malo non principium nervorum, sed plerumque ad musculos malum transmittatur, atque ii, ut post graves labores langueant, consequens est in extirpanda materia curationem ex musculis, iisque corroborandis consistere, non neglecta corroboracione intestinorum. Itaque umbilico destillatum nostrum ex galbano imponitur, prius tamen fecibus subductis. Nam nequaquam alio adstricta exhibendum est. Vbi hoc factum fuerit utatur frequenter isto pulvere. Tenera cervorum cornua in taleos Pulvis cornu cervu. secentur, & siccentur atque pulverisentur. Hujus pulveris uncias duabus adjiciantur myrrhæ drachmæ duæ piperis albi ℥i. Utatur sæpe ex vino vel potu. Deinde muscoli fomententur decocto rorismarini, ivæ & origani. Postea inunctiones adhibeantur, quæ pro diversitate materiæ sunt variæ. Formulas notas esse medico præsentem arbitror. Verum si eas desiderat, verbulo admonitus, diligentissime & lubentissime sum perscripturus.

Ioh. Craso à Krassih. Med. &c.

e 5

CON-

COSILIOR. MEDIC.
CONSILIUM XIV.

*In paralyfi ex colica, pro quodam
Theologo.*

Non sine magna afflictione animi legi querelas tuas de recenti quodam morbo tuo, tibi quidem novo, & ob hoc ipsum formidabili, sed veteribus non incognito, ut quem Aëtius Medicus suo tempore in Italia epidemiale fuisse scribit, ubi coli dolor sedem mutavit, & causa veluti motu decretorio in musculos ac tendines extremarum partium translata fuit. Hanc affectionem symptomaticam translationem Medici vocant *μετάστασις*, cum morbus de uno membro in aliud ob congenerem substantiæ similitudinem transfertur. Atque ea sane morborum permutatio jam crebrior esse incipit quam vellem. Ex multis recitabo tibi saltem duo exempla hominum notorum, ut videas te socios habuisse malorum. Alexander à Rotenburg multo tempore obnoxius fuit doloribus colicis, & rediit morbus sæpe propter intemperamentum ipsius, etsi post usum remediorum accessiones fuerunt rariore. Tandem post ingentem quandam paroxysmum resoluti sunt illi externi artus, nempe pedes, brachia & manus, secuta *ἀρροφία* non brachiorum saltem, sed totius etiam corporis. Usus est remediis paulatim phlegma detrahentibus, potionem ex herbis & manna, dedit operam ut alvus quotidie esset aperta, confortatus est ventriculus intus rotulis, foris unguentis, & sacculis, denique cum viderem alienam humiditatem insinuasle se in membra exteriora, dedi illi decoctum

*Historia
sua.*

decoctum ligni guajaci per quatríduū, jussi ut sudaret, quantū vires ferrent. Repetivi id postea cum bene conveniret. Idque factum est decumbente focero meo Croſnæ, paulo ante mortem ipsius. Quæris eventum. Antea ingerebatur illi cibus incisus in os, cū ipse nec caltrum tenere, nec manum ori admoveere posset. Tum vero me ipsum invisente Anatomicū agebat, gallinaque è patina arrepta & incisa, mihi quicquid toto prandii tempore edebam, præponebat. Reliquum erat ut paulatim calorem naturalem suscitare, & auctiorem reddere studeret, sed ille neglectis remediis, intemperantiæ frena laxabat. Interea Nugivendus quidā Paracelsus (qui postea furto ablatiis rebus alienis, & convalescentis conjecit se in pedes) magnifica illi pollicitus, valetudinem ipsius violentis & vi-triolatis remediis, aut venenis potius, ita attrivit, ut postea non tam de morbo propulsando, quam de viribus sustentandis & retinendis sollicitus esse cogeret. Itaque ille, dum subito convalescere cupit, malam valetudinem (nebuloniæ illius mendaciis in spem summam erectus) sibi accersivit, ac sic tandem perit. Qui si recta consilia sequi perrexisset, per multos annos vita frui potuisset. Alter est Albertus à Kracht, qui similiter ex colico factus erat paralyticus, ita ut præter collum cæterorum nihil movere posset. Dixi illi ne nimium properaret usurpandis remediis, ne fieret humorū aliqua vehemens agitatio, sed sensim illi collectos humores detraxi. & propemodū eadē usurpavi, quæ apud Roteb. Eduxi pituitā per nares, adhibui fomenta manibus

II.

Alme castm

nibus, ut confortarentur nervi, vivit & valet hodie adhuc, venatur, potat, omniaque munia ita obit, quasi antea nunquam ægrotarit. Hæc propterea scribo, ut videas primum morbum non esse novum & insolitum, deinde non esse incurabilem. Tu quidem scribis illi calamum digitis tenere non potuissent: sed quoniam rogas ut totam morbi rationem tibi exponam, faciam id quidem lubenter, sed tu boni consules, si in hac mea inquietudine confuse scribam. Scis ipse intestina esse quasi sentinam excrementorum corporis, eo que delegari excrementa ut ercernantur. Id si sit, nihil est in colica periculi. Sed si incidat intestinorum repletio, vel primo ex flatibus intestina vehementer distendentibus, vel secundo ex humoribus crassis, frigidissimis, qualis est pituita vitrea, vel tertio acribus, rodentibus, ut à viridi illa seu æruginosa bile, tum sane jam materia adest colicos dolores excitare parata. Sed cum morbus invadit, tria illa concurrere solent. I. Obstructio alvi propter aridorum stercorum copiam. II. Siccitas intestinorum, cum qua sæpe coincidit renum obstructio & caliditas siccitatem illam fovens. Interdum etiam purgationes nimis crebræ vias post se resiccant, præsertim cum tenues materiæ expurgantur relictis crassis. III. Affluxus humorum ex venis augens flatus. Hoc rerum statu cum colo supra ab humoribus, infra à stercoribus obstructo, flatus nec erumpere aperte, nec propter crassitiam per occultos meatus transpirare possunt, oritur miserabilis illa intestinorum distensio.

*Tria in
colica.*

I.

II.

III.

distensio.

stensio (quæ colica dicitur) præsertim si arida
 simul sint intestina. In hac quo major est ex ve-
 nis affluxus in intestina, eo plures flatus exci-
 tatur, & colici dolores fiunt atrociores. Habes
 morbi naturam & causas, & paucis multa *In colica*
 comprehensa. Quæris quid agendū? Duo sunt *duo agendi*
 ad medicandum tempora: alterum præserva- *tempora.*
 tionis, ne morbus oriatur, alterum curationis *Præserva-*
 morbo jam præsentē. Præservatio tota consi- *tio colica.*
 stit in remotione causarum (respicio ad prædi-
 cta) nempe ne generentur humores phlegma-
 tici, humor vitreus; viridis, flatu. Id fit suscita-
 to calore naturali, & ventriculo ad officium re-
 ducto. Ita enim non tot generantur cruditates,
 nec cibus corrumpitur, & si quid oboritur fla-
 tuum, sponte emittitur. Quod si humorum ali-
 qua collectio animadvertitur, mature ea fami-
 liari aliquo medicamento adimenda est corpo-
 ri. Interdum autem major, interdum minor est
 collectio, & nunc hi, nunc illi humores pec-
 cant, nec eadē semper est corporis dispositio.
 Unde fit ut non eundem omni tempore medi-
 camenta effectum sortiantur, ut propterea non
 semper medicamenta culpam mereantur, præ-
 sertim in hominibus raræ texturæ, quos inter-
 dum vel venti austerioris afflatus prosternit. *CURATIO.*
 De præservatione hæctenus. Nunc de curatio-
 ne, quæ omnia à me hoc tantum consilio scri-
 buntur, ut videas discursum in hoc morbo, &
 quid factio opus sit, utque ipsemet in tuo mor-
 bo de remediorum qualitate, tempore, &
 utendi modo judicare possis. Colica oritur ex
 flatibus, verum est, sed hic protinus aliqui festi-
 nant ad flatus discutiendos, adhibent fomenta,
 illi-

illinunt unguenta, dant per os flatus discutientia, &c. quæ sane in colica leuiori faciunt, quod debent, hoc est, discutunt flatus, sed in vehementi tantum abest, ut profint primum administrata, ut plurimum etiam noceant, quandoquidem pituitam in intestinis contentam in flatus dissolvunt, & morbum augent, sicut mihi accidere Doctori cuidam Francofurtensi, quem remedia contra colicam apta, non apto tempore usurpata pæne enecarunt, iamque ad extremam maciem redegerant. Habent flatus discutientia suum locum; & iis omnino opus est, sed antequam ea adhibeantur, necesse est vias inferiores aperiri, stercora arida obstructionem facientia educi, & siccitatem intestinorum emendari. Ad hoc medicamentum nullum magis idoneum est, quam clysteres lenientes, mollientes, & si viscida materia adsit, etiam incidentes & abstergentes. Neque protinus si unum enema successu caruerit, desistendum est ab ulteriore usu illorum, sed insistere oportet, donec obstructio à retentione fecum exorta tollatur. Cur autem non recipienda sint olea in clysteres ego non video, cum lubricitent intestina, eaque molliant. Multo magis metuo siccitatem, quæ non usurpatis oleis relinquitur. Francofurti D. Lindneri uxor cum præ doloribus colicis jam expiratura videretur, sanata est sola emollitione intestinorum exicatorum. Imposui enim rete castrati (ein Hamel oder Scheps Netze) calefactum in lebetæ, & antequam illud consequeretur, apposui vitrum cum lino incenso, inducias

inde

Flatus discutientia quando adhibenda.

Clysteres quid in colica præstent.

Casus.

Rete castrati.

inde quærens in dolore. Emollitis intestinis statim excrevit plurimum vitreæ pituitæ, & multum etiam acrium biliosorum humorum, sicq; illa, quæ moritura putabatur contra spem convaluit. Hoc saltem adscribo, ut appareat quanta res sit emollitio intestinorum in colica, quæ in usum olea indisolent. Galenus certe cum ex phlegmate vitreo intestina ipsi veluti terebro perforentur, fatetur in illa sua colica injecto per clysterem oleo rutaceo magnam frigidissimæ pituitæ, hoc est, vitreæ excrevisse & convaluisse. Adscribam verba Langii popu-
*Olea in co-
 lica.*
*Langius de
 colica.*

laris mei, Medici expertissimi, ex epistolis ejus. Si colon, inquit, flatu grosso, aut phlegmatis vitrei frigore cruciatu intolerabili (quem crebro extremorum paralysis excipit) divellitur, si oleo subtilioris substantiæ, quale est sabinum, (in quo ruta aut semina cymini, dauci, anisi, quæ flatus crassos discutunt, decocta fuerint, additis quæ phlegma illud vitreum educere possunt) cum clysteri infuderis patientem confestim ab hujus doloris colici carnificina liberabis. Neminem præterea video ex Medicis expertissimis, qui olea horret, aut qui inde paralyfin fieri tradat, & inde ea fieri possit ratione aliqua doceat. Videbis id ipse paulo post cum curationem ostendero, quomodo colica in resolutionem extremorum terminetur, aut permutetur. Proinde non opus est, ut olea incules, quæ te in hunc novum morbum præcipitarint, indita clysteribus. Dices, cur autem tam diu durant paroxysmi, & cur toties recurrunt? Respondco, Quia sub-
 inde

inde nova fit effusio humorum ex venis in intestina, quæ quia imbecilliora sunt, ideo promptius recipiunt ad se missa. Quo magis dolor increfcit, eo major exagitato phlegmate suscitatur flatuum copia, & à dolore major quoque fit vitiosi humoris è venis attractio. Inde necesse est diuturniores fieri paroxysmos. Recurrit autem morbus citius vel tardius pro frequenti, aut majore influxu humorum, & flatuum in intestina, fitque hic affluxus sæpe à toto corpore, interdum vero ex capite etiam, cum dolores sunt tam pertinaces, & simul dolet ventriculus & intestina. Hactenus de colica. Audi nunc de resolutione extremorum. Admirabile est in primis, cum resolutio fiat ex pituita crassa in cerebro contenta, & nervis tenaciter impacta, ut spiritus animalis in membrum, in quod nervi propagantur distribui non possit: Colica vero generetur ex humoribus & flatibus, vel in colo contentis, vel ad intestinum illud aliunde effusis, qui fiat ut post colicam artus resolvantur. Sunt enim loca valde dissita, colon & principium nervorum, & mirum videri potest, quomodo materia ad extremos artus pervadat. Respondeo; Non in omni colica resolvuntur artus, sed tantum in illa, quæ magna ex parte pendet ex delapsu pituitoli humoris ex capite per venas in intestina. In illa tantum specie colicæ sequitur resolutio, hoc modo: Dicitur est dolorem colicum fieri ab humoribus crudis ex toto corpore, atque ex capite per venas in intestina effusis, quibus sæpe admiscetur aliquid bilis, quæ mordicat

intestina.

*Resolutio
extremo-
rum.*

*Quomodo
resolutio se-
quatur co-
licam.*

intestina. Primum igitur quia humores crassi & multi sunt, & à natura semel expelli non possunt, paulatim & secundum partes ex propioribus venis affluunt, & paroxysmos faciunt. Ubi vero jam maxima pars in intestina effusa, per alvum excreta, & per paroxysmos absumpta est, ut jam quodammodo mitescere, & rarius invadere colica videatur: tum reliqui humores, & præsertim qui in capite sunt, propter dolores, in diem, vigiliis, calidorum & incidentium usum, &c. attenuati, relicta priori consueta via, ad propiorem viam declinant, & ita secundum nervos ad musculos, & sic ad manus & pedes contendunt. Natura quoque se exoneratura mavult reliquias illas attenuatas in propinquum locum deponere, quam in locum tam remotum amandare, præsertim cum non ut prius tantis cruciatibus irritetur, & minor fiat à dolore attractio. Ita laxantur artus natura se exonerante & detrudente materiam in extremos artus. Et quia natura mavult huc, quam ad intestina procul dissita humores mittere, ideo mitius tum intestina afficiuntur, ac quasi dolore liberata videntur. Non igitur in intestinis continentur humores, qui ad artus rejiciuntur (ab oleis in clysteribus usurpatis incitati) sed eo quo dictum est modo in artus deturbantur, ut sequatur impotentia quædam in nervis, &c. Habes tum colicæ, tum huius novæ affectionis rationem, eo consilio tam prolixè expositam, ut ipsemet videas quis, quis, quantus morbus, & ne tot colicas tibi comminiscaris. Recte tu quidem scribis (recito

Atotus humorum in colica ad articulos.

verba tua) fons mali est frigidus ventriculus,
 ne dubita. Is pro bonis succis, quibus corpus
 alendum erat, gignit cruditates, quæ redun-
 dant in caput, & inde decidunt frigida illæ de-
 fluxiones in brachia & pedes. Quod sumpto
 prandio mitigati sunt, non usque adeo est mi-
 rum. Natura cibo concocto, intenta fuit ex-
 pulsioni humorum ad membra, sumpto autem
 cibo convertit se ab expellendo ad conco-
 quendum ea, quæ fuerant assumpta. Igitur tum
 mitiores facti sunt dolores sumpto cibo. Vici-
 nus vester mihi videtur bene processisse, ut
 tum res tuæ, & tempora tulerunt. Illud nescio
 an venæ sectionem in pedibus concessurus fu-
 erim, si aduissem. Noluissim enim sollicitare
 amplius materiam sponte eo defluentem.
 Quod pillulis & clysteribus imputas deflu-
 xum, traxerunt illa ex vicinis partibus, quæ po-
 tuerunt, non in membra, sed ex membris, &
 attracta è corpore eduxerunt, sed quod postea
 humores è capite in extrema membra dilapsi
 sunt, id ipsorum copiam potius imputandum
 est, quia sponte sibi viam quæsierunt, & in-
 venerunt, ut videmus in catarrhis, qui sæpe nulla
 re incitati in musculos, aut ad pectus ruunt.
 Venio ad rusticum tuum, qui talis mihi vide-
 tur Medicus, qualis alter ante sesqui annum
 concionator. Quosdam curavit; inquis, id est,
 ut ego interpretor, distulit illis aliquandiu do-
 lores. Sicut etiam accidit cuidam civi Saga-
 nensi. Nam nisi illi præservationi incubuerint,
 & causas sui morbi subinde auferre studue-
 rint, recurrentibus causis, recurret etiam effe-
 ctus.

*Rusticum
 medicus.*

ctus. Mitto ex iis, quæ tibi scripsit, sinapi, ane-
 thum; aquam chamædryos, cum ol. juniperi,
 &c. frivola enim hæc. De cæteris dicam. Un-
 guentum anodynon usurpasse te in magnis *Anodynon.*
 doloribus, non videtur mihi male factum, le-
 niente tamen opus fuit. Sed postea proceden-
 te tempore discussorio opus erit, & roborato-
 rio, quod ea, quæ influxerunt, discutiat, & si-
 mul membra confortet, ne facile recipiant hu-
 mores affluxuros. Avena in sartagine aut lebe- *Avena*
 te frixa, & sacco indita egregium est fomen- *frixa.*
 tum in doloribus colicis. Marchionem Jo-
 hannem ex magnis doloribus relevavi hoc u-
 no in thermis, cum nihil reliquorum adesset ad
 manum. Attenuat flatus, & habet etiam vim
 laxandi. Sed non imponendus est sacculus
 ventriculo, sed ventri inferiori. Balneum su-
 doriferum si te non debilitaret, multum humi-
 ditatis esset e corpore evocaturum, ejus præ-
 cipue quæ insidet membris, quam in aliis deco-
 cto ligni guajaci per sudores elicui, tibi id con-
 sulere, nisi Medicus adsit, nescio an ausim. Sed
 si adessem darem profecto ad quatuor aut sex
 dies decoctum solum, præmissa tamen prius
 purgatione. Præsens enim si quid incideret
 corrigere accidentia possem. Mithridatium *Mithrida-*
 quoque mitto, ita usurpandum quemadmo- *tium ex-*
 dum prioribus literis scripsi. Exuscitat conti- *uscitat ca-*
 nuo usu calorem ventriculi, & humiditates *lorem.*
 tunicis ventriculi inhærentes, & concoctio-
 nem impediens absorbet, & consumit, sed
 non illico una aut altera usurpatione. Tu sane
 expetis remedia, quæ protinus sanent ac nisi

cito juvent, addis, nihil, nihil fecit. Verum est, talia esse oportere ad manum in magnis doloribus, sed in corrigendo malo habitu corporis, aut partis alicujus, nequaquam violentis & validis procedendum est. Sed benignis ac lentis, calorem exuscitantibus durabilem, non exsufflantibus flammam mox evanescentem. Si quis te revocet ad prius præscripta remedia corrigentia intemperiem frigidam ventriculi, dices, hæc prius usurpata sunt, nihil juvant. At ego, si mea res ageretur, nequaquam ea negligerem, aut rejicerem. Etsi enim rotulæ pulvis stomachalis crassus, sacculi, unguenta, &c. non magnam opem ventriculo adferunt humorum sarcina aut mole gravato, tamen certum est, idque ex perior indies ventriculum ab humoribus liberatum ejusmodi remediis multum juvari, & temperiem ejus corrigi. Sunt enim illa omnia propemodum temperata, aut certe contemperata. Qui intemperata & valde calida expetunt, illi primo e cursu aliquid opis sentire videntur ex illa calefactione, sed paulo post exiccatur alvus, incalescunt renes, adurit sanguis, &c. Oportebit te animadversa humorum colluvie interdum per intervalla evacuare remediis usitatis, ut rotulis tuis ex Diaphœnico, &c. & alvum tenere apertam. Causas omnium arbitror ex supradictis apparere. Affectionem vero illam tuam novam nondum habeo pro paralyti, quia incedis, scribis, &c. sed pro decubitu humorum paucorum & crassorum flatuum in artus. Spero tamen, cum ventriculus minus cruditatum genuerit, natu-

ram sponte morbum dilcussuram. Reliquorum, quæ ferri debent, supra memini. Valde difficile est scribere homini raræ texturæ, & tali cujus valetudinem etiam auræ mutatio variat, incognitis morbi temporibus & reliquis circumstantiis. Quanta mutatio potest incidere dum mittuntur, & remittuntur literæ? Utinam cum Medico aliquo tibi vicino de his rebus colloqui, aut mihi ipsi adesse liceret. P. T. rectissime valere opto. Ignosce quæso tam confuse scribenti. Deus novit, quam parum mihi jam sit ad scribendum temporis. Coloniz ad Suevum 29. Martii, anno 1581.

CASPAR HOFMANNUS,
MED.&c.

CONSILIUM XV.

In fluxu hæmorrhoidum, pro quodam generoso Domino.

IN hæmorrhoidibus supprimendis magna cautione utendum. Primum autem acrior sanguis contemperandus victus ratione. Utatur sæpe outyro novo, & maxime cum pane recenti & adhuc calente (*Warme Semmel*) ^{Sanguinis} contempe-
medat fraga cum habere potest. Et interdum ^{ratio.}
fragorum aquam bibat. Intestinum rectum decocto herbæ fragariæ cum radicibus sæpe foveat, & inungat isto unguento:

℞ Tragacanth. ʒi.

Ducatur cum aqua fragariæ in mortario plumbeo, pistillo plumbeo, & addatur parum lapidis Calaminaris præparati, triti in pulverem &

f 3

loti,

loti, f. unguentum molle. Asperguntur etiam recte pulveres scrophulariz, & antimonium crudum pulverisatum. Sed ad graviter adstringentia non est temere, absente Medico, consulendum, neque presententi deveniendum.

JOHAN. CRATO
A KRAFTHEIM, &c.

CONSILIUM XVI

*In febris pestilenti, seu morbo, quem vocant
Ungaricum.*

*A. M. VV.
v. Latina
donatum.*

*Præserva-
tio in febris
pestilente.*

MOrbi, qui his temporibus grassantur, febres pestilenciales sunt, petechiis & maculis insignitæ, plerunque etiam contagiosæ, in plurimis cum synocho & faucium inflammatione, vulgo morbum appellant Ungaricum. Ad præservationem autem imprimis facit, ut corpus excrementis liberetur, evacuatione cujusque corpori conveniente, cum una formula omnibus accommodata præscribi non possit. In quibus autem corporibus sanguis plurimus est, iis vena secanda est ex consilio præsentis Medici, adjuncta recta victus ratione, quæ cum abest, etiam præstantissima remedia parum profunt, sæpe nocent etiam plurimum. Mane cum in publicum prodeundum est, aceto rosaceo aqua admixta os eluatur, lingua mundetur, facies tota, itemque manus eodem succo adluantur. Ad eum usum utilis est aqua, in quam cortices arantiorum, aut citri injecti sunt. Dum exeundum est, hi moruli teneantur in ore:

℞ Boli

℞ Boli armen. loti ℥ii.

Margarit. præpar.

Coral. præp. a. ℥i.

Sp. liberantis ℥i℞.

Cortic. citri,

Sem. citri an. ℥i.

Sacch. in aq. rosac. dissoll. ℥iiii.

Conser. rosa. ℥ ii. f. confectio in tabulis

Naribus adhibeatur odor aceti rosati, & rutæ,

vel in ore cortices citri teneantur. Nam qui *Aromata*
zedoaria & garyophyllis se munire volunt in *in peste per-*
præservando, plurimum sibi nocent. Quod si *nitiosa,*

quem morbus invadit, & ventriculum male af-

fectum deprehendit, illico utatur hoc bolo

purgante, & si plethora sanguinea adest, tertio

die venam secet. Post tertium diem nemo cu

vita chara est, & salus sua, in hoc morbo vel *Post terti-*

purgatione utatur, vel phlebotomia, quamvis *um diem*

minus periculi in purgatione, quam venæ se *vena non*

ctione est: *secanda est.*

℞ Agaric. rec. Trochisc. ℥iiii.

Syr. conservat. Zinzib. parum.

Oxymel. q. s. misc. f. bolus mollis.

Postea æger drachmam unam sumat huju

pulveris, bis singulis diebus mane & vesperi

& si sudor sequitur, sustinendus est:

℞ Sem. napi ℥i.

citri ℥℞.

acetosa ℥℞.

Camphoræ gr. iiii. misc. f. pulv. s.

De die hunc Julepum biba quoties visum est

& si ex ejus usu refrigerat stomachum sense

rit, injiciat aliquid cinnamomi.

℥ Aq. puræ ℥ii.

Rasuræ cornu cervi in petia ligat. ℥vi.

Sem. & cortic. citri an. ℥ii.

Decoq. ad ℥ss conf. Calaturæ ℥i ss,

Succilimonum ℥iii. vel si non habetur,
aceti, sacchar. ℥i ss.

Coq. despumando semper, & purificentur cum albumine ovi. Utile etiam in hoc morbo aquam acetosæ bibere, si in dimidium cantharum aquæ gutta una olei vitrioli instilletur. Alii statim initio vehementissima usurpant, ut succum semper vivi, salnitrum, ovorum albumen, & vinum sublimatum, quod improbo, ut maxime laudentur: Raphanus, quia magnam vim habet attrahendi malignitatem materiæ, utile est scobem ejus pedibus sale & aceto prius mundatis alligare. Idem etiam occipitio apponi potest, si vehemens capitis dolor adfit. Conveniunt ægris cibi molles, jus gallinarum cum succo limonum, vel citri, vel acetosæ coctum, itidem & ptisana. Ventriculus munitur multiplici lino imposito veteri. Alvus si adstricta est, simplici clystere utendum est ex jure gallinæ malua incocta & addito saccharo. Vehementiora remedia in hoc morbo non sunt necessaria. Aqua vero cardui cum cornu cervi, aut lapide Bezoar ægro in potu data, multum in hoc affectu valet.

*Raphani
radix.*

*Optimum
remedium
in pestilen-
tiis.*

JOHANNES CRATO A KRAFT
HEIM, MED. &c.

CONSILIUM XVII.

De preservatione à peste, quibusdam Moraxia proceribus prescriptum

anno 1572.

Preservatio à pestilenti infectione, invocato prius auxilio divino, in his præcipue consistit. Primo, ut corpus ab excrementis repurgatum, & ab obstructionibus liberum sit. Secundo, ut aer infectus, si caveri nequeat, in conclavibus alteretur, & corrigatur. Tertio, ut cor antidotis convenientibus præmuniatur, ne aer infectus, quoquo modo attractus, cordi exitialis sit. Quarto, ut quilibet, habita vocationis suæ ratione, animum non despondeat, sed bona spe sese erigat & sustentet. De primo: Nimius medicamentorum usus hoc tempore valde est suspectus, sæpeque plus noxæ quam adjumenti corporibus affert. Consultius autem multa est, conveniente victus ratione uti; cibus ergo sit consuetus, sanitatis temporis congruens: pisces tamen, pinguia, avium palustrium carnes, suillæ, & fructus omnes *ægræ* caveantur. Cibi omnes aceto (exceptis podagricis, & nervorum affectibus vexatis) succo limonum, citriorum, cotoneorum condiendi: potui quoque citriorum cortices imponendi, & cum cibus, seq. pulvis ex aceto aut vino dissolutus, usurpandus:

*A. Cl. viro,
Domino
Wenceslao
Raphano
Medico Latinis
dignitati do-*

naturæ.
1.
2.
3.
4.

Dieta.

℞ Margarit. alb. præpar. ℥i,

Corall. rub. præpar.

Boli armen. oriental. a. ℥i,

Cinnamom. el. ℥iii.

Cum s. q. sacchar. f. pulvis.

f 5

Cavean

Caveantur vina fortia, dulcia, turbida, crassa, & fucata, sicut & cerevisiæ crassæ, quæ multum lupuli habent. Ad evacuationem putridorum & excrementiorum humorum, sufficient pillulæ sequentes ad ℥i, semel in hebdomade sumptæ:

℥ Aloes optima ℥i.
 Myrrhæ el. ℥β.
 Croci oriental. ℥ii.
 Cinnam.
 Coriand. præpar. a. ℥iβ.
 Sem. citri,
 acetos.
 basilic. a. ℥i.
 Lig. aloes,
 Margarit. præpar.
 Corall. rubeor. præpar.
 Cornu ceruin.
 Rasuræ eboris a. ℥ii.
 Tormentill.
 Diptami alb.
 Terræ sigill. a. ℥ii.
 Boli armen. oriental. ℥vi.

Pulverisata dimidia pars excipiatur cum s. q. syrupi de corticibus citri, & s. massa: reliqua medietas pulveris servetur pro usu, & sumatur à ℥β. ad ℥i. ex ovo sorbili, aut aliter, bis in septimana: Vel:

℥ Aloes ℥vi.
 Myrrhæ ℥iii.
 Croci ℥i.
 Rhabarb. el. ℥ii.
 Agaric. el. Troch. ℥i.

Caryophyll.

Sem. citri, a. ℥i.

Tormentill.

Santalb. rub. a. ℥i℥.

Boli armen. oriental. ℥iii.

Caphuræ ℥℥.

Pulverisata excipe syrupo acetositis citri, & f. massa, de qua formentur pillulæ mediocres pro ℥i. sumantur semel in septimana. Cum vero hæc è myrrha & aloë medicamenta epati, præcipue calidiori, minus convenient, horum loco rotulæ ex Rhabarbari extracto usurpari poterunt:

℥ Extracti Rhabarb. ℥i. è succi rosar. ℥ii. dissoluti.

Rhabar. electiss. subtiliss. pulv. & aq.

Cinnamomi aspersi ℥ii.

Conser. rosar. odorifer. ℥ii.

Saccâ. albiss. ex aq. cinnam. dissol. ℥iiii. Misc. f. rotulæ, pondere ℥iii. sumatur una semel in septimana, aut in duab. De secundo: alterum caput præservationis est aeris correctio, per quem *μιασματα* infectionis ab uno loco in alium, ex infectis locis & corporibus traduntur: ita aer calidus, crassus, turbidus, occlusus, nec probe perflatus, pestis seminaria diutius in se continet, eamque auget, nisi salubriorum ventorum perflatu, igne, aliisque suffumigiis corrigatur. Probantur itaque in tali casu ignes perpetui & luculenti è ligno pini, juniperi, absinthio, & roremarino vel suffumigia è granis juniperi, roremarino, & succino parata & prunis inspersa: quibus & vestes, & lin-

teamina,

II.

Aeris correctio.

reamina, lectusque ipse quotidie mane & vespere suffiri debent: vel cubilia hac aqua aspergantur.

℞ Aq. rosar. ℥i.
Aceti ℥iiij.
Pul. Trochisc. de camphora,
Santal. citrin.
alb. an. ℥i.
Camphoræ ℥ss. misc.

Aut ignito lateri, silicive hæc aqua inspergatur, unde fumus excitetur:

℞ Aceti vini ℥i. ss.
Aq. rosar. ℥ss.
Santal. citrin. ℥i.
Cinnamom. ℥i. misc.

Faciès & manus abluantur ex aqua rosarum, cui acetum rosarum cum tantillo camphoræ, permixtum sit: pedum plantæ fricentur cum aceto & sale. Naribus odora menta ex aceto infusionis rutæ, & pauca camphora admoveantur: poma item ambræ & trochisci pro fumo, aliæ complura, quæ ad aëris correctionem passim in Medicorum libris reperiuntur, & hic pluribus commemorare supervacaneum judico. Egressuri in publicum mastigent zedoariam, angelicam in aceto præinfusam, cortices citriorum summæ utiles, aut ore contineant Trochiscos sequentes:

℞ Cortic. citri ℥iiij.
Zedoar.
Angelicæ præpar. an. ℥i. ss.
Lig. aloes,

Ireos an. ℥ii.

Sem. citri excortic.

Caryophyll.

Nucis cond. a. ℥i.

Moschi,

Ambr. an. gr. ii.

Sacchar. cand. ℥i.

cum mucilagine Tragac, & aq. rosar. addito in
 sine oleo Macis, fiant Trochisci parvi instar
 bechiarum. Iis qui moschum abhorrent, ab-
 que moscho & ambra parentur. De tertio: In-
 termediis diebus quibus purgantia non assu-
 muntur, antidotis præservativis utendum est,
 quæ cor, quod in primis petitur, & reliqua
 membra principalia adversus pestis virulen-
 tiam muniant & tueantur: quale est hoc ele-
 ctuarium, de quo quotidie mane sumatur in-
 star avellanæ, hyeme è vino albo tenui, æstate
 vero ex paxillo vino cum aqua rosarum, aut
 acetosæ permixto:

℥ Diptami cretic.

Terræ sigill.

Boli armen. præpar.

Myrrhæ,

Absinth.

Rutzæ.

Scabiosæ,

Pimpinell.

Acetosæ,

Zedoar. an. ℥i.

Rad. Aristol. utriusque,

Tormentill.

Baccar.

III.

Antidota

pro corde.

Baccar. lauri an. ℥i℥.

Nucum jugland. nec rancid.

num. vi.

Caricar. ping. n. xi.

Mithrid.

Theriac. el. a. ℥i.

Croci,

Camphoræ a. ℥i.

Unicornū,

Margarit. alb. non perforat.

Oss e corde cervi,

Cornu cervi usti a. ℥i℥.

Sem. citri excortic. ℥℥.

Māris ℥i.

Trita subtilissime excipiantur syrūpo acetositate citri, & redigantur in formam electuarii. Hujus generis sunt etiam Tabulatum Imp. Ferdinandi, piissimæ memoriæ, electuarium meum de succis, saluris, & liberantis, quæ omnia summa fide præparata Vestræ Magnificentiæ nascisci poterunt Vratislaviæ apud Sebaldum Lauream Myropolam in foro gallinario. Cum autem cor imprimis ab occulta veneni vi petatur, antequam domo quis egrediat, sub sinistra mammilla hoc unguentum illinendum est:

℥ Theriac. opt. ℥iii.

Croci,

Camphoræ an. gr. xv.

Cum s. q. succi limonum & aceto rosato t. linimentum. Aut supra cordis regionem gestetur sacculus sequens:

℥ Flor.

℥ Flor. rofar.
borrag.
bugloss.

Sandal. omnium,

Been utriusque,

Nucis cond.

Lig. aloes,

Croci,

Zedoar.

Diptami alb. an. ʒʒ.

Ocymi citrati,

Meliss.

Cortic. citri. an. ʒi.

trita in pulverem condantur sacco è serico
rubro interstincto, qui calefactus supra latere
calente, prius cum aqua rofar. & aceto asperlo;
tepide cordi apponatur. De quarto: *Ultimum*
sed præcipuum præservationis caput, est ani-
mus bonus & imperterritus, quem alii conti-
nuis ingurgitationibus, alii aliis rationibus &
mediis Christiano homine indignis sibi para-
re satagunt: *Experientia tamen constat nimio*
metu & animi angustia, desperatione ve peri-
culum non imminui, verum potius attrahi at-
que augeri: propterea cuivis Christiano talia
media, infectionis pestiferæ tempore, quæren-
da, quibus pie & tuto liceat animum à nimio
metu, & tristi cogitatione abducere, ne cor o-
mnium affectuum sedes talibus curis debilitetur,
faciliusque à veneno afficiatur, aut ipsum
pestiferum virus instar succini, attritum ad se
attrahat. *Misericors & clemens Deus nostri*
miserere.

IV.

*Animi præ-
sentsia.*

miseretur, & gladium justæ vindictæ, misericordiz oleo temperet.

JOHANN CRATO A KKAFT-
HEIM MED. &c.

CONSILIUM XVIII.

In alopecia, pro quodam nobili.

Alopecia diuturna in cute densa & glabra, quæ asperiori frictione, & fotu nihil rubescit, difficulter curatur. Est tamen in ista deformitate potius anceps, quam nullum remedium adhibendum. In victu absteineat à leguminibus, lacticinis, & quæ sunt idonea corruptioni. Cibi sint omnes boni succi. Vinum moderatissime bibat. Si decoctum aquæ, vel bonæ cerevisiæ nihil ventriculum offendit, potius eantatur. Purgationes corporis necessariæ essent, sed cum hæmorrhoides immodice fluant, ab iis temperandum. Alias affluxu humorum eo præcipitatorum magis irritarentur. Possemus tamen uti, si necessitas postularet, rhabarbaro, myrobalanis, quæ vim levem adstringendi habent. Et caput seorsum errhynis atque apophlegmatismis à præsentis Medico curetur. Confert ad hoc sequens medicamentum:

℞ Pyrethri ʒj ʒ.

Mastich.

Staphysagr. an. ʒʒ.

Zinzib.

Nucis conditæ, an ʒi.

Piperis ʒʒ.

Misc.

Misce cum oxymel. & f. electuarium molle.
Hoc inungat superiores faucium partes matu-
tine, & pituitam exspuat. Os eluat sequenti:

℥ Hissopi m. j.

Zinzib. ℥ ij.

Sinapi ℥ j ℥.

Decoq. in vino & aqua, & adde parum mellis
pro collutione oris. Caput deinceps diligen-
ter abluatur facto lixivio ex stercore gallina-
rum in cineres usto, & abdat, deinceps her-
ba urticæ fricetur. Inungatur postea ista mi-
stura.

℥ Avellanar. ustar. ℥ iiii.

Sinapi contusi ℥ ℥.

Mellis opt. ℔ i.

Misceantur lente, & fortiter eo caput confri-
cetur bis in die. Tertio quoque die abluatur
cum prædicto lixivio, in quo decoquatur her-
ba, quæ capillus veneris nominatur. Irrigatur
caput destillato è mellis ℔ i. ladani ℔ ℥. mu-
scarum vulgarium m. i. Et hac aqua sæpe ca-
put humectetur. Caput deinceps leporis assati
& contusi, cum axungia ursina misceatur, at-
que eo inungatur. Remedia hæc diu & sæpe
repetenda sunt: & curatio, si primum non suc-
cedat, iteranda. Ad fortiora etiam medica-
menta deveniendum.

IOHANN. CRATO

AKRAFHEIM, &c.

MED. &c.

In rubore faciei, pro quodam nobili viro.

*Scopi duo
in rubore
faciei.*

*Humorum
contempe.
ratio.*

*Serum lac-
tis cum
fol. Sena.*

*Qui cibi
vivandi.*

INRENTIONES, ut appellant, seu scopi in præservatione & curatione ruboris faciei, duo videntur, quorum priorem causa interna, videlicet massæ sanguinis, alterum locus affectus faciei, seu potius cutis illius temperatura constituit. Color enim, ut Hippocrates ait, humoris index est. Itaque cum efflorescentia illa humores adustiores & acriores atque impuriorese esse ostendat, expurgandi atque contemperandi indicatio oritur. Si sanguis in toto abundare videtur, detrahendum eum esse consequitur, sed cum missio sanguinis fervorem tantum impediat, & in corpore adusti humores remaneant, ii medicamento vacuante expurgandi. Id rectissime per senæ dilatum fiet, si infundantur vino bene cum aqua melissæ atque cichorii contemperato. Folia quidem initio in vino meraciori infundi possunt, deinde aqua melissæ, vel cichorii, ne caliditas epatis augeatur, contemperandum. In æstate, vel tempore verno, rectius est serum lactis foliis senæ cum summitatibus melissæ, vel floribus cichorii infundere. Hoc medicamento aliquoties repetito satis perpurgari posse humores arbitror. Contemperabuntur autem rectissime victus ratione. Itaque salsa & aromatica in victu vitanda, etiam ea, quæ facile corrumpuntur, & vitiosum sanguinem, ac multos fumos & vapores generant, ut lacticia, præsertim;

sertim cum carne suilla aut piscibus in uno pa-
 stu ingesta. Cibum vero simplicissimum esse
 oportet. Nam varietatem ciborum maxime
 ad hanc affectionem facere omnibus Medicis
 constat. Vinum etiam probe diluendū, & prae-
 sertim decocto, aut cichorii aqua est. Re-
 fert enim eruditus quidam Practicus, se novisse
 celebrem Medicum, cui nasus & facies tota
 rubore foedo & pustulis deformata erat, eum
 his duobus auxiliis curatum; quod quinque
 mensibus, verno videlicet uno, æstivis tribus,
 & uno autumnali continuo vinum decocto
 cichorii diluerit, & ante pastum horis matuti-
 nis fructu rosæ caninæ, cydoniati more cum
 saccharo factæ, usus sit, Vinum decocto cicho-
 rii insuavius reddi non est dubium. Ut hoc in-
 comodū effugiamus, posses pro primo hausto
 potus decoctum cichorii separatim bibere, &
 deinceps vino uti, atq; etiam assumpta con-
 dita carne cynosbati, seu fructu rosæ caninæ pran-
 dium atq; cœna claudi, præsertim cum ejusdē
 facultatis sit, cujus cydonia, & nō solū ad reprimē-
 dos vapores, & humores cōtemperandos
 magnam vim habeant, sed & calorem renum,
 ne calculos generet, infringant, & eam laxiorē,
 ut facilius calculum excludant, id quod experi-
 entia observatum est, reddant. Altera inten-
 tio ad cutem, seu carnem faciei cui ita cutis te-
 nuissima impacta est, ut inseparabilis prope-
 modū videatur directæ est. Hæc vero cū omni-
 bus æris mutationib. perpetuō sit obvia, atque
 propter tenuitatē in ea minore resistentia: nō
 mirum si facilius imbecillitatē atque intempe-
 riam cōtrahat. Itaq; in primis utile existimatur,

*Holler. de
 morb. inter
 p. 285.*

*Vinum cum
 cichorii de-
 cocto.*

*Elect. cy-
 nosbatē.*

II. Scopus.

Topica.

*Sanguis
leporinus.*

interdum faciem noctu i' linere sanguine leporino, & mane aqua fragorum, vel aqua è floribus verbasci cum succo limonum destillata abluere. Ad abluendum uti seminibus melonum, cum nucleis persicorum contusis, vel sumere radices Aronis, & pulverifatas miscere farinæ triticæ, atque ita in furno instar panis coquere, & ex hac pasta facere pulverem coque cum aqua fragorum, vel scrophulariz destillata faciem abluere. Utile etiam est rubræ faciei caseum recentem imponere. Si vero pustulis facies deformata sit, exprimatur mense Majo ex scrophularia, herba cum radice lota succus, & cum oleo amygdalarum dulcium misceatur, atque insoleatur, eoque facies inungatur. Vel fiat unguentum ex eadem herba hoc modo: Accipiatur scrophularia cum radicibus bene lota, & incidatur, ac addito butyro majali optime depurato coquatur, & exprimatur, atque expressum in vitro usui servetur. Hoc unguento etiam ulcera, lepræ similia, inuncta sanantur. Utuntur quidam metallicis unguentis ex cerussa, lythargyro, sulfure, & mercurio confectis. Verum ad ista temere deveniendum non existimo. Hæc vero à Deo præpotenti fortunari opto.

*Pro pustulis
in facie.*

IOHANN. CRATO
A KRAFTHEIM,
MED. &c.

CONSILIUM XX.

*De furfuribus, scabritie frontis, rubedine faciei,
& excoriatione digiti, pro quodam
nobili.*

HIPPOCRATES bene dicit: Nihil par- *Affectus*
vum, nihil contemne, & principiis ob- *multi ab*
standū sapientes mōnent. Hæc autem omnia, *una causa.*
ab una & eadem causa fiunt, videlicet, intem-
perie calida epatis transmittente vapores acres
ad caput, & progenerante falsuginosum san-
guinem & serosum. Curatio vera est causæ ab-
latio. Ea igitur adimenda. Id fit I. Cavendo ne
inateria idonea his exhalationibus & humo-
ribus in victu ingeratur. II. Ut epatis intempe-
ries corrigatur. III. Ut affectarum parrium,
quasi resistantia adjuvetur. Victus sit ejusmo-
di. Caveat ante omnia ea, quæ salsa sunt & aro- *Cibi vitan-*
matica, sitque quam simplicissimus victus. No- *di.*
cent allium, cæpæ, quia jecur inflammant, &
caput replent. Olera etiam hîc non laudo. Fu-
giant omnia fætida. Exercitia fiant ante cibum.
Tria autem dicit Hippocrates esse saluberrima: *Tria salu-*
laborare absque defatigatione, cibo non *berrima.*
impleri, & veneri moderari. Munia tur ventri-
culus, nec crudus sit. Genesis designat crudi-
tates & humores multos, cum in Venere &
cancro luna sit. Item cauda Draconis est in
ascendente, & Saturnus in piscibus oppositus
octavæ Cave etiam medicamenta fortiter pur-
gantia. Victus tutissima medicatio. Recte in
æltate uteris floribus cichorii saccharo condi-
tis, vel saccharo rosaceo, aut speciebus aroma-

tici rosati. Roborant enim membra. Cavenda autem, quæ nimis ventriculum calefaciunt. Localia autem sunt hæc; Ad furfures multa scribuntur remedia, sed cum periculum sit, ne cerebrum alteretur, caute existimo esse usurpanda. Caput purgetur aliquando siccis furfuribus hordei. Sunt enim lotionis vice, & bene caput mundant. Si his ablatis ulcuscula remanent, illinc caput oleo ex vitellis uxorum. Lenit enim asperitatem cutis, & sanat ulcuscula, & colorem capillorum, & cutis vitia expurgat. Etiam frons eo ungitur. Dum cutis à digito discedit, ne tangat caput, aut confricat illo. Lædit enim alia etiam membra. Sanatur autem excoriatio, si in aqua calida dissolvatur sebum hircinum, & eo aliquoties digitus lavetur. Deinde ungitur unguento ex oleo tartari, & lytargyro præparato facto. Ad rubedinem usus aquæ fragorum utilis. Prodest etiam si lymphatum vinum aq. cichorii æstivis diebus bibatur, vel si nane cum decocto jure pulli, aut gallinæ radices cichorii ebull. & bibatur. Laudant quoque conditum fructus rosæ caninz ante pastum mane, vel ante cœnam ad magnitudinem castanæ. Conficitur cum saccharo, ut cydoniatum. Hoc calculosis etiam prodest. Excoriatio digiti sanatur unguento rosato.

IOHAN. CRATO
A KRAFHEIM,
Med. &c.

CONSILIUM XXI.

*De pruritu in capite, pro quodam
nobili.*

EXISTIT hic ab acrioribus vaporibus exhalantibus à sanguine bilioso, vel serosis partibus sanguinis. Cumque obstructions fiunt, & materia non potest exhalare, feruntur per cutim & horores excitant calorem cordis augent, ut febris accendatur. Quia vero tantus eorum proventus non est, quantus fuit olim, ideo minus sæpe febris adest. Curatio est hoc, quæ causam aufert. Vitanda quæ massam calidiorem reddunt, & vapores acres excitant, ut vinum potens, aromatica, allium, cepæ. Varietas etiam ciborum nocet. Medicamentis se non fatiget. Utatur saccharo, rosa-^{Sacchar.} ceo, & conserva è floribus cichorii, & bibat ^{rosac.} mane decoctum cichorii ex jure macro. Hæc enim contemperant humores. Non olera edat nec lacticia, propter oculos. Caput purgandum est per nares. Utile etiam sæpe lavare caput lixivio violaceæ herbæ; postremo frigidam superinfundere, & absque frictione, & calefactione multa detergere. Non est revera morbus, quia actionem non lædit. Cave obstructions ne fiat febris, id quod optime decoctum cichorii, de quo supra monui, præstare poterit.

IOHANN. CRATO

A KRAFTHAIM,

MED. &c.

In affectu manuum, humerorum dolore, ac tumore pedum, pro quodam magnifico Domino.

*à M. V. V. Pr.
Latinitati
donatum.*

DORSO nihil amplius applicet, aut si omnino abstinere nolit, ad dorsi spinam cucurbitulas affigat sine scarificatione, ut vehementer attrahant. Pro manibus accipias has herbas:

℥ Salvia,
 Origani
 Rorismarini,
 Ivæ artheticeæ,
 Betonice, an. m. iij.
 Stœchad. arab. m. j.

coquantur in vino & aqua, & fomentur ex eo manus recto vase matutine per horam integram. Postea ungitur hoc unguento:

℥ Cochlear, nigrae, urantur in olla, & collectæ ex his humiditatis pinguis ℥ j. ℞.
Pinguet, ardeæ,
 canis domestic.
 taxi an. ℥ j.

Sevi hircini,
 cervini, an. ℥ iij.

Mucillag. rad. altheæ per spiritum vini extract.

Saponis veneri dissol. in succo altheæ ℥ ℞.

Olei lumbricor. ℥ ij.

Pulver. lumbricor. ℥ vj. Misc. t. unguentum.

Si post hujus usum continuatum per quatuordecim dies non remiserit, ungat se magnificentia vestra hac aqua:

℞ Calam. aromatic.
Galangæ an. ℥iij.
Garyophyll. ℥ij.
Flor. lavendulæ,
rorismar,
salviæ an ℥j. ℞.
Lumbricor. ℥j.

Vini sublimati opt. correcti ℥viii.

stent per 14. horas in loco calido in vitro, deinde optime exprimantur. Quoties manus lavare vult magnificentia vestra, coquat radices urticæ & cuminum in aqua, addat saltem, & pro sapone, dissolvat saponem in oleo juniperi, & lac crucæ addat. Cum vero & humeri doleant, etiam has partes aqua præscripta à dorso usque illinat & fricet, nec unguentum antea positum inutile esset, modo necrebro utatur, quia non dubito solo usu aquæ malum hoc cessaturum. Ad tumorem pedum proderit hæc aqua, in qua pannus madefiat, & mane ac vespere imponat pedibus:

℞ Baccar. lauri,
Alumi. Rochæ,
Thuris an. ℥℞.
Sulphuris ℥j.

Bull. in ℔ij. aq. pluvialis ad consumpt. tertia partis; mane autem antequam aqua ista utatur, excipiat vaporem ex harum herbarum decocto:

ꝯ Origani,
Abſinthij,

Artemiſiæ an. m. i. vel ii.

Coquatur in æqualibus partibus aquæ & vini, & vaporem excipi pedibus mane. Quæ remedia, ut DEUS fortunet ſerio opto.

Ioh. Crato à Kraſſib. Med. &c.

CONSILIUM XXIII.

De tumoribus articulorum.

IN genere tumorum præter naturam reponuntur illi, qui circa articulos accidere ſolent, quorum quoniam exactus eſt ſenſus, graves præ cæteris afferunt dolores, quæ circa articulos intemperies accidunt, qui morbus Græcis *aggritis*, Latinis articularis morbus appellatur, qui tamen pro patientium locorum varietate, diverſa ſortitur nomina, cum tamen unus ſit & idem affectus. In pedibus enim podagra, in genu gonagra, in articulo femoris dolor iſchiadicus, in articulis digitorum manus chiragra appellatur. Sed quamvis uno & eodem modo denominari conſueverint, non eſt tamen una & eadem materiei fluentis natura. Nam aliæ arthritides à ſatis frigido humore, proficiſcuntur & cræſſo, quæ dâ vero frigido humori, vel bilioſû ſanguinẽ, vel bilem, vel ſalfam pituitã admixtã habent, ut jam ſint miſti quidam affectus, qui variam tamen in ratione victus, medicamentis, ſanguinis miſſione & localibus præſidiis curationem poſtulent. Sed hanc curationem præcedit, tum cauſæ efficientis cognitio, tum etiam humoris,

qui

Articulorum affectus.

Materia diverſa.

qui ad particulam transmittitur, naturæ. Sed cum sciam varias esse scriptorum sententias circa membra, à quibus fluxio in partes affectas transmittitur: mihi tamen non est propositum contra eorum sententiam disputare: sed meam tantummodo sententiam vobis aperire, ut postea eam comparetis aliorum placitis, vobiscumque per otium expendere liceat, & experimento etiam comprobare. Sed his prætermissis ad rem me confero. Materiam morbi articularis esse arbitror crudum humorem, qui ventriculi imbecillioris vitio generetur, vel propter eorum, qui afficiuntur immoderatam victus rationem, quod nimio potu & cibo utantur, quam quod possit ab innato calido facile distribui, & in probum sanguinem transmutari. Qui enim lautius vivunt, nil aliudque cogitant, quam ut ventri & veneri indulgeant, illi plerumque in arthritidem procidere solent. Nunquam enim ejusmodi homines præcedentis mensæ alimentum concoxere, quod denuo ad mensam redeunt: hinc magna crudorum humorum generatur copia, quæ si in ventriculo moram faceret, eidem intemperies & dolores afferret: si vero in intestinis colligeretur, colicis affectibus frequenter infestarentur. Si vero ad articulos de quibus est sermo, tamquam ad imbecilliores partes deferatur, tumorem cum dolore excitat. Maximam præterea morbo causam tribuit, qui frigido potu per æstatem oblectatur, quo exiguae ejus constitutionis calor innatus, frigidissimo existente ventre, suffocatur, & penè extinguitur, ut vix minimum alimenti conco-

*Materia
articularis
quot &
unde.*

Potus frigidus æstatem

Veneri.

concoquere valeant. Cum verò venæ crudis humoribus & flatibus plurimum repleantur, isti ad venerem valde fiunt proclives, præcipue ob illam ingluviem; qua venæ replentur nimis, præcipue si, ut fieri solet, calidum jecoris temperamentum nacti fuerint, indeque accidit, ut superfluum excernere per venerem continua titillatione irritentur, ad veneremque valde proclives effecti frequentissime ad satietatem, quantum vires patiuntur, cam exercent, hinc ventriculus imbecillior redditur, caput simul afficitur, jecur & renes calidiora redduntur, & quod in venere absumunt, quærunt de novo in mensa restituere, & erratum priori deterius committunt. Tandem quibusdam accidit, ut nullo eorum vitio, quamvis moderatè vivant, à primo tamen spermate hæreditariam à parentibus & majoribus suis dispositionem acquisiverint, propter membrorum principalium imbecillitatem. Sum igitur in ea sententia, ut existimem præcipuam sedem horum crudorum humorum, & membrum præcipue mandans, & in quo efficiens residet causa, ventriculum esse, cui interdum jecoris caliditas biliosum sanguinem generantis suppetias ventriculo adfert. Vix enim datur humor syncerus, sed una cum crudioribus succis, & frigido humori aliquid calidioris ad vehiculum immiscetur, tractu tamen temporis, morbo diutius perseverante, totaque massa sanguinis vitiosis succis referta, non negaverim, quin caput, & universa quoque membra male afficiuntur, & fluxionibus, hisce, & articularum doloribus, materiã

tribuere

*Dispositio
hæreditaria.*

tribuere facile non possint. Laborante enim ventriculo, tanquam familiaris œconomus, fieri non potest, quin reliqua membra male afficiantur, cum jecur sanguificationis officina ventriculi erratum corrigere nequeat. Quoniam morbi cognitio curationem antecedit, in arthritide propterea per propria quædam signa materiei affluentis naturam dignoscere oportet. Nam etsi, ut dictum est, materia magna ex parte sit humor crudus & frigidus à prædominio: admixtos nihilominus plerumque habet alios humores, eoque magis ubi dolor vehemens extiterit, ejus occasione attrahuntur cæteri humores, quamvis neque superflui, neque peccantis essent. Ubi igitur materia fere tota frigida est, ex eo facile vobis innotescet, ex natura nimirum doloris. Nam interrogantibus vobis ægrum de doloris qualitate, respondebit tensivum & gravativum esse, qui etiam aliquando lacerans & contundens apparet. Gaudent partes affectæ calido, pars ipsa est concolor, per noctem gravius, & in constitutionibus frigidis & humidis affliguntur. Tumor in parte est satis conspicuus, ubi præcipuè tenuior est materia cruda, febris interdum nulla est, morbus tamen diu turnior esse consuevit. Ubi vero materia calida, ut biliosus sanguis bili permixtus, simul affluerit, dolore afficiuntur acri, pungitivo, gaudet locus affectus frigidis, interdum magis affliguntur, quam per noctem, tumor exiguus, febris adest, partis color est mutatus. Nam rubor partem occupat, quasi erysipelate affecta esset, interdum ad citrinum

Materia mixta.

Materia frigida.

Materia frigida.

*Curatio in
materia
frigida.*

vergens. Ejus, qui afficitur, temperatura biliosa fere conspicietur, & in calidis constitutionibus magis suas exacerbationes & circuitus experiuntur. Cognita morbi natura, ad ipsam curationem accedendum est; In frigida enim fluxione ita progredi oportet. Instituenda primum tenuis victus ratio, & attenuans, qua ad cruditates absumendas nihil opportunius excogitari potest. A vino abstinendum est. Nam quamvis in frigida materia convenire videatur: sui tamen calore & tenuitate partium vitiosis succis vehiculum præbet, ut in affectas particulas facilius defluant. Quicumque enim ejusmodi affliguntur affectibus seu fluxionibus, doloribus, ipsa edocti experientia compere-runt unicum esse doloribus sedandis præsidium, si à vino sibi temperent, abstineant, & tenuissimo victu utantur. Quod vero ad sanguinis missionem attinet, si corpus plethoricum sit, vires sint validæ, quamvis materia peccans sit frigida, si dolor valde urgeat, aperienda omnino est vena, non tamen sanguinis magna copia haurienda est, sed quantum ætas, tempus anni, robur virium, consuetudo, morbi que magnitudo postulare videntur. Quod attinet ad pharmaciã, valde utile est singulis diebus acria injicere clysteria, quæ hieram habeant, oxymel, Diaphœnicum ipsum, ut pituitam crudosque succos in ventriculo & intestinis contentos per sedem educamus. Quibus etiam facilis est vomitus, affectis præcipue inferioribus partibus, maximo usui est, per vomitum expurgare, præparareque interim peccantes humo-

*Vena se-
ctio.*

Pharmaco.

Vomitus.

humo-

humores jusculis & syrupis opportunis. Deinde apparente humorum coctione aliqua catapotia exhibere, cujusmodi sunt de tribus cum Rhabarb. ad ℥ iij. vel cochias, pill. aggregat. de hiera cum agarico & hujusmodi. Mitto eas, quæ de hermodactylis inscribuntur. Nam ut perniciosas rejicio, propter hermodactylos, in quibus venenosi aliquid reperitur, & consulo abstinere semper à suspectis medicaminibus, ubi præcipue est aliorum copia, in quibus nihil est discriminis. Universalibus rite administratis tam in frigida, quam in calida admixta materia ad localia confugiendum est, quibus doloris vehementiam mulceamus. Est enim dolor accidens seivum, totam ad se curationem trahens, & efficientis causæ rationem habens. In quo auferendo triplex intentio proponitur, ut in cæteris etiam fluxionibus. Repellere enim oportet quod inffluit, quod influxit resolvere, partemque affectam corroborare, quod facile infra scripto præstabitur cataplasmate, quod bisterve de die mutandum est:

Topica remedia & in his triplex intentio.

℞ Absinth. sicci pulv. subtil.

Rosar. rubear.

Violar. an. ℥ j.

Fl. chamomill. pul. ℥ j.

Pulpæ passul. vino nigro & austero

irrorat. ℥ iij.

Cum vino austero nigro sumatur cataplasma molle, sicut electuarium, cui addetur:

Ol. chamæmel.

Ol. amygd. dulc.

rosac. compl. an. ℥ ℥.

& ceræ

& ceræ albæ q. s. pro oleo incorporando. Post compositionem in catinum imponatur, baculoque agitetur, donec omnino sit refrigeratum. Itæ enim acquirit quendam lentorem, quo facile adhæreat parti affectæ, molliterque insidet, nec facile in pulverem revertatur. Procedente vero tempore ubi dolor remittit loco vini austeri conficiendum erit cataplasma cum vino dulci, aucto etiam florum chamæmelidosi. Postremo ipsa fluxione sedata Diapalmacoriorum illinitum superponendum est, ut humorum reliquiæ absumentur. Ubi autem materia calida fuerit, & sanguinis missio copiosior requiritur, bilisque ipsa peccans expurganda, vel per vomitum, vel per dejectionem, cassia convenit cum speciebus hieræ, mel. ros. sol. adjecto Rhabbarbo, ut sint ℥ iij. mellis ℥ i. Rhabbarb. Cataplasma vero hujusmodi adhibendum est:

De materia calida quid agendum.

℞ Rosar. rub. pulv.

Fol. plantag. pulv. Violar. a. ℥ i.

Farinæ hordei ℥ iii.

Pulpæ passul. irror. aq. plantag ℥ iiii.

Cum aq. plantag. f. cataplasma, ut supra dictum est. Cui add. ol. violac. rosac.

compl. a. ℥ β.

Addita cera, ut diximus cæterisque in compositione observatis. Hæc duo tradita medicamenta normam quandam vobis præbere possunt, ut horum exemplo pro opportunitate aliquid addere, vel imminuere liceat. Certum enim apud nos est, & longo usu comprobatū, nihil his opportunius adhiberi posse. Illud ta-

men postremo animadvertatis, ut tepida adhibeantur, & in materia calida exigua sit cataplasmatum quantitas. Frequentius tamen permutetur, ne super parte exiccatum alteratumque potius obsit, quam quod dolorem mulceat. Sed de his jam dicta sufficiant.

JUL. CÆS. ARANTIVS BONO-
NIENSIS. MED. &c

CONSILIVM XXIV.

De catarrhis puerorum strangulationem minitantibus, cum epilepsia.

Ad D. C. P. Med. celeberrimum, &c.

Scribis infantes apud vos catarrhis strangulationem minitantibus sæpenumero laborare, atque ex iis nonnullis epilepticis paroxysmis corripī, ac peti à me rationem mendum, qua levari hoc modo miselli possint. Tametsi autem mihi tantum non arrogem, ut ad hæc pro rei exigentia respondere possim; communicabo tamen tibi ea, quæ mihi sunt cognita & observata, ut intelligas me tuis votis deesse nolle. Principio nosti catarrhos infantum variis ex causis oriri, atque singulas causas sua remedia postulare, quæ ex probis autoribus petenda sunt; tamen si volumus ejusmodi destillationes modice curare, necesse est ut ante omnia matribus seu nutricibus prospiciamus, qua debita & ratione gubernentur, & ut lac ipsarum probe corrigatur. Nam solent magna ex parte pueruli male habere ob nutrices, & malum in sex rebus non naturalibus regimen.

*Catarrhi
infantium
ex causis
variis.*

Nutricis

*In frigida
materia.*

*In calida
materia*

Sperma ceti.

*Pro epilep-
sia.*

gimen. Postea etiam ipsos infantes considera-
mus, an videlicet humor destillans frigidus fu-
erit, vel calidus, atq; ita contrariis medelis ipsis
succurrimus. Fluxione itaq; frigida existente
exhibemus vnam atque alteram guttam syru-
pide glycyrrhiza, aut aliquid Looch de passulis,
in modica aqua scabiosę dissolutum. Capitis
etiam commissurę pulverem ex sandaraca fa-
ctum inspergimus. Si vero calidum fluxum esse
deprehendimus, guttam unam sive duas syrapi
vel julepi violarum propinamus, aut ipsum vio-
larum succum, aut facimus pulverem ex peal-
diis, gummi arabico, Tragacanth, & glycyrhi-
za tritis, an. q. s. & lacti nutricis miscemus, do-
nec ad eclecticatis formam veniat, atque de eo
parumper deglutiendum porrigimus. Si vero
ad vigorem vel statum mali ventum est, soleo
ego exhibere sperma ceti quantitate pisi in la-
cte muliebri dissolutum, & jubeo instillare in
os pueri, postea moneo ut summo committa-
tur. Hoc remedio multis profui, quos etiam
fere pro deploratis habuerunt mulieres. Nam
fluxiones intercipit, atque suffocationis pa-
roxysmos mitigat. Sed tamen exhibere non
soleo, nisi cæteris non juvantibus. Epilepsię
accessum sequentibus remediis arcere sole-
mus. Appendimus juxta Galeni & medicorum
consilia, grana pæonię excorticata collo, &
brachiis puerorum. Smaragdum etiam inte-
grum, & minimè læsum cordi applicare sole-
mus. Quidam etiam corallia rubra, & alcis un-
gulam ita usurpare solent. Ad intra vero con-
servam pæonię, aut betonicę exhibemus, aut
facimus

facimus destillationem harum conservarum in aqua florum tiliaz, & de ea nonnunquam unam atque alteram guttam instillamus. Puerulis etiam bimis & majoribus natu de sequenti pulvere porrigimus.

℞ Rad. pzoniaz ℥j.

serpentariæ ℥ss.

Visci querc. justo tempore collect. ℥ss.

Croci orient. ℥j.

Corall. rub. ℥ss.

Rad. & sem. Dictamni nostri a. ℥j.

Fol. auri puri subtil. incis. in. iij.

Unicornu veri ℥j.

Margarit. orient. non perforat. ℥ss.

Pulverisanda pulverisentur subtilit. misceantur & f. pulvis. *Δόσις* infanti quantitas pisi unius vel duorum cum lacte nutricis. Majoribus natu tripla quantitas cum aqua betonicæ, florum tiliaz, rutæ exhiberi potest. Et hæc quantum ad præservationem. Paroxysmum jam præsentē relevant pessuli ex bombyce facti intincti in succum vitæ, in quo aliquid castorei fuerit dissolutum, aut siccus per se vitæ puerorum naribus illitus, accessionem in morbo mitigat. idem facit castoreum odoratum. Aversiones quoque fieri possunt frictionibus & ligaturis, si ætas permiserit. Vidi apud Italos cauteria actualia ad coronalem suturam capitis applicata fuisse bimulis, & trimulis, atque contulisse. Ad mitigandum paroxysmum pulvere priore etiam uti possumus. Item sequenti condito, quod:

Pessuli,

*Cauteria
actualia,*

℥ Gr. & rad. pzoniz excortic. a. ʒj.

Cornu. cerui vesti,

Coaguli lepor,

Rad. tormentill.

Visc. quercin. iusto tempore collecti

a. ʒ ʒ.

Nucis. cond.

Cubebar. an. gr. v.

Syr. Diamusc. dulc. ʒ ʒ.

Sacch. albiss. ʒ ʒ.

Cum syrupo de stœchad. q. l. f. conditū molle.
Ab eis duorum pisorum lactentibus, senioribus
 juxta ætatem exhiberi potest. Habes, vir cla-
 rissime, remedia mea, quæ ego in destillationi-
 bus puerorum, atque adeo in levandis acces-
 sionibus morbi caduci usurpare soleo. Et quã-
 quam non dubito quod cum Medicis tuis hæc
 potiora habeas, volui tamen tibi gratificari, at-
 que mea communicare. Quæ si tibi satis fece-
 rint, bene se res habet, olim meliora superad-
 dam, Vale, & meam illam tenuitatem æqui bo-
 niq; consulas. Dresdæ 12. Cal. Aug. anno 1556.

JOHANNES NEFIUS ELECT.
 SAXONIÆ MED. & c.

CONSILIUM XXV.

*De vermibus, variolis & Morbillis puerorum:
 Ad eundem.*

S. Quod ad petitionem tuam attinet, nimi-
 rum, ut tibi communicem, quæ in curatio-
 ne vermium, variolarum & morbillorum salu-
 bria

bria observavi, hoc tibi persuadeas velim, me nihil habere his in rebus, quod negare tibi possim, aut debeam. Et primum quod ad curationem vermium spectat, nosti duplicem esse vermium curationem: Præservativam & curativam. Horum curandi methodum apud probatos autores invenis, proinde nihil scribere de ea volo. Hoc tamen moneo, ut concocta materia morbi, corpus aut Rhabarbaro, aut agarico, aut aloelota evacuetur. Postea ad empirica transimus. Pro adultis igitur sæpe hoc pulvere sum usus:

℥ Sem. santonic. ℥i.
 Fol. fenæ el. ℥ss.
 Centaur. ℥iii.
 Rhabarb. opt. ℥i.
 Cornu cervi usti,
 Rad. dictamni nostri.
 Sem. lupinor. ℥i.
 cinæ ℥iiii.
 Fol. athanasiz ℥i.

Pulverisentur, & misceantur.

Δόσις in adultis ℥ss cum aqua graminis, vel acetosæ, mane, & hora tertia pomeridiana.

Pulvis pro pueris

℥ Sem. cinæ,
 corallin. a. ℥ss
 Rhabarb. el. opt. ℥ss,

Terantur in pulverem. Δόσις ℥i. vel ℥ss pro ætate pueri cum jure pulli, vel aqua acetosæ. Et quoniam magna ex parte pueri ob amarorem medicamenta fastidire solent, facio tales placentulas, quæ:

℥ Sem.

℞ Sem. cinæ ℥ii.

Cornu cervi usti ℥i.

Sacchar, alb. in aq. absinth. dissol. ℥iii.

Fiat confectio in placentulis.

Sequenti unguento inunge umbilicum. Quod si vero unguentum hoc contere non videtur, adijunge sequens emplastrum, quo sæpissime in pueris utor:

℞ Ol. petrolei nigr. ℥ ℞.

Ceræ novæ ℥i ℞.

Misc. dissolvendo, & f. unguentum.

℞ Pul. lumbricor. ℥i.

Colocynthid.

Absinthii.

Petrol. nigr.

Aloes epaticæ an. ℥i.

Mirræ ꝑ ℞.

Ol. absinthii,

Fellis tauri an. q. f.

Fiat emplastrum in mortario calido, de quo recipe pro una vice ℥vi. vel ℥i. extendatur super corio figuræ chartæ parentis. Unguentum pro adultis pariter & adolescentibus præscribo tale:

℞ Ol. amyg. amar.

de absint. an. ℥i ℞.

Aloes epatic.

Rad. Dictamni nostri,

Sem. centonic.

nigell.

caulium an. ꝑj.

Ceræ q. f. f. unguentum molle, quo inungatur totus venter sæpe contulit. Vi-

ctus

Cuius rationem præscribo extra'ditionibus au-
 torum probatorum, quod & tu facere poteris.
 Et tantum de cura vermium in genere. Quod ^{Curatio}
 vere ad curationem morbillorum & variola- ^{morbillo-}
 rum attinet, sequor communes præscriptiones ^{rum,}
 Medicorum, exhibendo quæ ebullitionem fla-
 uz bilis, aut etiam sanguinis mitigant. Et si vi-
 deo naturam pigram esse in expellendis & e-
 mittendis, aut variolis, aut morbillis, exhibeo
 decoctum descriptum ab Avicenna capite de
 morbillis & variolis, quod habet carices, sive
 ficus citrinas, lentes excorticatas, & tragacan-
 tham, & facio ut quater, vel quinquies mane &
 sero sumant, & sensu inde magnum commo-
 dum. Ab omnibus epithematibus & unguen-
 tis abstinendum est. Symptomatum autem cu-
 ram ab autoribus semper petii, quod & tu facere
 poteris. Puerulis vero, qui decocto uti neque-
 unt, præpino mane & vesperi haustû aquæ feni-
 culi. Hæc enim non parum facit ad expulsio- ^{Aqua feni-}
 nem variolarum & morbillorum. Hæc habui, ^{culi expel-}
 quæ tibi communicare volui, ut facerem peti- ^{lit variola-}
 tioni tuæ satis. Faxit Deus, ut provotis tuis tibi ^{& morbil-}
 respondeant. Bene vale. ^{los.} Dresdæ 12. Calend. A-
 pril. anno 1561.

JOHAN. NEFIUS,
 MED. &c.

CONSILIUM XXVI.

*In periodico dolore capitis, pro quadam
nobili matrona.*

*Caput per
se vel per
consensum
afficitur.*

*Causa pe-
riodorum.*

IN diuturno & periodico capitis dolore, qui
singulis octo diebus gravius infestat, & in
occipitio, eoque loco, ubi collum capiti adne-
ctitur, usque ad verticem terebrando molestat,
ad tempora etiam & sinistram præcipue aurem
progredditur, cum nausea & cardiogmo, pro
honestâ matrona consilium petitur. Itaq; cum
symptomata ad suas causas sint reducenda, pri-
mum, utrum caput per se affectum sit, an vero
per consensum aliarum partium videndum. In
diuturno morbo per se affici, & quidem à cras-
so & pituitoso humore frigido necesse est. Per
consensum autem laborare nausea & cardiog-
mo, qui in orificio ventriculi, quod veteres
cor appellarunt, aliquem acrem humorem col-
ligi, & vapores ab hoc excitari, atque in caput
ascendere, ibique pituitosam materiam con-
citare, & nervosas partes molestare ostendunt.
Fortasse etiam à matrice vapores transmittun-
tur. nam isti occipitio molesti esse solent. Peri-
odicationis causæ sunt, vel materiæ collectio,
vel causa aliqua externa concitans & commo-
vens materiam, ut vel balnea, vel tegumenta
capitis, vel diuturna commoratio in sacris die
Dominico, & cibi abstinentia, vel victus ratio.
Quæcunque vero causa sit, ut in omnibus mor-
bis diuturnis ita maxime in hoc ea victus ratio
tenenda, à qua minimum pituitæ, & acriorum
etiam

etiam atque corruptorum humorum proveniat. Deinde ne materia colligatur, alternis diebus sumat has pilulas; hac enim ratione respicitur etiam ad mensium retentionem:

℞ Aloes rosatæ ℥i℥.

Sp. el. de gemmis ℥℥.

Cum syr. rosac. solut. reformatur pillulæ, pro qualibet drachma XXI. Assumat septem, hora dimidia ante cœnam. Utatur etiam ℥i pill. de succino, bis in mense; & sumat eas post primum somnum;

℞ pul. succin.

mastich, an. ℥i℥.

aloes ℥v.

agaric. ℥i℥.

Aristol. rot. veræ ℥℥.

Cum syr. de succo betonic. q. s. f. massa.

In harum pillularum usu persistendum. Nam cum morbus diuturnus sit: ut paulatim & diu curetur, oportet. Quod si harum pillularum usus parum prodesse videbitur, ineunte Maio de sententia Medici præsentis sanguis mittatur, & corpus totum expurgetur. Deinde 15. diebus decoct. guajaci cum salsa bibat, ac rectam victus rationem servet;

℞ Lig. guajac. ℔i.

Salsæ ℥i℥.

Aq. ℔xii. coq. ad medias.

Caput etiam separatim purgetur & roboretur.

Primum apophlegmatismo, hoc modo:

℞ Origan.

Majoranæ,

Rorismarini,

Rolar. rub. an. p. i.

Zinzib. ℥ii.

Pyrethri ℥iii.

Decoq. in q. s. aquæ puræ l. a.

℥ Colaturæ ℥i.

Aceti rosac. acerrim. ℥i. Misc.

Isto utatur tanquam gargarismate mane. Naribus autem attrahat decoctum guajaci, in quo majorana ebullierit. Utatur matutine lotionibus pedum ex decocto betonicæ. Frictiones matutinas scapularum & brachiorum, atque dorsu non negligat. Raphanum incisum minutim, dum dolor urget, occipitia applicet. Caput etiam interdum ante cœnam, nec deinceps aeri se exponat, lavet. Et in lixivo guajaci rasuram decoquat. Hæc ut à præpotenti Deo fortunetur benigne, precor. 6. April. anno 1580.

IOHAN. CRATO A KRAFT-
HEIM, Med. &c.

CONSILIUM XXVII.

*In paralyfi dextrilateris, pro quadam
honestâ matrena.*

DE filiæ adversa valetudine vehementer doleo, & præsertim de hoc, quod malum tam multiplex & contumax est. Nam dextrum latus quodammodo resolutum esse scribitur, cum in ea parte nec pedi insistere, nec brachio uti possit, attestante quoque capitis medietate dextra, deinde fœmes præcipuus mali est uterus, qui in dextrum latus se inclinavit, estque durus, premens femur, & interdum se commo-
vens,

vens, ac tempestatem miserabilem excitans, quæ tandem in spasnum epilepsiz similem definit. Afficitur ab his malis cor, ut subinde refocillandum sit. Satis erat malorum, nisi etiam sinistrae partis tremor accederet, & gravia illa symptomata, tam extra paroxysmum, quam in spasmo etiam, quæ in cor & caput redundant. Ego sane quantum ex iis quæ scribuntur, colligere possum: video propinquam morbi causam in capite & spinali medulla consistere, à quibus procedunt nervi, qui manus & pedes regunt. Remotiolem vero in vtero, quæ ubi se commoveret, affliguntur cor, caput, renes, extrema &c. Prodit autem ab his fomitibus, vel vapor mordax, vel materia inimica & venifica, quæ primum membra principalia infestat, postea cû ad ventriculos cerebri pervenit, contrahit se cerebrum exturbandi illius noxii causa, atque sic etiam concutiuntur & contrahuntur nervi. Quid agendum videatur significabo breviter & distincte, quanquã ad multa me considerationem vertere oportet. Primum si curari hoc malum debet, necesse est ut auferatur causa nempe materia illa, vnde fovetur morbus. Vt autem aliud quod fieret curationis initium, nisi illi proxime pillulas: (nam citius commode fieri non potuit) ut iis assumptis minueretur materia. Has usurpatas esse, & ipsas quoque suo officio functas lubenter cognovi. Et consulo etiam ut denuo parentur. Nam nullum presentius in hoc morbo remedium est, quam evacuationibus uti lenibus & crebris. Sed quia hic materia contumax & rebellis est, necesse est,

*Causa
mali.*

aliqua

aliqua fiat materiae præparatio, quo facilius à purgante medicamento trahi & educi possit. Proinde digestivum (ut vocant) parandum erit, nempe pōtio, quæ materiam illam in capite & utero attenuet & molliat. In quem usum conscripsi herbas & radices signatas litera A. ut primum media pars coquatur aqua, ad tertiæ partis consumpt. Deinde ubi decoctum colatū & expressum fuerit, addi aliquid de syrupo potest, quæ nomino *saffi* B. Exempli gratia: ℞ decocti ℥iij. ℞. syrup. ℥i. Misc. f. haustus. (Pharmacopola hæc omnia meli⁹ parare poterit, cū materia potiois, nempe A. B. mittatur)

℞ Herb. primulæ veris m. i.

betonic.

meliss.

chamædr. veræ,

ceterach. a. m. ℞.

Rad. fenicul. ℥v.

calam. aromatic.

Radic. præniæ,

Irid. Illyr. a. ℥iij.

Cortic. rad. fraxin.

cappar. a. ℥ij.

Sem. fenicul.

anis.

citri,

card. bened. a. ℥℞.

Fl. stœchad. ℥j. ℞.

cichorii p. ij.

Passular. enucleat. ℥j.

Caricar. ping. incis. num. vi.

Conquassata detur in charta. A.

℞ Syr.

℞ Syr. de stœchad.

de betonic. a. ℥j. ℞.

Oxymel. simpl.

Scillitia. a. ℥℞.

Misc. sgr. Safi. B.

De hac potione bibat mane calide talem haustum quotidie, donec aliquid de potione reliquum fuerit. Ac tum redeat ad pillulas, quæ materiam sic præparatam, unde oportet, educant. Altera pars herbarum & syrupi reserveatur, ut post aliquot dies similiter usurpentur. Nam hoc contumax malum non facile se abigi patitur, præsertim cum materia vehementer membris impacta est. Ideo autem potionem paratam mittere nolui, ne jus ejus periret in itinere à frigore & concussionem, aut ne situm contraheret. Pillulas paulo fortiores redditas notavi litera C, ac nihilominus totidem, quod antea paravi. Nolim autem eam obrui usurpandi frequentia, sed habenda est etiam virium ratio, & juxta has moderandum est tempus usurpationis:

℞ Massæ pill. de hiera cum agarie. ℥ij.

sine quibus,

foetidar. a. ℥℞.

cochiar. ℥j.

f. cum aq. salviæ pill. num. lx. C.

Hactenus de ratione auferendi materiam per præparationem & purgationem. Sequitur nunc quid præterea agendum. Laborant hic primum ventriculus, ut indicat dejecta appetentia, & caput ob convulsionem. Itaque opus est in his partibus corroboratione, exiccatione, materia

materiae veneficæ repressione, & præservatione à convulsione & epilepsia. In hunc usum conscripsi duo excellentia remedia, nempe, conditum, D. & pulverem, E.

℞ Conser. pæoniæ,

anthos an. ℥ ℞.

betonic.

lavendulæ, an ℥ ii.

bugloss. ℥ iii.

Mithrid. opt. ℥ i ℞.

Pul. sem. card. bedend.

fenicul. a. ℞.

Rad. pæoniæ ℥ ii,

Pul. fl. stæchad. ℥ ℞,

Nucis conditæ ℥ j.

Calam. aromatic. cond. ℥ iii.

Zinzib. condit. ℥ vi.

Cortic. eitri condit. ℥ ℞.

Cinnam incis. ℥ i.

Incisis conditis misc. reliqua f. conditum, D.

℞ Spec. Diaxyloal. ℥ i.

diamusc. amar.

diagalang. a. ℥ ℞.

Pul. visci quercini,

Rad. pæoniæ an. ℥ iiiii.

irid. Illyric.

galangæ

calam. aromatic. a. ℥ ii.

Nucis conditæ ℥ i.

Lig. aloes ℥ ℞.

Sacchar. albiss. ℥ ℞.

Pul. misc. f. pulvis, E.

De condito sumat quantitate juglandis manē.
De pulvere pondere ungarici, vel super pane
tolsto, vel in pauca cerevisia calida. Fiat hoc al-
ternatim, & interdum etiam suspendatur re-
mediorum usus, ut naturæ etiam ad se erigen-
dam aliquid spatii relinquatur. Egregium eti-
am antidotum est mitridatium si sæpe usurpe-
tur, hoc modo, ut inde parentur tres pillulæ,
paulo majores pisif, & mane deglutiantur.
Consumit id reliquias materiæ spasmi, & calo-
rem naturalem à vitiosa materia oppressum ex-
citat. eam ob causam mittetur aliquid in pixide
signatum F.

*Spina res
soluta.*

℞ Mithridat. opt. ℥ ii. F.

Sed supersunt adhuc duo gravia. Spina enim
medullaris in dextra parte quodammodo reso-
luta est, cum nec pes, nec brachium sit in offi-
cio, & tremor alterius lateris significat ejusmo-
di imbecillitatē nervorum, ut alteri etiam sini-
stræ parti metuendum sit. Proinde unguentum
paravi, G. quo inungenda est calide spinæ dex-
træ pars mane, quanquam etiam nonnihil sini-
stra pars, sed dextra tamen precipue, ubi majus
malum. Imponatur linteum calidū duplicatū:

℞ Ol. costini,

lumbricor.

mastich. a. ℥ j.

vulpini ℥ iij.

nardini ℥ ii.

juniperin. ℥ i.

Ammoniac. in vino dissol. ℥ i.

Castorei ℥ ℞.

Aq. vitæ rectificatæ ℥ i. ℞.

Tere-

Terebinthin ꝑ ii.

Cera ꝑ ß.

Misc. f. s. a. linimentum. G.

**Matrix
grauata.**

Postremo matricem apparet vehementer gravatam materia aliqua, sive ea flatulenta sit, quæ tendat, sive ex alia aliqua materia retenta, quæ induraverit. Ex hoc loco oritur illa impetuosa tempestas, quæ totam viciniam, renes, cor, ventriculum, ac demum caput & latera exagitat. Ad hanc quietandam, et molliendam, discutierendā, emplastrum conscripsi. H. quod mittitur in vesica, ut super corium extendi, & sindone obduci possit, pro magnitudine tumoris aut duritiei. Id pharmacopola apud vos, si ipsi non vultis, expedire poterit. Erit autem sæpe & diu gestandum, quia durities illa non patitur se protinus emolliiri. Sed semper in his & aliis spectandæ sunt & vires, & impressio medicamenti, & interdum, ubi nimis creber usus molestus esse, aut etiam incommodi aliquid adferre cœperit, desistendum aliquantisper ab usu:

℞ Emplastri matricialis,

de melilot. a. ꝑ ii. Misc. H.

Proderit etiam frequenter odorare castoreum tam uteri quam cerebri causa. Atque hæc de morbo filix, quem dominus IESUS procul abcedere jubeat, ipsamque ut paralyticum in Evangelio ad nervorum integritatem perducatur, Francofurti, 13. Febr. anno 1579.

CASPAR HOFMANNUS,

M. ED & c.

CON-

CONSILIUM XXVIII.

*In convulsione flatulenta, pro honesta quadam
matrona gravida.*

FOEMINA ista mihi videtur laborare con-
vulsione flatulenta, quæ ἐπισπμος φου-
σώδης dicitur. Ea est in voluntaria nervorum
musculorumque versus originem suam (h.e.
cerebrum) contractio, qua crura vel exten-
duntur, vel in se contrahuntur confluentibus
ad nervorum propages vaporibus crassis &
lentis. Fuit fortasse in ipsius corpore longo
jam tempore malorum humorum collectio &
congestio, qui nunc ad commotionem facti
sunt aliquod incitamentum, postquam gravi-
da esse cœpit. Quæritur quid agendum? Di-
catur de singulis ordine. Primo evacuationi hic
locus nullus est, quia gravida. Consulendum
igitur ante omnia capiti, ut fons est convulsio-
nis. Conscripsi igitur ad cerebri, & fœtus quo-
que corroboracionem conditum sapidum A.
de quo utatur mane quantitate castaneæ, vel
juglandis, circa horam septimam. Id caput op-
ime roborabit, & morbum arcebit.

*Gravida
non eva-
canda.*

*Cerebrum
& fœtum
corrobo-
rans.*

℞ Conser. fl. pæon.
anthos,
betonic.
bugloss. an. ℥ iij.
rosar. ℥ β.

Rad. bugloss. condit.

Chebul. condit. an. ℥ v.

Nucis conditæ, indicæ conditæ ℥ ij.

Calam. arom. condit.

Lib. ℥ iij.

Citri

Citri condit. a. ℥ iij.

Sp. dianthos,

Sem. pæoniæ an. ℥ i.

Macis incis. ℥ β.

Cinnam. incis. ℥ i.

Incisis conditis f. cum syr. de stœchad. conditum. A.

In eum quoque usum uti poterit succo B. qui inprimis utilis in hoc affectu, ut mane duo cochlearia sumantur una aut altera hora ante cibi sumptionem. Poterit vel alternis diebus, vel successive his duobus uti. † Deinde habenda est quoque ventriculi ratio, ne quid inde noxii evaporet in caput, & hoc malum excitet, in quem finem parari posset sacculus stomachalis C. & mane calidus ventriculo imponi calefactus super latere fervente consperso aqua absinthii hora una ante cibi sumptionem. Nam cum cibi sumendi tempus est, auferre sacculum oportet.

Sacculus
Stomachalis.

† ℥ Syr. de stœchad. ℥ i.

Aq. cinnamom. ℥ vi.

Misc. gr. sgr. Saffr. B †.

℥ Fol. betonic.

menthæ crispæ,

absinthii,

origani a. m. i.

rosar. rub. m. β.

Galangæ,

Calam. aromat. an. ℥ ii.

Pul. Mastich. ℥ i. β.

Corall. rub. ℥ i.

Sem. cimin. ℥ i. β.

Ex conquassatis f. sacculus stomachalis. C.

Quod vero ad ipsum morbum præsentem, seu paroxysmum attinet, scripsi unguentum D. quo calide inungenda est crux & flexura sub genu, aut si quæ alia loco tendi animadvertuntur. Id fiet rarius aut frequentius pro animadverso inunctionis effectu. Benefecitaliis in simili casu. Et hæc omnia talia sunt, ut nullus periculi metus quoad ipsam & foetum subsit:

℞ Ol. lumbricorum ℥vi.

amygd. dulc.

Lini a. ℥iii.

Unguenti dialtheæ ℥i.

Medullæ crurum vitul.

Sevi hircin. a. ℥i℞.

Rad. altheæ,

Pul. agrimon.

lumbricor. an. ℥i.

Ceræ q. s.

f. unguentum. D.

Subjiciam adhuc facile parabilia, sed experta: si matricaria herba floribus chamomillæ similis, odore non prorsus ingrato, tundatur, ut fiat succulenta, & imponatur cervici, egregium est in hoc morbo experimentum. Posset abituræ cubitum imponi, ut circumvoluto cervicali arceretur frigus. Interdum posset cervici imponi verbena vel sola, vel cum matricaria, vel inter duo linteola ligata, vel sacculo inserta. Hæc profutura illi non parum existimo, quæ profecto exaravi in sum-

ma otii penuria. Et porro si quid opus erit officium, operam, studium meum, quantum à me fieri potest, polliceor, Francofurti, 10. Sept. an. 1578.

Post scriptum.

Medicamenta transmissa tutissima sunt. Nam gravidis multa adhibere non caret periculo. Ac si usus horum nunc non erit, non propter ea peribunt hæc remedia, sed reseruentur. Erunt enim ad confortandum utilia. Moneo nunc in omnem eventum de quibusdam si acciderent. Si quid spalmatici videretur adesse, collum oleis his inungi potest, quæ in vestro pharmacopolio habentur:

℥ Ol. amygd. dulc.

Lilior. alb.

Chamomill.

Anethini an. ℥i. misc.

Si quid epileptici, conteratur digitis ruta, hisopos, ut odoret. Si succulenta non sunt, possunt humectari paucis aceto. Odorari etiam castoreum utile est. Ad suffocationem matricis quid agendum sit scripsi antea. Hoc quod sequitur, infantes recens natos ab epilepsia præservare solet, antequam infanti primum lac datur, terantur aliquot amygdalæ cum lacte muliebri, inspergitur paululum sacchari, & exprimuntur omnia per linteolum mundum, ita sit succus instar lactis, qui in cochleari statim ab initio datur, antequam quicquam alterius lactis sumat. Hæc insuper nunc in mentem venerunt. Oro autem Deum ut felicissimè pa-

*Pro infan-
tium epi-
lepsia.*

riat,

riat, nec quidquam remediorum usurpare cogatur.

CASPAR, HOFMAN. MED. &c.

CONSILIUM XXIX.

In dolore stomachi, febre colliquante, virium imbecillitate, & animi deliquio, pro quadam nobili fœmina.

UT de proposito casu rectius iudicium ferri posset, utile esset scire temperiem nobilissimæ istius fœminæ, item quæ ætate, & quo habitu corporis foret, graciliorne, an crassior & pinguior. Sed quoniam ista indicata non sunt, de eo quod principale est, inquiramus. Quantum vero intelligimus præcipua symptomata sunt, dolor stomachi, item febris quasi colliquans, & extenuans corpus, fereque post sumptum cibum invadens, præterea virium imbecillitas, & quod huic, ore præsertim ventriculi debili acutique sensus existente, succedere solet, animi deliquium. Inter exeuntia mutata est urina, quæ contentum farinaceum modo flavo, modo rubei coloris habet. Existimat Medicus, cujus iudicium simul transmissum est, in liene, aut regione lienis apostema latere, idque ex pure, nonnunquam etiam sanguine una cum urina profluente colligit, cujstamen nobilis ipsa tœmina in postscripto suo non meminit: sed tantum refert farinacea quædam à longo jam tempore in urinis subsidere. Quod si verus abscessus est, phlegmouem necessario præcessisse oportet, cujus quidem signa nequaquam obscura sunt. Appa-

tuisset igitur tumor aliquis in lienis regione, item dolor in ea parte, & respiratio sensibiliber laesa fuisset. Horū nihil ex nobilis scēminæ indicatione colligitur. Aliam igitur morbi sedem esse, ex qua enarrata symptomata promanant, concludimus. Etenim si Hippoc. & Gal. credimus: Quoties cum urina furfuracea aut farinacea, vel alia hujus farinæ prodeunt, certum est in urinariorum vasorum aliquo morbum inesse. Sunt autem vasa illa vel renes, vel vesica, vel etiam ureteres. Si renes per se & principaliter affecti essent, dolor haud dubie altius ascenderet, & alterutrum crurum simul occuparet. Sin vesica laboraret, in pube ipsa, & anteriori corporis parte molestia magis sentiretur. Sed hic dolor ad sinistrum latus vergit mediūque pane locum inter renes & vesicā occupat. Statuere igitur aliter ex his notis, & indicis nō possumus, quam exulcerationem in ipsis consistere ureteribus, & sinistro quidem in primis, quæ facile, si quidem tam diu durat & renibus & vesicæ velut contagione quadā communicari potest, quamvis hoc loco primum scire interesset: Nunquid nobilis ista scēmina seu renum, seu vesicæ calculo, nunquam antehac laborasset? Faceret enim istud non parum ad morbi exquisitiorem cognitionem, adeoque curationem ipsam. Dolorem stomachi, de quo conqueritur, à peculiari causa toveri existimamus, quemadmodum manifeste ex ipsius nobilis scēminæ relatione constat, quando illum, altero ceu præcipuo morbo non remittente, remisisse tamen affirmat. Non igitur

*A. Aph.
77 Furfuracea in
urinis quid
inducunt.*

ab alio dependet, sed seipso consistit, nisi forte quemadmodum lapide in ureterum angustiis diutius hærente ventriculus simul compatitur, & nausea atque subversione afficitur (cujus ratione Galenus in epidemiis eleganter reddit) *In 6. epid. Febris lenta* tale aliquid hic etiam accidit. Febris, quæ nobilem scæminam simul exercet, & eam depascitur, sine dubio est symptomatrica, ex earum genere, quas lentas vocant, hæcticæ non dissimilis, non tamen vere talis, ortum inde habere verisimile est, quod ductus illi urinarii non procul à magno venæ cavæ & aortæ trunco absint. Unde facile per amplissimas illas vias vapor noxius aut putrilaginosus ad cor deferri potuit, quo humores in illo cõtenti, aut cordis ipsa substantia læsa, febrilem calorem concipiens, deinde in univèrsum corpus propagavit, & etiamnum propagat. Quia autem magnus fervor in venoso genere existit, & sanguis ipse crassior, & excrementa reliqua, quæ prius aut fordidum forma alioqui per exulceratos ureteres expurgari & prodire debebant, propter caloris excedentem vehementiam exassantur, & in substantiam farinæ consimilem rediguntur. Apparet igitur ex allatis hæctenus, principale in hoc nobili subjecto morbum esse alterius ureteri seu urinæ ex renibus in vesicam ductum exulcerationem, quam febris symptomatrica, & ipsa nequaquam despicienda, concomitatur. Unde jam indicationes curativas secundum artis methodum elicere promptum est, has videlicet; Exulceratos quidem ureteres detergendos, expurgandos, & denique rursus consolidandos esse,

esse, febris autem adjunctæ vehementiam reprimendam, & ne illa vires dejiciat, corpusque extremè absumat providendum, Quæ sane omnia num in hac ægrotante, in qua malum pene in habitum tranliit, obtinere atque assequi liceat, ii judicare poterunt optime, qui præsentés sunt, & virium robur cum morbi magnitudine conferre, aliaque signa & symptomata, præterea apparentia, quæ nos absentes latent, observare queunt. Nihilominus tamen ad nobilis dominæ instantiam, quæ nobis ad curationem opportuna videntur, non gravatim paucis verbis nunc exponere aggredimur. In victus igitur ratione conveniente, ut in omnibus aliis morbis chronicis, non exiguam sanationis spem collocatam habemus. Quamobrem opera danda, ut aër sit temperatus, vel ad frigiditatem, hoc potissimum anni tempore & durante febre declinet. Inter cibos eligat æger eos, qui boni sunt succi nec ita difficulter concoquuntur, atque quam minimum excrementorum procreant. Vitet autem omnia cruda crassosque humores progignentia. Item omnia acra, salsa, vehementer acida, & quæcunque ratione caliditatis excedentis urinam provocant. Carnes gallinarum, pullorum, perdicum, avium montanarum, & confusa horum recte exhibebuntur, nec non etiam ova sorbilia, & similia. Item panacella, quam vocant, & hordeatum & pastulatum. In jusculis, quæ assumit, alterationis gratia, incoqui poterunt folia malvarum, lactucæ, radic. cichorii, asparagi, flores borrag. bugloss. violar. & alia hujus generis

neris sexcenta. Pisces si sint squammosi & saxatiles, atque iusto modo apparentur, non omnino prohibemus. Pro potu laudamus aquam hordei cum glycyrrhizâ & passulis. Potest etiam concedi vinum rubrum clarum, quod tamen cum aqua hordei aut liquiritiæ dilui debet. Acidularum tam frequens usus qualem Medicus imperat, an in hoc affectu usquequaque conveniat, valde dubitamus. Acorum certe, qui chalchanthi mineram resipit, nervosas partes (inter quas ureteres quoque connumeramus) mordicando lædere, & frigus adjunctum vulneribus inimicum esse, ex Hippocratis oraculo didicimus. Motus & exercitatio, quantumvis non vehementissima, cum corpus plus æquo exagitent, humoresque in illo inordinate commoveant, quietem utilissimam esse censemus. Somnum quin etiam liberaliorem permittimus, ac si vigiliæ intestent, ut in cœna, & sub horam decubitus emulsione seminis melonum, amygdalarum dulcium, & ingente necessitate, papaveris quoque albi, in aqua violarum facta utatur, suademus, ita enim febris fervorem eadem opera simul contemperabimus. Alvus ut laxa servetur, annitendû. Quod si hoc sponte non fiat, passulæ vel pruna cocta reliquo cibo quadrantis horæ spacio præmittantur, & si ne sic quidem illa respondeat, clysteres lenientes & mollientes injiciendi, aut glandes hanc in rem idoneæ subdendæ fuerint. Quod reliqua præsidia attinet, venæ sectionem, quam nunc fieri multa prohibent, inter initia debito modo administratam esse confidimus.

fidimus. Fortasse etiam evacuationes congruentes, præmissa humorû peccantium legitima præparatione, decretæ sunt. Quia tamen in corpore distemperato facillime pravi humores colliguntur: non erit opinione nostra supervacaneum, denuo illas, saltem derivationis causa, repetere, non quidem cum pharmacis fortioribus, & corpus jam antea debile plus æquo exagitantibus, sed duntaxat cum mitioribus, & ut juniores appellant, benedictis, utpote, si foliorû senæ Alexandrinæ, v.g. semuncia cum Rhabarbari electi drachma una, vel scrupulis quatuor in decocto comûni florû & fructuû, aut aqua cichorei & borraginis per noctem infundantur, atq; expresso liquori sescuncia syrupi violati solutivi adjiciatur. Aut si bolus magis placet (quem hujuscemodi affectionibus nonnulli potionibus & catapotis longe præferunt) ex cassiæ elect. Diasebesten, vel etiã catholici sufficienti quantitate concinetur. Postea ad ulceris ipsius curationem procedatur. Cui quidem detergendo & mundando plurimum proderit, si singulis matutinis serum caprinum cum saccharo & syrupo violato assumatur, & mox post illud assumptum confectio nis Diatragacanthi frigidi sine camphora (aut etiam si graviore odore ægra non offendatur, cum illa) rotulæ binæ aut ternæ devorentur. Eidem intentioni servit emulsio ex amygdalis dulcibus, seminibus quatuor frigidis contusis in aqua hordei parata, cui addatur sacchari rosacei aliquid. Pro expurgatione ulceris nihil est præstantius ipsa Terebinthina, quæ vel lota, vel cocta exhiberi potest.

Layatur

Lavatur quidem aliquoties in aqua malvarum, aut violarum & ultimo in aqua rosarum, atque deinceps saccharo asperso trium aut quatuor ꝑ pondere boli in morem devoratur, vel etiam cū calido pulli aut caponis jusculo deglutitur. Nonnulli magis decoctū probant, cui aliquid Rhabarbari, item pulverē succini atque liquiritiæ admiscant, & inde pillulas mediocris magnitudinis conficiunt, quarum xi. aut xiii. circiter, horis duab. ante cœnā, vel mane hora quinta, aut sexta assumere jubent. Satis autem est ꝑ. aut 4. quolibet die terebinthina hoc modo parata uti, & reliquis dieb. interjectis in iis pergere, quæ ante præscripta sunt. Ubi vero ūlcus mediocriter mundatum & expurgatum esse ex purioribus urinis apparuerit, tum demum consolidationi incumbendum, & ad hunc finem propinandum lac caprillum recens emulctum, & adhuc à matre calens, cui mellis nonnihil (cum absq; hoc Gal. teste periculosum existat) injiciendum. Prodest etiam cum eodem lacte pulverem boli Armeni, Tragacanth, Gummi arabic. aut amyliad drachmæ unius pondus commiscuisse: vel horum loco Trochiscorum de terra lemnia; de succino, de halicacabo, unum atque alterum in aqua cichorii, vel alio liquore conveniente dissolutum ebibisse. Extrinsecus ad exiccandam & roborandam partem affectam, maxime sub finem curationis, applicari poterunt ol. rosatū, cydoniorū, myrtillorū, cum bolo, santalis, farinis, & similibus, prout tum præsens conditio expostulare videbitur. Febris ipsa nullā peculiarem medicatio-

*De Eucly
& caco-
chymia*

nem requirit : quandoquidem symptomata
duntaxat rationem habet, & præcedentia au-
xilia omnia ita à nobis conformata sunt ut si-
mul febrili incendio, & corporis extenuario-
ni opem ferant. Dolorem stomachi jam tum
remisisse patiens ipsa testatur. Quæ vero ad
virium refectionem pertinent ; præterquam
quod vulgo nota sunt; etiam in transmissio Me-
dici consilio satis abunde comprehenduntur.
Atque hæc quidem de proposito casu, quem
diligenter, quatenus ex indiciis nobis com-
municatis facere licuit, ponderavimus, nostra
est sententia. In qua, si quæ forte deesse vi-
debuntur, prudentis ea, & oculis omnia co-
ram Iustrantis Medici judicio studiose relin-
quimus. Utque profutura ista speramus : ita
fortunari etiam à præpotente Deo precamur
simul & optamus. Per scr. Viennæ Austriaco-
rum 16. Maii, anno 1582.

*Hieronymus Stromair, S. Cæs. Majest.
Phys. Med. &c.*

Petrus Monavius Aula Cæs. Med.

*Diomedes Cornarius, Sereniss. Archid.
Maximil. Med. &c.*

CONSILIUM XXX.

*In cachexia, pro quadam magnifica
Domina.*

Quo in statu magnificæ Dominæ valetu-
do & antea fuerit, & nunc sit, quæ sym-
ptomata eam exercent, quibus ex causis ori-
antur, quid spei sit in posterum, denique quæ,
qualia, quo ordine medicamenta usurpanda,
& ad-

& admovenda sint, exponam paucis, ut quicumque succedet habeat meam, & de morbo, & de curatione sententiam. Ordior à priore partium corporis constitutione, ut inde appareat, quanta fuerit corporis ad hunc morbum pronitas. Ventriculo antehac fuit admodum frigido, appetente quidem multum, sed parum concoquente, in eo quoque multa apparet humiditas & aquositas, cum cruditate assidua, & pituita copiosa conjuncta. Quotidianus ille *Vomitus* cruditatum proventus, adigit eam ad quoti- *quotidia-* dianos vomitus. Nam cum quotidie horis ali- *non unid.* quotà cibo crassis flatibus à pituita tepesfacta exortis infestaretur, à compressionibus & angustis non aliter, quam vomitu se liberare potuit. Ac quam primum viscidæ pituitæ copiam à se rejecit, notabile levamentum sentire visa est, sed interim tamen assiduis vomitibus vehementer attrita & debilitata est vis ventriculi, ut non in cavitate solum ventriculi pituita contineretur, sed tunicæ quoque imbuerentur, & tandem permadescerent. Hæc ventricu- *Vnde ca-* li *Surxgasia* cerebrietiam humiditatem pro- *sharris fre-* movit & auxit, ut Domina frequentibus ca- *quentes.* tharris esset obnoxia, qui nunc in has, nunc in illas partes, nempe in maxillas, humeros, brachia, viam affectarunt, præcipue vero ad pectus & pulmones delapsi sunt. Ac ante annum tam impetuose, tantaque copia fluxiones ad pectus irruerunt, ut ipsa suffocationem metueret, & sequeretur valida tussis, & asthmatica quædam dispositio, cujus etiam nunc sentit reliquias, quando quidem ad justam curationem non

non tantum quantum requirebatur temporis impensum est. Multum etiã flatibus, compressionibus & catharris accessit ex sinistro latere, videlicet ex liene & matrice, aliter quam oportebat affectis, & consensu suo ventriculũ & caput turbantib. Contra autem epar iusto fuit calidius, ut non solũ caloris quasi flammæ eructaret in superiores partes, (inde & genis semper fuit rubentibus, & facilè æstum circa caput sensit) sed generaret etiam ulstorum humorum, rudimentorum urinæ, & seri copiam. Et quia renes quoque non raro incaluerunt, & ad obstructionem parati fuerunt, facta subinde est regurgitatio seri, inde repletio capitis, tinnitus aurium, somnia tumultuosa, &c. Hæc fuit in magnifica Domina prioris biennii constitutio. Atque ego etiam quid ex hac corporis pronitate secuturum esset conspicerem, scripto non uno complexus sum omnem valetudinis ipsius rationem, nec quicquam maluissem, quam ut Domina tantũ temporis integræ curationi impendere sustinuisset, donec membra ad integritatem, & ad laudabilem statum reducta fuissent, sed negotia obstiterunt, & quæsitum est ex Thermis remedium. Itaque cum perstaret ventriculi cruditas, & epar intemperatum crudos humores attraheret, ipsæque mesaraicæ obstructæ non rectè fugerent chylum idoneum, tandem & ipsum epar paulatim refrigeratum est, & à potu thermarum sulphurearum & nitrosarum vitiatum est, ut sanguificatio institui non potuerit, ita secuta est cachexia, id est pravus & vitiosus corporis

*Regurgitatio
seri.*

Therma.

poris habitus ex copia pravorum humorum. Postea vitata ulterius concoctione ventriculi & sanguificatione epatis, succus, quo alendæ erant particulæ, degeneravit in naturã alienam, ineptam nutritioni, atque ita sane nunc se res habet. Nam etsi sanguinis aliquid generatur: tamen is adeo humidus est & diffluens, ut membris neq; hæere, neq; assimilari possit, & conversio ipsa chyli non fit in bonum sanguinem, sed in crudum & pituitosum albicantẽ, seu potius in lentã & concretam pituitam. In hoc sanguificationis errore facta est distributio a quo si humoris, ipsiusque pituitæ per venas in musculos, atque adeo in omnia fere membra corporis, ut moles ipsa corporis, seu spongia humore imbuta increseat, humiditate inhærescente membris, & quasi absorpta. Ita ex dilutione illo alimento corpus flaccidum, laxum, & pendulũ evasit, & tale esse pergit cum post appositionem nulla vera agglutinatio, multo minus vera nutritio fieri potest. Morbũ igitur esse eam speciem hydropis, quæ Anasarca dicitur, nullum est dubium, & testantur id omnia symptomata. Nam pedes intumuerunt ultra genua, isque humor increscit vesperi, aut quando illa in sella sedens pedes declives aliquando tenuit. Noctu subsidet tumor, & mane aliqua ex parte evanuisse videtur. Quin etiam tumor, si digitus imprimatur, relinquit impressi digiti seu cavitatis vestigium. Venter quoque ad contactum crassus est. Totum corpus grave est, & quasi dissolutum & maciatũ languet, ac nimis etiam laboribus fatigatur & frangitur. Carnes ipsæ

Anasarca

ipſæ quocunq̄ue tangas ſunt molles, laxæ, pallidæ, quia imbutæ ſunt aquoſo humore, velut ſpongia. Et quia effuſa eſt materia pituitoſa inter cutem & carnem, inde eſt calor illi depravatus & pallidus. Functiones omnes corporis hebetes ſunt & languidæ, præſertim ventriculi & epatis ideoque cibum ſtultiſſime. Nam nec venæ meſaraicæ, quibus ad epar alimenta transferuntur, ſugunt & attrahunt ob debilitatem. Atque ipſi quoque renes propter obſtructionem & imbecillitatem ſeroſam materiã abſtrahere nequeunt. Ita in corporis partibus inferioribus cumulantur & corrumpuntur excrementitii illi humores, ne quid interim de lienis & matricis affectibus dicam. Eſtque huic morbo peculiare, quod etiam in ipſa animadvertitur, ut eodem etiam die, modo rectius, modo pejus ſe habeat. Nec exigui momenti eſt tuſſis valida, & pulmonis anguſtia, ſpirandi difficultas. Spiritus enim acervatim trahitur, poſt cibum maxime. Super omnia concurrit febris lenta cum pulſu undulo, crebro & paucio, atque febris noctu exaſperatur, & ipſa viciffim reliqua omnia exaſperat. Inde noctu percipitur calor, ſitis, ariditas oris, calet & dolet caput ab effumatione calida, deſluxio decumbit ad ſiniſtram partem capitis & vigiliæ multæ. Infeſtat tamen etiam illam tuſſis illa impetuoſa totum corpus miſerabiliter concutiens, & raucedinem inducens. Deinde vehemens & orificii ventriculi, & ex his omnibus ingens virium debilitas. Ex his ita enumeratis apparet tota morbi ratio cum ſymptomatibus & moro.

Tuſſis valida.

& morbis, nec obscuræ sunt ex eo discursu singulorum causæ. Apparere etiam ex eo difficultatem arbitror, quod jam in habitum deducta sit frigiditas, & partes oppresso calore & humido radicali minus habeant virium. Et durant adhuc fomites hujus morbi, nempe, cruditas ventriculi & languor epatis. Præterea morbus habet adjunctam tussim validam cum vehementi compressione, quæ secuta est longam difficultatem spiritus, habetque febrem conjunctam, ita ut oporteat medicamenta, quæ tumori diminuendo adhibenda essent, calidam intemperiem augeant. Etsi igitur difficultates illæ curationi objiciantur, tamen cum non usque adeo durant morbus, & ipsa nondum senio confecta sit, & vires adhuc habeat non penitus prostratas, & sumere etiam medicamenta velit, & sumpta sibi conferre senserit, aliique multi hac specie hydropis liberati sint, nulli hic operæ parcendum est, ut fomites hujus morbi corrigantur, & corpus onerante aquositate liberetur, etiamsi id confestim & subito fieri non possit. Etsi vero magnifica Dominæ cuperet statim tolli tumorem, tamen frustra adhibe-

*Vnde spes
Curationis.*

*Tumori
remedia
frustra ad-
hibentur
causa præ-
sente.*

*Aquosi hu-
moris eva-
cuatio.*

*In hydrope
alvi proflu-
vium peri-
culosum.*

cujus vires valida evacuatione prosterneren-
tur, cum alioquin in omni hydrope epar sit im-
becillum & languidum. Præterea in hydrope
alvi profluvium periculosum esse solet. Ergo
levibus evacuationibus procedere oportet, &
alternatim evacuare & confortare, idque sæ-
pius. Potissima deinde intentio dirigenda est
ad labem & vitium epatis. Ita autem attempe-
randa sunt medicamenta epati, ut intemperies
ejus corrigatur, & emendetur imbecillitas con-
coctricis facultatis, cujus vitio & errore ortum
est hoc malum. Quod fit, si æperiantur obstru-
ctioes, attenuentur crassa, incidantur & ab-
stergantur viscida, ac denique si foveatur ca-
lor naturalis. Sed simul etiam febriculæ sym-
ptomaticæ habenda ratio, quæ indicat subesse
aliquid putredinis, cujus causa sunt obstru-
ctioes. Diuretica prius non exhibenda, quam
corpus purgatum & fluidum factum est. Usu
enim comprobatû est, quo magis diuretica, &
quæ fundunt materiam dantur hydropicis, eo
magis ipsos intumescere. Ideoque caute hoc
agendum. D. Schirachius sequenti remedio
opportune dato ægrum tumidissimum ab aqua
liberavit.

*Diuretica
quando
profine Hi-
dropicis.*

℞ Aq. radic. raphani.

Sambuci,

Majoran. a. ℥̄ss.

Syr. de radicib. ℥̄i.

Bull. modicum, f. potus clarus.

*In Hidrope
prius epatis
pars cava
exurgan-
da*

Verum cava epatis pars prius liberanda a
aquo sitate per sedes, quam gibba per urinas
Vidi imple male cessisse potiones diureticas in
quibus

quibus erat soldanella, ubi primis membris *Soldanella.*
 non erat prius prospectum, & adempta reple-
 tio. Sed post evacuationem totius mire utilia
 sunt. Nam si renes non trahunt serum, replen-
 tur venæ sero, & tumor increfcit. Hydrotica,
 quæ aquas expellunt per sedes, egregie id præ-
 stat iridis succus sic præparatus:

℥ Succi Iridis seu liliæ cœlestis per residen-
 tiam depurati ℥ iiii.

Syr. de endiv. ℥ vi.

Aq. petrosel. ℥ β.

Sp. Diarrhod. alb. ℥ i.

Misc. f. haustus.

Item serum caprinum cum Rhabbaro. Mul-
 ta quoque sunt, quæ sudore aquas eliciunt, ut
 sicca balnea, quæ tamen ante vacuationem
 ventriculi & epatis nocent, quia magis replent
 venas, & obstructions efficiunt. Item radix
 Asclepias seu unictoxici ℥ β. per noctem
 in vino macerata, & deinde usque ad tertias de-
 cocta, mane jejuno stomacho pota calida,
 aquam inter cutem sudore copioso mirifice
 expellit. Confert & vinum cum veronica ap-
 paratum. Item theriaca cum vino. Quod
 vero ad ea attinet, quæ tumorem ipsum insen-
 sibili perspiratu, vel etiam sudore discutunt,
 multa sunt, quæ id pollicentur, ut si tritico aut
 milio calefacto imponantur pedes. Sic enim
 triticum increfcit. Lac cavebis intus & extra.
 Item: In cineres calidos crura imposita. Suf-
 fumigatio membrorum tumidorum per lapi-
 des ignitos, sic perfuso aceto, aut decocto
 super asperso ex radicibus ebuli, granis juni-

*Balneo
 quando.*

Topica.

Apertio pedis per cancriam.

peri, baccis lauri decoctis in aceto. Item laudatur fomentatio ex decocto fl. chamomil. fol. lauri, origano, roris marino, salvia, calamintha, majorana, anetho, pulegio, sulphure, alumine, ut fiat decoctio partium in lixivio, partim vino albo, ubi subinde lapides igniti injiciantur, ne refrigescant. Ultimum denique est, si cætera non conferant, apertio pedis quæ tamen periculo non caret, cum ulcera hydropicorum difficulter sanentur, ob humoris copiam, & sæpe erysypelas accedere solet. Novi tamen mulierem, quæ curata est cauterio impresso pedi, egressa per cutem aqua. Sed propter oppositionis diuturnitatem ipsa diuturno ulcere afflicta fuit. Et quidam cui per incuriam læsum erat crus terreo quodam instrumento convalluit. Vesica enim enata effluxit deinde aqua. Hæc vero omnia, quæ hæctenus dicta sunt, eo tantum pertinent, quomodo aqua jam generata in corpore evacuanda, & corpori adimenda sit. Sed præterea etiam curandum est, ne subinde generetur nova. Id fit per commodam victus rationem, sitis tolerantiam &c. & per commodam ventriculi & epatis confortationem. Itaque interim semper, dum reliqua usurpantur, subinde danda sunt, quæ ventriculum & epas confortant intus & extra. Scripta autem sunt prædicta, quæ ad tumoris diminutionem faciunt, non eo consilio ut profint omnia, aut eo, quo scripta sunt ordine, usurpentur, sed potius & Medicus præsens sylvam remediorum habeat, ut usurpare nunc hoc, nunc illud pro

pro

pro opportunitate possit, nempe, ut se res dabit, & morbus requiret.

CASPAR HOFMAN. MED. &c.

CONSILIUM XXXI.

De hyarope monstroso.

PRAGÆ initio Februarii, anno 1581. lecta fuit foemina hydropica, uxor cursoris cuiusdam Imperatricis, ætate consistente. Cui circa anni spacium ante menses defierant, cum ventris intumescencia. Unde utero se gerere existimans ab omni medicatione sedulo cavet. Habitavit humi, loco angusto, foetido, temperantissima in victu, & parca obinopiam, vilioris usu potius, quam bono. Porro exacto gestationis tempore, ventreque subinde ad crescentem, absque foetus vel partus indiciis. Dubitans de spe concepta, Medicos consuluit servus; ut in cassum medicinæ tum adhibitæ fuerint. Venter enim magis magisque protuberabat cum dolore continuo, nocturno graviore: ut sine quiete inambulaverit totas noctes ejulabunda extra domunculam suam plus satis arctam, etiam hyeme, magna vicinorum commiseratione. Sic tandem cruciatu, & inquietudine confecta obiit, maritum obtestata prius: mortuæ ventrem introspecti curaret, quo ejus affectu recte agnito alijs similiter ægrotantibus subveniri melius posset. Quocirca præsentibus clarissimis DD. Physicis & chyrurgis Cæsareis, aperuit ventrem aulae chyrurgus, me designante, circa umbilicum 2. vel 3. digitorum altitudine & amplitudine. Effluit aqua purpu-

*Anatomia
hydropica.*

rea instar lixivii fatis obscura penes cutim; nec premendo ventrem, adfurgebat altius. Cum vero segnius efflueret: novacula profundius adacta subfiliens aqua illa obscura spiramæ altitudine absque compressione, quasi cavitate propria referata demum largissime profluxit: totaque sic evacuata fuit citissime ingenti copia. Continuata deinde fuit incisio ad utrunq; ilium: nec non pubem usq;. Mirum hic omnibus apparuit, nulli nostrum visu, n vel auditum. Abdominis muscoli, quasi nulli conspecti, sed tota eorum facies interior in vesicularum quoddam continuum corpus, majorum & minorum, partim aqua limpida, partim mucore, partim materia glandulosa referatarum conversa fuit, vel quod credibilius, abdominis muscoli extreme attenuati, una cum peritonæo à membrana carnosâ abcefferunt, aqua ibidem fluctuante, tum forte natura id vesicularum corpus membranæ carnosæ munimenti ergo provide addidit; ne amplius distenta rumpereetur. Erat enim cœlum turbidum, pluviosum: locus cœnosus, fætus ac fætens; quo minus exquisitè fatis investigari cuncta potuerint; pro ut certe fieri debebat in casu raro. Quintale vesicularum corpus circa rectos musculos latam manum crassitie æquabat. Quod majus est, nondum intestina ulla apparebant, aquæ conceptaculo toto detecto: nec epax cum ventriculo, sed membrana sola à pube deorsum versus depressa, indeque rursus elevata umbilico & hypochondriis attensa, diaphragma quodammodo referens. Ea vero incisa com-

parue-

*Huiusmodi
vesicula.
Græcis di-
cuntur
ὕδαριδες
quarum
etiam Fer-
nelius me-
moris de-
ajcito.*

paruerunt & illa , aquæ limpidæ haud adeo multæ innatantia. Atque hæc membrana peritonæum erat, aut abdomine aqua interlabente, divulsum , alias vix separabile maxima industria, vel ex posteriori conjectura , peritonæum una cum abdomine adeo attenuato, ut simplex membrana obiter aspicientibus adparuerit, crassior non nihil. Ad intra peritonæum nihil tantum, nisi ventriculus admodum contractus, sicut & intestina, epar cinericium magis, splen exiguus, renes naturales. Uterus cum vesica pinguedine multa glandulosa obvolutus, Spiritualia decenti modo se habebant. Rara sane & monstrosa hydropis forma: Aquam adeo multam inter abdomen & peritonæum adgregari sive inter abdomen & cutis pinguedinem, quæ membrana carnosâ denominatur cum ista vesicularum excrefcentia densa ab interna abdominis superficie.

IOHANNES ACHOLZIUS,
VIENNENSIS. MED. &c.

CONSILIUM XXXII.

*In fluxu ventris, & vomitu gravide, pro
quodam honesta matrona.*

S Accepi literas tuas 19. Junii datas, ex quibus uxoris tuæ prægnantis valetudinē intellexi. Doleo, ut par est, honestissimæ conjugis tuæ vicem, atq; opto, ut quam primū convalescat. Est autē hic affectus, de quo conqueritur, uterum gerentibus multū familiaris, minime tamen lalubris. Quapropter viribus deficienti-

bus, ut alii ventris fluores sistendus erit, quod pro tuo iudicio probe facies, ubi commodum tibi visum fuerit. Petis ut descriptionem emplatri mei, quo in tali casu uti consuevi, communicem tibi, quod ultro citroque facio. Nihil enim reconditum habeo, quod tibi non communicandum putem. Reperies in adjuncta charta medicamenta sequentia, emplastrum, nimirum, ceratum, & misturam, quam conditum vocant. Primum, mastichen solam habet, secundum, ceratum ex variis speciebus compositum est, tertium vero conditum, Primum, quod mastichen continet, telæ impositum conjugis ventri calidum applicabis, quod per biduum aut triduum supra ventrem geret, singulis tamen diebus renovando, Quod si fluor non cessarit, applicabis cerotum linteo super inductum, quod etiam per dies aliquot gestabit. Remedia illa duo multis profuerunt prægnantibus diarrhœa laborantibus. Quare credo futurum, ut & tuæ usui sint futura. De condito etiam sæpius in die quantitatem castaneæ nucis deglutire poterit, & maxime ante cibum. Sistet enim fluxum ventris & ventriculum missellæ roborabit. En habes clarissime vir, quæ ego uterum gerentibus sæpenumero exhibui, nec sine fructu illis sunt usæ. Hæc si iudicaveris conjugis tuæ utilia fore, tu etiam exhibere poteris. Exposui quoque Illustriss. nostræ electrici uxoris tuæ ægritudinem, atque petii, ut potionem, quam Kinder Balsam vocare solet, tibi donaret, quod certe sponte fecit. Poterit igitur uxor tua de illa quandoque cochlear unum bibere, si embrionis senserit debilitatem.

*Balsamum
pneum.*

tem, Plurimum enim laudatur à prægnantibus, usurpatum, ubi senserunt fætus imbecilles esse. Poterit igitur & uxor tua de illa periculum sine periculo facere. Hoc tamen admonitum volo, ut ubi videris fluorem ad sistendum inobedientem futurum, ne multum urgeas. Ferunt enim nonnunquam prægnantes ejusmodi diarrhœas usque ad partum, citra noxam, ut contigit in uxore fratris mei, quæ prægnans, per quatuor menses sanguinolentas dejectiones etiam cum rasura intestinorum, passa est, nec ullo medicamento sisti poterant, tandem excluso fœtu sano & incolumi sponte sua intermiserunt. Et tantum in præsentia. Vale & me ama.

Sequuntur medicamenta.

Maltic. cl. ℥ ii.

Dissol. in ol. rosar. ac cum cerâ ℥ ℔. vel q. s. fortiter commisceantur, quousque venerint in formam linimenti, dein infundatur telæ lineæ mundæ, (juniores vocant telas emplasticas quantitatis ad libitum, & exiccantur, post applicentur ventri.

℥ Oryzæ torrefact. ℥ ℔.

Maltich.

Cortic. thuris an. ℥ ii.

Gallar. quercin.

Cupress. an. ℥ ii. ℔.

Gummi torrefact. ℥ iii.

Myrtill. Italic. ℥ ℔.

Pul. pul. & cum resina & cera sufficientibus f. ceratum.

℞ Conser. rosar. antiq.

Diaciton. simpl. cum sacch. sine specieb. an. ℥i ℥.

Rad. tormentill. ℥ii.

Sem. sanguinar ℥℥.

Nucis conditæ torrefact. ℥ii.

Offium Dactyl. ℥℥.

Smaragd. oriental. præparat.

Corall. rub. præparat. an. ℥i.

Cum minacidoniorum simpl. q. s. f. conditum.

IOHAN. NEFIUS MED. &c.

CONSILIUM XXXIII.

In nimia alvi lubricitate, & menstruis, tum rubris, tum albis immodice fluentibus, pro quadam generosa Domina.

*A domino
M. VV. Vr
Latinitati
donatum.*

NArrationem plenissimam morbi & symptomatum generosæ Dom. diligentissime perpendi, & ad duo præcipue nunc spectandum esse deprehendi: unum est alvi fluxus seu intestinorum nimia nonnunquam lubricitas. Alterum menstruorum, tum rubrorum, tum alborum abundantia sine certis circuitibus & mensura, à quibus natura debilitatur. Quod ad primum attinet, intestinorum nimium levitatem, non debet illa Medicum magnopere sollicitum reddere, cum serosi humores, qui alteri uterinæ fluxioni causam præbent, paulatim evacuentur. Itaque hi fluxus, si non plane sint immodici, non vehementer metuendi. Ne vero serosa colligantur, & cor-

*Diarrhœa
non immodi:
a negligenda.*

pus his non vexetur; & matricis fluxum non irritent, suadeo ut utatur domina singulis septimanis mane tribus vel quatuor talibus orbiculis:

℞ Rhabarb. el. subtil. pulv. ℥ iii.

Aspergatur aq. cinnam. & addatur:

Mastich. pul, ℥ β.

Et cum sacch. ℥ iiii. in aq. beton. distol. f. orbiculi, singuli pondere ℥ β. Optarem & confici

Elect. cynosbati.

circa hyemem electuarium cynosbati, exemptis acinis & musco intus latente, præparata reliqua materia, sicut solet confectio fieri cotioneorum cum saccharo, adjectis etiam concisis minutim corticibus citri, valde id profuturum est, si mane & vespere magnitudine castaneæ nucis utatur. Ut vero corpus salsa illa

*Serosa ex-
purgat cichorium.*

serosaque humiditate, quæ ortum habet ab epate, liberetur, & per urinam educatur, coquatur cichorium in jure gallinæ non falso & ante prandium bibatur. Quod ad uteri fluxum attinet, quoniam hi non solum ab acris humoribus in sanguine, sed & à læsis in utero venis, sive ab apostemate, sive ab excrementis oriuntur: Thermas consulo, maxime in Glacensi ducatu Landecenses, quo etiam loci vicinitas allicit. Ac etsi communis opinio est, thermas in annis bissextilibus efficaces non esse, tamen non dissuadeo. Nec peculiari aliqua præparatione opus est. Est & extra periculum, & commoditas magna ob lotiones, quæ in labris fiunt. Quod si placuerit generosæ do-

*Vnde uteri
fluxus.*

minæ hoc consilium sequi præscribam ea,

quæ in ejus usu observanda veniunt. Interea pul.

pulvere utetur è granis chermes, aut hoc se-
quente, quod efficacius est mane & vesperi,
quantum grosso albo excipi potest in ovo sor-
bili:

*Pulvis à
gran. cher-
mes.*

℞ Granor. tinctor. vel chermes ʒ iii.

Nucis conditæ tostæ ʒ i.

Thuris albiss. ʒ ʒ. Misc. f. pulvis.

In potum semper injiciat grana mastichis
selecta ad 30. vel 40. inclusa linteolo Ordinem
servet in cibo & potu, vitet misturam cibo-
rum, maxime pisces & caneros & lacticia &
cruda omnia, illas etiam aves, quæ ad stagna se
alunt, fungos & boletos, quod facturam spero
generosam dominam etiam sine mea admoni-
tione Deus consilium hoc fortunet.

JOHANN CRATO A KKAFT-
HEIM MED. &c.

CONSILIUM XXXIII.

*In nimia menstruorum fluxu, cum inflatione ma-
trixis, & pallore corporis, pro quadam
magnifica femina.*

*à Dn. M.
VV. Vr. Lati-
mitati do-
natum.*

CAUSÆ omnium affectionum, de quibus
queritur ægra in literis suis, ad unā reduci
possunt, naturalis videlicet caloris imbecillita-
tem, non modo in ventriculo, sed & cæteris vi-
sceribus, sive ea à frigore sit, & pituita diu in
corpore collecta & retenta, sive à præternatu-
rali calore, qui corruptionem humorum se-
quitur, quanquam colligere possum, utramque
causam esse conjunctam, idque per omnes cir-
cumstantias mihi commemoratas demonstra-
re

re possem, nisi memea debilitas impediret, aut Medicus non Latine potius, quam Germanice sententiam suam aperire posset. Igitur statim, summam curationis esse in præsiidiis iuvantibus calorem naturalem positam, quod fieri poterit, si pituitæ generationi, & corruptioni humorum occurratur. Nam non satis cautum auxilium est, aut corpus calefacere, aut præternaturali calori refrigerantibus velle obviare, quo nihil est præsentius ad morbum prorogandum, maxime si domina aquas destillatas, & succo è fructibus expressos usurpare vellet, aut venæsectionem, similiaque intempestive usurpare. Externa autem causa, qua calor naturalis labefactatur, est sanguinis fluxus nimius, de quo domina queritur, unde sequitur proventus pituitæ, quam natura nondum extreme debilitata ex omnibus locis maxime vero per stomachum expellit: eadem si in intestinis vel utero detinetur, nec exitum reperit, inflationes gignit: obstruit matricem, ne humores & excrementa ordinario motu possit ejicere, unde oritur corruptio & præternaturalis calor, & vapores molesti, qui gravant cor, & caput consequenter: ex eadem retentione pituitæ & humorum corruptione est pallor corporis, aut calor non naturalis, nec possunt vires consistere. In somnum fit proclivitas quedam, sed sine refectione debita: & cum natura ab illis vaporibus affligitur, cedit calor naturalis, refrigerantur extrema, & anxietas oritur, donec natura fumos illos evicerit: hæ rarissimæ sunt causæ eorum malorum, quæ prolixè mihi

commemorata sunt. Et quia mala ista post
 usum thermarum Meiderdorfensium, quas
 ego aquas tamen non probo utcunque prædi-
 centur, non cesserunt, sed potius, meo quidem
 iudicio, aucta sunt, non mirum quod illa hoc
 modo tolli non potuerunt. Vera igitur cura-
 tio consistit, primum in exquisita victus ra-
 tione: deinde in expurgatione pituitæ:
 tertio in præcautione corruptionis humorum
 & in apertione matricis: quarto in auxiliis ju-
 vantibus calorem innatum. Quoad primum
 attinet multa præscribere non debeo, quam
 ut magnifica domina carne utatur, quæ faci-
 lis sit concoctionis, assa, sive gallinarum, sive
 avium, sive aliorum animalium. Vitet autem
 varietatem ciborum, juscula, tosta, legumina,
 pisces, nimium usum ovorū, maxime cum bu-
 tyro lacticina, præcipue vero cruda omnia: ab-
 stineat à vinis potentibus. Sed panis intingi in
 malvaticum potest. Bibat autem parcissime. In-
 ter cœnam & prandium ne bibat. Ante cibum
 se exerceat. Quod si exercitium sustinere satis
 sufficiens non potest, aliquot grana piperis,
 maxime albi deglutiat, ut juvetur inde calor
 naturalis. Multa in hanc sententiam de diæta
 scribi possent, sed satius est unumquemque sui
 diligentem rationem suscipere, & observare
 quæ profint, quæ noceant. Multa præcepta col-
 ligere, & pauca observare, nihil prodest. Quod
 secundo loco purgationes attinet, nolo vehe-
 mentes suadere, sed pillulæ satis erunt, si su-
 mantur dimidia hora ante cœnam, primo sin-
 gulis septimanis bis, postea semel in septimana,
 novæ pillulæ, & postea in cœna facilibus cibis
 utatur:

Purgantia.

℥ Aloes

℥ Aloes rosatæ ℥ vi.

Succin. alb.

Mastich. an. ℥ ii.

Agaric. albiss. ℥ i ℞.

Gentianæ,

Aristoch. rotund.

an. ℥ ℞.

Aspergantur pulverisata aqua cinamom. & cum syr. de absinthio f. massa, de qua, pro qualibet drachma, reformatur pillulæ 14. Istarum pillularum novem sumat uno die, & si prima die parum, vel nihil alvum movent, repetat altero die: educent pituitam, & stomachum ac matricem roborabunt. Tertio ne humores corrumpantur & cor affligatur, suadeo ut hoc pulvere utatur, maxime si senserit caput & cor male habere: conficitur autem ex margaritis præparatis & terra sigillata æqualibus partibus. Usus ejus est in aqua borraginis, è floribus in vitro, non in vase æneo destillata, tertia parte unius drachmæ, aut paulo plus. Inprimis caveat usum aquarum destillatarum in cupro vel stanno. Si aquæ borraginis paululum aquæ cinamomi admisceatur, stomacho erit gravior, & cor roborabit & non dubito, quin hoc unicum etiam plurimum sit profuturum. Postremo, ut calori naturali etiam foris prospiciatur, & inflationi, quæ vehementer corpus turbat, occurratur, misceatur farinæ triticæ contusæ carui vel cuminum, piper, nux muscata, & garyophyll. & zinziber, adde mel, formentur inde parvi globuli vel taleoli, & apud dulciarium pinstantur: hos calide applica
ventri,

Pro inflatione.

ventri, involutos tamen subtili lino, nec nocent, si vel totum corpus tegant. Pro utero utilissimum fuerit, gummi tacamahaca in aluta illitum, & in forma emplastri sub umbilicum applicatum, quæ tanto efficacius erit, si scutum illud stomachale superius ordinatum accesserit. Hæc subito monere volui, paratus ubi convaluero, nulli operæ in curanda magnifica domina parcere. Calen. Maii, anno 1584.

IOHANN. CRATO

A KRAFHEIM,

MED. &c.

CONSILIUM XXXV.

In dolore & suffocatione matricis, pro quadam nobili femina.

S Perlegi literas tuas humanitate & eruditione refertas, & quib. quod ad curationem nobilis matronæ ægrotantis attinet, te circumspicte & methodice satis rem tractasse video, atque adeo, ut quid superaddi jam commode possit non agnoscam. Solent enim morbi nunquam in crudescere, atque contumaces factioni fieri, ut omnia medicamenta, optime etiam excogitata, respuant. Nosti enim Ovidii carmen;

Interdum docta plus valet arte malum.

Itaque mirum non est, quod omnes ex æquo morbos tollere nequeamus, cum & superiores, & in arte medica magis experti ac docti Medici, id præstare non potuerint. Faciamus igitur quod possumus reliquum Deo committendum

*Morbi qui
contumaces.*

tendum est. Verum quando vis, ut meam opinionem tibi aperiam, brevibus accipe. Curarem ante omnia ventris fluxum, quem obiter invalisse ægotam scribis. (Nam salubrem illi futurum, si modum nō excesserit omnino spero. cum proculdubio succos illos malos dolorem uterinum moventes, ac vapores venenosos ad caput spirantes, secum educat) ac ad dolorum, in imo ventre positorum sedationem, intentiones omnes adhiberem. Et cum judicarem per alui fluxum corpus ægotantis satis evacuatum esse, offerrem ad intra, quod ajunt, & ab extra, dolorem sedantia medicamenta: ad intra sive per os exhiberem decoctum tele:

℥ Galangæ,

Zedoar. el.

Bacchar. lauri.

Rad. ligustic. an. ℥ ii.

Gran. & rad. pæoniz a. ℥ i.

Cimin. ℥ i β.

Sem. Dauci,

pastinac. sylv. a. ℥ i.

Coq. in aq. florum tiliz, betonic. & matricariz ℥ β. ad casum tertiz partis, decolatura dabis mane & sero cochlearia numer. 5. vel 6. calide. Decocto exhausto darem de sequenti pulvere quem sæpe in sedando dolore, ac strangulatione matricis non sine fructu sum expertus, qui habet:

℥ Sem. dauci ℥ β.

pastinac. sylv. ℥ ii.

Rad. pæon. & gran. excortic. an. ℥ i β.

ligustic.

Lib. III.

I

Sem.

Sem. cimin. a. ʒ i ʒ.

Anterior. ofl. cranei human. ex sutura coronali uſt.

Cinnamom. el. a. ʒ i ʒ.

Baccar. lauri,

Zedoar. el. a. ʒ iiii.

Fol. betonic.

Rad. biſtortæ an. ʒ i.

Succin. al.

Ameos,

Sefeſcos a. ʒ ʒ.

Redigantur ſingula in tenuiſſimum pulve-
rem, & miſceantur. *Δόσις* mane & ſero ʒ ʒ. cum
aquis matricariæ, betonicæ, & modico vini al-
bi clari. Clyſteres præterea alvo adſtricta ex
decocto gallinarum confectos injicerem, die-
bus alternis. In decocto incoquerem;

F. chamæmel.

Fol. matricariæ,

betonic.

lauri an. p. ii.

Rad. pæon. & gran. ejuſdem a. ʒ ii.

Sem. rutæ ʒ ʒ.

dauci,

uticis a. ʒ i.

De decocto caperem ʒ ʒ. in quo diſſ.

Ol. lilior. albor.

cheirin.

chamæmel. an. ʒ i ʒ.

Sacch. rubr. ʒ ʒ. atque ita injicerem.

Alvo retenta adderem :

Bened. laxativ.

Hieræ picræ ſimpl. a. ʒ iiii.

illa enim ratione si quid restaret humorum·
 dolorem moventium paulatim educeretur.
 Nicolaus Florentinus etiam laudat in tali casu ^{Pulvis gen-}
 pulverem gentianæ in vino calido oblatum, & ^{tiana in do-}
 icribit pulverem hunc dolorem ventosum ^{lore vento-} *so.*
 (nam ejusmodi illum esse timeo) ex flatu crasso
 inflativo, cum proprietate, tum qualitate sana-
 re. Et addit: Dicunt quidam quod curat dolo-
 rem præsentem, & præservat à futuro. Videat
 ergo ipsum Prudentia tua sermone 6. tract. 3.
 c. 33. Ab extra applicarem emplastrum de gal-
 bano factum, & de baccis lauri an. q. s. & appli-
 carem sumini, vel solum emplastrum de baccis
 lauri apponerem, præcedentibus tamen to-
 mentis humidis, sive siccis, ex carminantibus, &
 anodynis confectis. Hæc habui, quæ ad petiti-
 onem tuam tibi communicare volui, quæ si vi-
 dentur convenientia, ac instituto tuo inservi-
 entia, usurpare poteris, sin minus ut studium
 tamen meum, ac voluntatem erga me meam
 boni consulas, oro. Ocyssime è Dresda, Kal'em
 Novemb. anno 1568.

IOHAN. NEFFUS MED. &c.

CNO SILIUM XXXVI

*In ardore urinae, cum exulceratione colli vesicae
 & pudendi, ac metu cruento, pro
 quadam honesta ma-
 trona.*

S. Ex literis tuis ad fratrem meum charissimum,
 D. Johannem, feбри gravissime laborantem,

& me quoque ura, à te scriptis intelligo, matronam, patientem tuam, ex ardore urinæ aliquandiu laborasse, & eo ipso non solum vesicæ collum, sed & pudendum exulceratum esse. Est autem casus gravis admodum, & sanatu difficilior, cum ob mandantium membrorum intemperiem, quæ non facile in iis, qui exactam victus rationem cum curatione non conjungunt, corrigitur: tum vero ob loci affecti situm. Etenim locus ille natura humidus, & ob id consolidatu difficilior, tum quod excrementa acria per ipsum transitum habent. Petis autem consilium nostrum, quod frater pro suo erga te amore non negaret, nec ego recusare debeo, nec possum. Utinam autem ita dare possem, ut vellem, & casus ipse requisiverit, consultum patienti foret. Et quamvis pro tua doctrina meo potissimum subsidio in hac parte non eges, tamen prudenter facis, quod in tam gravibus casibus etiam aliorum consilia requiris. Nam & hoc pacto te à temeritate & audacia, & à calumnia artem vindicabis, si ægrota amici intellexerint, per te non stare, quo citius morbus curetur: sed propter malitiam morbi id evenire. Laudo autem tuum in operatione progressum, & quia scribisti tumorem ortum in pudendo cum inflammatione, consulisti huic missione venæ epaticæ, item clysteribus avertentibus & evacuationibus. A credinem vero humorum epicrasi ad temperiem deduces, ne inflammationem cum erosionem augeat. Postea uteris, quod & te fecisse aurum, anodynis applicatis, sive per spongas, sive per infusus. Ex iis vero placet mihi qui:

℥ Flor.

℞ Flor. chamæmel.
 melilor. citrin.
 leucri,
 violar. purpur.
 Herb. parietariæ,
 mercurialis utriusque,
 Sem. lini,
 scænuigr.
 altheæ an. q. v.

His addes, ubi percolatio pro fomento facta fuerit, croci parum. Habens autem hæc egregiam mitigandi vim, & aut petiis aut spongiis applicari possunt. Sedata inflammatione, si exulceratio, aut pustulæ essent, mundificari possent, Hydromel, ℞. ℞. cui ℞ ii. succi apii cum ℞. i. pulv. myrrhæ mixtæ essent. Habet enim hoc medicamentum singularem vim mundificandi, abstergendique, & hoc genus exulcerationis pingua averfatur. Mundificato loco ad consolidantia levia putarem esse deveniendum, ex quibus usitatum est mitius, quod

℞ Aq. plantag.
 rosar. an. ℞. ℞.
 Sief. sine opio ℞ iii.
 Cortic. Myrobal. citrin. ℞ ii ℞.
 Camphoræ g. ii.

Diducuntur ista in mortario dissolvendo, & applicantur primo per syringam, post etiam petias. Est aliud mihi consolidativum, quod:

℞ Aq. rosar.
 plantagin.
 caudæ equin.

consolid. major. a. ꝑ. ꝑ.

Psidiar.

Balaustior.

Nucum cupressi.

Myrobalan, citrin. an ꝑ i ꝑ.

Contusa coquantur, donec tertia pars cadat
coctione, coletur, colaturæ add.

Sief. sine opio ꝑ ii.

Sp. unguenti de tutia ꝑ i,

gummi arabic.

sarco collæ,

thuris masculi,

carab. an ꝑ ꝑ.

f. aqua, quæ simili modo applicatur. Hæc tibi
remedia usitata communicare volui. Præscri-
bere enim curationis methodum, hoc esset no-
ctuas Athenas, quod ajunt: & te loci affecti
quotidianus aspectus, quid agendum, & quid
singulis diebus mutandum erit, edocebit. Et
scis certi quid præscribi non posse à me absente
in his casibus, cum hæc ægritudo, & curatu sit
difficilis per se, tum vero difficilior, quod mu-
lieres præ pudore loca ista non libenter osten-
dant, & à mulierculis sæpe Medici, dum non be-
ne de affectione judicant, falluntur. Quare
opera danda erit, ut ab ipsa matrona impetres,
quod & ego aliquando feci, ut affectum sub
de conspicias. Conspicito enim loco facilius
curabis. Et hæc sunt, quæ tibi in summis occu-
pationibus, & perturbatione animi, quam ex
gravi ægritudine fratris cœpi, in præsentiarum
respondere volui. Vale. Celerrimè, Dresda
24. April. anno 1560.

CASPAR NEFIUS, MED. &c

CON.

CONSILIUM XXXVI.

*In mensium retentione, & catalepsi ex epatis,
venarumque oppilatione, pro qua-
dam puella.*

QUO morbo vestra filia affligatur palam est, nempe, mensium retentione. Causa hujus est, ipsa venarum obstructio, id quod ex lotio deprehenderelicet, est enim urina ipsa omnino aquosa, id est, alba, tenuis & cruda, & quæ omnino caret contentis. Ipsa vero catalepsis, est symptoma succedens ipsam epatis, & venarum oppilationem. Hæc curari non poterit, nisi causa ejus imprimis sit oblata, nempe nisi venarum obstructio sit, ut decet, referata, id est, nisi menses, at decet, recte fluere incipiant. Quomodo autem hi provocandi sint, nunc paucis subjiciam. Principii loco aliquod pharmacum purgatoriū per unam horam ante cœnam exhibeatur, quocrementa circa primas vias, & in ventriculo existentia detergantur & educantur, & hac è succedente medicamento, ut vocant, digestivo, præcipitata intra venas, ipsa obstructio & malum augeatur intendaturque. Sint autem pillulæ hæc sic concinnatæ:

℞ Pill. de hera simplic. Gal. mastic. agaric.
trich. an. ℥i,
pillulæ pulo majores alephang. cum aq.
beonicæ.

Deinde per dies tres aut quatuor in aurora bibat hujus potōnis sequentis ℥iiii ℥. bene calidæ, & macet inde jejuna per integras ho-

ras ad minimum. Hæc potio attenuabit, & dissecabit crassitiam & viscositatem humoris obstruentis venas.

℞ Syr. de duab. radicib.
mollis rosat. colat. a. ℥ ii.

Oxymel. simpl. ℥ i ℞.

Aq. betonic.
cichor.

hyssopi a. ℥ iiiii.

Misc. & f. quatuor haustus, per quatuor dies mane ebibendi jejuno ventriculo, Materia jam attenuata, & ad expulsionem præparata, purgetur sic, ut sequitur :

℞ Mass. pill. de hiera cum agaric.
de hiera comp. Gal. a. ℥ i.
benedict. ℥ ℞.
diagr. g i. ℞.

Cum aq. pulegii f. pill. num. xxi. involvantur in pulvere cinnamom. ac macis, & devorentur à jejuna quatuor horis ante prandium. Tandem utatur his rotulis per diem bis, mane scilicet horis tribus ante prandium & duabus horis ante cœnam. Pro una vice accipiat numero tres, aut quatuor rotulas, Sequitur harum descriptio :

℞ Sp. diacelament. gal. omissio sem. apii ℥ i.

Pul. cinnam. interior. ℥ i.

macis,

Cassiaz. lig. verz,

Pulegii,

Croci,

Rad. pœonia,

Cardamom.

Margarit. præp. a. ℥ ℞.

Sacch.

Sacch. canari in aq. betonicę dissol. ℥iiii. f. conf. in rotulis, reponantur in scatulam. Incipiatur ista curatio ad proximum diem Saturni & donec hisce utitur medicamentis, semper sub noctem caput inungatur hoc unguento:

℥ Ol. mastic. ℥ i.

myrtini ℥ β.

Acatiz ℥ i β.

Thuris ℥ β.

Cum modico cerę f. unguentum.

Post usum horum pharmacorum abstineat virgo ab omni medicamentorum usu per duas hebdomadas, deinde repetantur à principio pharmaca superius descripta. Sed loco digestivi, ut vocant, seu potionis concoctricis, hac decoctione sequenti utatur:

℥ Herb. hysopi,

Pulegii, betonic.

meliss. a. m. i.

Rad. peoniz.

rubiz tinct. a. ℥ iii.

Cortic. rad. cappar. ℥ ii.

Sem. fœnicul.

dauci a. ℥ iii.

Florum omnium per horas septem infusio, & ad consumpt. fere medietatis decoctio, ut remaneat ℥ i. β. In colatura dissolve;

Syr. bysantior.

de artemis. a. ℥ i β.

Sacchari albi q. s. f. potio aromatizata cum cinnam. el. ℥ ii & cardam. ℥ i. præsentetur, ut decet, in aurora, & per quatuor dies bibatur. Dum utetur autem hac potione, tum mane & vespere

speri venter etiam inungatur bene calide hoc
linimento :

℥ ol. anethini,
chamæmel.
amygd. dulc.
cheirin. a ʒ β. Misc.

Et antequam utatur rotulis, t m per duos dies
mane assumat hanc sequentem potiunculam,
quæ:

℥ Theriac. And. veter. opt. ʒ ii β
Aq. pulegii,
artemisiæ an. ʒ iii.

Misc probe, & dividatur in duas partes, & quæ-
libet pars seorsim præsentetur. Et epota hac
potiuncula duobus elapsis diebus utraq; sa-
phenæ aperiantur, & acumultum admodum
extrahatur sanguinis. Accedenti, catalepsi vi-
delicet, quomodo etiam succurendum sit, nunc
sequitur. Caput sub noctem inungatur un-
guento superius præscripto, deinde statim in-
tra genu deligetur crus splenio hoc sequenti
ungillito :

℥ Ol. myrtin.
rosacei an. ʒ vi.
scorpion. ʒ iii.
Teriac. And. opt. ʒ i β.
Sem. & rad. pæon. an. ʒ ii.
Pull. gallar. cup. ess.
Cimini parum torrefact. a ʒ i.
Mastich.
Fol. plantagin.
Sem. carui, fenicul. an. ʒ β.

Cum modico ceræ f. unguentum Vesicatoria etiam circa talos in utroque latere adhibeantur, confecta ex cantharidibus, fermento & aceto. Si his nihil efficiemus, fortiora adhibeantur, & præsertim hoc

℞ Scillæ non assatæ ℥ i.

Sem. urticæ,

sinapi. a. ℥ iiii

Contusa scilla, & admixtis reliquis, f. cataplasma, & inducatur panno lineo, ac plantis pedum admoveatur. Interdū etiam refert in crure aliquot cucurbitulas tres aut quinque absque scarificatione affigere. Ad postremum si res non succedat, ad fontanellas confugiendum est.

JOHANNES SIGISMUNDVS,
SCWINDNICENS. MED. &c.

CONSILIUM XXXVIII.

*In feбри quartana, & epilepsia, pro quadam
puellula quatuor annorum,*

CLARISS. atque excellentiss. dd. Doctores,
domini & amici reverenter colendi. Cum doctrinam & peritiam vestram venerer, eamq; plurimi faciam, lubentius ab E. V. consilium, quam aliunde peto. Fuit igitur nunc autor & hortator generoso & magnifico domino, ut in morbo suæ filiolæ, quam quidem habet unicā, atq; ideo occasiones periculorum qualescunq; gravius formidat, potissimum E. V. sciscitaretur sententiam, & de commoda medicatione vestrum exquireret consilium. Oro autē reverenter ut E. V. hac in re magnifico huic domino
non

non gravatim obsequantur, & nos in hoc casu, quod omnino futurum speramus, benigne erudiant. Ego quidem qua potero perspicuitate omnem rei Historiam, quæ etiam mea fuerit, & deinceps sit sententia breviter exponam, ut inde E. V. certi quid statuere possint. Alter nunc agitur mensis, ex quo puellula annum ætatis quartum ingressa est, ejusq; constitutio est humida. Habitus hæctenus fuit valde gracilis & imbecillis. Color faciei & cutis obscurior declinans ad colorem luteum. Caro non valde mollis vel laxa, sed ferme mediocris consistentiæ, caput mediocre, aut ferme magnum, præditum magis copiosa carne, quam reliquæ corporis partes. Musculi corporis ita graciles & imbecilles, ut hæctenus præsertim cum morbis continuis affligeretur, sola ambulare nequiverit. Reliquæ tamen facultates animales satis vegetæ, discurrit, meminit pro ratione ætatis, est & exquisiti sensus, verum verba articulata nondum multa loquitur, nisi communissima. Inde ratiocinor cerebri temperaturam humidam quidam primo, idemque non nihil ad quandam declinare frigiditatem, quamvis non magnam. Nam & somni, quamvis satis multi sunt non tamen nec profundi, nec valde longi. Epat etiam à mediocri temperamento ad caliditatem, & simul non nihil ad quandam declinare siccitatem indicio sunt color & cutis, & alia, atq; quod ipsa ex levi occasione subinde febris corripitur. Ventriculus omnino infirmus est. Nam præstantissima ipsius mater tempore gestationis infantis in utero, & postea tempore lactationis sæpe gravissimis affectionibus uteri

& ventriculi affligebatur, & deinde accesserunt errores in educatione gravissimi. Nam etiam nunc cum ægrotaret, familia infantem omnis generis cibis, iisque crassissimis, & deterrimi succi ad nauseam usque explevit, & simul secundo ætatis anno ex loco aridiori translata est in loca palustria & vicina flumini. Stante ista membrorum inæqualitate & educatione negligente, coacervata est quidem humorum pravorum copia non exigua, partim quidem pituitosorum, partim à calore epatis adustorum. (Nam perpetuo duplex hoc excrementum copiose solet apparere in urinis.) Tempore autumnii anni superioris infans correpta est febris quartana, & quidem multos menses ferme nihil ex ratione actum, tandem sub finem hyemis ego accersitus, ex arte quæ videbantur adhibui, neque multo post febris desit, atque etiam fluxus sanguinis narium, qui tota hyeme frequenter recurrebat, intermisit. Sed cum delicta in victu postea non emendarentur, nunquam integræ restituta est valetudini. Nam & hypochondria, quoties ego eam aspexi, tensa erant, & imprimis in regione lienis obstructions graves, neque corpus aiebatur. Itaque sub medium veris rursus correpta est febris tertiana, & meo iudicio, duplici. Sed & ea post paucos dies superata est. Interea vero inde usque à tempore verno per intervalla alio quoque correpta est symptomate, atque hoc est, de quo præcipue expetitur. E. V. consilium. Accidit enim infanti quidam universi corporis spasmus, interdum levior, interdum gravior, nunquam

*Spasmus
universalis
in infans.*

tamen valde sævus, neque diuturnus. Ego cum interrogor quale nam sit morbi genus, ut ipsis parentibus magno alioqui metu consternatis dolorem leniam, soleo dicere, quid simile esse epilepsiæ, non tamen epilepsiam veram. Etsi autem puto nec E. V. tales deceptiones officiosas, Galeno & aliis usitatas, reprehendere, tamen etiam hujus meæ appellationis veras habeo causas. Omnino enim judico, non esse epilepsiam per essentiam, sed ex consensu, ventriculi imprimis, & partium vicinarum, cujus rei hæc sunt indicia. Nam prout magis vel minus, in ratione victus peccatur, eo vel sæpius vel rarius morbus puellam invadit, & ante accessionem manifeste præsentitur paroxysmus, non solum oscitatione, & similibus signis, verum etiam quadam non obscura *καρδιαλγία*, & simul perpetuo eo tempore ascendunt prius ructus acidi, & mire foetidi. Post paroxysmum etiam, præsertim nunc, excernitur lotium crassum cum copioso pituitoso sedimento & exulto. Subinde quidem præterita hac ætate quædam adhibita sunt auxilia pro diversione vaporum à cerebro, humorum peccantiû vacuatione, cerebri exiccatione, & ventriculi corroboratione. Sed cum paroxysmi nõ essent vehementes, negligentius omnia administrata sunt, præsertim cum puella tunc cum parentibus non esset, & delicta in victu nihil emendata sunt. Sub medium vero hyemis circa ipsam brumam, cum infans in aliam arceam transferretur curru, cœpit habere deterius. Ibi cum denuo vocarer, paroxysmum epilepticum quidem nullum vidi, sed

cum

cum priore die eo afflicta esset, languebat, cum levi quadam febricula, cibi fastidio, ructibus foetidis, stomachi aliquo dolore. Posteaquam autem alvus ex electuario lenitivo, quod quidem nunquam transcendit, moderate subducta est, cibum accepit, & corroborata est. Ibi cum errata in victu studio acri redarguerentur, & longo scripto ordinem vivendi exponerem, promiserunt deinceps curatrices infantis majorem esse adhibituras diligentiam. Victum autem probavi moderate attenuantem, quantitate & qualitate, atque ut saepius, parumque illi daretur, mandavi. Ordinem etiam somni, exercitiorum & excretionum, eum qui convenire videbatur, institui. Hac quidem ratione cum infans gubernaretur, habitus corporis manifeste resumitur visus est, & color faciei apparere vividior. Sed die 14. post proximam invasionem circa novilunium, denuo paroxysmus epilepticus eam invasit, & is bis terve eodem die repetiit, sed ita ut neque diu duraret & infans bene videretur tolerare. Rursus deinde quievit, donec die 10. post alia supervenit accessio, eo quater eodem die satis magna cum vehementia recurrente, sed ita ut infans primum videretur paulum rigere, demum corripicalore extraneo desinente in sudorem. Quarto ab hac die serius rursus obscurus quidam rigor invasit, & cum ea parva quaedam cerebri turbatio, cum ea calor quidam febrilis, & universi corporis copiosus sudor, atque ista quartanae cujusdam levis accessio bis terve jam repetiit, sine ulla epilepsiae significatione. Interea corpusculum

in sudorem valde promptū est, tussicula etiam quædam exorta est, ulcus manans circa aurem sponte ortum, & eruperunt angores capitis, tamen non multi. In urina interea signa manifesta coctionis, color optimus, in fundo residet tamen adhuc quid pituitosum & exustum. Ipsa puella melioris coloris, quam unquam antea alacris etiam est, bene habet se ad oblata, & recte dormit. Talis quidem nunc rei status est. Quærit autem magnificus dominus, quid spei sit in posterum, & quid si morbus hic recurreret, factu opus sit. Ego quidem clariss. viri ex omnibus signis bene spero, & existimo naturam nunc in molliendis evacuationibus criticis occupatam. Atq; etsi puella hæc nunquam, cum fundamenta non bona sint, valde secura vivere poterit: tamen ope divina & eam superstitem esse, & meliori in statu vitæ degere posse arbitror. Rationem autem medicationis, sicut cœpi, in primis ad commodam diætam revocarem, deinde si aliquid videretur residui, unde recidiva appareret, ego quidem sumpta indicatione, præcipue à causa morbi, quæ urget, & respiciendo ad virtutem & ætatem puellæ, eligerem lenia & idonea auxilia. Pro abstersione igitur viscerū nunc quidem uteretur syrupo quodam, quem hic ad casus ejusmodi ex succis betæ, mercurialis, malvæ & parietariæ parari curo, cui interdum aliquid ex oxymelle scillitico miscerem aut nonnunquam exiguam quantitatem electuarii lenitivi offerrem. Summe etiam laudarem confectionem ex turbith cum rhabarbaro, & similes quæcunque pituitam

tam primo, deinde humores calidiores & adustos respiciunt. Visceribus robur adderem confervis ex rosis, betonica, aut electuario de pæonia, quibus parum quidem ex speciebus diarrhod. miscerem. Vsurparem in hunc usum exterius fomenta, inunctiones & similia. Epar si præter modum calere videretur fomentis non tangerem, sed interim unguento rosaceo Mes. modeste refrigerarem. Capiti etiam quantum in ista ætate fieri potest præviderem. Primum quidem diversionibus, lotionibus crurum, frictionibus asperioribus, deinde moderate vacuantibus. Posterius errhyna leviora naribus instillarem. Caput ex decocto herbarum moderate detergentium cum agarico abluerem. Commissuræ coronali pulvisculos exiccantes inspergerem. Denique frictiones cutis cum oleo amygd. amar. cum aliqua quantitate nitri ortum achorum juvarem, & alia similia auxilia excogitarem. Medicamenti excitantis canterium vel vesicam, etsi summopere probarem, mentionem facere non possum, quia non admittetur. Atq; hæc quidem ferme sunt, quæ E. V. exponere volebam atq; omnes has meas cogitationes iudicio E. V. reverenter subiicio, petoque ut re deliberata statuatis quod rectissimum videbitur. Illud ut necessaria cum cura & industria administretur, ego quidem quantum præstare poterò operam dabo. Oro autem æternum Deum, naturæ conditorem, & artis nostræ moderatorem & ducem, ut ipse consiliis nostris secundos tribuat eventus, & E. V. inflorenti cursu vitæ diutissime in columes ser-

vet. Bene & feliciter valete, viri clarissimi. Benevolentiā veltrā me commendo reverenter.
Glogoviz̄ 15. Ianuar. an. 1563.

IOACHIMUS CURÆUS,
PHYSICUS GLOGOVIEN. &c.

FINIS. libri III. Consiliorum Medicinalium.

SEQUUNTUR EPISTOLÆ
MEDICINALES.

*MAGNIFICVS DN. ANDREAS
Dudish ab Hore Koviza, Consil. & Orator. Cæsar. &c. Clarissimo viro Dn. D. Wenceslao Rapphano Viassl. Physico Oppaviensi. S. D.*

MIRARIS fortasse, cur ad te non redierit
Mis, qui tuū tanto pere expetebat & consilium & operam. Cognosco causam. Deter-
ritus mercede, quam cum pharmacopæo postulabatis, Tessinū proficiscitur. ibi in chirurgū
qui lapides è vesicis exsecare solet, incidit, certam, ut solent, salutem, non magno precio, vendentem. Itaque illius se vanitati, ut ego omnior totum tradit. Quem res exitum habitura sit, audiemus paulò post. Ego vereor, ne imprudentiæ suæ pœnas det simul & avaritiæ. Sic solent plerunque qui compendia quærunt, magna dispendia referre, Sed valeat ille, & suo consilio fruatur, quando quidem nostro parere noluit. Hæc scripsi, non tam ut scires quid consilii

consilii ceperitis, qui iam meus esse desit cœconomus, quàm ut, cùm te salutare decrevissem, longiorè ad te darè epistolam. quamvis tu fortasse æquiore animo inanibus hisce literis meis carere posses, sed ignosce mihi, non possum pati, ut nuper admodum tam feliciter inita inter nos amicitia silentio elanguescat, quam e quidem vigere, & mutuis inter nos officiis augere inprimis opto. Nescio quàm sis occupatus, hoc præsertim tempore, quo variis morbis vulgus infestatur, sed si tantum est otii tibi, ut libeat animi causa, ad me excurrere, eris mihi gratissimus & expectatissimus hospes. Si pilcatione delectaris, dabo operam, ut si alià omnia, certè id apud me desideraturus non sis. Mittam si voles, & cum voles, currum & equos. Si Puteanum habes de medicamentorum purgantium facultatibus, rogo te, ut ejus usum, ad aliquot dies, mihi accommodes. Legi non ita pridem Thomæ Erasti, docti viri, eadem de re librum. cujus si valere sententia debet, omnem profectò tunditus, ut mihi quidem videtur, medicinam tolli necesse fuerit. Nam ut alia omittam, si nulla sunt κεφαλικά, nulla ήπατικά, nulla καρδιακά & aliis membris accommodata, propriaq; & ut vulgo vocant, appropriata pharmaca, sed sola vellicatione, aut acrimonia, aut etiam ipsa ciborum còpia, facultas expultrix incitata, noxia quævis propellit & excernit; quid jam opus est amplius doctrina illa de aliam. fac. de medic. comp. de morborum denique differentiis? Unum aliquod, quale quale illud sit medicamentum

Erasti sententia de medicamentorum propriis facultatibus.

Contra Erastum.

omnibus humoribus educendis, atque adeo omnibus morbis propellendis suffecerit. Puto te librum legisse. Quare non ero longior. Cupio tamen tuum de eo iudicium audire, tum de antimonio, & aliis Theophrasticis pharmacis. Video multum illis tribui à multis, & si vera mihi narrantur, curant magnos morbos cini-fiones illi, & ut ille inquit, argenti extenebronides. Verum faciunt id & vetulae saepe, ut triumphare jam contra rationales empirici posse videantur. Equidem, ut hoc quoque addam, vidi proximè præterita ætate molestam scabiem (de qua curanda multa & varia, & longa quædam, vestri præcipiunt) unguento, quod hic quidam parat, depulsam esse quatrduo; nulla vel ætatis, vel sexus, vel temperamenti habita ratione. Privigna mea 14. an. nata, ego 43. & alii diversæ ætatis, & complexionis, eodem unguento, modo administrato, sine ulla molestia, convalescunt. Quid dices? alii etiam sua sponte convalescunt, tum ex hoc, tum ex aliis magnis morbis, nullius ope. Quare venit mihi in mentem illius dilemmatis, Omnis morbus aut in vitam, aut mortem desinit. Utroque igitur modo medicina inutilis est, cui affinis est & illa quæstio, de vitæ termino. Sed desino plura nunc garrere. Oro te, si quæ usquam nosti bonum & modestum virum, Græcis, Lantinisque literis eruditum, & philosophiæ in primis ac medicinæ studiosum, qui mecum in hoc otio, & solitudine vivere aliquandiu velit, eius ut mihi operam conducas. Liberaliter & iucundè hominem tractabimus. Fieri vix potest, ut non multos

De Theophrasticis.

Unguentum scabiem curans.

Omnis morbus aut in vitam aut mortem desinit.

multos habeas notos, qui talem hospitem quaerunt. Filiū meū illi instituendum traderem. Vale & amori meo ignosce, cui hæc omnia adscribas velim. Pasco W. 17. Septemb. anno 1577.

ANDREAS DUDITH AB HOREKOVIZA &c. VVenslao Raphano
Med. S. D.

Repentinus boni huius viri, qui has reddet, discessus, breuiorem me facit remitto per eum omnia, quæ mihi miseras, præter Kolreuterum de urinis, virum ut video, eruditum, & iudicio minimè superstizioso præditum. Vtinā existat aliquis, qui similem laborem de pulsibus suscipiat, in quibus ipsis quoque non dubito magnam esse inter Medicos superstitionem. Ausim etiam dicere tot differentias, quot describuntur, à Galeno præsertim, neque intelligi à quoquam neq; observari posse. dicerem quiddam magis etiam *αγαδὸξεν* sed nolo vos offendere, ne si quis casus incidat, operam nobis vestram denegetis; hocq; modo injuriam vestram vlciscamini. taceo igitur; præsertim quod jam casus quidam adversus causam mihi adfert, ut consilium atq; opem tuam implorem. quod mihi, ut communicare quā primū ne gravere, per humanitatem tuam, te oro. Filiolus, meus anniculus, heri è mensa, in qua jacebat, desertus à vagabunda nutricula, in scamnum decidit; post in terram. vulnus accepit in superiore linguæ parte, quæ palatum respicit, latis profundum; ut duo pisa minora capere possit,

De pulsibus medicorum supersticio.

Lapsus pueri.

Vulnus in lingua ex casu.

juxta se posita, non super imposita, ut hinc etiam latitudinem intelligas. habet dentes suos superiores, totidem inferiores, ex inferiori linguz parte nullum vulnus apparet, quod mirum videatur, cum mentū contusum sit aliquantulū & sanguine suffusum; ut appareat superioribus dentibus incisam linguam prope apicem, unius digiti intervallo. Quid jubes nos facere? difficile est infanti medicinam adhibere, eo loco præsertim. Centesne illinendam ei linguam melle despumato? Putas ex hoc vulnere periculum fore, ne vitiose pronunciet? Consule in medium mi D. Doctor. Vereor ne suppuretur. Iam non fugit. ablactatus est enim iam ab uno mense & amplius. De somno theses Eraasti expecto, & si quid eiusmodi aliud habes. Valeat Ex. V. meque amet, rescribat, & amicos salutet, etsi ignotos. Pãscovia, 29. Octob. anno 1577.

ANDREAS DV DITH AB HOREKO-
VIZA & c. VVenceslao Raphano
Med. S. D.

Non licuit citius respondere. Illustris D. Zborouicus Cæsaris pocillator, affinis meus, aliquot dies me detinuit, Cum hoc igitur hospite meo totos dies cõsumere necesse fuit. Post, multis literis respondendum fuit in varias regiones. tandem in legendis cursim epistolis Gelsneri, quas Vienna accepti, aliquot dies posui, hoc animo, ut eas simul atque percurrissem, tecum quoque communicarem ut minus mihi de tam diuturno silentio succenseres. Ut ingenue dicam, fefellit expectationem meam. Iucunda

*De Gesneri
epistolis.*

cunda quidem curiosus lectio est; sed non video an sit operæ precium. De quo tu rectius iudicabis. Maluisssem de re herbaria commentarium hominis docti, & diligentis, edidisset Wolfius; sed, ut video, promissis tantum nos lactavit, in vita Gesneri, & nunc spem ferè omnem adimit, quod tu ex ejus epistola, quam Aconito præposuit, facilè intelliges. Dolendum est optimi illius viri labores tantos, tamquam utiles, in tenebris detineri. Sed deest scilicet Mæcenas. Sed de his alias. Spero iam te oculis bonè uti; quibus nimis vigiliæ obfuerunt, opinor. Vnque passim notavi margines Gesneri: rogo te, ut omnia illa loca punctulis notes, ne mihi totus denuò liber euoluendus sit, cum fortè quæram aliquid, ut fit. Nam unguium notæ citò detherentur, præsertim si liber compingatur, quod ut fieri cures à te peto. Rogo D. Thomam nostrum, ut si ita tibi videatur pro filiolæ meæ morbo, quem paulo post describam mittat electi Rhabarbari quantum indicabis necessarium esse, puella est septimum ægens annum. macrescit admodum, scabiæ nunquam liberum corpusculum habet. cutis ferè scabrosa, & sicca est, colore ad fuscèdinem tendente, de colore, imo pallida facie semper. febricula sub noctem sæpè affligitur, sine magna siti, à phthisi timeo, vel etiam ab hydropè. Video enim epar non fungi officio. Cogitabam Rhabarbari pulverè ex panniculo lineo suspendere in poculo, ex quo cerevisiam haurit, aut etiam in infusione ei propinare, rogo, ut in medium aliquid consultas, & perscribas quid facto opus esse iudices,

*Gesnerus
de re herbaria.*

Filiolus conualuerat antequam quicquam eorū, quæ misisti adhiberemus. pus in lingua concretum continua suctione ipse emundauit sibi. iam sanus est, nisi quod vulnus non coaluit totum. Fortasse nunquam continuabitur hæc continui solutio. Mittat mihi D. Thomas unam atque alteram nucem vomicam, ad inutiles, & noxios quosdam canes necandos. de quo etiam legi in Gesnero. Sed doses oblitus sum, nec querere vacat, rogo annota, unam cum modo exhibendi. Mechioani radix Venetiis ad me allata, iam cariōsa erat. filiolo tamen meo, quintum tum annum agenti, grauissime febricitanti, & alvum adstrictam habenti dedi. Conualuit tertio post die. nescio an huic medicamento id tribuendum sit an naturæ simpliciter, quæ ipsa sanat morbos, an quod fortè iam ad exitum peruenerat febris. Lobellii verba de Mechoacant radice sic habent, Falluntur qui putant Bryoniam esse hanc atque illi qui laurum cinnamomum, & smilacem asperam, balsam parillam, aliasque complures exoticas easdem specie cum nostratibus faciunt. Hanc mittit insula omnium, quæ nostræ ætati in occidentis insulis innotuerunt, auro, pecore, stirpibus ditissima Mechoacam vocata, cui radicem cognominem fecerunt Indi, usumque docuerunt Hispanos, primum ferè 20. abhinc annis, à quibus accepimus. quarum drachmæ puluisculo solo, sed ex vino albo, aut iusculo propinato commodissime qualibet die, hora & ætate, nulla molestia, aut incommodo, quinquies, sexies aut septies, flatuas hydropicorum aquaseductas, pituitasque quasuis compe-

rimus.

*Nos vox
mica ad canes
necandos.*

Mechoaca.

rimus. Hanc non vilam, qui cupit nosse, inqueatur Bryoniae radicē. sunt enim concolores cortice, rugis, & ferē magnitudine; sed huius taleolae, frustave rotunda transversim secta, siccandi causa, intus multis circulis à centro ad ambitū parallelis, distinguuntur, mandendo sapore farinaceo, nec acri odoreq; neutiquā ingrato est; ceterum alba & friabilis, ut bryonia, cui similem faciunt sarmentis pedamenta scandentibus & racemis, Folia atro virentia, rotunda, perennia, Nymphaeae ferē & pariter supernē parum acuta. Mitto tibi commentarium Marcelli de eadem radice. Utinam Kolreuterum de arthritide nanciscamur. Vale. 21. Novemb. anno. 1577.

ANDREAS DV DITH AB HOREKO-
VIZEA & c. Wenslao Raphano
Med. S. D.

ESTo sane. facessant post hac exculationes, & silēant in literis nostris culpae deprecationes, quoties alter alterius operam requireret. Sed tamen ego hac in parte frequentior ero. humanitas tua animum addet, vereor, ne minus etiam pudentem efficiat, de quo non dicam plura, ne in eos scopulos deferar, quos me paulo ante fugere velle ostendi. Iucunda mihi fuit admodum Bibliothecae tuae inspectio. Video te bonis libris abundare, quod ipsum iudicii, & doctrinae elegantis documentum est. quod non equidem propterea dico, ut eadem me laude quasi remuneretis, cū meorum quoq; librorum

librorum indicem videbis. Illud enim in me quadrat; quod tu in ipso limine, ex Plutarcho, posuisti, ὄργανον τῆς παιδείας οὐ κτῆσις, ἀλλ' ἡ χεῖρσις, τῶν βιβλίων ἐστίν. Mitto igitur tibi meum catalogum, qui copiosior esset, si ferre scribendi laborem possem. malo legere. Remitto omnia, quæ mihi utenda, pro tua humanitate dederas, præter Galenum de humoribus, quem intra paucos dies accipies. quantum equidem iudicare potui, vix respondet titulus hic argumento. nisi quis omnium morborum causas ad humores referat, Quod si valere debet, quid prohibet, quin omnes & huius & Hippocratis libri de humoribus inscribantur? sed sutor ultra crepidam. Vulnus in lingua infantis sanatum quidem est, sed nō coaluit, neque unquam amplius coalescet; sed erit perpetua solutio cōtinui. Vereor ne noceat loquæ, aut certè pronunciationi. Vale, meque mutuo ama, & amicos nostros saluta. Pasçovia, 26. Decemb. anno 1577.

ANDREAS DV DITH AB HOREKO-
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.

BEASTI me istis tuis manuscriptis libris. miratus sum diligentiam, & sanè non mediocres labores. gratias ago de tam insigni humanitate & benevolentia. retinui lectiones Italicæ, cū Galeno de humoribus, reliquos omnes remisi. Si pateris, & carere potes his scriptis oro te, sint apud me, dum earū maximam partē perlego. exscribā etiā aliqua, nisi tibi aduersum
id fue-

*Liber de
humoribus*

id fuerit. Quod si etiam noles, remittam statim, simul atque mihi voluntatem tuam significaveris. Scripsi abhinc triduum Patavium cuidam Mercurialis discipulo, Bernhardo Paludano, Belgæ, ut mihi omnium Doctorum ibi lectiones colligat. Mortuus est non ita pridem Brixie, in patria vir meo iudicio, excellens Nicolaus Curtius cuius mihi in docendo perspicuitas, & methodus in primis, jam à 20. annis, quibus eum novi, placebat mirificè. Paternus non discedit à Galeno. Tuus Mercurialis varius est, & copiosus. Capovaccius gravis, & nisi fallor, solidus. Verum tuum hoc iudicium est, ego aureus ille Apuleius ad Lyram. Superasti expectationem meam, ut ingenuè fatear, in carminibus pangendis; in quo genere planè artifex es. O quam suavis, quam plenus, quam etiam pius. Video te Phœbo charum esse; qui idem & Poëtarum & Medicorum deus est. Anatomica me delectarunt, quæ si augeres, per oculum emitti possent cum laude. non enim ita facile est ea, tam aptè, versibus includere; & neminem hoc antehac tentasse memini. Nostrum amicum, *μαξαγιτλω* illum Spanow, longè præfero huic Italo, qui Aphorismos confecit. Satin' rectè tibi loquitur videor? Assentior tibi de quorundam Itatorum invidia; multò etiam magis de Græca lingua; addo ego etiã Latinã. nam quotus quisque est ex vestris Doctoribus, qui ex tempore loqui queat? scribere autè emendatè, certè pauci. Fortasse etiam Marinellus retinuit interpretationem Cornarii; cuius tamen silentio nomen præterit, Stultum esse opus hac in parte, qui tam

Nicolaus Curtius.

Mercurialis Capovaccius.

Itatorum invidia.

*Lingua
vulnus.*

focordes fore lectores existimet, ut non sine indagaturi, cujus ista sit interpretatio. An tu non nociturum filiolo meo illud vulnus? illud tamen non video quomodo fieri possit, ut amplius coalescat, quod per sanatum iam à sex fortasse & amplius hebdomadibus est, & ita divisum, ut coire nulla industria queat. Quomodo in lingua potest retinere sive oleum, sive quicquid illud est, quo inungi jubes? perpetuò linguam mover, fugit, & sputo repletum est; quam vim uniendi partes in ullo medicamento ostendes tantam, ut in momento coalescant? momento autem opus esset, propter illa, quæ dixi impedimenta. Sed difficile tibi erit judicare de non visis, ut de urina scribit ille tuus Kolreuter. Minium meum tale est. In aquam impono gummi per integrum diem, dum liquecat, & aqua tota viscida fiat. Hujus aquæ partem marmoris (aut simili alicui rei) inspergo, post cinnabaris paucillum, tero minutissimè ut jam ex eo pigmentum fiat. hoc impono vitreo vasculo, & ejusdem aquæ infundo tantum, ut color dilutior fiat. sic utor. Sæpe etiam aquæ simpliciter injicio, aut aceto cinnabarim in tenuissimum pulverem redactam, & misceo dum color fiat aptus ad scribendum, imposita tamen gummi portiuncula. Hoc fit, cum laborem fugio, & bene tamen succedit. Vale mi optime amice, & me ama. Palsovia 7. Junii, anno 1578.

Minium.

AN.

ANDREAS DVDITH AB HORE-
KOVIZA &c. Venceslao Raphano
Med.S.D.

GRatias ago de responso ad quæstionem.
Inondum licuit bene examinare. prope-
rabat enim tabellarius. Sed non dubito & do-
ctè & accommodatè responsum esse. Verat me
secus existimare elegans doctrina tua, & acu-
men. nescio cur Simonii synopsis, cum aliis
unà ligatis libris mihi miseris. Si petii, erravi.
nam hos ipsos mihi quoque adferri curavi.
Quoniam tam promptum te video in gravi-
bus quæstionibus explicandis, & magni facio
judicium & doctrinam tuam, rogo te indica
mihi, quid censendum putes, de altera hac
quæstione: Quæ potest esse ratio, ut somnus
meridianus noceat, quem vestri Medici ple-
rumque prohibent, & non noceat is, qui cœ-
nam sequitur? Idem ventriculus, idem cere-
brum, idem homo, causa somni eadem. noli re-
currere ad *φλυαρίας* illas, de noctis frigore, de
diurno tempore, & quæ adferri solent multa
in altera illa quæstione de prandio & cœna.
nam his facilè responderi potest, & videntur
esse *κρησφύγετα*. Mitto tibi dono, quem me iam
pridem misisse putabam, librum de Epochis
non contemnendū in suo genere. Quid te tan-
topere in Liebelautio delectat? Quid in Kon-
sæo? de scorbuto habes elegantem tractatum
in Wieri observationibus medicis. Liber e-
ditus est in 4. habet & alias elegantes tracta-
tiunculas, de quartana, de angina pesti-
lenti,

*An somnus
meridianus
noceat.*

De scorbutico

lenti, de hydrope. Si non habes, mittam meum
librum, dignissimum lectu. Vale mi Domine,
& amice optime, Pascovia, die 1. Octobr. anno
1578.

ANDREAS DUDITH AB HOREKO-
VIZA &c. Venceslao Raphano
Med. S. D.

DE literis ad me missis amo te. Quæ his ad-
jungentur, rogo te, ut, tua cura, Troilo
transmittantur, per certum aliquem homi-
nem, quem occasio offerret, nihil est necesse
proprium cursorem conducere. Mitto Squar-
cilupi cometam, non bene descriptam à filio
meo. Rogo te, ut accurate hoc scriptum perle-
gas, & ad me iudicium tuum perscribas. nunc
noctes sunt longiores, non dubito te lucubra-
re, & non puto ita, ut de die, à tuis ægrotis te
avocari. Strictim nunc attingi, & incidi in quæ-
dam loca, dum modo huc, modo illuc oculos
coniicio, quæ nescio quomodo non ita, ut an-
tea solebant, me afficiunt. Videntur aliqua ad-
augendam molem, congesta esse, non necessa-
rio. Sed de eo quoque ut de tota re, tu melius
iudicabis. Quæ φυσικῶς accidunt, etsi non esse
ασημὰ, ut tu vocas, concedatur, non sequitur
tamen, nisi fallor, crinitos tanta illa mala por-
tendere. Quamvis τὰ φυσικὰ hoc ipso, quod φυ-
σικὰ sunt, è portentorum numero eximuntur,
quæ παρὰ φύσιν sunt. Intelligis enim ea, quæ
sunt κατὰ φύσιν, & quæ παρὰ φύσιν, inter se
affecta esse, ut ἀντίφασιν habeant. Verum de his
in mea illa epistola fusius egi, si recte memini;
& hæc

Cometæ
Squarçil-
lupæ.

Cometæ aut
portendunt.

& hæc Marcelli plura etiam continent. Erastum equidem magni facio, magno illius merito; sed ita tamen, ut nō propterea suas dotes aliis viris doctis detraham, quas à Deo cumulate acceperunt, & sua industria, Dei item beneficio auxerunt. In quorum numero te quoque non injuria collocandum existimo. De somno sententiam tuā non improbo; sed *ἀκρίβειαν* illa, quæ polliceris, & ab ingenio tuo expectari possunt, mallet legere. Illud quidem quod scribas ex Hippocrate, noctem quieti, diem laboribus destinatum esse, verum est, & sacris literis consentaneum, sed non videtur tamen dubitationis meæ fibras evellere. Verum de his, cum erit otium, cogitabis. Miror Erastum non respondere. si mihi tuas *ἐπιστολάς* communicabis, dabo operam ut respondeat, homo, ut video, ad hujusmodi scriptiones impiger. Quia aiunt eum hoc in more positum habere ut ad viros doctos sua mittat, & illorum iudicia exquirat. Vale, meque mutuo ama. Pascovia, 14. Octobris, anno 1578.

Nox quieti
est destina-
ta.

ANDREAS DV DITH AB HOREKO
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.

NACTUS sum commentarium D. Iordani *Gallica
lues*
de Bruno de Gallica lue, ut ego nomino.
prorsus mirificus morbus est, quo videtur mihi
docte admodum & acute disputare. Tempera-
re mihi non potui, quin eum tibi ad legendum
mitterem pro amicitia nostrâ; cum eo tamen,
ut ne emanet & cito ad me redeat: illud, ne iure
queri

queri possit, quod iniussu suo lucubratiōnēs
 eius divulgem; hoc ut remittere possim in tem-
 pore. Potes tamen tamdiu retinere, dum tabel-
 larius Uratislavia recurrat; cum responso ad
 has literas, quas tibi illuc mittendas cum
 his misi. Rogo te plurimum, ut sine mora no-
 strum illum abire cum his literis iubeas ad
 Troilum. Perscribas postea mihi iudicium
 tuum de hoc commentario. quod ego iudi-
 cium, ut scis, magni facio. Si quid notasti in
 Simonio contra Squacilupum fac ut sciam,
 ne tua epistola quam nunc scribes, nihil me
 doceat. Adde aliquid de hoc *πρωβλήματι*; cum
 aquæ coctione evaporent partes subtiliores, &
 crassiores; magisq; terrestres relinquuntur, an
 recte facio quod aquā ad potū coquo ad ignē.
 Scis enim me abstemiū esse. Dein quæ sit opti-
 ma aquæ concoquendæ ratio, tum quæ omnium
 optima, fontana, putealis, fluminalis, &c. Ne-
 scio an antea aliquid hac de re à te quæsierim.
 Item: Galenus libro de temperamen. ait ex la-
 ctuca optimum sanguinem fieri, cum à natu-
 rali calore euicta est. Ego inferam, ergo non
 reterre calidis potestate, an frigidis & scis utare.
 Consequentia probatur. Nam si frigida bo-
 num sanguinem efficiunt, æque illis bene uti
 possum, ac calidis, quia potiss. alimentorum
 usus est, ut sanguis procreetur, quò alantur par-
 tes &c. calor innatus recreetur & confortetur.
 Si omnes humores ex *αύσθione*, secundum
 magis & minus, in bilem conuertuntur, quo-
 modo refelli merito potest paradoxon lou-
 berti: omnes febres ex bile facientis? Deinde
 quo-

*Parado.
 non lou-
 berti.*

*Marcelli
scripta.*

perque. cum nuper quoque nonnihil si recte memini, de eo in epistola mea asperferim. Misit mihi Marcellus tria scripta sua : I, de gutturosis, quo gutturis, ut vocant, hernia laborant, *βρογχοκήλην* ni fallor vocant. II, de fontium & fluviorum origine. III, de opportuna purgatione. duo illi libelli paucorum foliorum sunt. tertius æquat magnitudine commentarium illum Jordani de Brunno de Gallica lue, aut etiam superat. Misisset hunc ad te, sed cito sibi remitti cupit, & ego nondum pervolutavi. Si tamen tantum est otii tibi, & his vacare voles, mittam hæc omnia ad aliquot dies, dum percurras, erit fortasse quod te delectet. Cum apud me esset, ostendit inchoatum opus; nunc ut video auxit, & emendavit. tu judicabis. Rogate, ut quas in Ferne-
 lium *ἰνδάσειν* scripsisti de podagra ei mittas, æquum petit si descripsisti. Veius nescio quas fabulas Thalmadicas mihi recitat. Inter alias hanc quoque quam item pro fabula habebō, nisi tu secus affirmabis. ait non posse naturaliter virginem ex primo coitu concipere. te autorem nominat, ut mihi os obturet, auctoritatem equidem tuam non defugio. Sed cupio hoc ex vestris Medicis aut eorum doctrina mihi, si lubet, & vacat, demonstrari. Ad magnam quandam rem & maxime paradoxam hoc, ut ipse putat, axiōmate abutitur. Ego nullam naturalem causam excogitare possum, quæ prohibeat, quò minus in primo statim coitu virgines concipiant. exempla quoque multa referri possunt earum quas prorsus virgines fuisse

*An virgo
naturaliter
ex primo
concupitu
concipiat.*

fuisse, dubitari vix potest, si quis pudorem, pietatem, educationem spectet. Tu nostræ hujus controversiæ arbiter esto. Vale, meque quod facis, ama. Pascovia, 10. Aug. anno 1579.

ANDREAS DV DITH AB HORECO-
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.

DE Thermis Trincinensibus nihil habeo, quod affirmem, ex Marcello quoque per literas quæ sivi, si quid fortasse à D. Jordani, aut D. Cratonis aut Medicorum Vienenſium observatione haberet, nam cum illis versatus est aliquandiu. Sed ne ille quidem quicquam adferre potest. Ad D. Jordanum, cum erit per quem litteras amittere possim, scribam, non dubito eum certi, & explorati aliquid nobis perscripturum esse. Edidit ante multos annos Georgius Vernerus lib. de admirandis Ungariæ aquis. In eo fortasse reperies non nihil. Sulfureas & ferreas esse non dubito, tum quod illum odorem exhalare dicuntur, tum quod tumores, & ulcera exsiccant. Dicuntur etiam podagrici solo in seflu, & lotione per sanari. Sed quæso, quid te morbi eò invitat. An oculorum vitiiis ullæ Thermarum aquæ subveniunt? Hodie accepi literas à D. Jordano, in quibus scribit se omnes Thermas Moravicas peragaturum esse, & per distillationem earum naturas & vires exquisiturum, dein commentarium de eis confecturum brevi. Accipe Marcelliana, & perscribe mihi, quid de his sentias, imprimis autem de purgatione. Quæ

Therma.

*Semen in
balneo à
virginis
matrice
absorpsum.*

de virgine scribis confirmant sententiam meam. Sed illud Arabis, de semine in balneo à virginis matrice absorpto figmentum velim existimes impudicitiae patrocinnantis. Quomodo enim semen loco præfertim humido, tamdiu consistet, ne diffluat? deinde quomodo spirituosum illum calorem, vel momento temporis retinebit extra uterum muliebrem, si vel in terram, vel lapidem, vel aliam quamvis subjectam materiam decidat, si paulo accuratius hac de re cogitabis (si tamen longiore inquisitione digna est) animadvertes commentum ridiculum esse. Oportet fuisse certè libidinosam & incredibilem caloris utero præditam bonam illam virginem, quam non nisi divaricatis femoribus, & diducto manibus pudendo locum illum insedisse (si reliqua concedantur, quæ supra negavi) verisimile est. Quæ à virginali pudore abhorrent. Sed putidum est rem obscenam pluribus persequi. Verum illud, quod majorem utilitatem habet, rogo ut mihi explices, quid omnino de hymene censendum putes, tum in parvulis tum in adultis virginibus, & an omnino existimandum sit, posse virginitatem hinc discerni. Nam quasdam natura laxiores uteros habere, alias strictiores temperamenta & corporis constitutio indicat, ætate quoque profectiores à junioribus tum aliis, tum hac in re differre puto. Non habeo nunc ad manus librum ullum, qui mihi dubitationem tollat, & exciderunt quæ legi, quæq; à Fallopio quondam audivi. Tibi hæc in promptu sunt, in Anatomicis quoq; diligentibus, ut ex annotationibus qui-

*Hymen in-
dax virgi-
nitatis.*

quibusdam tuis in Columbum & alios animadverti. Explica igitur, amabo te, sententiam tuam de re tota, postquam in hunc sermonem incidimus. Marcellus Hippocratis opera methodice tractare instituit: hoc est, revocat omnia, quæcunque in illo autore sunt, ad methodum Avicennæ, aut potius Fuchsi, &c. annotationes quoque adjiciet. Idem in Galeni operibus facere cogitat. Et homo laboriosissimus, pauci somni, ingenio bono, sciendi cupidissimus. Remitto libros, & gratias ago. Freigii Rectoris scholæ Altorffianæ reip. No-
riberg. Physicæ quæstiones novo quodam ordine scriptæ videntur. Nihil mihi facilius videtur, quàm hac ratione libros magnos edere. Est opus congestum ex variis scriptoribus, & scientiis. Trahit sua quemque voluptas. Mihi sane non placet omnia in una arte docere, quæ disjuncta sunt. Vale meque ama. 14. August. anno 1579. *Freigius.*

*ANDREAS DVBITH AB HOREKOVIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.*

TESTIMONIUM de Marcelli scriptis tuû, non vulgare est. mirifice hominem delectabit. præponet, sat scio, libello, ut lectores magis invitet atque adeo, ut se muniat contra adversarios tuo tam insigni præconio. Quare tu videris, quomodo sustinere possis impetus magnæ turbæ, quæ stabit contra vos, in adversa acie. ego quoque me vestræ cohorti aggregavi jam pridem; ut ex ridicula illa, & plane in-
n 3 epta,

*Curatio
ulceris tyran-
nica.*

epta scheda, quem item libro suo præposuit Marcellus, conjicere potuisti; sed quid à me auxilii expectari possit, rudi admodum, atque imperito tyrunculo? Remitto tibi libros omnes, & tuos, & Notarii, excepto Massa de morbo Gallico; in quo vidi mirabilè quandam curationem ulceris asperæ arteriæ. Illud mihi mirum visum fuit (ut hoc obiter injiciã) quod Massa in altero quodam pessime affecto, hyemen, fere totã expectavit, antequam curationẽ aggrediretur. Quod mihi & periculosum, & minime necessarium videtur, adde quod morbus, per tam longas inducias invalescit, ut postea difficilius depelli queat. Quasi non potuerit aëris frigidi intemperies (si ea re deterrebat) corrigi artificio, & temperari tepidario? Hic mihi magnus, & superstitiosus medicorum Itolorum (nescio an aliorum quoque) abusus videtur, tempora nescio quæ expectantium, & ægrotos diuturna istiusmodi expectatione magis magisque excruciantium. Quin statim arma expediuntur, simul atque hostis nos aggreditur? an expectandum erit, ut nos prius prosternat, conculcetque, vires atterat, ac prorsus enervet? Magna est sanè cõsuetudinis, & præjudicii vetustatis, in omnib. fere artib. tyrannis, quæ liberalibus ingeniis nimis impotenter imperat. Quo fit, ut multi meliora videant, deteriora sequantur, religione quasi quadam obligat. Id tu ita esse, tum in tua, tum in aliis artibus, quæ tua est doctrina, & singulare acumen, præclare intelligis. Sed hæc poterant taceri, nisi mihi jucundum accidere tecum, de rebus
omni-

*Tempora
expellere
in morbis
superstitio-
sum.*

*Tyrannis
consuetudi-
nis & ve-
tustatis.*

omnibus libere, quicquid in buceam. Dili-
gentiam in Mathematicis tuam, ut in aliis stu-
diis, exosculor, quamvis hæc *ἔστιν πρὸς τὰ ἀλφί-
τα*, sunt tamen per jucunda. Verissima sunt; quæ
de medicina scribis Theophrasti, & vetulæ
triobolares, quædam etiam matronæ illustres,
in Polonia, medicinam faciunt plerumque stil-
latitiis suis quibusdam liquoribus & pulveri-
bus. Quibus si nihî proficitur, ut fit plerunq;
semimortui ægrotantes ad Medicos deferun-
tur, si unus aliquis moritur, in medicum culpa
rejicitur, magnis clamoribus. Ita fit infamis,
deseritur, cõtemnitur, cõtinet se domi, & quæ-
sit utitur interea, dum fama conticescit, bre-
viter, miseria est ineluctabilis, si usum spectes.
Vale, meque, quod facis, ama. Pascovia, 24.
Aug. anno 1579.

*ANDREAS DVVITH AB HOREKO-
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.*

LIBERI mei, (quod te libenter cognitu-
rum, pro tua in me benevolentia, certo
scio) jam tandem convalescunt, unius naturæ,
aut potius Dei, naturæ omnis opificis, bene-
ficio. nullum enim sibi adhiberi remedium
passi sunt. quod quoties tentabam, ita
renitentes animadvertēbam, & ab omni
pharmacorum genere abhorrentes, ac fletu,
ejulationibusque sese excruciantes, ut ma-
jus à medicina, quam ipso morbo peri-
culum impenderet. hoc unum experiri li-
buit mulierculis Polonis valde usitatum:
quod mihi profecto miraculi loco est,
n 4 idque

*De mirifi-
co quodam
morbo pue-
rorum,*

idque eo magis quod nullam ejus rei causam investigando reperire possum. Injiciebatur in labrum aquæ calidæ, in quo pueri lavabant, panis in micæ friati manipulus, cineris item parum; elotis pueris, aqua percolata, panis ille in massam compingebatur. hæc massa in diversas partes manibus distracta, magnam subtilissimorum pilorum vim oculis offerebat primo die; subsequenter autem diebus pauciores pili, postquam convaluerunt, prorsus nulli apparuerunt. Hos illæ caninos, aliæ vermium pilos vocant, & morbi causam ad hos referunt. Præterea humeros, & brachiola in unximus farina, aceto permixta. Vix peracta unctio, & abluta statim, eminebant ex cute diversis locis tubercula quædam pusilla, ut papavera, caloris cinericii (quæ ab illis vermium capitula esse dicuntur) ea statim cultello abradebantur, nisi id ocysus fieret, recondebantur iterum, & intra cutem se recipiebant, hi quoque sive vermiculi, sive alio quovis nomine vocentur, primo multi sese proferebant, postea pauciores, postrema unctio prorsus nulli, fœminæ summis horum vermiculorum capitellis nigricantia aliqua, quasi puncta, inesse asseverabant; quæ tamen ego etsi pene cum ipso lynce certare possim, nunquam videre potui. Visa mihi est tota illa res prope eadem specie, aut certe non dissimilis sordibus illis, quæ poris impactæ, in angulis præsertim narium exterioribus digitis exprimi solent; duricie sunt paulo solidiore. Cum in vestris Medicis quærerem, alium ubique silentium reperi. In uno Bacchanello,

nello, aut nescio quo de puerorum morbis iuveni Dracunculos vocari à nescio quibus Arabibus. Nam liber hæc scribenti non est ad manum, & quærere piget, cum hæc properanter ad te scribam. Rogo te, inquire in causam harum rerum, & sententiam mihi tuam perscribere. Oblitus eram hoc quoque adscribere, me eadem illa omnia tentasse in reliquis meis liberis sanis; nec tamen vel pili ulli in panis massa, nec dracunculi in cute; ac ne in his quidem duobus ægrotis, postquam convaluerunt, conspicui à quoquam potuerunt. De pharmacis contra epilepsiam magnas gratias ago, ab eo tempore non rediit morbus ille, quem semper emanere opto. Quæ de carbone absinthiaco scribis, miratus sum, & aliis affirmantibus vix crederem eos reperiri, nisi quis de industria defodisset. Dies D. Johannis quoque fidem abrogat, & superstitiosi nescio quid habet. Vale mi optime amice, meque ama. Uratisl. 6. Novemb. anno 1580.

Dracunculus.

Vide Avic.

lib. 4. Fen. 3.

tract. 3.

c. 21. &

Gal 6 de

loc aff. et si

non hujus

generis illa

videtur esse

Carbo ab-

sinthiacus.

ANDREAS DVBITH AB HOREKO-
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.

E Pistolam tuam de morbo infantuli, accurate & doctè scriptam, in aulam Cæsaris mittendam esse putavi. ita mihi visa est digna, quæ à doctis viris legeretur. hæc fuit causa, cur nondum responderim. gratias tibi habeo jam ab illo tempore, quod inter alias occupationes tuas, huic quoque contemplationi, mea causa, aliquid

aliquid operæ impertiveris, omnia excussisti, ut video, nihil intactum reliquisti. Unum te moneo, vidisse me ante aliquot annos, in libello, nescio cuius Bachanelli praxi adjuncto (qui mihi ad manum liber nunc non est) aliquid de hoc morbo, quem si bene memini, Dracunculum vocat. Eum tu locum, si nondum vidisti, inspice; ac si quid est operæ pretii, ad hanc tuam elegantem dissertationem adijce. Admonitus sum à Doct. Monavio ex aula Cæsaris, editum esse librum à Joh. Wiero, docto illo sagarum patrono, in quo tum de aliis, tum de hoc morbo differatur. Verum, si præjudiciis agendum est (quod tamen in nulla re alia fieri oportere contendo) non existimo illum meliora tuis adferre. De carbonibus mira narras. es tu quidem fide dignissimus, sed profecto hoc est ex iis unū, quod meis oculis intueri cupio. D. Scholzius, nisi me fallit memoria, affirmat se non reperisse. Illud quoque quod ad te de muris auricula scripsit, auditione tantum accepit, sed hæc tu: carbones illos, quos te mittere ais non vidi. In salis frusto, ex imis illis Vieliciensibus ad Cracoviam fodinis effoso, perlucido, ut glaciæ referret, frustulum atri carbonis innatum erat. Saporem salis habebat, albam lanuginem (liceat ita nominare) emittebat, ut magnes suos illos, quasi pilos quosdam, deteret huic lanugini succedebat paulo post alia similis. magnam vim purgatricem ille carbo habebat. donavi frustū illud D. Gergero, cum hic Cæsaris commissarius esset præsidi Cameræ Austriacæ, ne putes aliquando, ut fieri solet, fossores ibi carbones ex lignis reliquisse, qui postea temporis pro-

*Carbo in
frusto salis.*

progressu sale circumgelascente contectus
 fuerit: (idem enim & ego suspicabar) affirmat
 mihi D. Murstein, montium illorum Magister,
 vir egregius, nunquam antehac ullis seculis
 quenquam in illos montes penetrasse, ubi tales
 carbones effodi solent: qui in massa salis abdi-
 ti jacent. Massæ autem illæ sunt instar montium
 lapideorum solidæ: ex quibus illæ columnæ
 excinduntur, quas balvanos nominant (à si-
 mulacris, ut opinor, aut statuis: sic enim Poloni
σίδωλα, & Deastrorum imagines vocant) quæ
 extra Poloniam, ad vos etiam, quotannis ex-
 portantur. Hæc ideo tam copiose addidi, ut si
 lubet rem inspicere; ab hoc ipso bono & hu-
 manissimo viro, quem nominavi, frustum ali-
 quod tale petas. Bone Deus, quam multa sunt
 in naturæ thesauris condita, ad quæ hebetata
 mentis nostræ acies penetrare nequit? De Co-
 meta quam multa, Aristotelis autoritatem se-
 cuti, blateramus passim; & tamen his diebus di-
 dici ex proximo, & qui hunc antecessit, & Ari-
 stot. & qui eum sequuntur, longe à scopo aber-
 rasse. Supra lunam fuit uterque: prior ille pro-
 prio motu ab occidente in orientem; hic contra
 signorum successionem, ab oriente in occiden-
 tem ferebatur. Si ex fumosis exhalationibus
 procreantur, quomodo illæ lunam superant, &
 cœlos penetrant? Si supra lunam generantur:
 quomodo verum illud erit, nihil ibi oriri, nihil
 interire? omnia esse æterna? & tamen hæc
 duo *φαινόμενα*, & sydus illud mirificum, quod
 ante hos octo annos ostensum nobis ad Cassio-
 peam

Cometa.

peam fuit ; & orta fuerunt , cum antea nullis unquam seculis visa fuissent , & interierunt ; aut certe ex oculis nostris aliquo sublata sunt. Ubi antea in abyſſo theſaurorum Dei latuerunt ? Non habeo quid dicam , cum hæc conſidero , niſi illud ; O cæcas hominum mentes , o pectora cæca ! Qualibus in tenebris vitæ , quantisque periculis Degimus hoc ævi , quodcunque eſt. Ut autem mecum certo credas hæc ita ſe habere , ut affirmo ; ſcias *ἄπο δὲ κλιμακῶς* demonſtratam eſſe à Corn. Gemma , à Mœſtinho , & aliis ; in primis autem ab amiciffimo meo & doctiffimo viro Doct. Thaddeo Hagecio , minorem habuiſſe *παράλλαξιν* , quam ipſa luna , Miſeras mihi , cum in viciniâ tuâ habitarem , accuratam tabulam de horologiis , à te elaboratam ; ſi recte id fieri poſſe putas , & illa carere ad tempus poteris , rogo te , ut mihi eam communices , ſimulque alia adjicias ad *μάθνοι* pertinentia , quæ tu , dum his ſtudiis incumberes , collegiſti. Pevercerum , quem te auდიſſe puto , optica collegiſſe dicitur. is liber nunquam editus fuit , ſed manu deſcriptus circumferebatur illis temporibus. Si eum habes , & mihi item communicabis , pergratum facies. Si quid ego quoq; habeo , quod uſui tuo ſervire queat , impera amicitiaæ noſtræ jure. Feliciter vale , meque ama. Vratiſl. 19. Januar. quo die lunæ eclipſis totalis , & ea quidem maxima conſpicietur ab iis , quibus cælum non ita nubibus obduceretur , ut hic nobis : anno 1581.

ANDREAS DVVITH AB HOREKO-
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.

EXSPECTABAM literas tuas, plenas do-
ctrinæ & observationum, tum eorum, quæ
in majori, tum quæ in minori hoc mundo con-
tingere solent. Sed video te occupatiorem
fuisse, quam ut nobis vacare potueris. Rogo te
tamen, ut primum aliquid otii nactus eris, ut
mihi mirabiles illas fulminis effectiones de-
scribas; tum unguenti illius, quo nares, & tem-
pora in peste illinebas, ejusque usum, & si quid
huc pertinebit, amice mecum communices.
Mitte mihi scriptorem illum de peste, quem
laudabas, nomen excidit, aveo etiam tuum ju-
diciam cognoscere de Massarella: quem invi-
tus parior à mea bibliotheca abesse; ita mihi vi-
sus est elegans esse, & bene rem examinare.
Sed hoc tamen ego ad meum iudiciam non re-
voco, ne forte abste illud audiam. Ne sutor. Si
eum librum tuus librarius istic habet, eme mihi
quovis precio, animadverto istum vestrum
quisquis est, bonos libros sæpè ad vos advehe-
re, quos hi nostri non apportant. Nisi tibi mo-
lestum est, mone me de novis autoribus quos
post meum à vobis discessum, in elegantem il-
lam, & sane exquisitam bibliothecam tuam in-
tulisti, faciam ego idem, quum huc redibis,
nihil te celabo, atque utinam multa haberem,
quæ tibi grata esse possint. De Paræo quoque
iudiciam tuum exspecto, tum de illo Porto:
quem legendum tibi dedi: in primis autem de
nugis

nugis illis meis. Gratias tibi ago de amicitia D. Hennemanni : cujus consuetudine delector: bonus, modestus, doctus, diligens juvenis est. Ut ex responso tuo discam aliquid, rogo te, indica mihi quomodo fieri posse putes, ut unguenta in intimas corporis partes, ad loca affecta scilicet, penetrent; & morbū ibi oppugnēt. Videntur esse ratione prædita, quæ intelligant latebras hostium, & recta illuctendant: nihil in itinere immorentur, nihil de suis viribus deteri sibi patiantur. Certe paxillam est id, quod cuti illinitur, & partim digitis unguentium adhæret, partim à circumfuso aëre exiccatur ante, quam per tot anfractus in interiora perferatur. Vereor equidem, ne hoc quoque medicamenti genus simile sit amuletis; à vetularum superstitionis persuasionib. natū. Idem propemodū quæri posse videatur, de toto etiam Φ καθαγιαστικῶν φαρμάκων genere, quæ certos humores spectare, & adoriri dicuntur: qua obsecro, intelligentia id assequuntur? quomodo agunt? qua ratione hunc potius, quam illū humorem aggrediuntur, loco movent, extrudunt denique, cæteris partibus parcendo? næ illa judicio, & ratione inatione non vulgari prædita sunt, sive in ventriculo consistent, & ad se noxia, qua à harpagonibus & uncis quibusdam, attrahant: sive illinc emissarios suos in hosticū ablegent, qui cominus rem agant, & inimicos superent ac propulsent. Hac de re si ocium est, scribe mihi sententiam tuam. Vidi Puteanum, nisi fallor, apud te, qui non in dissimili argumento versatur, & hunc, & si quem alium habes, sive

etiam

Quid unguenta juvenis inter-vas partes.

Cathartica

etiam scriptas aliquas præceptorum tuorum
lectiones, aut annotationes quorumcunque de
hoc argumento, ut mihi mittas te rogo mayo-
rem in modum. Poteris id facere, commodo
tuo, præsertim quum meos libros remittere
lubebit. Nota mihi loca apud autores; quos me
habere scis; in quibus hæc materia tractetur.
Fuit hic nuper admodum Baro quidam Polo-
nus, amicus meus, affirmat se veteri gallico
morbo vexatum, nullo alio remedio, quam an-
timonio, curari potuisse. duos prope annos fuit
liber & à morbo, & ab omnibus symptomati-
bus. nunc siue veteris morbi reliquiæ alicubi
delituerunt, siue ex nova malitia, recruduit ma-
lum; & artus occupat, atque adeo coxendicum
dolores sævos infert. quid tu de antimonio di-
cis? & si reliquiæ sunt, ubi tamdiu latere tanti
mali seminarium potuisse sine noxa, existi-
mas? Si habes Jo. Bapt. Sufium de peste, ad-
junge quælo reliquis. De Massaria hæc ad me
Crato. Non placet in Massaria quod suæ Alle-
grantia & Lucretia cassiam dedit. neque ego
absque aloë & myrrhæulli in hoc morbo ex-
hibere velim. Non enim exhaurimus putredi-
nem pestilentem purgatione & missione san-
guinis, etiamsi materia minuatur, atque isto
modo progressus putredinis impediatur. Sed
una vera & recta est curatio per antidota, quæ
sudorem movent, & siccando putredinem in-
hibent. Hæc ille. Tu quid de his, & ad hæc? Va-
le, meque ama. Vratisl. 9. Augusti, anno 1582.

*Callicus
antimonio
curatus.*

ANDREAS DV'DITH AB HOREKO-
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med.S.'D.

GRATIAM habeo de acurata epistola
tua, quæ mihi multis nominibus per-
quam grata accidit. Libros non necesse fuit
tam cito remittere. poteras eis uti, arbitrato
tuo, ut rebus aliis meis, si quarum tibi usus ve-
niet. Miror te tantum in rem herbariam stu-
dium conferre, non sane ideo, quod non lau-
dandam esse hanc diligentiam putem, si non sit
nimia; sed quod inutilem operam poni à mul-
tis videam in novis herbis reperiendis; qua-
rum vires ignorantur, neque sine longo tem-
pore periculum fieri queat, ad quos potissi-
mum morbos adhiberi recte possit. Equidem
in iis investigandis, quas veteres describunt,
& rustici plerunque atque aniculæ non raro
feliciter ad morbos profligandos admovent,
nullam esse nimiam diligentiam censeo. In
cæteris, propemodum Mathematicis similes
sunt Medici. Utrique enim suam potius volu-
ptatem, quam utilitatem communem sequun-
tur; dum ea subtilius tractant, quæ non facile
ad usum revocantur. Sed hic videbis credo, &
exclamabis illud; ne sutor ultra crepidam, fa-
teor. Sed quid ad te dem statim abituro auri-
gæ, nisi paginam his nugis compleam, non est
in promptu. De fulminibus magna sunt, quæ
scribis, & sane mihi multo terribiliora cometis
ipsis videntur: quorum ego eventus, & signifi-
cationes nondum eos esse perspicio, qui in illo
meo

*Herbarium
studium.*

Fulmina.

Cometa.

meo scripto confutantur. Vides proxime lucentem, non siccitates attulisse, sed nimiam humiditatem potius. Pestem si ejus sobolem esse dices; quæram ex te, quo modo? ex aëris, inquis, putredine, aut potius ex putredine progenitis *μιάσμασι*. Quid causæ est igitur, quod multis locis, ubi majores fuerunt pluviarum, & aëris intemperies, quam in Bohemia; nulla tamen adhuc pestilentia sævit? Sed nolo hanc disputationem ingredi. Illud tantum dico, me *Pestis causa.* prope in eam sententiam abiisse, ut non in aërem, sed in contagium ex infectis corporibus pestis causam proximam referendam esse existimem. De quo si voles, alias verbosius conferemus; præsertim si tu contrariam tibi tutandam partem sumeris. De medicamentis vera sunt, quæ scribis: difficilis est quæstio, quæ causa fuit, ut ego eam ad te detulerim. Similium enim enodatio, à doctis & acutis, ac tui similibus quæri debet. De unguentis, recte accepisti sententiam meam; & tua responsio à mea opinione non est aliena, nimium his tribui vulgo, & nimio etiam plus, quam usus & ratio (duo veritatis investigandæ instrumenta) comprobant. Idem de amuletis & *φίλτροις* *Philtro.* sentio: de quibus equidem perlibenter tuam sententiam audirem. Memini me aliquando Mercurialis, nisi fallor, ea de re ad te epistolam legere; sed excidit è memoria. Dum tu mihi, per ocium, aliquid de iis rebus scribis, rogo te, mone me de autore aliquo, in quo hæc pertractentur. De phlebotomia quæ scribis, si recte memini, bene & cum ratione refutantur

τὸ θεῖον
Hipp. quid
sit.

à Massaria. Non solum quid sit auricula, quā te notasse locum de morte Vesalii in Paræo scribis, non intelligo: sed frustra diu locum illum, quem index quoque libri prætermittit inquisivi, nec reperi. Sed unde tu habes veram esse historiam? τὸ θεῖον Hippocratis ærem significare contendit Galenus, & eos reprehendit, qui aliud eo vocabulo notare illum voluisse videntur, quod passim fit, in rebus & eventis mirificis, quarum causæ evidentes & manifestæ, quum non appareant, ad occultam & abditam illam primam atque universalem causarum causam confugimus. Sicubi notasti τὸ θεῖον hoc quod tu, cum aliis aliquibus, quorum tamen non memini, significare, ostende mihi locum. Vale, meque ama. Vratisl. 21. Aug. 1582.

ANDREAS DVDITH AB HOREKO-
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.

GRATIAM tibi habeo de docta tua epistola. Nunc vero inspectis tuis annotationibus non solum non dehortor, neque reprehendo studium tuum; sed vehementer laudandum esse censeo, etsi qua ratione possem, currenti etiam calcar admoverem, atque acriter urgerem, ut tam bonam, tam utilem, tam jucundam Medicis operam naves, ac lucubrationem istam tuam ad exitum perducas. Ne tu aliam ingressus es viam, longe ab eorum instituto alienam, quos ego improbabam. τὸ θεῖον pergrata mihi fuit annotatio tua: tum de

de φίλοις. de quibus quæ Mercurialis tui fuerit sententia non memini.

Disceptationem tuam de καθαρτικοῖς avide exspecto. Nam de φειάμμασι quidem probo sententiæ tuæ: nisi quod τὰς τῶν φύσιν ὄσταν, ἀντιπαθείας, καὶ ἰδίας ἰσῆς δυνάμεις, ἢ ἰδιοσυγκρασίας proflus ne nihil esse fatear, vetant multa, quæ usu comprobantur atque evincuntur. Nam, ut multa alia præcream, quæ, obsecro, manifesta vis esse tanta in opio potest, ut *Opium.* hominem vel tantilla ejus particula extinguat? quæ in nuce vomica, ut canibus necem afferat? ac, quod nuper in uxore mea experti sumus, præfocatione matricis graviter laborante; quæ vis in castoreo est, ut epotum repente cruciatus omnes tollat, jactationes reprimat, matricem in sedem suam retrahat, ibique sistat; morbum denique omnem, cum acerbis, periculosisque symptomatibus propellat? Cur alia medicamenta, in quibus eadem qualitates sunt nõ idē profecerint, nisi vis illa à forma *Vires forma* specifica extitit, quæ vel per *συμπάθειαν*, vel *ἀντι- Specifica.* *πάθειαν* languenti præsentem & salutarem medicinam attulit? idque tam subito, ut merito τὴν τῆς μεγίστης δι᾽ χεῖρα appelles. *Opium an* manifesta vi agit, eaque frigida quid est caulæ, *frigidum.* cur aqua & nix, aut potius glacies (quæ natura ipsa sunt summè frigida, ita quidem, ut nihil frigidius reperiri queat) non idem, multoque citius efficiat? certè si quis magnam amphoram aquæ glacie permistam hauriat (quod ego feci non raro) nihil, aut certe parum incommodi sentiat; nedum capitis ullum periculum adeat. Sic de nuce vomica dici possit,

& de aliis. quamcunq; qualitatem illi tribuas, quas suas actiones exerit, dabo alia mixta eisdem qualitatibus prædita, in decupla Neq; non tamen id, quod hæc perficient, Hic multa conquiri possent, quæ ad te scribenti nihil necesse est adferre (sunt enim tibi notiora, quam mihi) in quibus nemo occultam negare vim possit, nisi idem sensum ipsum una neget. De quibus tamen tuam ego sententiam audire malo. Vesalius non fuit unquam exul, neque illa, quam Paræus innuit, causa ei fuit peregrinationis ad Christi sepulchrum susceptæ, sed religiosum votum. Mortuus est febre ardenti in Zacyntho, cum jam reverteretur. Quid dices de tuis carbonibus sub absinthio? quid de unguento constellato? quid de mille aliis? ut de fabuloso illo lapide, quem Medicus quidam hujus urbis deierat reposuisse ossa luxata, & fracta sanasse Principi Bregensi: alii quoque idem affirmant. Tu quid credis? Rogo te, ut mihi scripta mea primo quoque tempore per fidum aliquem amicum, aut notum tibi hominem remittas, est amicus quidam meus, qui eorum legendorum desiderio tenetur. Censuram tuam adde. Vale mi præstantissime amice, meque mutuo ama. Vratisl. 22. Septembr. anno 1582

Lapis vedonensius

ANDREAS DVVDITH AB HOREKO.
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.

IGNOSCES mihi, pro humanitate tua, quod libellos tuos tandiu mecum habui. Variis de causis tandiu eos retinui: nunc remitto & gratia

gratias ago. Addidi quædam paucula D. Simonij, quæ, tuo commodo, remittere poteris. Cometicæ non merentur tantam laudem, multa erant, quæ reprehendere poteras & meliora reddere. verum tu nimis occupatus es melioribus studiis, & indulgens, ac minus quam oporteat, severus amicorum censor. Cætera in epistola tua valde me delectarunt; alios etiam quosdam doctos viros. Placuit in primis, quod de opio annotasti. Hoc etiam confirmat veterem opinionem meam: non esse temere vestris Medicis credendum, quantavis autoritate prædici sint. De fabuloso lapide Erastus; cui non facile fidem derogo; dubitare videtur. Si tu ipse mirificam ejus vim observasti, tum demum, ut credam, adduci me patiar; etsi nulla ratio constet, ut ne de unguento quidem illo constellato, ut quidem vocant; & de infinitis prope aliis admirandis medicamentorum effectioibus. Polanus commendatione tua mihi charus est, & erit posthac; tum tua, tum fratris, tum sua ipsius causa, adolescens est modestus, & ut videtur, eruditus; benevolentia valde dignus. Ne inanem epistolam remittas, (etsi nunquam hoc facis) quæ lo exte, num esse possit pestis sine febre; & an in peste, quæ febre careat, tum in ipsa pestilenti febre, initio, quum vires adhuc constant, sanguis mit- tendus sit. Nam viribus jam labefactatis nego prorsus mittendum esse. Pestem autem sine febre existere posse, autoritatibus & experientia evincere possum: ne rationes quidem accuratius cogitanti deesse queunt, sed ego te audire malo. Vale, meque, quod facere te

Lapis fabulosus.

Num pestis sine febre.

Num vena secunda.

214 EPISTOLAR. MEDICIN.
persuasum habeo, ama. Ex patria tua nobilissi-
ma, 26. Novemb. anno 1582.

ANDREAS DUDITH AB HOREKO-
VIZA &c. Venceslao Raphano

Med. S. D.

NON oblivione tui factum est: quem pro-
fecto in oculis fero; quod responsum
tamdiu extraxi. etsi non defuerunt occupatio-
nes quædam, & sunt etiamnum, quæ invitum à
literarum retractione, jam ab aliquo tempore
abstrahunt; tamen hanc ego excultationem ne-
que adferam, neque valere apud te volo. Ne-
gligentia igitur, (fatebor enim) & quædam
ignavia, silentii tam diuturni causam mihi attu-
lit. Fieri fere sentio in hac ingravescente ætate
mea, ut gravatim admodum scribam; & quum
nullus responsum tabellarius urget, qui se jam-
jam abiturum denunciaret; per libenter scriptio-
nem procrastino. Ad te multa sunt, de quibus
sæpe referre constitui in medicis & philoso-
phicis contemplationibus: quum & doctrina,
& ingenio tuo plurimum delecter, atque etiam
adjuvari me sentiam. Sed vides quanta sit,
quam ætas mihi advertit, pigritia. De sollicitu-
dine tua, quam à benevolentia in nos profici-
sci sentio, & gratias ago; multum, atque adeo
plurimum te amo. Filiola mea 46. die conva-
luit prorsus. hoc est febris eam illo die reliquit,
nec postea rediit unquam. statim ut remedia
omnia abjecimus, & naturæ, quæ morborum
medicatrix est, totum opus permisimus; non
magnam de vita ejus spem concipientes, in-
dies rectius habuit, ac tandem plane restituta
est.

*Morbus
sine medi-
cina cura-
tus.*

est. I nunc & Medicinam nobis salutarem esse contende. Pace mihi tua hoc dicere liceat; quod si lubet, & ocium est, refutes licet. esse quidem ad contemplationem ars vestra jucundissima etiam mihi videtur, sed non ita utilis, nedum necessaria, ut vulgo habetur. Qui eam contemnunt populi præter cæteros, & firmiore sunt valetudine, & vitam longiorem vivunt. Exempla & vetera sunt in promptu, & recentia in oculis, si eos circumteras per terrarum orbem universum. Quæ causa fortasse fuit Romanis, ut totis sexcentis annis, Medicis carere voluerint, quibus cives valentissimi fuerunt. Hic tu, sat scio, malos Medicos, & ab usum artis causabere: ego autem ipsam incertam esse, ac proinde periculosam, minusque necessariam contendo, etiam si ab opt. & scientiss. Medicis exerceatur. Quanta enim obsecro temperamentorū, & ἰδίωσιν, καὶ ἀσθενῶν vanitas est in singulis hominibus, quin idem homo, ob perpetuū substantiæ suæ effluxū, ut sic dicam, quam singulis à seipso momentis dissidet, atque à priori constitutione sua discedit? Deinde materiæ medicæ; quo veluti instrumento quodam ad sanitatem scilicet procurandam utimini; quis proprietates illas individuales, ut vocant, plene perspectas habet: Ac si quid etiam generatim, tum de naturis hominum, tum de pharmacis præcipitur, quis tam est felici ingenio, atque exquisito iudicio præditus, ut illa recte & ad amissim inter se aptare, atque accommodare queat? Conjecturalis est ars vestra tota, & per mortes hominum, ut ille inquit, experimenta facit. Vide autem quanto

Populi carentes medicis firmissima valetudine.

Romani sine medicis.

Materia medica ignota.

Ars tota conjecturalis.

*Morbi in-
curabiles.*

cum periculo conjunctum sit, si quis conjecturis fretus incertis, vitam suam, tam dubiaz alear subjiciat: præsertim cum in dies animadvertamus, magnos illos morbos, apoplexiam, epilepsiam, hydropem, articulorum morbos, nephritin, alios etiam, nunquam à Medicis percurari. Nam si curantur aliquando, id certe non fit Medicorum opera. Multos enim reperias, quid eam ne experant quidem, quod inutilem esse videant. Finem faciam, si prius hoc unum addidero, quod ipsum fortasse in Plinio est argumentum. Omnis morbus vel est lethalis, vel curabilis. Utrumvis capias, non esse necessariam medicinam concludes, imo prorsus inutilem. Nam qui natura lethalis est, nulla arte curari poterit, qui vicissim curabilis, non requirit Medici operam. Scio quid hic responderi possit, de mediis, quod in prædestinationis quoque controversia adferri solet; sed illa videntur esse *κρησφύζετα*. Nam, ne quid aliud regeram, quid dicas de iis locis, in quibus nec Medici nec media ulla alia ad manum sunt? erunt ne morbi omnes vel curabiles, vel lethales? necesse est enim ut vel in sanitatem omnes, vel in mortem desinant. Si dices nullam esse gentem tam incultam, quæ remediis quibusdam suis non utatur; hinc quoque id, quod volo efficiam; non esse illam, quæ vestris libris continetur medicinam, ideoque non necessariam. Sed longius, quam constitueram profectus sum. Credo me alias quoque in hanc ad te sententiam scripsisse aliquid.

ut

acumen tuum excitarem, & robur virium tuarum irritarem, ut hos, quibus arstua oppugnatur, arietes repelleres. Venio ad quaestionem tuam, in qua equidem tuam audire, eique subscribere, sententiam malo, cujus acrimoniam iudicii, & doctrinam, atque diligentiam nihil pene fugit. Quibus rationibus adducti Medici præceptum Gal. ad pestis præservationem, & curationem transferant, non video; nisi forte eo respiciunt, quod in tam acuto, & pernicioso morbo non satis relinquitur temporis ad contrahendum quasi habitum quendam, ab antidotis impressum, quo tanto resisti veneno possit. Itaque mutanda sæpe pharmaca censent, ut novis semper subsidiis cordis vires tueantur, quum non tantum in uno aliquo antidoto præsidii positum esse existiment, quantum satis sit ad tam potentis hostis copias debellandas. Illam ego causam, quam vulgo adferri video, ne scilicet natura assuescat, &c. nullam esse puto. exemplum quoque de Mithridate inter ea repono, quæ veteres satis multa reliquerunt, in quibus *ἐπίχρω*, donec nostra experientia fidem eorum faciat. Scio enim multa pro indubitatis circumferri, quæ sunt fabulis inaniora. Sed hæc, ut dixi, tuo iudicio permitto, & rogo majorem in modum, quod antehac quoque feci (si recte memini) ut mihi quum otium erit, certis quibusdam capitibus comprehensam pharmaca miscendi doctrinam describas. Nam ea pars medicinæ nescio quo modo mihi omnium videtur esse difficillima. Doses, quas

*De pestis
præserva-
tione.*

*Mithrida-
tes.*

*Mercenari-
um in
Erastum.*

vocatis etiã unde sumendæ sine errore possint; tũ quos in primis scriptores, qui hãc artẽ persecuti sint, probes, nõ gravate mihi indices. Quos à me libros petiisti Erasti, crede mihi, nõ posse hic reperiri, nisi me ii fallunt, quorum opera usus sum. Vidistine Mercenarii philosophi Patavini librum contra Erastum de putredine? quo de argumento scripsit magnum opus contra eundem Erastum Simonius. Sed nondum in lucem emittit Ingolstadiensis typographus. ex eo, cum hic esset, ego raptim aliqua decerpsi, quæ tibi legenda mitto; una cum Cratonis quibusdam, & ejusdem Simonii paradoxorum capitibus, & si quid aliud ad manum habebo. de quibus tuum mihi postea judicium patefacies, & hæc mihi remittes. Nunc, si nondum vidisti, ecce tibi Fernelii consilia, quæ attingi tantum, non perlegi. una cum Doncellino. O quam jejuna Ferneliana mihi visa sunt, quum Montani consilia aspicio. Si Trincavela prodibit, qui nunc sub prælo gemit, non dubito, quin absolutiora omnia habituri simus. quamvis vides, credo, meam audaciam, & illud fortasse tacite occinis. Ne sutor. Rogo te, quum hæc mihi remittes, aut etiam antequam remittas, si adhuc carere potes Peuceri algebrae manuscripta, quam hic diu habui, nec describi potuit, adhuc mihi mittas, una cum Mercurialis de compositione medicamentorum, aut quem maxime ex tuorum præceptorum dictatis probas; tum si quid vel manuscriptum, vel impressum Paterni de humorum purgatione habes. Noster Hennemanus indies mihi do-

Strinam

Strinam & bonitatem suam probat. Item Petrus Monavius, qui in Cæsaris aula medicinam facit. Si lubet ad eum scribere, ego literas curabo. Ingenio & doctrina valet, ac multa habet, quæ à viris doctis accepit experimenta. Non inutilem & vobis, & mihi quoque vestram συζήτησιν fore autumo, ut duorum præstantiù virorum. Crato ei quicquid vel sua industria comparatum, vel aliorum opera conquisitum habet, libenter communicat. Nescio antibi unquam de colico meo dolore scripserim. Intra hoc biennium quater jam me male accepit. rogo te si quid habes, quod propria experientia comprobaveris contra hunc morbum, ut mecum communicare non grave sit. *Quæro Problema, ex te, utrum febris superveniens acutis morbis, et medica ut pesti, sit morbus, an symptoma. I. Utrum tria.* pestis absque febre existere possit. Nam quum sani homines, nullo ullius caloris sensu percepto repente exanimati concidunt in ipsis com-pitis (quod fieri assolet in pestilenti aëris constitutione) non video, quomodo febre laborasse dici queant. III. Utrum in omni peste aërem infici necessarium sit. Opera Fernellii omnia recuduntur Parisiis, cum multarum rerum appendice, & 400. minimum consiliis Medicis. Vallesius quoque, quem Crato emisit, suum opus multis partibus auctum Plantino excudendum misit. Vale feliciter, & rescribe πάντα ἐξή παντων, Breslæ 19. Junii, anno 1583.

ANDREAS DV DITH AB HORECO-
VIZA &c. Wenceslao Raphano
Med. S. D.

DOLEO tam esse me parum fortunatum, ut intempestiva fuerint mea munuscula, quæ tamen tibi grata accidisse, gratissimum est. De seminibus magnam humanitati tuæ gratiam habemus, nihil est, quo vos remunerari hoc tempore queamus. Sententia tua de fistula illa hæmorrhoidali plane cum mea congruit, ut ex epistola mea colligere potuisti; quam ego nunc firmiter tenebo, quum abs te, doctissimo viro, confirmari eam, & bonis constabili rationibus videam. Si unum diem antevertisset epistola tua, poteram tibi majus frustum ex eo pisce mittere, quem petebas. hic quod ego sciam, nunquam his quinque annis, quibus hic vivo, hujus generis piscis veni expositus fuit in piscario foro. In destillationibus capitis, cum tussi conjunctis, probasne vinum, & laconicum, vel balneum in labro, sine sudatorio? Sin, ut puto, improbas, causas mihi explica breviter sententiæ tuæ. Gratias tibi ago de consilio, quo tamen uti non licet, nisi puellam enecare cogendo vellemus. quæ alioquin jam, quod non siccis oculis scribo, ita est diuturno hoc morbo afflictæ, & debilitatæ, ut nihil pene causæ videam, quam obrem bonum ejus exitum sperare debeam, emaciata est mirifice, nihil sanguinis in facie apparet. ac ne in labellis quidem vividus ille,

& ro-

*In canarybo
num vinum
& balnea
profunt.*

& roseus color amplius visitur. nihil remittit rigor, ardor etiamnum quotidie misellum corpus excoquit. Cibum non appetit, nisi noxium: non alium potum in os sibi ingeri patitur, quam cerevisiam tenui illo, quem ego languorem, alii *Sangwell* vocant permixtam & temperatam 22. jam diem sic affligitur. D. Crato suadet, ut mane aquæ cuscutzæ duo aut tria cochlearia ei injiciamus. Verum hoc quoque inane studium nostrum erit, sat scio. Experiet tamen cras, Deo dante, etsi scribunt vestri, nisi fallor, calidam & siccam ejus plantæ vim esse, & hæc e puella satis per se exsiccat, & uritur à pernicioza illa flamma, quæ ipsas iam medullas est. O quam timeo, ne morbus hic in hydropem desinat, quam non ita multo post mors excipiat. Quæ carpis & arteriis manuum alligantur, nescio an id præstare possint, ut incendium, quo epar, & interiora absumuntur, extinguere queant. Ut primum nactus ero Fernelii consilia, & si quæ sunt alia generis ejusdem, quæ tibi grata fore intelligam, propere ad te volabunt. Amandus nullam mihi disputationem ostendit, quod oblivione factum puto. Libenter equidem legissem, nihil enim est mihi optatius, quam ut novi semper aliquid, quod doctum sit, videre & examinare possim, hæc mea est voluptas, hæc delitix, quibus lauta amicorum convivia, & à multis expectitas magnarum familiaritates (quas ego cupidissime fugere soléo) longissime postpono. Si est adhuc ad manum, mitte rogo. oportet enim

*An qua
alligantur
carpo cor
intrent, aut
spar.*

enim esse aliquid, quod tibi non displiceat, cuius ego doctrinam, & acumen magni facio. Vale feliciter, meque amare perge, & amicos tuos & meos saluta. Breslæ, 1, Martij, anno 1583.

*MAGNIFICO DN. ANDREÆ DVDITH
AB HOREKOVIZA &c. Thomas
Erastus Med.S.D.*

HOc ipso die, cum inter libros chartasque aliud quærerem, literas tuas quas superioribus septimanis frustra sæpius quæreram, reperi. Itaque gaudio affectus statim iis relictis ad respondendum me accinxi. primû tibi gratias ago summas pro tua benevolentissima erga me voluntate. Quod tibi, vir summe, aliquid esse videor, totum hoc tuo erga me amori tribuo, mihi nihil eorum arrogo. Paradoxa quoque non confector, & quæ à plerisque probari video, non ante damno, aut reprehendo, quam sæpe diligenterque apud me examinaui, & excussi, aliorumque de mea opinione cogitationes atque argumenta expendi. in eo ferme sum totus, ut quæ antiquis recte tradita, & à posterioribus negligentius exculta deprehendi, ad examen revocem, & dijudicanda ab aliis proponam. Scripsi theses de contagio, putredine, morbis totius substantiæ, quas te jam habere suspicor. sunt enim editæ. Conscripsi etiam de somno, melancholia & convulsione, quæ vulgatæ nondum sunt. Et in postremis

stremis confuto sententiam omnium certissimis demonstrationibus, at non proinde certis fortasse, quid sentiendum sit doceo. Fores nihilominus patefacio aliis, aut viam indico, rectius cogitandi. Statui otium nactus fusio-rem omnium declarationem proponere. & objecta, quæ vel ipse finxi, vel ab aliis clarissimis medicis & philosophis excogitata accepi, dilucide explanabo, ut unicuique liceat de tota causa sententiam dicere. De epilepsia præter illa, quæ in 4. parte Antiparacelsi disputantur, nihil scripsi. Compendium artis nostræ anno 1563. in feriis canicularibus extra ordinem auditoribus exposui, neque id scripto comprehendere, post annos decem, aut his amplius exemplum à quodam accepi, ut auditores exceperant, quod ego factum fuisse prorsus nesciveram. Velim certe tantum mihi otii dari, ut recognoscere liceret. Fortasse prodesse aliquibus posset. Interpretatus sum annis superioribus aphorismos Hippocratis & prognostica, sed pro more meo, ne verbum quidem habeo notatum. Fuere tamen ex discipulis aliqui, qui quam potuerunt diligenter exceperunt. Misi nunc Basileam libellum de strigibus, quem invitatus sane scripsi, ac respondere cuidam coactus effudi verius, quam scripsi. Spero tamen nec adversarium, nec quenquam alium porro litem mihi de hac re moturum. Bene vale, die 14. Sept. anno 1577.

D. PETRO MONAVIO, MEDICO

*Cæsareo &c. Thomæ Erastus**Med. S. D.*

Quia heri vespere præter opinionem rediit Basilea vester tabellarius, tempore quod tum propter disputationem, & lectionem, tum alias occupationes plurimum fui distractus, nõ mihi, licet maxime volenti, pluralicuit. Velim scire num & tu meas acceperis, & generoso D. Dudithio suæ redditæ sint. Ei meis verbis plurimam (una cum fratre tuo domino Jacobo, quem propter egregiam pietatem in oculis & corde fero) salutem dicaste etiam atque etiam oro. Refer præterea Pernam iterum impressurum ejus judicium de cometis, eique adjuncturum meum non nihil auctum & correctum monitu tuo, & Squarcilupi disputationem, una cum responsione mea. Aliud jam addere non possum. Mitto tibi, domino Dudithio, & fratri tuo, si his rebus forte delectatur, exemplum disputationis de humorum nutritione, quæ vox per negligentiam in titulo est posita, cum in activa significatione posita sit, & in passiva magis usurpetur. Præterea in thesi 31. nihil quidem dixi falsi, sed non probavi, quod debui. Sola verba ex Galeno citata ad rem faciunt. Quid dicam aliud, quàm me dormivisse? Non animadverti, nisi cum jam excusæ essent. Probatio magis continetur in 32. Hæc vos monere placuit, ne putetis me pudere erratorum meorum. Vale feliciter, & me ama. Dat. 16. Novemb. an. 1579.

PETRO

PETRO MONAVIO, MEDICO

Cæsareo &c. Thomas Erasmus D.

S.D.

Literas tuas, vir clarissime, à te istic 17. Decemb. scriptas, hic mihi reddit tabellarius vester, ante dies plus minus 14. Responsum quia expectas breviter sic habeto. Dixi omnia illa, quæ certi usus gratia à natura producta sunt, potentia & operatione ejus usus definit: quod apertis Aristotel. & Galeni testimoniis probavi. (licet opus non sit probatione apud illos, qui rem ipsam æstimant) & tu verum esse non inficiaris. Hoc dubitas, quale nam opus qualemque potentiam intelligam? Respondeo, illam me intelligere potentiam, & operationem, cujus causa facta est res quælibet. Patet hoc ex sententia, quam ex I. Politic. citavi, quæ sic habet: ἡ ὅ φύσις τέλος. οἷον γὰρ ἐκάστων ἐστὶν τῆς φύσεως τέλος θείας, ταύτῃ φαμὲν τὴν φύσιν εἶναι ἐκάστων, ὡσπερ ἀνθρώπου, ἵππου, οἰκίας. Cū ergo quodnam opus intelligam quæris, vitalene an temperamentale? Respondeo, si perfecta est radix Rhabarbari, cum bilem subducere potest, sine vita, hanc potentiam ejus dico eam esse, quam ipsam definiri oportet. Sin autem perfecta prius non est, quam vitæ opera exercent, sibi que simile generare, & nutrirī possit, vitæ operatione ac potentia definiendam ajo. Hic tu me putas mecum pugnare, quia præcipuum opus Rhabarbari videatur esse humoris biliosi expurgatio. Falleris, si hanc vim putas esse Rhabarbari, quoad est sui generis planta, extremā perfectionem. Sic tu formam & operationem

onem tritici, animalium omnium facies virtutem alendi. At non alunt hæc, sicut nec Rhabbarbarum purgat, priusquam forma sua orbata sunt. Non sequitur; animalia propter id facta sunt à Deo, ut homini in cibum veniant, ergò hic usus, est naturæ ea producentis finis. Perfectio & finis animalis cujusque, quo ad tale est animal, & per se consideratur, non comparatione usus, quem aliis exhibet, est ipsa ejus forma seu potentia, per quam illud agere potest, quod pro natura sua agere debet. Et hic finis dicitur ab Aristotele finis $\hat{\sigma}$ seu cuius. Cum deinde quatenus usum certum aliis præstat, consideratur, finis talis vocatur ab eodem finis $\hat{\omega}$ seu cui. Si hos fines apte distinxeris, facile te explicabis ex hac difficultate. Rhabbarbarum finis naturalis cuius, est ipsa ejus substantialis perfectio seu forma, finis cui, est purgatio, sicut animalis, quod alit, finis cuius est, sua cujusque perfectio, finis cui est, ut alat hominem. Non potest autem tum hoc alere, tum illud purgare, nisi vita sua spolientur. Unde recte dixi, non Rhabbarbarum, sed hujus cadaver purgare. Quod si usum hunc nobis præstaret vitæ operatione, quomodo equi nobis viventes, non mortui, utiles sunt ad equitationem, alia non nihil esset ratio. *Quæris* amplius, cur mortuus homo dicatur $\delta\mu\omicron\nu\mu\omega\varsigma$ homo, Rhabbarbarum autem tum demum vere vocetur Rhabbarbarum, cum vita privatum est? Nego tibi vel bovem mortuum, cuius carnibus vescimur, vel Rhabbarbarum, anima seu vita destitutum, proprie vocari bovem, aut Rhabbarbarum, cum nec ille bovis, neque hoc Rhabbarbarum

ri po-

Frumenta non alunt, nisi orbata vita.

Perfectio animalis in quo.

Finis duplex.

Quæsitio.

ri potentiam & operationem retineat, licet illius cadaver nos aliat, hujus nos purget. Diversitatis ratio est, quod hominis finis uterque consistit in ejus vita, vitæque operationibus. Rhabarbari autem finis cui, non in his, sed in hujus cadaveris usu consistet. Bos quatenus arat, si mortuus sit ὁμονύμως dicitur bos; at quatenus nos alit, non dicitur bos, sed potius cadaver, sive alimenti usum præstare non potest, quatenus bos vere est. Summa est, quæ mortua utilitatē nullā nobis adferunt, ea non admodū solemus eisdem nominibus efferre, viventia & mortua, sed vel alio nomine appellamus, vel addimus, mortuum, ut equus, vel homo mortuus. Quæ autē mortua egregiam utilitatē exhibent, frequenter eodē nomine donamus viventia & mortua. In plantis hoc est usitatissimū, itemque in alimentis. Dicimus enim nos edere gallinas, turdos, pisces, non autem horum cadauera. Tunc enim cadauera fere vocamus, cum non amplius edi possunt. Quod aliam esse totorum, aliam rursus partium rationem, ut oculi & manus, omni caret ratione. An enim mortuus homo, equus, bæs, arbor, &c. minus dicitur ὁμονύμως homo, equus, bos, arbor, quam mortua manus, pes, oculus, ramus? Aristotel. verba non legisti, 2. de anima 1. cum sic ait? εἰ γὰρ ἡ ζωὴ ὁ οφθαλμὸς ζῶον, ψυχὴ δὲ αὐτῷ ἦν ἢ ὁ ψυ. Quæ de metallorum vita disputas, indigna certe sunt, de quibus verba inter nos tot commutemus. Nulla gens, nulla lingua, nulli docti, ne sacræ quidem literæ vitam eis adscribunt, qualis inest animalibus vel plantis.

De metallorum vita.

Cum eis analogum cordi tribuis, non animadvertisse videris, ea sic frequenter cum sua gleba permista nasci, ut oculis separari nequeant. In istis minutioribus particulis, quam sint pulices, quid tu corculi fingis? si quæ in ipsis est facultas, vis aut forma, tibi animam appellare aut vitam lubet, te aut falsum credere, aut nimis audacter nominibus abuti noris. Ad me quod attinet, non facile porro ad hæc tibi respondeo, cum nec utilitatis, nec probabilitatis aliquid habeat ea disputatio. Qui per additamenta concrescere negat matrices eorum, (ut vocant) paucas aut negligenter inspexit. De humanitate quoque plura non addam, si quæ res est, quæ conceptui huic extra intellectum respondeat alio modo, quam nuper scripsi, etiam animalitas, & leonitas & plantitas, &c. existare prohibebitur. Quid *ἄειον* in morbis significet Hippocrati, expositum à me est alibi, & à Galeno satis fuit de claratum. Vocat ita temperiem æris peculiari & latente modo corpora lædentem: Hanc si à temperie morbida nota seiungere ac discernere tibi libet, modo certum & nobis non incognitum gradum intemperiei fatearis, nominare tibi ut libet potestatem concedimus: at ab autoribus horum morborum non te receptum iri, si ab hypothesis sua recedere nolint, tibi affirmo. De quare, quia itidem satis dixi in proximis literis, plura hic non addam. Non est opus ut repetam superiora de contrariis, dum modo meminisse possis, me de contrariis proprie sic nominatis locutum semper fuisse, non de priuatæ oppositis, qualia sunt mors & vita. Longe alia est illorum, quam horum ratio:

ratio: licet in aliquibus conveniant. Vehementer miratus ea sum, quæ de vaticinio ex cometis ^{Vaticinia} _{ex cometis.} sumpto asseris. Quis hominum affirmare audebit, Mathematicum ex suæ scientiæ principis de rebus contingentibus futuris prælagire posse, aut conari unquam voluisse? An Mathematicos nescis solius quantitatis passiones in abstracto considerare, & circa motum & quantitatem duntaxat versari? Non contemplantur motum, sicut Physici, sed modo eis proprio. Effectiones autem syderum & cælorum particulares, quæ in hoc mundo naturaliter fiunt, ^{Effectiones} _{syderum} tam non considerat ex scientiæ suæ principiis ^{quatuor.} Mathematicus, vel Astronomus, quam non æstimat aut speculatur eas ex artis suæ principiis factor, aut sutor, aut textor, &c. Mathematicæ scientia versatur circa τὰ ὄντα ἐξ ἀφαιρέσεως. Physicus τὰ ἐκ προθέσεως ὄντα rimatur. Sed quid verbis opus? Eventus Physici rationibus & principiis Physicis judicantur, non mathematicis. Quod si jam ex sacris literis monstrari possit, Deum voluisse, ut cometa qui libet hoc aliquid prælagiat, non jam negabimus eum illud ipsum prænunciare, licet ex sua natura hoc præjudicare nequeat. Exemplum produxi de ^{Iris.} iride. Dum non ostenditur, particulare nihil certi præmonstrare dicimus. imo naturaliter eos non prælagire, quæ Astrologi inscitissime præfigurare ajunt demonstramus. De iride quoque recte probare possumus, eum naturaliter tam non indicare hoc, quod scimus eum nobis in memoriam revocare, quam non determinat agros ex sua natura lapis, qui ad hoc non est ex pacto destinatus. Falleris igitur, cum non satis

De humoribus qui nutriant.

diserte me de his differere opinaris. Video te vel natura, vel quod magis credo, institutione ad astrologos, & chemicos mirabilia pollicentes inclinare. At rectius & utilius facies, si solam rationē ducem sequeris, inanibus pollicitationibus te à via abduci nō patieris. Venio ad novas objectiones. Theses tibi obscuriores visas ais, quia non diserte explicent, de quibus, & quomodo affectis humoribus potissimum loquar. Ego vero nihil in eis puto disertius & explicatius dictū. Dico enim solum sanguinē nutrire, bilē tum flavam omnē, tum atram sive nigram (excepta ea, quæ lienem alit) tum pituitam nō nutrire, sed excrementa esse dico. Ubi autem, inquis, sanguis ille in corpore integre sano reperitur? Ubique respondeo. Sed ut sanus à sano differt; ita unius sanguis ab alterius sanguine distat puritate & impuritate. Nego tibi in corpore integre sano cum sanguine inveniri bilem alterutram, vel pituitam mistam. Et si permixti sint jam nominati humores, nutrire eos nego, sed excrementa alimenti veri esse constanter assevero. Sanguis purus ex Galeni opinione, imaginatione sola datur, re ipsa non reperitur: quam ego imaginationem totī naturæ adversari optime novi. Et cum aliquid ei humorum permixtum est aliorum, alere eos non posse, iterum dico, sed, nisi vacuentur, morbos creare affirmo. At, qui ex perfectē etiam sanorum venis emittitur sanguis, indicia omnium humorum commonstrat. Nego tibi verum hoc esse. Non enim sanguis lentus & æquus pituita est; nec crassiusculus continuo melancholicus est: sed toto genere differunt,

ut aquosus sanguis & pituita, ita etiã crassus & melancholia. Nullã ne pones in sanguine latitudinẽ, qui in cunctis eam rebus inficiari non audes? An idẽ sunt pituita & caro frigidiuscula & lenta? Idẽ ne dices carnẽ crassam & nigram cum melancholica? Non arbitror: nisi abuti omnino velis & nominibus, & rebus, quæq; discreta & distincta sunt naturis cõfundere statutu habeas. Sanguis sanguine crassior, tenuior, humidior, siccior, candidior, nigrior aut flavior est, ut tamen intra sanguinis latitudinem omnes adhuc contineantur, nec alieni humoris nomen & definitio eis competat, Itaq; non adimo libertatẽ cuiquam nominandi humores, ut ei libet, sed ne simile idem esse judicet, moneo. Aliud est re, & definitione sanguis crassus & niger à succo melancholico; aliud itẽ sanguis flavescens tenuis & calidus à bile flava. Discrimen ob id non in vocibus, sed in ipsis rebus hæret. Nec satis est, quod neminẽ putas tam longe à recta ratione aberravisse, ut statuerit bilẽ flavã illam, quæ in vesicula continetur, cum sanguinis massa rursus commisceri; adq; nutriendum certas partes distribui. Qui enim in sanguini generatione ortã bilẽ nō omnẽ à vesicula scerni, sed partem ejus aliquã re & substantia nō differentem ab ea, quæ ab ea attracta fuit, relinqui cum sanguine commistã asserunt, certasq; ab eadem illa partes nutriri tradunt, quid quæso aliud docent? Quod de bile dico, de aliis intelligere te pariter jubeo. Nego tibi, negaboq; semper omnibus dum probatũ non videro, ex quatuor humoribus unũ sic fieri, ut inseparabili modo in unã massam coeant. Non magis in

*Humorum
mistura.*

*Præparatio
ferri &
chalybis.*

*Lapis fabu-
losus.*

Rubia.

unum corpus concrefcunt quam si aquam, cerevisiam &c. misceas, & ex eis unum aliquid substantia factum putes. Si ergo priores à re-
cta aberrant ratione, posteriores exorbitare non gravate concedes, ubi rem expenderis.
Præparatio ferri aut chalybis, ut liënem de-
obstruant, non est operosa aut difficilis. Ablui jubeo in aceto, vino, aqua, prout res pascere videtur, tamdiu ut aquam non amplius inficiant, deinde trita misceo cum pharmacis aliis ad rem pertinentibus, & hoc modo exhibeo, non metuens, ut in venas rapiantur. Item igni jubeo, & in vino aut aqua extingui aliquoties præcipio, vinumque bibendo propino. Item in vino limatum chalybem cum aliis macerandum præbeo, & vinum potandum afferro. Lapis fabulosus vulgo apud nos dicitur Beinbruch nomine contrario, quod scilicet fracturas curet. Dicitur etiam Beinvall ab aliquibus, osteocolla scilicet. Morochos esse non potest, ut qui in succum solubilis non sit, instar morochti veri, qualem ipse habeo. Semper enim servat fabulosi & terreni quippiam noster: nec albi, quam in arenis nascitur: quæ ejus est materia. Mitto ejus tibi frustra aliquot. Utendi modum in Antiparacelsicis tibi & aliis forte satis descripsi. Mitto tibi materiam novarum cogitationum de pinguedinis tum generatione, tum concretionem. Oblitus eram scribere de viribus rubiæ, & balneo formicario, de quibus superioribus mensibus interrogaveras: atque ego nunc casu inspectis literis illis in mentem revocavi. De rubia ita mihi satisfecit

tisfecit Dodonæus, ut magis non possit. Me certe, cum in eo legi, excitavit, ut inquirerem. Itaque rem habere deprehendent omnes, qui periculum facere quovis modo volent. Sed recentem gustare oportet. Arida namque prope modum saporis expers est, instar ligni. Patet hinc, quam sæpe falli illos oporteat, qui aliis statim credunt, re non examinata. Formica animalculum est valde calidum, & humorem in se tenuissimum habet igneum ferè. Liqueat hoc ex earum morfu & perfusione. Perfundunt enim humore quodam cutem iratæ cum sunt, tenuissimo, at egregie mordaci & calido: pueri nobis dicebamus: *Mich haben die Ohmeissen beseicht*, minxerunt me formicæ. Quid igitur miri, si in frigidis affectibus, præsertim cum in profundo vitium hæret, utilitatem balneum tale præstat? Bene & feliciter vale, die 23. Febr. ann. 1580.

Balneum formicarium.

*PETRO MONAVIO, MEDICO CAESAR.
&c. Thomas Erastus Med. S. D.*

ANte dies octo reversus sum ex thermis, quo uxoris causa profectus fui, & domum cum rediissem, intellexi D. Augustinum Donium Medicinæ Doctorem, Calabrum iter instituisse in Poloniam, & hinc Pragam recta iturum esse. Quare non potui eum sine meis ad te literis dimittere: cum præsertim ille hoc officium à me peteret. Ex illis, quæ videre & judicare potui, dum hic fui, cognovi eum virum pium sanè & doctum, & quod summum

est, inculpatæ honestissimæq; vitæ esse. Dignū ob id iudicavi, qui à te, bonisque omnibus, juvetur. Oro igitur te pro tua humanitate & pietate, ut virum optimum commendatum habeas, & vel per te, vel per alios tuos eum commendes aliquibus in aula Polonica degentibus, vel certe aliis, quorum opera possit uti in aula. Quicquid hac in parte feceris, præterquam quod id Deo gratum erit, mihi à te præstitum semper putabo: & pro viribus gratiam agere, si referre non potero, studebo. Audisse te nihil dubito, doctissime & clarissime D. Petre, nos Heidelbergæ huc Basileam commigravisse; ubi Deo opt. max. sit gratia, quiete vivo extra strepitum & sine conditione. Videtur enim ætas id mea postulare, ut non de negotio, sed de ocio cogitem. Vivo ergo mihi, & de meo thesaurō. Nec habeo causam quærendi occupationes, cum liberis caream. Interim ne plane nihil faciam, cæpi ante paucos dies respondere publico cuidam Doctorum censori, Comiti Mótano Vicentino. Edidit is libros V. de morbis anno superiore gravibus, crassis & multis errorib. plenos, quos nunquam notavissem, si non coactus fuisset attentius & sæpius perlegere. Spero autem me operæ precium & rem gratissimam atq; utilissimam studiosis facturum. Quippe docebo eos, quæ à paucis adhuc animadversa sunt & cognita. Hæc habui, quæ occasione hujus tabellarii data ad te scriberem. Te oro, ut D. Cratonem officiose salutes. Dominus Ihesus tibi vna nobiscum semper ut adsit oro. amen. Datæ Basil. die 18. April. anno 81.

PETRO

PETRO MONAVIO MEDICO *Cæsareo &c. Theodorus ZVvingerus, S.D.*

TE vivere & valere ex animo lætor. Cœptis aspiret ille, sine cujus numine nihil est in homine. Hippocratis mediam partem jam abfoluimus, nostri scilicet in illum laboris, vel saltem conatus. cujusquo major est expectatio, eo mihi crede, qui tenuitatem meam agnoscam, & cum latere maxime cupiam, nescio tamen quo Reipublicæ juvandæ studio in mediam hominum lucem vel larvatus interdum præter institutum efferar. Neque vero & imperitiæ & ignorantiaæ crimen refugio, dum mea hac audacia studiosi excitentur. Hocque ipsum clariss. viro D. Hermanno renunciari cupio. *κρίτας ἀνὴρ οὐκ ἐκρίτας* me tales exoptare. Rungius discedens in summa festinatione, nihil ad te reliquit. Callide nimirum vestra vos nomina honorario inscripsistis poculo, ne remittendi occasio relinqueretur. Prodigaliter ego vestram minime laudo, sed amicae interim voluntatis testificationem, cum vobis ita visum est, amplector. Tibi, mi Monavi, vitam & incolumitatem precor. Salutant te nostri, inter eos qui Academix nunc præest D. Stupanus. Vale, & D. Hermanno, fratri tuo, & idem Hefso plurimam ex me salutem. Basilea, 18. Aug. anno 1578.

PETRO MONAVIO, MEDICO

Cæsareo &c. Theodorus Zvingerus. S.D.

DE Theophrasteis quæris, qua legenda methodo, ea nimirum, qua verum à falso discer-

*Quo ordine
Theophras-
tica legen-
da sunt.*

*Turnebou-
ferus.*

discernitur. Quo ordine? Ut ingenue fatear, vel tantus Doctor (ut tibi & nescio quibus aliis amicis videor) tantillum ignoro. An quæ data porta ruunt? an τὰ ὕστερα semper, πρότερα? an poetica etiam imitatione à mediis incipiendum? Ergo, ne quid elabatur, perpetua indagine tota sylva concludenda, & Enniano more optima quæque retinenda. Nam ut nihil aliud, εὐσχήμονος ἰστορίας σύνεσιν ἐν ἀντίοσιθι ποταμὴν εἶναι, de empiricis loquens Hippocr. verissime affirmavit. Turneuserus oculorum dolores quibusdam nostrum excitavit: mihi non item, qui non majorem mei lacri (sed quidnam illud apud nostros?) quam alienæ peritiæ rationem habeam. Cum illo contuli quædam. Apparatum Herbarii vidi maximum, & opinione grandiozem icones plurimi, ut si nihil aliud in præsens, φιλοπονίαν certe tantam laude dignissimam judicem. Ουρομαντικῆς specimen coram se editurum promisit. Interea ἰπὸς χυτάmur, & cum Tralliano, si res ita ferat, vel à vetulis nos discere non pudeat. Hippocratem proximo mereatu videbis. Clariss. viros Hermannum & Hesium ex me salutabis officiose. Vale vir doctiss. nostri memor. Salutate Platerus cum toto collegio. Basilea, 20. Novemb. anno 78.

PETRO MORNAVIO, MEDICO CAESAREO &c. Thomas Erastus Med. S. D.

*Paracelsi
epistola.*

Quæ tu ad me de Paracelsi scriptis; tanquam ad eum qui multum studii atque tempo-

temporis in iis collocat, scribere videris. Quod cum à me longe sit alienum, ignotæ regionis commonstrator esse nequeo. Atque ut λογισμὸν illius, vel sc̄ctatorum non magnifacio, neque enim intelligo: sic τριβὴν eorundem cum Hipp. in præparatione præsertim medicamentorum facio plurimi, cum ad usum medicum egregie conferre videam: neque tamen ea intemperie, ut iccirco veterum medicamenta omnia respuenda censeam. Sunt quibus panis, sunt quibus maza, sunt quibus sorbitiones conveniunt, non modo pro vitæ & fortunarum diversitate, verum etiam morborum. Locus de empiricis apud Hipp. comm. præceptionum extat, sub finem. Severini Dani ingenium magnum judico, & Ideam ejus ad Paracelsi scripta, plus quam ullius alterius conferre arbitror. Cæterum servit etiam ille auctoritate, & dum libertatem philosophicam præsentat, ipsas quoque Theophrasti sordes extollit. Usque adeo difficile est modum tenere. Doctior vero ille est, quam ut à Paracelsi discipulis vel legi vel intelligi possit: severior, quam ut nostri illum admittant, studium interim Theophrasteæ opinionis ex principiis Hippocrateis deducendæ nec ineptum, neque malum in quibusdam. Sed hæc alii judicent. Hippocratem Francofurto per certum hominem ab Episcopio petes, scheda quam subjeci ostensa. Rungii familiaritate utor, à quo etiam ipse non verear, quin etiam discere cupiam. Vale. Basilea, 26. Martii: anno 1579.

PETRO MONAVIO MEDICO

*Cæsareo, &c. Theodorus Zwing-
gerus Med. S. D.*

Hippocratem in præsens è manibus depo-
sui, Theatri tertiationi occupatus, non
penitus spem abjeci, præsertim si, quod spero,
aliquis in contextu Græco emendando, & ver-
sione Latina adjungenda operam interea suam
interposuerit. Etsi ex hoc ipso specimine, ut
doctis ad meliora præstanda animum adjeci;
sic forte eorundem laboribus à commentan-
do deinceps absterrebor. Quo nihil mihi, cre-
de, optatius foret, ut ut sint, qui ex suo ingenio
diversum de me sentiant. Nepenthis descri-
ptionem, quam petis, ne fidem labefactem, in
præsens mittere non possum; neque ea magno
tibi foret usui, cum operosa & artificiosa ad-
modum sit præparatio: quin etiam ipse ego
non paro, sed parato utor. Diligentem requi-
rit & industrium hominem. Is est Adamus
Keck pharmacopæus Francofurtensis ad cy-
gnum. Drachmam ille paulo plus floreno ven-
dit, in decem vel duodecim doles suffe&uram,
pro ratione ætatis, morbi, virium, Medica-
mentum insigne, sed quod promiscuo usu mi-
nime prostitui debeat. Basilea, 10. Jul. an. 1579.

PETRO MONAVIO, MEDICO

*Cæsareo, &c. Th. Zwingerus
Med. S. D.*

TE in Hippocrate diligenter versari, gra-
tissimum est: cum ex illo ceu fonte soli-
dioris

dioris medicinæ, veritatis & virtutis studiosus, in quorum numero te non in postremis colloco, plurima, & ea quidem minime vulgaria aliquando decerpturus es mihi persuadeam. Quam in re si Deo opt. max. visum est mea quantumlibet tenui & perfunctoria obstetricatione uti, est cur illi gratias agam æternas. Qualitates primas non simpliciter rejicit Hippocrates, sed propter hypothesein aliorum suspectas facit. nec immerito, cum vel nostro seculo videamus non paucos in morborum causis ad beatas illas qualitates omnia referre, & in abstractis formis ita occupari, ut concretorum, & veluti materialium qualitatum (si cum prioribus illis conferantur) penitus oblivisci. Hippoc. certe qualitas prima nuda, non nisi cum materia (cui & color & sapor attestatur) ad morbos facere videtur; adeoque in iis etiam, qui immateriales penitus censentur, materiam hanc dari verisimile est, eo solo differentem, quod in his subtilissima, & sensui obscurior, in illis manifestior & crassior deprehendatur. Hinc duo morborum principia materialia, πνεύματα καὶ ψίματα, non uno loco ponit, neque vero ociosæ erunt primæ qualitates; sed ut per se parum efficiunt, sic cum materia sua junctæ, plurimum momenti afferunt: cum quod lib. de diæta docet: οὐδὲ πάντα κινῆν, ὕδωρ πάντα τρέφειν δύνηται. Dudithio viro summo faustam felicemque migrationem hanc opto. Te vero beatum, qui tanto viro tam familiariter deinceps sis usus. Ei plurimam ex me salutem. Sed & fratri tuo προγαίμω, Salutant te collegæ

Hippocrates de primis qualitatibus.

omnes uno ore, in examine Justini Gothani,
viri doctissimi. Basileæ, 8. Novemb. anno 79.

*D. PETRO MONAVIO, MEDICO
Casareo, &c. Theodorus Zuvinge-
rius Med. S. D.*

NOli tu vero, mi Monavi, in senem no-
strum injurius esse, quasi Zuingeri *ὑπε-
ρασπισμῶ* aliquid ei splendoris, observantiz
saltem aliquid accesserit. Nepenthis gran. iij ad
v, in adultis, cum colici, cum nephritici dolo-
res urgent, saccharo rosaceo subactis, vel cum
julepo rosarum dilutis utor. In pueris ad gra-
num i, cum syrupo pæoniæ, vel simili alio, ad
motus epilepticos sistendos. In febrium in-
quietudine medicamentum præstans. Vino vel
aqua oportuna dilutum dentium dolorem mi-
rifice sedat. Alvi fluorem egregie sistit. Medi-
camentorum purgantium viam compescit. In
senibus & debilibus caute exhibendum, non
quod periculi aliquid subfit, sed ne locus detur
invidorum calumniæ. Theriacæ specie, vel ex-
tracti alicujus ad præsentem morbum oportu-
ni, exhibere soleo. Somnum lenem conciliat,
neque vigilia subsequens vestigium narcotici
ullius relinquit. Illud vero sedulo cogita, me-
dicamenta ipsa prostitutione vilescere; non
quod communicatio boni vires ipsius boni e-
nervet, sed quod familiaritas nimia contemptum
parit, quando id quod servi studio perfici pote-
rat, in eo herilis opera impenditur. Catholicon
si est, quod nomen præfert, etiam in arthritide.

Neque

Nepenths.

*Medicam-
enta vi-
lescunt pro-
stitutione.*

Neque vereris incentivum ad fluxionem, quandoquidem è diverso adest quod retrahat. Itaque penetratio eo usque usui est, donec purgantis medicamenti vis ad articulos etiam pertingat, & inde humores alliciat: cum vis purgatrix sudoriferam superet. Nisi hoc esset, rationi Rondelitii acquiescerem. Hæc causa, cur tam lente, & tarde & innoxie agat. Id quod nusquam te docebit. Sed medicamentum tale est, quod Medici manu parari debeat: ipso alioqui usu vilescet, & abusu pharmacopœorum importune adhibitum suspectum reddetur. Nul- lum ego illi ex purgantibus *ὡς καθόλου εἶπεν* prætulim. De succo absinthii quod quæris, *De succo absinthii.* sic mihi videtur: quatenus absinthium stoma- cho prodest, id deterfione & astrictione sua præstare, quarum utraque in terrea parte sita est. De *ἰπρογενεία* mixtorum præclare Gale- nus exemplo rosæ. Videtur certe ut in anima- libus, sic in plantis, triplicis concoctionis, vel- ut effectus quidam, *χυλός, χυμός, ὀπός*: etsi in aliis alius magis apparet, quorum singulis suis inest spiritus, singuli vero solidæ parti tanquã carnibus & ossibus in hærent. Vinum ratione spirituosæ partis spiritus reficit: respectu *ὀποῦ* terrei sic penetrat & detergit; respectu *χυλοῦ* & *χυμοῦ* sui sic nutrit. Orta à principiis non at- tistantur suorum principiorum. Sic ex tribus il- lis humoribus quidam terræ, alius aquæ, ter- tius aëri proportionem respondet. Etsi horum ipsorum rursus singuli à reliquis separati in partes alias iisdem principiis respondentes se- parari à natura possint, vel chymicæ analyseos

Adorientem qua.

argumento, quantum quidem ex artis hujus tyrocinio huc usque deprehendere licuit. De situ urbium idem judicium quod de situ domorum, quas ad orientem vel septentrionem ipsas dicimus, quatenus solem & ventos ex ea parte suscipiunt. Hinc crebro apud Hipp. Si urbs ad austrum sita, à septentrione vero *εὐάνη* habeat, h. e. vel monitum vel sylvarum beneficio à Boreæ impetu defendatur. Idem de fontibus ad orientem erumpentibus judicandum censeo. Vale salutat te Platerus. Tu ex me D. Messum & Hermannum, in primis vero Rhedingerum nostrum, Basilea. Cal. Feb. anno 80.

PETRO MONAVIO, MEDICO

Cæsareo &c. Theodorus Zuingerus

Med. S. D.

PERSOLVI superioribus tuis, missis ad Camerarium literis. Rungio te familiariter nti gaudeo. Ad ternas meas nihil ille hætenus nec an Hippocrateum exemplum habuerit, scio. Oleum ceræ præclarum, nisi odore suo caput infestaret. Turpethi mineralis tot præparaciones, quot artifices. Recte tu, qui nondû exploratis caute utaris. Uteris illis deinceps & audacius & felicius. Eos enim qui odio sectæ Theophrastæ hæc & rident, & insectantur, non tam in chymistas, quam in chymiam medicinæ famulam, multo antiquissimam injurii sunt, & de ignotis judicium interponunt. Et vero hæc talia sunt, ut *αὐτόχρη* requirant. Plateri tabulæ ad mercatum proximum exponentur.

tur. Rungium ex me officiose salutabis; & quia certius à vobis, quam à Francofurtensibus, literas accipere soleo, uti hanc ceu regiam viam sequatur, monebis. Vale mi Monavi Basilea 13. Kal. Junii. anno 1581.

PETRO MONAVIO, MEDICO

Cæsareo &c. Th. Mossetus Anglicus

Med. S. D.

AD magisterium perlarum cujus promissam tibi descriptionem antea mittere non potui; extrahendum, hac via omnium dubio procul certissima procedendum est. Contusas illas & in pulverem (quod tactum attinet *à valetudinario*) pertritas, affuso vini spiritu nobilissimo ut hic quinque latos digitos superemineat) imbibito, & equino fimo vel æquabili B. calore digerito per mensem integrum; quo tempore transacto spiritum instar vini malvatici fulvum esse comperies; eo effuso & reservato, alterum vicissim affunde, totiesque digere, donec colorari desinit. Coloratis spiritibus continetur magisterium tuum: quos in B. M. in ficcitantem evolare permittito. Postmodum aqua cœlesti destillata bis vel ter abluito, & rursus evaporato, ut in spiritu. Sic habes essentiam sive magisterium perlarum, in forma pulveris farinacei, quem marmoris inspersum in liquorem (si placet) rediges. Legi Paracelsum in suis Archidoxis, quod ego spiritus, id aceti radicati beneficio fieri posse asserentem. Cæterum mihi crede (in hujusmodi negotiis ne utiquam inexterto)

Magisterium perlarum.

Acetum radicale e, id quo remanet infundo, post acetum destillationem.

perto restabit tanta acrimonia, ut huic eluendæ vix trecenti aquæ congii sufficerent. Usû hujus magisterii in affectibus stomachi & cordis singularem esse, tum doctissimi nostri Florini, tum aliorû *avro-sia* (ut nihil de me ipso dicam) abunde confirmatum est. Tu igitur tibi habeas, nec cuiquam temere communices. Norinbergam cum Cæsare si adveneris forte me inveneris præsentem. Interim Francofurti vivam, & recolam intermissam praxin, qua hætenus, Dei beneficio, maxima cum felicitate, & lucro non minori sum usus. Nunquid te chemiæ accingis? Anne fornaces extruxisti? Quid Florinus? ecquid medicinam facit? Laurentius Scholzius nihil literarum ad te mea causa misit? Ad hæc, quanta cum celeritate poteris, ad me rescribe, & ex me peramanter vale. Data Norinberga, 4. Non. Quintil, anno 80.

PETRO MONAVIO MEDICO
Cæsareo, &c. Th. Mosetius Anglicus
 Med. S. D.

SI Keckius, quod fecisse debuit, aqua pluviali destillata magisterium perlarum sæpius abluisset, nec ille indiligentis nomen, nec tu conquerendi materiam habuisses. Acrimoniam servari aliquam, etiam post optimam præparationem, certum est; sed an propterea cordi ingrata, quia linguæ parit molestiam? Quid viola martia linguam violentius urit, ô optime? quam tamen cordi familiarem esse. salva præceptorum auctoritate, haud negaveris; Succo limonum

limonum dissolvi margaritas vel vetulis fere notum est omnibus: tincturam vero sic extrahi, nedum Cratoni nostro probatum. Zuingeri præparationes non improbo. Variæ enim sunt ad tyllvam viæ, quæ tamen compendiosior & melior fuerit, sola experientia dignoveris. Cur ab ejus aniso purgante scammonæ exuperantis causa tantopere verearis, argumentum nullum, præter imaginarias quasdam delicias & formidationes perspicio. Etenim, facta computatione, in unica dosi (nempe ℥ij) scammonæ grana ad summum quinque, corrigentium vero centum plane & adhuc quindecim inveneris. Tota enim compositio granorum 16640. pondus accedit. Sed ignosco tui stomachi deliciis, tanquam in aula degenti: nos vero rustici Medici fortioribus utimur remediis, (& si verum quærat) non incommodo successu. Si ladano cum illis, quas coram commemoravi, cautionibus usus fueris, admirabiles narras eventus: qualesque hucusque nobis, nescio an medicamenti, an Dei potius bonitate nunquam acciderunt. De myrrha substituenda in Nepenthe loco mumix, non statim assentior. ut eo perducatur animi, & longiore tempore, & fortioribus argumentis est opus. Domino Cratoni nostras non ingratas accidisse lætor: mallem tamen plene gratas fuisse. Humanitatis suæ erit, quam primum otium conceditur, respondere aliquid ad me: qui sic colo divinas ipsius ingenii dotes, ut cui libet conferendum, plurimis vero medicis esse præferendum cogitem. Chymiam quod non

imo 20880.

Sacchari

enim lib.

iiij. v. viij.

assumit.

*Myrrha pro
mumia.*

possis exercere, illud ipsum indicat, quod velles. τέλος illis negotiis, quæ tantum Medicum à studio tam necessario divellunt; male enim illis precari inhumanum est. Si quid in descriptione anisi purgantis depravatum aut mancū fuit, haud culpa tactum est mea; nam eodem exemplo tibi communicabatur, quo mihi. Falsas descriptiones dare, non est meum, non est tuum, non est cujusvis Medici, præsertim Christiani institutum. Vale, mi Petre, Mouseti tui memor; qui tui memoriã secum, etiam nunc, in Angliam portabit. Si quid mea causa literarum dederis, Camerarius noster fecerit perfertur. Dattæ Francof. ad Mœnum, 15. Kal. Oct. anno. 1580.

PETRO MONAVIO, MEDICO
*Cæsarea, &c. Th. Mousetius Anglicus
 Med. S. D.*

Mumia.

QUALIS ad vos Mumia defertur, equidem nescio: scio tamen eam, quæ nostrum Nepenthes ingrediebatur intus absque omni religione exhiberi posse. At inquis, Ob humani cadaveris contagionē tetrum & virosum odorem de se expirat. Fateor, si de vestra intelligas: sin nostram dicas, repugno. Nam chymice parata, quod etiam opio contingit, admittit graveolentiam, quiddamque odoratis speciebus finitimum (quales inesse illi credimus) repræsentat. Adde porro aloen, myrrham, gummi, sarcocollam, opobalsamum (hui; quam cœleste medicamentum) & crocum aliaque preciosissima medicamenta mumiam nostram efficere. Est

re. Est enim ex his omnibus de mortuorum sepulchris per efficaciam solis exudans liquor, qui ad arcendam putredinem peridoneus, ad suscipiendam vero longe ineptissimus existit. Quare ut myrrham, ejus loco substituas non suadeo, neque video cur tanta cum religione, ne dicam superstitione ipsius in hominibus usum pertimescas. Novi aliquos qui abstinentiam ab ea judicant, quia humanas carnes humano viscere condi non solum non humanum, sed etiam plane impium videtur, audent tamen curio suli isti censors album græcum hydropicis, cranium hominis epilepticis. nescio quam audacter, scio quam frequenter præbibere. Sed ô Jani à tergo queis nulla ciconia pinxit! utrum religiosius existimatis, carnes comedantur, an ossa; mihi quidem vix pluma interesse videtur; & licet neutrum probo, esse tamen oleosum quiddam substantificum in immaturè mortuis, immortale, incorruptibile, terram igni, aquam aëri conglutinans, partibus stabilitatem, duritiem verumque alimentum præbens, non dubito affirmare. id vi solis externi aromatis immixtum aut suavi in temperato calore digestionem cum oleis aromaticis extractum (ut Theophrastus docet) nunquid conducibilibus existimans? Id autem in nostræ mumie extractione factum est, quia ingreditur tincturam, & oleosam, mihi crede, & gratam. Hæc hæctenus. Nobilissimi doctissimi que Cræonis literas indies ceu amplissimum thesaurum ædiculas meas inviturum expecto. Facito ut promissa compareant. In uteri strangulatu, habes singulare

*Humana
carne cur
abstinen-
dum.*

*In uteri
strangulatu
singulare*

*Balsamum
mumia.*

remedium: Julos siue catulos juglandis in pul-
verem exiccatos contunde: datur ad ℥ ii. cum
guttulis duabus olei succini, in eo affectu nihil
unquam novi præstantius. Balsamum mumia
Theophrasti in ulceribus & apostematibus,
vel sola illinitione usu comperi divinum esse
arcanum, sed guttulas aliquot adjicio olei
camphoræ, & ex seminibus ebuli parati. Cu-
jus virtutes vix audeo, sacramento silentium
pollicitus, edicere. Bene & feliciter vale. Cra-
toni, Scholzio, Rungio (ceu ignoto, vel po-
tius non viso) obsecro ex me s. p. d. i. April, an-
no. 1581.

PETRO MONAVIO MEDICO

*Cæsareo, &c. Tb. Muscetum Anglus
Med. S. D.*

*Medica-
menta ex
animalium
partibus
factis.*

AGE, do tibi manus, meque vinci patior,
ornatissime Monavi: non quia defende-
re mumia causam non poteram adversus te:
sed quod vix operæ aut chartæ precium vide-
retur, si tu illam pro voto tuo muscam, ego pro
meo facerem elephantem. Cæterum, ne nihil
videar dixisse, illud obsecro attendas: an ster-
cus asini, muris, muli, canis, nec non putridi
carnium vermes, (quos Hipp. *ύλκας* vocat)
cranium hominis, testes etiam equorum, ca-
storis, luporum, nec non pulmones vulpium,
quibus & Hipp. & recentiores etiam intra cor-
pus sumptis utuntur; perpendas (inquam) an
his deterior mumia, an potius non præferenda
sit. Nihil illis putrilaginosum, nihil graveo-
lens,

lens, nihil inest atratum? nihil (nedum sterco-
 ris mentio) quod solo nomine nauseam pro-
 vocet? sanè nullum huic impinges vitium,
 quod in illis non comperiatur. Nam & illa quo-
 que animantia tabo sanieque fluunt, morbos-
 que patiuntur ferè universos, qui contingere
 homini possunt. Quot etiam pulmones vul-
 pium, testesque equorum, etiamsi optimè sic-
 catos vermibus non refertos vidisti? quot ster-
 cora sine fætores? quot eulas non putredine &
 gravissima corruptione generatas? quid deni-
 que fumo exiccatum unquam animadvertisti,
 in quo nihil inerat atratum? aut quale tu propi-
 nas castorium quod gustum plane abominabi-
 lem non participat? Habes igitur quæ in mu-
 mia reprehendisti vitia universa intuis: eaque
 tanto majora, quanto hæc (de vulgari enim
 mumia non disputo) croci, myrrhæ, gummi,
 sarcocollæ, aloes, ipsiusque opobalsami condi-
 tura sanior ipsis evadit atque melior: nisi tu
 forte crudum cranium conditissimis carnibus
 prætuleris: id quod forte audacter, cum laude
 tamen & ratione nunquam asseverabis. Hæc
 mihi quasi levis armaturæ tela depromere pla-
 cuit: cui graviora in procinctu senseris adesse,
 si repugnaris. Sed cedam nunc hac arena, &
 quæ petiisti reliqua attingam. Balsamo tuo
 sulphureo usus sum, cum felici & mirifico suc-
 cessu in fistulis extirpandis: quas vero illi con-
 tra pestem, & asthma partes attribuisti, equi-
 dem non invenio. Quinetiam quomodo ipsum
 sine piaculo intus exhibes, quia fœtore suo
 teterrimo non mumiam duntaxat, sed cadaver
 quoque

*Balsamum
 sulphuris.*

quoque ipsum, sed lacum palæstinum superat: cum autem myrrhæ & aloes adjectione minus scribis: neque ego admodum repugno, iis legibus, ut tu idem in mumia fieri confitearis. Olei picis in fistulosis ulceribus mirificam virtutem prædicas; plus autem valere scias contra herpetas, formicas, aliaque ejus generis tubercula. Olei ebulini descriptio Aragosiana mihi, cum re aggrederer, fraudi fuit: tantum abest ut eam tibi, etiamsi velim maxime, transmittam. Quod Judæi operam conducis ad chemiam, vitupero institutum tuum: faxit Deus opt. max. ne illius imposturæ tuam artis tam nobilis sitim præponere extinguant. Ponderositas plumbi neque propter aquam fit, neque ob aërem. Sed quia multum obtinet Mercurii, hic autem in aërem expositus non augetur, sed in locis subterraneis humidis: idque non aëris accessione, ut suadere nobis voluit Gal, sed potius aquæ viscosioris (nam in loco sicco minuitur) vel potius alterius Mercurii conjunctione, qui ad majorem quantitatem ceu ad mare rivuli se contulit. Nosti enim (ni fallor) humidum quemque locum mineralem (de palude enim non loquimur) argento vivo plurimo scatere, quæ alii fæno madido, alii stercore bovino recenti in factam foveam coniecto & sepulto tum dextre, tum utiliter eliciunt. quod vero philosophi secundas qualitates à primis procreatas scribunt, nil moror, ad tales enim absurditates jam diu occalluerunt aures meæ. Etenim si punctum nullius est ponderis, nec lineæ etiam erunt: si hæc non sunt, neque ex-

tremi-

*Oleum ebulli-
nium.*

*De primis
qualitati-
bus & se-
cundis.*

tremitates, neque corpus; ut non ineptè contra *Cap. 1. lib. 3. de Cæle.*
 Platonem olim Aristoteles disputavit. Perinde
 ego mutata tantum hypóthesi. Nullū grave ex
 non levi: sed primæ qualitates, neq; leves sunt,
 nec graves: ergo tale aliquid non procreant.
 Mallem ego ejus? ponderositatē corporis den-
 sitati atque compactiōni ascribere; nam juxta
 Hipp. si quis in aqua per biduum molles lanas
 maceret; & vestem quoque lancam æqualis
 ponderis ad lanas; has multò leviores compe-
 riet, quàm lanam. Quin etiam guajaci lignum
 cæteris ponderosius, quia densius: imò tam
 grave est, ut præter lignorum morem injectum
 aquæ se mergat. Ita etiam Mercurius vigesies
 sublimatus, præcipitatus, coagulatus, & penè
 fixus, iterum recrudescet in argentum vivum,
 cum exigua aut ponderis aut substantiæ suæ ja-
 ctura, id quod ipsius densitatis argumentum
 mihi ἀσάλυτον videtur. Ulterius excurrere nec
 charta finit, nec otium. His igitur contentus,
 festinatissimè scriptis, valetō: meque, uti facis,
 diligitō. Magnif. D. Cratonis. p. ex me dicitō.
 3. Maii, anno 1582.

REVERENDO VIRO, DN. ABR AHAMO

Buchholzero, Theol. celeberr. & c. Caspar

Hofmannus, Elect. Brandeb.

Med. S. D.

ET si spero te jam pristinae valetudini esse re-
 stitutum: tamen quia subinde se colligere
 solet pituita ex imbecillitate coctionis & defe-
 ctu caloris naturalis, vigilandū sane est, & tem-
 pore pacis cogitandum est de bello, adversus
 hostem

hostem tam truculentum, ne prælium redintegret. Ego video cardinem totius rei verti in eo, ut calor naturalis suapte natura debilis exulcitetur, ne sequatur cruditas, & ex hac pituitæ collectio: & ut pituitosi humores, collecti per intervalla, absque noeumento interiorum membrorum è corpore educantur. Hæc si fierent, minus esset metuendum de morbi recurfu. Quod igitur ad exuscitationem caloris nativi attinet, faciunt quidem intus rotulæ, morsuli, pulveres, condita, &c. aliquid, & foris unguenta, sacculi, cerata, &c. sed minus tamen quam fuit expectatum. Ratio est, quia humor pituitosus insinuavit se in tunicas ventriculi, unde hebetatur calor, & cibus in ventriculo degenerat, & vertitur in crudum humorem & viscidum, qui postea intestinis adhærescit, & accedente obstructione flatus copiosos ex se gignit, à quibus tumor & dolor, cum exitus illis supra & infra sit interclusus. Quid igitur agendum? dices. Non quidem contemnenda illa, quæ paulo ante nominavi, hoc est rotulæ sacculi, &c. Sed spero hæc, quæ dicturus sum non parum profutura. Multos qui similiter affecti fuerunt, jussi in hebdomada bis de Mithridatis antidoto sumere quantitate pisi unius aut duorum. Dictu mirum, quam illis hoc profuerit, non prima statim usurpatione, sed tempore sequente. Excitavit calorem, humiditatem superfluum absorpsit, &c. Nec metuendum quicquam de vehementia medicamenti, quia in parva quantitate sumitur. De pipere inciso semel dixi antea: si deglutiantur septem grana instat

*Vis Mithri-
datis.*

instar pillularum. Sed cum plus calefacere ventriculum volumus, contundimus grana crasso modo, & in uno aut altero cochleari juris gallinæ, aut alterius juris carnis exhaurimus. Itaque quoque calefit ventriculus absque no-mento epatis. Zinziber quoque conditum multum juvat. Cum his domesticis (quæ sæpe plus juvant, quam valde medicamentosa & operosa) corrigi potest ventriculi imbecillitas, & excitari calor naturalis. Rogo Mithridatum experiri non omittas. Et si ventriculus tuus usum ejus suffere poterit, (nocere non poterit) dabo operam ut aliquid de præstantiore alicunde nanciscar & tibi mittam. Quod subinde clysteribus intestina exonerat, bene facis. Passulæ laxativæ quomodo convenerint scire cupio. Ego his sæpe usus sum, & bene contulerunt. Nihil in se habent quod purget, præter folia senæ. Rhabarbæri nihil inest. Si ventriculus respuet illorum usum, tum potius usurpentur rotulæ illæ ex diaphœnicone. Video me oportere integro consilio tibi explicare rationem præservationis à colico dolore, & quid in accessione agendum. Id (Deo teste) jam illico facere non poteram, cum hac hebdomada Elector & Administrator sumpserint medicamenta, & hodie quoque, meque rarissimè domi, semper autem in aula esse oportuerit. Hæc scripsi noctu, cum alioqui multis ægris scribendum esset. Vitam profectò jam ago inquietam. Optime te valere opto, cujus precibus me commendo. Datæ festinanter Colonix ad Suevum, 17, Febr. anno 1581.

ABRA.

ABRAHAMO BVCHOLZERO Theo-
logo, &c. Caspar Hofmannus
Med. S. D.

ETSI cum tuæ mihi redderentur literæ, in
Em:gnis eram ædificandi molestiis: tamen
molestiam omnē tuæ discusserunt literæ, quod
ex iis cognovi, te pristinæ valetudini aliquo-
modo restitutum esse. DEO sit laus & gloria.
Quod per clysteres multum phlegmatis est
eductum, id præcavebit ne tam facile fiat reci-
diva. Morsuli (fateor) sunt aliquanto fortiores,
sed mirum quam prædicet eos noster Cancel-
larius. Si tantum particulam inde sumit, sentit
alvum aliquoties aperiri. sed sua est cuiq; tem-
peratura. Fortasse rotulæ ex diaphœnico effi-
ciunt apud te, quod apud illum morsuli. Mitto
denud conditum & mithridatum. Modum
utendi non opus est, ut adscribam, cum id an-
tea factum sit. Mitto & unguentum ad impo-
tentiam illam manus dextræ. Hujus usus talis
est. sumuntur herbæ hæ: betonica, origanum,
salvia, rosmarinus & iva arthetica, singulorum
manipuli duo, coquantur in olla bene conte-
cta, & effunduntur in vasculum, quod panno
multiplici tegatur, ne evaporet, inseritur ma-
nus & fomentatur, per quartam horæ partem
manè & vesperi ante cœnam. Post fomentatio-
nem usurpetur unguentum, quod mitto, præ-
sertim circa juncturas. Ut autem videri possit,
quæ sint illa quæ accipis, mitto receptas una,
sicut scriptæ & paratæ sunt in pharmacopolio.
Salvia etiam valde commendatur, & utilis est
adver-

*Unguentum
pro manus
dextra im-
potentia.*

*Salvia pro
tremore.*

adversus tremorem, si quis aqua destillata crebro manus ungat, aut potius si salvia imponatur aquæ ex qua manus lavandæ sunt. Quidam hic similiter penè affectus mira de ea prædicat, quantopere sit adjutus. Sed hoc exile est quam exilia etiam, interdum non parum faciunt in raræ texturæ hominibus, spero brevi manum facturam id quod debet. Hæc de morbo tuo, qui utinam ita evanescat, ut nunquam redeat. Optime valere te tuosque opto. Coloniz ad Suevum, die Pentecost. an. 1583.

Sequuntur medicamenta, quorum in hac epistola mentio fit.

℥ Cortic. citri condit.

Limonum conditor. an. ℥ vi.

Chebul. condit.

Rad. bugloss. condit. an. ℥ v.

cichor. condit. ℥ i.

calam. aromat. ℥ β.

lactucæ hispanic. ℥ i.

Geladinæ cydenior. ℥ vi.

Rob. de ribes ℥ iij.

Conser. rosar. damasc. ℥ i.

Macis incis. ℥ i.

Cinnam. incis. ℥ β.

Incidantur condita, & aromata crasso modo, & mi'c. sig. conditum.

℥ Mithridat. opt. ℥ i Detur laminae pixid. sig. Mithridat.

℥ Ol. mastichis ℥ iij. vulpin.

lumbricor. an. ℥ v.

ardeæ.

taxia.

taxia. ℥ ii ℞.

Pulv. vermium terrestr. ℥ ii.

Succi salviæ,

Vini Rhenani a. ℥ ii.

Pul. fl. stœchad. arabic.

rosmarini,

lavendulæ an. ʒ ℞.

Coq. ad succi & vini consumpt. excolentur species crassiores. ol. add. nucis conditæ per express. ʒ ii. misc. & addita paucula cera f. unguentum; sig. Salbæ.

ABRAHAMO BUCHOLZERO

Theol. &c. Caspar Hofmannus

Med. S. D.

PLURIMUM lætor, ac tibi gratulor quod Deus tibi prospexerit de commoda matrefamilias. Sicenim arbitror & tibi consultum fore & liberis. Si ullis unquam nuptiis interesse cupivi, his certe interfuissem libentissime, si mihi ex ergastulo meo provolare licuisset. Adfui autem animo, votis & bene precando, quando quidem aliter adesse non potui. Quod vero ad corporis tui statum, & medicamenta attinet, mitto ea, quæ tibi protutura existimo, nempe electuarium quoddam in signa capiti & ventriculo imprimis conferens, de quo interdum cum ventriculi imbecillitatem senties quantitate castaneæ jejunos sumere poteris. Deinde conditum conditorum ad vires restaurandas. Mitto etiam, mithridaticum antidotum. Quod ad passulas attinet mitto quoque illas.

illas. Guttas tres de oleo anisi in vino sumptas, non arbitror tibi nocituras. Discutiunt flatu, sed ulus non sit nimis craber, & observetur quomodo usum ejus ferat ventriculus. Scribis me tibi scripsisse pinguedines ad pannum inceratum fortasse ad lenitionem alui, sed miror te mirari cur in ea descriptione non addiderim quæ flatu discutiunt. Mea intentio fuit lenire alvum. Lenitio alui fit per humectantia. Quo consilio igitur addidissem ea, quæ hanc intentionem inhibuissent, qualia sunt flatu discutiencia, quæ omnia sicca sunt, & siccitatem inducunt. Quæ ex his mixtis resultaret operatio? Scripsi igitur intus assumendatalia, quæ ventriculum frigidum calefacerent, & exiccarent, ac simul confortarent. Extra autem volui adhibere humectantia, quæ feces non sinerent arefieri, & indurari, sed potius ad alui lubricitatem conferrent. Vale, Coloniz ad Suevum, 9. Nov. anno 83.

*CASPAR HOFMANNVS Medici-
cus &c. Laur. Scholziø
Med. S. D.*

GRATISSIMÆ mihi fuerunt & priores, & hæ tuæ proximæ literæ. Deprehendi enim ex iis non vulgarem sanè tuam erga me benevolentiam, quæ plurimum mihi voluptatis attulit. Sed rursus video te opinione falli, quam de me concepisti, majore nimirum, quam ut eam mea sustinere possit tenuitas. Ad priores equidem diu respondi, & tardita-

Lib. III. t tem

consilio dando rectius collimare præsentem quam absentem Medicum. Jacobo genero ipsius indicavi usum eorum, quæ mittuntur. Oro te diligenter adsis huic optimo, & mihi charissimo viro, de publicis studiis benemerenti, & digno quem nullus unquam morbus infestet. Studebo ipsæmet eam ob causam te demereri. Esset scribendum aliquid de thermis, sed mihi (Deum testor) nunc nihil est otii, nec adhuc advenisse arbitror tempus idoneum usurpandi. Vere appetente cum Dn. M. Abrahamus se recollegerit, & vires erunt validiores, tum mihi consilium hac de re poterit. Aliis temporibus scio illum non modo non thermas, sed ne quidem jactationem in itinere perferre potuisse. Ut autem de thermis Hirschbergensibus aliquid interim memorem, mitto epistolam quandam meam ad D. Paulum Lutherum Electoris Saxonie Medicum ante aliquot annos, à me ex thermis illis reversum scriptam. Cupiebat enim & ipse se illuc conferre, si à me prius monitus esset de viribus illarum & usu. Supplebit epistola illa brevitatem mearum literarum. Libellum de ligno sassafras remitto. Non potui illum perlegere præ ocii penuria, sed amanuensi meo negotium dedi, ut germanica conferret cum capite de sassafras, quod est in Monardi libello, edito opera Caroli Clusii. Ego hætenus eo usus non sum, sed D. Schroterum & Brunnerum eo uti scio. Et malo in istis novis & raris ab aliis periculum fieri, quam à me, qui non temere à veteribus ad nova profilio. Quomodo Schroterus utatur annotaveram, sed non

erat mihi nunc ad manum. Mitto etiam ferruginem illam tumultuariam de Barbario, quam expetis. Dn. D. Baudisio ut scriberem non vacabat. Rogo itaque ut tu illi descriptionem morsularum purgantium mittas, quæ sequitur:

℞ Mannæ cl. ℥ iiii.

Extract. solutiv. ℥ v.

Dissoluta manna in aqua aliqua f. morsuli numero viii. Extractionis autem solutivæ descriptio hæc est:

℞ Cinnamom. ℥ xiiij.

Zinziberis ℥ j β.

Caryophyll.

Galangæ,

Cardamom. an. ℥ viij.

Nucis muscatæ,

Macis,

Lig. aloes. an. ℥ iiii.

Rosar. rubear. ℥ ij.

Turb. th. ℥ iiii.

f. s. a. extractio, addendo in fine scammonii extracti ℥ i β, Misc. reservetur usui. Possunt inde fieri morsuli cum manna, ut dictum est, aut rotulæ; si sumantur extractionis ℥ ii sacch. ℥ iij. Vides descriptionem quoad purgantia convenire cum Diaphenico. Misit Dn. D. Baudisius ad me terram sigillatam & bolum. Cuperem scire an ejus apud vos quoque esset magnus usus. Sunt apud nos Gallici aliquot curati per turbith minerale. Idemque factum est Halæ. Vratislaviæ dicitur tonsor esse, qui mira præstet, & ab eo noster tonsor didicit hoc secretum

eretur, si quid tibi ea de re compertum est, quaeso mihi significes. Habeo aliquot descriptiones turbith mineralis, sed cuperem fieri posset tonsoris illius preparationem. Sed jam charta est expleta, & tempus deficit. Bene itaque te valere opto, & D. M. Abrahami valetudinem tibi commendo. Datae Coloniz ad Suevum, die 25. Decemb. anno 1583.

CASPAR, HOFMANNUS *Me-*
dicus &c. Laurentio Scholtzio
Med. S. D.

PUDERET me negligentiae meae, & essem
 acculator mei ipsius, quod ad humanissimas, & eruditissimas literas tuas haecenus non rescripsi, nisi excusationem haberem nimis justam. Nam ab ipso hujus anni exordio in hunc usque diem ita circumactus sum, idque mandante Electore, ut nunquam domi subsistere potuerim, sed semper iter aliud ex alio mihi injunctum sit. Itaque spero te non solum excusationi meae locum daturum, sed etiam misericordiam sortem meam, in quam detrusus sum, condoleantia aliqua prosequendum esse, cum non mea, sed aliena voluntate à scribendo retardatus sim. Equum sane esset, ut tarditas mihi errorum prolixitate compensarem, sed hoc ipso pene momento reversus sum cum Electore Dresda, cumque in aedibus meis invenissem Freista-dienses quosdam cognatos meos, qui mihi à te, & Dn. M. Abrahamo literas reddiderunt, & illi vehementer properarent ad nundinas suas, non potui facere, quin hanc exiguam schedam

dam interim ad te mitterem, quæ si nihil aliud, hoc tamen efficiet, ut intelligas, quid hæcenus obstiterit, quo minus tibi rescripserim. Quod autem ad Dn. M. Abrahamum attinet, valde doleo illi jam rem esse cum tumoribus pedum. Sæpe illi dixi, & scripsi omnium fere morborum causam esse defectum caloris nativi, qui cum exercitio suscitandus esset, ipse libris affixus magnam inde debilitatem membrorum contraxit, ut & ventriculus non bene coquat, avocato inde calore, & fumi caput repleverint provocati nimis animi intentionibus, unde postea fluxiones consecutæ sunt, & alia mala, quæ subito tolli Dn. Abrahamus cuperet, cum causæ, ex quibus morbus penderet, & dispositio ad eas diu duraverint. Nam tumores pedum, quibus ad collectionem sæpe multum spacii relictum fuit, postea setam facile abigi non pariuntur. Nunc libenter ei (teste Deo) scriberem ea, quæ profutura ipsi ad tumorem pedum putarem, sed quid localibus perficitur, ubi universalibus opus est? Scribam tamen in hac festinatione aliqua quæ occurrunt. Marchio Johannes in tumore pedum vinum in ollula calefieri sinebat, in eoque calido lintea madefacta pedi circumcirca imponebat, & sæpe hac ratione sibi tumores crurum discutiebat. Cardanus spongiam vel vinçula madefaciebat ex lixivio & aceto eodem modo D. Schiltelio contra tumores pedum, ubi dolores aderant, hoc erat usitatissimum:

*Pro pedum
tumoribus.*

℞ Farinæ fabar.
lentium,
Sem. lini,
fœnigræc.
boli armenian. ℥i.

Omnia pulverisabat, & coque. cum aqua plantaginis (si dolor aderat) vel alia, & addebat olei alicujus ad hanc rem convenientis ℥ij. ut fieret cataplasma. Plura mihi in aulam vocato scribere non licebat, & urgebant hi Freistadienses, ut maturarem, qui valde ad nundinas abituriebant. Unde etiam factum est, ut nec ea remedia, quæ mihi communicasti, remittere poterim, nec me aliqua tibi mittere. Fiet autem id propediem. Cogito enim moram illam alia via compensare. D. Joachimus Camerarius, vir doctissimus & humanissimus, Dresdæ jam fuit, vocatus ab Electore Saxonæ, cujus valetudo ad cachexiam inclinare videtur. Singulis diebus ultro ad me venit, & sumus de variis rebus amantissime collocuti, de quibus libenter aliquid scriberem, sed nihil (Deo teste) superest temporis. Fiet autem alias. Editurus est brevi herbarium Matthioli germanicū, adjectis quibusdam experimentis *εμπειρῆσις*, quem postea sequetur herbarius alter, qui herbarii Gesneri, cujus ipse bibliothecam emit, veluti epitome erit. Ostendit mihi effigies sculptas, sed pulchriores me videre non memini. Pollicitus est mihi, se missurū mihi semper aliquid, quæ tibi amico optimo sum ego quoque communicaturus. Neque illa solum, sed etiam quæ ab aliis Medicis hinc inde accipio. Unum

*Herbarium
Matthioli.*

hoc oro, ut misertus meæ miseræ sortis, me hæc tenus saltem excusatum habeas, quod impiger alias ad scribendum ad te nihil aut parum rescripserim, imo etiam non rescripserim, sed inopia temporis pronunciare saltem coactus sim. Te Deus opt. max. bene valere velit. Datæ Coloniae ad Suevum, 12. Maii, anno 1584.

*ANDREÆ AURIFABRO Medico
celeber. &c. Valerius Cordus
S. D.*

*Trochisci
de vipera.*

POSTREMIS literis petis, ut tibi trochiscos emam de vipera, volui pecuniam apud me retinere, quoniam magno emuntur precio, ut mihi ipsi ante unū atq; alterū annū missæ sint in Germaniā unciæ sex pro lex aureis ducaris, ut D. Casparus prope novit, cui eas vendidi eodē precio ad theriacæ confectionem, quæ in re dabo operam ut recentes mittam, & ut me præsentē fiant, ut ipse videam num è veris parentur viperis. Nam magna est in hac re impostura. Fieri autem debent circa veris exitum ante initium ætatis. Itaque jam non mittam ante annum compositos, quamvis facile habere possem. Præterii nuper in Bacchanalibus pharmacopolisū quoddam Venetiis, ubi ad solem exiccabantur trochisci de vipera dictis aureis literis, iisque majusculis adscripto nomine, & ante tabernæ fenestram suspensio. Color illis erat niger propter combustum panem, quem viperæ carnibus miscunt. Ego insolitam eos faciendi tempus considerans, ex patrono quæ sivi,

quæ sivi, cur hyeme illos faceret, respondit, se omnibus anni temporibus facere posse, ostenditque nigros quosdam serpentes, quos aiebat sibi ex Ægypti Alexandria esse missos, ego subridens, abiit, asino suos trochiscos & serpentes relinquens. Simplicia hic habentur multa, quæ in Germaniam non afferuntur, egregiæ in medicina facultatis, ut sunt, organum candidum, organum nigrum; utrumq; creticum, Aristolochia rotunda vera, &c. cum ad vos rediero incolumis, Christo favente, singulorum magnam copiam mecum feram, quæ multos in annos sufficere possint; non enim facile deteriora fiunt, quemadmodum nostræ herbæ in Germania natæ, sed multos annos incorrupta durant. Bis hoc anno ad montes Patavinos sum exspatiatus, & plurima inveni, quæ omnia recensere longum foret. His vale amicissime D. Andrea. Ignosce quæso properanti. Datum Venetiis post natum Salvatorem 1544. 14. Aprilis.

CASPARVS LINDNERVS, PHYSICVS

*Possnan, &c. Ioachimo Baud sive Vratisla-
uensi, Principis Lignicensis Me-
dico, &c. S.D.*

MULTORUM sermonibus intellexi de tua singulari humanitate, ac insigni doctrina, quod etiam confirmavit magnifici ac generosi Dn. Ossowii nostri de te iudicium & D. Pauli ejus filiorum præceptoris testimoniū. Is enim demonstratis tuis ad D. Ossowium literis omnino fuit autor, ut ego prior hac mea epistola

epistola te ad ineundam & colendam amicitiam provocarem, tamen ut communicatis ex arte medica consiliis nobilissimo viro feramus suppetias, si poterimus: sin minus vel saltem *ἢ* *τὴν προγνώσιν*, rectam pronunciemus, atque unanimum sententiam. Et ut à prædictione incipiam, certe versatur hic generosus vir in gravissimo periculo non ob orthopneæ tantū impetus, qui (ut tu recte judicas) ad leves, cordique vicinas arterias delabitur: sed ob celerem, crebram, ac (quod omnium est deterrimum) intermittentū pulsuum motionem, quæ (ut ex decretis Galeni nostri) omnium inæqualitatum est perniciosissima. Legisti opinor historiam Galeni (lib. 4. capitis ultimi de locis affectis) Antipatri Medici Romani, qui mirabatur, quod sine sono ac strepitu respiraret gravius, huic respondebat Galenus, causā esse in fluxu humoris non ad asperas, sed in leves, cordique proximas arterias, quod etiam arguebat omnium generum pulsuum inæqualitas. Tibi hæc viro erudito, ut in cæteris artis partibus, ita quoque in anatomicis exercitatissimo, puto esse recte nota. quade re ego posthac uberius perscribam, cum, Deo valente, versabor Posnaviæ, inde frequentius te meis salutabo. nunc enim occupatissimo cura istius magnifici mihi ignosci peto, sicubi errorem deprehenderis. Difficultatem curandi auget perpetua vaporum ac humorum in jecore generatio, ex vitio *αιματώσεως* seu officinæ sanguificationis contracto, ob nativam & adscititiam epatis calidi intemperiem cum feбри conjunctam. Dum enim frigidis

gidis alterare epar nitimur, materiam morbi
augemus. Dum vero calidis aut temperatis co-
ctioni humorum attendimus, epatis æstum au-
gmentamus. Omnium optime illi successit ex
succo Iridis cum jure galli decrepiti vacuatio.
Scis enim jure illo (cui Dioscorides *ἐπι-βυγαλί*.
περαστικὴν δύναμιν tribuit) nō humorum tantū,
verum etiam iridis temperari acrimoniam. Sed
quid obsecro te interea proficimus? Est mollis
flamma jecur (ut dicebat ille, licet in alio argu-
mento) quod quidē corrigi raro potest, præ-
fertim si cū viriū detrimēto (ob vigilias & cōti-
nuas ob motū pulmonū resolutiones) injecto,
aquæ in spacia pectoris ac pulmonum influant.
Adhuc ego, ut tu sentiebas una cum doctissi-
mis Vratislaviensib. Medicis, tere omnia reme-
dia. Tum sex rerū non naturaliū observatione,
nil (ut ego sentio) à me est prætermisum ad ro-
bur membrorum principalium, tamen ad cor-
rigendas intemperies, occursum est gravissimis
symptomatibus derivando & avertendo flu-
xionum impetus, verum tanta est mali rabies
ac tyrannis, ut ne placari quidem jam possit.
Frustra hiera, & alia sana adhibentur medica-
mina. incassum & brassica marina, & alia præ-
raque à vestris excellentiis excogitata reme-
dia. Una salus fidere Deo; sunt cætera frustra.
Victus ratio adhibetur morbo, & causæ con-
veniēti, ungitur regio epatis roborantibus &
alterantibus. Coquuntur humores, verum uri-
næ rubræ crudæ tenues, cum malis sedimentis,
ac divulsis nil pollicentur melius. Pulsuum
arteriarum, ac respirationis continua (de qua
supra

superius dixi) ac depravata inæqualitas terrent magis, quam cætera omnia indicia, Epatici consentit pulmo ac ventriculus. Et nisi evacuentur leniter superflua, putrescunt facile intus. Postremo tentatis omnibus, ad auxilium Dei confugimus, non intermissis tamen singulis auxiliorum generibus. Hæc tibi viro amicissimo & eruditissimo significare volui, ut & candorem animi mei apud omnes testatum relinquere, & de omnibus bene merendi studium declarem. Peto iterum mihi ignosci. Nam cum hæc scriberem, eram occupatissimus. Datz Posnaviæ, 5. Junii, anno 1575.

CASPAR LUNDNERVS MED.

Joachimo Baudisio Med. S. D.

LITERÆ tuæ ultimæ magna me affecerunt voluptate Tu vero dabis oro veniam si brevius responsum dederò, quam fortassis postulares. Cū & occupationes meæ multiplices, & iter quod instituo ad thermas Hirschbergenses magno mihi fuerint impedimento. De mea protectione hoc tibi significare volui, quia per Glogoviam vestram mense Augusto mihi erit transeundum, ubi te, Deo auxiliante, visam & alloquar, & ut in notitiam istius magnifici Domini (cujus amplissimo præmio invitatus eo) tu venias. Si ita præsentia tua, & voluntas patientur. Ad herbam Dictamni Grecici venio, quam si vester pharmacopola in horto alit, veniens, Deo dante, videbo. De famulo Latinæ ac Poloniæ linguæ perito providebo sedulo. Jam enim per easdem rationes impe-

Impedimentorum non est mihi factu possibile. De Gordonio, cujus praxin mihi Wilkovii *Gordonium* ostenderas, ita scribit vir doctissimus Augerius in illa præclara medendi methodo, Gordonii ac Barbarorum ineptias quis ferat? Tam stupidi fuerant, ut quod integrum erat omiserint, quod seminatum corruerint, & in nugas commutarint. Tabula medica illa prior (in qua manum Dn. D. Theodori Zuingeri agnovi) mihi est cordi, quod typos contineat non solum universæ medicinæ, quam prius ordine resolutivo ac definitivo docuit, verum & adumbrationem illius compositivi ordinis in Hippocratica medicina explicandi, cujus in suis ad me literis, & in Theatro vitæ humanæ fecit mentionem. Hanc rursus tibi remitto, ac summas tibi pro officio isto habeo gratias. Ad pulsus Theoriam, & in ægris experientiam te vir clarissime vehementer adhortor, cum Galenus ille, & ante ipsum Erasistratus nulla alia re apud summos Imperatores claruerint magis, quam illorum motuum arteriarum admirabili observatione. Legas obsecro te librum de præcognitione ad Posthumum (quem ego scio esse legitimum, & probare possum) & reliquos de pulsibus 16. libros, non te pœnitebit operæ. Sic & 4. de locis affectis capite ultimo, sic & in libris Methodi quantum profit Medicis egregiis hæc consideratio, vel digito demonstrat. Herbaræ solis vel chrysanthemi Peruviani folium tibi mitto inclusum inter tabulas. Alia mecum, Deo volente, feram, quibus E. T. delectabitur plurimum. Jam vero ipsam optime valentem servet

Servet Medicus omnipotens. Catæ Polnaviæ
celericalamo, anno 1575. 29. Junii.

*CASPAR LINDNERVS Medicus, &c.
Ioachimo Baudisio Med. S. D.*

Hic pusillus tabellarius, qui mihi tuas litem
ras reddidit, de responso me flagitabat.
Etsi autem maluissem ipsemet te Glogoviæ al-
loqui, sed cum iter illud ob mea domestica im-
pedimenta intermittere coactus fuerim, paucis
respondebo. De medica pulsum *πραγματεία*
non abs te toties monui, cum & necessitatē il-
lud urgere videam, & usū in cognitione mor-
borum experiar singularem. Habeo & Gale-
num testem, præcipue in libello illo pulcherri-
mo ad Glauconem. Interea tibi de valetudine
mea adversa, qua periculose laborabam aliquid
significabo. Ante mensem cum redirem è con-
vivio cujusdam magnifici Castellani, corre-
ptus fui *δυσουγία* cum difficili spiratione, summa
pulsum parvitate, languore, raritate, & fere
comitante *ἀσπιξία*, urisit dolor renis dextrisco-
xendicis, & pubis cruciatus. Adhibui enema
balnea, vomitum cientia, tandem ζ β ol. vitrio-
licum ζ v. aq. malvæ epotæ magnam arenæ
rubræ, grumorum, ac farinarum copiam per
urinas dejecit, & sic, Dei beneficio, ac trium
medicorum præsentium opera sum levatus mor-
bo gravissimo, qui me fere biduum male tra-
ctabat. Herba solis (quã chrysanthemum Por-
rinianum vocat Dodonæus) in vasibus meis
hortensibus excrevit in altum, florem nondū
vidi. Herba molucca florem ostendit, & spem
seminum pollicetur, herba omnium amantissi-

Dysuria.

ma (nam & hanc inter herbas cœlestes collo-
co.) Uxor mea proximo mense paritura filio-
lum elegantem spe in Deum conjuncta, & evi-
dentibus Medicæ artis signis mihi objectis
promittit. Deus æternusque Medicus no-
bis præsto sit. Tu vale, & interdum aliquid
te oro scribe. Datæ Posnaviæ, anno 1575. 15.
Augusti.

*CASPAR LINDNERVS, Medicus, &c.
Joachimo Baudisio Med. S. D.*

MIRABAR clarissime simul & doctissi-
me vir, quod his nundinis nullas ad me
per mercatores vestras dederis literas, qui-
bus de statu rerum, ac studiorum tuorum fie-
rem certior. Præsertim cum id mihi ante annū
sanctissime fueris pollicitus, cum affirmares nil
tibi gratius forte nostra amicitia, quam mutuis
literis ac colloquiis te alturum recepisti. Ego
vero etsi meo deesse nolui officio (ne vicissim
silentium meum putares inurbanum) tamen
argumentum vix aliud reperi, præter illud,
quod quidam illam nobis quæstionem objece-
rit; utrum febris acuta (juxta Galenum, ac re-
liquos) sit accidens inseparabile pleuritis. Si
quis affirmaverit rem ita se habere, objiciam
illi Hippocratem, qui in historia Anaxionis fe-
brem die 20. defuisse asserit, cum tamen pleuri-
tis duraverit ad 34. diem. Regula itaque Galeni
fallit, quam si tu possis conciliare, meq; his ex-
olvere curis, multum hercle tibi debebo. Hanc
ego

*Viram fe-
bris acuta
accidens
perpetuam
pleuritis*

ego quaestionem ad te colloqui causa, utq; ab te erudirer profero: cum ἐν τῇ ἀπορίας εὐτοπία γίνεται, tum ne alimentum veteris amicitiae deficiat, quo sublato amor ille mutuus contabescit. Libros Medicos hic non vidi novos, qui possent ad veterum inventa aliquid addere. Ego veteres evolvo sedulo, & cum datur occasio ad usus nostros revoco. Si quid literarum à Th. Zuing. legeris, proximo etiam mercatu quadragesimæ per mercatores vestros mihi perscribaste oro ac obtestor. Expecto enim tuas cupidissime. Interca rectissime ut valeas cura. Datae Posnaviæ, anno 1575. 16, Decemb.

IOANNI AURIFABRO, THEOL.
celeberr. &c. Balthasar Scheider
Vratisl. Med. S. D.

CONIUNX tua ad nos venit penultimo Septemb. ad quam vocatus à fratre, dn. D. Hesso, amico meo charissimo, statim accessi. Cumque viderem in universo corpore pituitam redundare, decoctum ordinavi, quo cum sub noctem usa esset, sequenti die summo mane sumpsit minorativum: idque ideo exhibui, ne immundities contenta in ventriculo ad mesaraicas raperetur, & obstructions faceret. Nam cum urina esset pessima, nihil aliud sperare potui. Sublata autem materia eodem die urina visa est melior, sed tamen cruda. Et quia vehementer conquerebatur de planta alterius pedis, cui vix potuit insistere, movere autem non sine iagenti dolore, ita ut ne quidē
pro-

progredi posset libere, sed valde claudicaret; inspexi locum affectum, & vidi tendines illius musculi, qui ad quatuor pedis digitos derivantur nimium exiccatos esse, & propemodum scirrhosam affectionem contraxisse. Quæsi igitur quid applicasset pedi, & cum diceret de oleo juniperi, & de quodam emplastro nigro, quod pertinacissime adhæsisset, & non sine dolore detrahi potuisset, statim paravi unguentum emolliens, quo cum locum affectum vesperi & mane inunxisset, sensit se melius habere & nunc libere progreditur, neq; de vilo dolore conqueritur. Accessit postea dn. Grato, qui conjugituz unicam potionem ordinavit, cum ad loachimū ducem Munsterbergensem profectus essem. Quotidie tamen convenimus, & factum est ut paucissimis exhibitis medicamentis ipsam ad thermas ablegare decreverimus, quæ sine dubio optime convenient. Nam cum toto corpore sit refrigerata, meo iudicio nihil melius accommodari posset, nisi quod anni tempus aliquo modo erit incommodum. Miror autem Medicos vestros non potuisse pedi consulere. Et ex cura adhibita manifestum est, quod in chirurgia parum, aut potius nihil profecerint. Si fuisset apud vos, facile huic malo invenissem remedium, & præterea curassem, quo minus istam profectionem suscipere coacta fuisset. Cum vero ad nos venerit, & thermis videatur delectari, eo magis suasi, ut ad ipsas accederet, & nunc, postquam purgata est, sine dubio magno suo commodo lavabit, si modo juxta meum præscriptū vixerit.

rit. De quo nihil omnino dubito, præcipue cum viderim, quod hic in officio fuerit, & nihil profus neglexerit. Bene vale & certo crede, quod coniunx tua sine ullo impedimento incedat, & quod satis prospera fruatur valetudine. Id quod sine dubio etiam ex literis ipsius intelliges. Iterum vale, & istam brevitatem, atq; negligentiam in scribendis literis boni consule. Datæ Vratisl. pridie Non. Oct. an. 62.

ANDRÆ AVRIFABRO MEDICO,
&c. Georgius Vberus S. D.

*De ollis &
 vasculis
 qua effo-
 diuntur.*

DE ollis Trebintianis paucis, quæ ipse ego vidi, quibus denique interfui, accipe. Est locus extra Trebinzû apprime arenosus, instar monticuli, prope villam Massel nostri vocant *den Toppelberg*, cuius hæres & dominus Maslo Wski, ab eadem villa nominatus, ut Polonorum nobiles pleriq; consuevere: huc sub feriis Pentecostes, si quando cives tædium & fatietas vrbis cœperit, animi recreandi gratia sese conferunt, agricolis nummos aliquot enumerant qui ligone & palo accincti scrobem in modum circuli effodiunt, ex qua tandem ollulam prope madidam, mollem & tenerrimam, cum arenosa terra, & variis instrumentis educunt, quæ si paululum in aërem sublata & detenta fuerint indurescit, & ex molli subdurior redditur. Vidi ego nonnunquam carbones, ligna, ossa, instrumenta ænea, & ferrea, æruginè subducta, quæ ego hinc inde aurifabris & ferrariis exhibui, ut si qui talium instrumentorû, vel potius fragmentorum usum novissent referrent, atqui nemo illorum repertus, qui saltem divi-
 nare

nare recte de ejusmodi fragmentis potuisset adeo antiquitate & ferrugine contrita. Puto ego isthic quandam sepulturam gentilium fuisse, qui cum urnis carerent, ollas interim cum cinere, igne, favilla, & reliquis instrumentis ex rogo relictis in signum pietatis collegerunt, condentes tumulo mediæque inhumarunt arena. Unde longinquitate temporis factum, quod madente terra assiduo humore ollæ liquefiant, & in naturam priorem, ex qua factæ, revertantur, & si parum caute exemptæ fuerint lutum ac argillam pro olla retinebis. Si cautius & diligentius rem agas in eximendis urnis aëris ficcitate indurescant, & naturam pristinam, qua à figulo formatae retinent. Si quippiam inde E. T. melius ac rectius elicere poterit, non repugnabo, imo si gratum fore intellexero, operam dabo sedulo, ut ab incolis circa Trebinzium, si non hac hyeme, certe vernali tempore tale quippiam collectum & conservatum ex sepultura gentilium, vel, ut nostri vocant, Toppelbergæ ad T. H. mittam. His optime valere T. H. cum conjugæ & tota familia cupio. Datæ Vratislaviz ultimo Januarii anno 1544.

ABRAHAM SEHLER MEDICVS

Principis Bregensis, &c. Ioachimo

Baudisio Med. S. D.

HAbent nonnunquam, clarissime vir, morbi eorumque symptomata, ut quotidiana testatur experientia, aliquid præter idæa propriâ peculiare, quo ipsorum invasio- nes exacerbantur. Hoc & regulares curationes-
causas

causas respicientes denotant. Et sane verendum id in coniuge generosi N.N. usu venire, quæ singulari opera doctissimorum Medicorū restitui non potuit, symptomata in peius, ut literis significas ruunt. Ne autem sus Mineruā videatur, hoc tibi præscribere, cum ipsemet quod equidem lubens certis de causis fecissem, ad vos ob molem negotiorum meorum recurrere non possim, libuit. Epilepsiæ sive per consensum, vel essentiam fuerint, & causis antecedentibus sublatis si recurrunt *συγκαίτιον αἰτίων* subesse, quæ causa vel substantia cerebri, vel in ventriculo, vel intestino colo, vel matrice, vel externo membro hæret. Vt a. auferri possit ad medicamenta factis universalib. appropriata ut vocant, recurrendū est, si talia excogitari possint. Et facile mihi persuadeo præter cerebrum affectū colon intestinū, ventriculū, & matricē consentire. Expertus sum sæpenumerò in epilepsia confirmata, si in quadratura, & in ipso paroxysmo præsentis medicamenti instar fabæ exhibitum fuerit, quod multi etiam adultæ ætatis liberati sint: quo & generosa domina sine molestia uti poterit, si tibi videbitur. Est mirificæ efficaciz in concursu multarum causarum. Prospiciendum etiam ventriculo & matrici vnguentis minus odoratis & emplastris, ne evaporando sua excrementa cerebro communicent. Per interiora multis medicamentis, cum respuat, molestare non video ex usu esse. Hæc brevibus currente calamo ad te exarare volui, ut petitioni tuæ satisfacerem. Habes enim me ad quæuis officia tibi devinctum. Dabuntur

Epilepsia.

bantur Vratislaviæ 13. Octobr. Anno 1570.

*ABRAHAM SEILER, MEDICVS,
&c. Ioachimo Baudisio Med. S. D.*

AFFECTIONES, quibus nobilis vir molestatur, ex longo epatis vitio resultant. Coaceruat indies multas cruditates ex ocio & ingluvie. Ita enim comparatum est, quando ægri ad satietatem usq; corpus non replent, se frui in valetudine mediocri. Cum ignorent frugalitatem magnum esse vectigal sanitatis. Morbos ex repletione contractos curandos esse euacuatione nos non solum senex noster, sed quotidiana docet experientia. Cum ergo corpus scateat malis humorib. omnino commodis medicamentis euacuandum. Nota est mihi ægri natura, & corporis dispositio, imaginatur se pristinam posse acquirere valetudinem. Vtinam ars nostra & natura hæc præstarent, ut senectus in adolescentiam commutaretur. Sed hæc non sunt artis nostræ, verum ut affectiones, quas natura auxiliatrice pharmacia resarcire potest, Medicus solummodo lubit. Ad impossibilia nemo obligatur. Ad corpus euacuandum universaliter nihil commodius sarza, ut E. T. est sententia. Vsum ligni vereor in corporibus epate calidiori præditis. Bene & feliciter vale. Dabantur raptim Vratislaviæ 22. Septemb. anno 1578.

Tertianæ.

CONQVERITUR de febrili accessione de tertio in tertium, cum ingenti capitis dolore, vigiliis vomitu nonnunquam, cibi appetentia, atque virium dejectione. Certum est in ventriculo; atq; primis venis, cum vrina sit rubicundior, atque arenulæ semper excernantur, aliquam hæere materiam, cum etiam aliquando vomitus accedat, quæ fomes est febriculæ diuturnioris. Suaderem ergo ut die quietis de nodulo ex rhabarbaro infuso in vino haustum faceret, posset aliquid cinnamomi admisceri. Die vero inuasionis haustu ex radice Chinæ propinare, vel darem pulueris ex zedoaria, nuce condita, & caphura confecti ℥i. caperem ℥ß. & cum ℔. iiii. aq. decoquerem ad medietatis casum, in fine aliquid ligni aloes iniicerem, utpote ℥ß. deinde colaturam dulcorarem cum ℥i. Sach. candidi, de hac portione darem ℥v. cum aliquot guttis aq. cinamomi Carpo quoq; ante paroxysmum adhiberem nodulos ex ruta, arbrotano, saluia & bursa pastoris confecto. Sunt autem madefaciendi in aceto vini. Quod si post usum febris non remitteret, darem catapotia conciliatoris quæ aggregatiuæ nuncupantur cum extract. ellebori nigri 4. vel 5. granis Dolor capitis ut sopiatur posses epithema ex aquis plantag. rosar. melil. hederæ arboreæ & verbenæ applicari, cui aliquid aceti adiiciatur, ut vis melius pertranscat. Ventriculum quoq; vel unguento aliquo, vel cerato

In dolore capitis.

Cerato roborarem. Expertus sum etiam si ante accessionem febrilem telæ aranæ cum vnguento populeonis incorporatæ carpo & temporibus, ubi pulsus comprehenditur, appositæ fuerint, multû contulisse. Bene vale & me ama.

ABRAHAM SEILER MEDICVS,

& c. Paulo Clofio Med. S. D.

In tellexi ex literis tuis conjugem istam nobilem febri tertiana notha laborare, & dolores intensissimos circa umbilicum, & in exterioribus in ipso paroxysmo multum molestiæ adferre, atq; vires deterere. Adhibita sunt commodissima secundum rationem medicamentorum verum cum malum non recedat post evacuationem electivam, omnino mediam partem philonii pixidi inclusi ante paroxysmum cum hostia præberem. Hoc sane non solum ad febrem deturbandam, sed etiam dolores demulcendos commodum erit. Potest media quantitas uno bolo, vel ad summû duobus deglutiri. Neq; negligerem fomentationes ex anodynis concinnatas, forma commoda esset, si sacculus conficeretur, & loco dolenti applicaretur. Dorsum inungerem in frigidante, cum non sentiat horrores insignes ante paroxysmum, ne materia fuliginosa nimium ad articulos decumbat. Magis per urinam fluat, si jusculis aliquid radicum fœniculi incoctum fuerit. Post philonii usum omni mane darem succi plantag. depurati cum vino non potenti, sed oligophoro ℥r. Ita enim non solum aperitionis habebitur ratio: sed etiam membris

*Tertiana
notha.*

naturalibus robur addetur. Quantum ventriculus & epar solis aperientibus labefactetur, si ipsorum usus nimium continuatur, experientia abunde testatur. His si febris & dolor non remitterent, repeterem alteram partem philonii ante paroxysmum. Carpo etiam post evacuationem adhiberem nodulos ex abrotano, & aceto irroratos ante paroxysmum. Enemata plurimum conferrent si possit persuaderi. Vale.

CAROLVS OSLEVIVS, MEDICVS

*Cæsareus, & c. Laurentzio Scholtzio
Med. S. D.*

VEhementer mihi placet fides tua, quam tecum agis: eandem ipse quoque præstabo. De medicamentis tecum communicatis gratias ago. D. Abrahamus jam ab aliquot septimanis peregre abest. Itaque eum alloqui de illis, quæ ab ipso cuperemus impetrare hætenus non potui. Faciam id ubi redierit. Interea ea tibi describam, quæ mihi Crato patefecit, à se usu cognita. Me enim cunctantem, ac prope refugientem Crato ultro in suam familiaritatem pertraxit, mihi quoque promisit, se tecum sua secreta medicamenta communicaturum: quæ eadem à me tu quoque expectabis, si ab ipso abstulero. Interea dum familiariter tecum confabularetur dixit magnum esse remedium oculorum male affectorum, si comminuas & conteras lapidem calaminarem in tenuem pulverem, & cum medulla ossis bubuli

*pro oculis
lapis calaminaris.*

Buli liquefacta commisceas, forma linimenti, quo oculos clausos inungas, sed lavandum esse flexum cubiti lixivio acri, ut ibi excitetur pruritus. ℞ carduum benedictum, asperge aquam cardui, & fac ut denuo destillet. Hoc liquore linteolum imbutum Crato surdastris immittit in aurem, si doleant, vel non audiant. Nihil ex omnibus medicamentis, quæ expertus est, se conducibilius comperisse tateatur. Oculos cancerorum tritos & levigatos in marmore plurimum posse in sedandis doloribus immanissimis cancerorum ait, si ex vino, vel jusculo bibantur. Idem affirmat folia persicariæ, aqua fluviali madefacta, & imposita sanare fæda ulcera. Cataplasmatibus, quod in compescenda gangræna sæpe vidi, cum exoptato eventu usurpari à D. Buccella, hæc est descriptio:

Pro surdastris.

In doloribus canceri.

Fol. persicariæ pro ulceribus.

Cataplasma pro gangræna.

℞ Farin. lupinor.

fabarum ℥iij.

Succi rutæ ℥ij. aut pul. rutæ ℥iij.

Oxymell. simpl. ℥vi.

Lixivii q. s.

Interdum addit pulverem scordii: nonnunquam etiam pauxillum vitrioli, si invaluerat gangræna. Cataplasma in contusionibus, & plagis capitis potens:

℞ Farin. hordei,

fabarum, an. ℥ii.

Pul. betonic.

chamæmel.

melilot.

rosar. an. ℥i.

Calam. aromatic. ℥ss.

Oxymell.

Oxymell. ℥i.

Ol. rosar hypericon. an. ℥℥.

Vini boni q. s.

Rationem parandi saccharum Saturni non plane intelligo. Nam si statim ab initio fit dulcissimum, quid causæ est cur resolvatur in aqua calida, ut deponat acredinem? Quod si trium immittitur curcurbitæ, ut solvatur in balneo Mariæ: tandem liquidum non autem aridum quid exorietur. Unguentum ex succis arantii cœpi his diebus usurpare, non absque utilitate. Aliàs plura. Resalutat te magnificus Dn. Dudithius. Vale cum familia tua, & me ama. Vratislavia 9. Martii anno. 1583.

CAROLVS OSLEVIUS MED. &c.

Laurentio Scholzio Med. D.

EGO vero, mi optime Scholzi, non minus libenter respondi, quam tu ad me scripseris. Quos hic in casu vestri civis consulam non habeo. D. Weyselium de eo convenirem, etiam mea, hoc est, discendi causa, si me non gravaretur audire. A tonsoribus nostris nihil profecto expiscareris quod animo tuo satisfaceret, neque eos puto Lignicensibus anteponeudos. Meam itaque sententiam ad te libere perscribam, quam velim severo iudicio examines. Dislocationem tali cognoscere is ab initio potuisset, qui certas ejus factæ notas tenet. Existimo autem non adhibitum fuisse statim hominem intelligentem. Suspicio perfectam non fuisse luxationem. Hac enim perit illius articuli motus, in quem ipsa incidit, narras autem vi-
rum

De dislocatione.

rum illum iter fecisse neglecto malo : longo tempore post, oborto tumore, minus dignosci potuit luxatio. nec certum signum luxationis fuit, si commode inambulare non potuit. Hoc enim potuit contingere propter dolorem partis movendæ, ex alia causa, quam ex luxatione ortum. Venio in eam opinionem, solam distorsionem factam fuisse, quatenus nimium fuerint vincula, quæ connexionem articuli continent, atque adeo, omnia, quæ ad articulationem illam conveniunt : ut solet accidere, si membrum casu nimis vel extendatur, vel flectatur in partem quampiam, præter ejus naturam, inde extitit dolor, & propter hunc, aut etiam propter ligamenta juncturæ relaxata, nec firmiter jam amplius continentia, difficilior & laboriosior incessus, dolor præsertim ex itineribus exacerbatus, attraxit humores ex corpore ad partem debilem & ægram, ad quam tanquam imam, ex se defluere solent. Hæc vero laxior jam reddita, eos facilius admisit. Ex hoc affluxu humorum natus est tumor, & intemperie & distensione partium occupatarum molestus. Materia autem tumoris qualis potissimum fuerit, non obscurum puto cogitanti naturam ad quodque membrum transmittere alimentum, ipsi congruum & simili. e. Quod longiori tempore, & abundantius affluens, nec bene confectum à debili parte cessit in tumorem. Sunt autem extremæ partes nervosæ, membranosæ, osseæ, exangues. Hujusmodi autem humor, id est, cognitionem & similitudinem cum ipsis habens, nempe glutinosus, densus,

densus, tenax frigidus & ficcus, non est aptus, neque ad digestionem, ut conversus in vaporem exhalet, quamvis enim partes quædam tenuiores, quas pro vehiculo fluxionis adjunctas esse oportet, discutiantur, reliquæ tamen magis impinguntur condensatæ: nec ad supurationem; ad hanc enim caliditas, & humiditas requiritur. Si scire velis qualem mihi humorem imaginer, finge te membranam aliquam, aut ne tuum adeo macerasse, ut quasi in mucillaginem redegeris. Non mirum igitur si facta aperture nihil humidi effluxit: discussus enim fuit humor subtilior, & remansit crassior, magis coactus & quasi concretus ex fluido. Porro calor, qui in membris extremis & ex carnibus infirmior est, non potuit & eas tueri, & illapsam atque penitus impactum humorem prope vincere, ne quid mali inferret. Hinc evenit, ut humor præter naturam ibi detentus, nec à calore naturali superatus, aut gubernatus, cœperit & ipse corrumpi, & sanas partes corrumpere: ex quo tandem etiam officulorum separatio, facto majori foramine non miror excrevisse fungos. Hi autem non apparuerunt, quod ipsorum materiæ, hæcenus conclusæ, non data fuit porta. Est autem istorum fungorum eadem ratio quæ illorum, qui enascuntur ex læsa meninge in vulneribus capitis, de quibus Johannes Langius in Epist. VI. In cæca, inquit, & occulta cranii fractura raro vel fere nunquam fungi nascuntur. Quemadmodum sane in stipitibus arborum humores protrudi, per corticem extuberantes, in

Fungi.

tes, in fungos coalescunt, sic vulnerato cranio humores cerebri affluunt, qui (teste Alexandro Aphrodisio) ossis frigore condensati, in speciem fungi concresecunt: qui in superiori parte ampliusculi, infra vero prætenues pro ratione loci perficiuntur. Unde Galenus lib. Epid. tertio ait, τῷ πάχους τῶν χυμῶν τὰς τοιαύτας ἐπιφύσεις ἐργάζομιν, ἢ καλῶσι δὲ αὐτὰς οἱ πολλοὶ μῆκτας. i. Densitate humorum tales in vulneribus, adnascuntur, efficiuntur, quas multi fungos appellant, quos cum nostrates chirurgi in capitis vulneribus enatos vident, substantiam cerebri esse arbitrati, aut ægros tanquam deploratos relinquunt: aut si forte fortuna eos curaverint, vulnera cerebri sese curasse, tantillumque de cerebro frustra exemisse gloriantur. Verba adscribere volui, quod dubitavi an librum haberes. Confer occultam cranei fracturam cum arcto humoris foramine, illam apertam cum hoc patente, & videbis similitudinem in partibus natura similibus. Utræque enim sunt membranosæ, exangues, osseæ, frigidæ. Causa autem cur in vulneribus & læsionibus, neruorum, tendinum, membranarum, ossium, succrescat copiosa caro flaccida, hæc videtur esse, quod hæc sunt corpora densa, è quibus tenuior & serosior pars sanguinis effluit, retenta, & per calorem extraneum, exiccata, crassiori. Adde etiam ex Langio, vel potius ex Alexandro Aphrodisio affluentes humores, partium excarnium frigore condensari. Affluit autem sanguis copiosus, & propter dolorem insignem, qui eo redditur major, quo plus

plus affluit, & quia natura multum transmittit, ad separandam partem corruptam & mortuam, idque propter inimicitiam inter vivum & mortuum. Caro illa flaccida non tantum in substantiæ raritate, & ut ita dicam, varietate cum fungis terrestribus convenit: sed etiam in subito ortu & augmento. Scis polypos resectos, neque ex arte post sectionem curatos, uno atque altero die in pristinam molem excrescere: quorum eadem prope est causa, quæ fungorum, de quibus agimus, & propterea utrumque etiam curatio non dissimilis. Ne mirearis igitur tonsores medicamentis excruciantibus, quæ plus, concitato dolore, attrahunt, quam erosione absumant, effecisse. Tu quæ spe bonum virum curandum suscipias bene delibera. Cum malum in ipsa junctura insederit, ibique corruptio facta fuerit, claudicationem ille non effugeret, etiam sanato ulcere, uti mea quidem fert opinio. Nam calor præter naturam ex dolore & affluxu nimii humoris in parte excitatus, mucilaginem cartilaginum, quæ inter ossa articulata intercedunt & crassiorem partem affluentis humoris serosi, quem vulgus tonsorum, aquam articulorum, das **Süßes Wasser** appellant, exiccat & indurat. Hoc adeo verum est, ut eam tibi rem, omnia etiam vulnera juncturarum, vel optime & rectissime curata, articulationem destruant. Sed vehementer dubitò an curari possit. Nosti ulcus non sanari nisi pars ulcerata recipiat suam naturam temperiem, & ab omnibus impedimentis carnis, qua explenda est, regenerandæ libe-

retur. Hic præterea adsunt fungi rebelles, sunt indicia corruptorum ossium. Ais naturam quæ est curatrix morborum, in hoc ægro esse viribus afflictissimis & prostratis. Hæc igitur cum sit tam debilis, metuendum, ut possit corruptioni, ne serpat & invalescat, resistere. Et sunt alioquin pedes à fonte vitalis caloris remotissimi, hocque non nimio præditi. Nolim te docere curationem. Unum hoc dicam, videri mihi ante omnia hoc faciendum, ut æger reficiatur, & pars hæctenus doloribus fracta demulcentibus, & amicam temperatumque calorem inducentibus. atq; roborantibus cataplasmatibus refocilletur. Interea fungis etiam pulveres sine cruciatu siccantes, absumentes, & adstringentes, vel huiusmodi aquæ aspergi possent, quæ eadem ad putredinem cohibendam conducent. Atque hæc habui, quæ in hoc casu responderem. D. Buccella primis me fungorum naturam in experiundo docuit. Neminem vero legi unquam, qui de ipsis scripserit præter Langium. Satis mihi fuit de ipsa natura rei meam tibi sententiam explicare, quæ si falsa esset, falsam quoq; esse oporteret curationem super ea extractam. quam facile colliges per te ipsum tanquam Medicus methodicus, Te rogo, si quid dubii in ea tibi relictum est, mihi id libere ut rescribas. Memini habere effigiem instrumenti cuiusdam, quo Arantius usus est ad polypum ressecandum. Rogo te eam mitte. Bona fide à me statim recipies Sacerta Cratonis, quæ D. Monavius tecum

com-

Communicavit, nondum descripsi ignosce pigritiæ meæ. Vale cum charissima conjugè. Resalutant te amici, quos per me salutasti, C. Albinus Helvigius & D. Abrahamus. Iterum vale, & me ama. Vratislavia 22. Julii anno 1583.

CAROLVS OSLEVIUS MED. &c.:

Laurentio Scholtzio Med. S.D.

Cum sciam me tibi debere, ne fidem quam tibi dedi, incuses, exolvam; sed ita ut velim porro tuis meritis obligari. Percara mihi est amicitia tua, quam semel cœptam colli, religiose, quoad vixero, colam; & etiam magis, quod sperem nos aliquando in patria conjunctos fore. Perspicio liberalem & apertum tuum animum erga me, eundemque minime ad communicandum difficilem, in quo N. N. vincis, qui sedulo premit, si quid singulare se habere putat, ut vix multis precibus extorqueas, quod tamen sæpe tale est, ut vel idem publice extet, vel par, aut eo etiam præclarius facile reperiatur. Constitui plane apud me, nihil ab ipso petere, nisi quod ipse facile ac libenter, atque adeo ultro largiturus sit. Quod enim morose datur ab eo, qui mei amans & studiosus haberi vult, tam mihi ingratum est, ut pœniteat gisse. Si scires quam bene & ex animo D. Abrahamus mihi voluerit, crederes me ingentem dolorem ex ipsius obitu percepisse. Quædam præclara mecum communicavit, quæ volo tibi quoque mecum esse communia. Sed hoc pacto ut te mihi sanctè obstringas,

stringas, nulli te ipsorum copiam facturum, me
 inscio. Si rescivero illum, cui ea patefacere ve-
 lis, esse virum bonum, quique sua liberali pe-
 ctore communicet, lubentissime permittam.
 Homini vero in gratificando difficili relin-
 quam sua, mihi asservabo mea. Sequenti medi-
 camento, quod miraculosum effectum habet,
 dixit mihi D. Abrahamus, vir longe optimus,
 se bonum sibi nomen in Moravia comparasse

℞ Spec. Diambraz ℥ ii.

Infundantur in vino destillato quatuordecim
 dies, ut latum digitum superemineat, add.

Opii ℥ vi.

Mumiz ℥ β.

Succi Hioscyami ℥ i.

Corall. rub.

Carabz an. ℥ ii.

Croci ℥ i.

Moschi gr. xvi.

Ambræ gr. xii.

Affuso rursus spiritu vini, ut superemineat la-
 tum digitum, degerantur post fornacem per
 mensem, quotidie agitando. *Abis* ℥ β. pro
 zgri constitutione, Maniacis, in vigiliis extre-
 mis, colicis, in febribus ardentibus. phrenesi,
 peripneumonia desperata exhibetur. Curatio
 cancri, qua quidam feliciter usus est, à magistro
 quodam viro mihi communicata: ℞ Radie.
 serpentariæ majoris collectæ mense Junio,
 transversum incisæ, & filo lineo trajectæ, & ad
 umbram exiccata, suspensæ ne parietem attin-
 gat, in subtilem pulverem redactæ quantum
 volueris, cui adde Arsenici non splendentis

Pro cancro.

tertiam partem, fuliginis camini parum, omnia bene commisceantur, & subtilissime pulveriscentur, & servantur in pixide lignea. Si ulcus sit valde putridum, arundinaceo cultro scalpendum est, ut parum sanguinis exeat, & pulvis subtiliter inspergendus, atque gossipium saliva madefactum, superponendum protestandumque est, quod per diem & noctem unam, dolorem molestum excitabit, atque pars intumescet, sed quanto tumidior evadet, eo melius. Non est removendum medicamentum. Sed faciet escharam, quæ sponte per se post octavum diem cadet, post escharam elapsam immundum remanebit ulcus, mundifica cum melle rosato succo apii, & parum farinae hordei, vel unguento Isidis, & superponatur unguentum de Tutia. Si vero aliqua radix remaneret: rursus appone prædictum pulverem; & pro removenda escharam nihil addes, sed naturæ permittes. Sed antequam aggrediaris curam, purga corpus competentis purgatione: & rectam victustationem præscribe. Ad Gonorrhœam singulare D. Belocati, Medici Patavini, experimentum:

Ad Gonorrhœam singularem.

℥ Gummi arabic.

Tragacanth.

Carab.

Mumiæ,

Boli armen.

Mandibul. lucii an. q. v.

Pulv. & cum syr. de rosis siccis, vel myrtino f. pilulæ pondere ℥ i. Capiat prima vice pillulas tres, deinde pillulam unam per plures dies.

Hæc

Hæc tria cum sint præclara, & plane selecta, maximique momenti, velim instar multorum tibi sint. Quæ novarum accessione augebo: si pactum, quod iecû tneo, mihi confirmaveris. Sancte tibi affirmo, nihil esse apud me, aut unquam fore, quod te celare velim. Pulveris illius conficiendirationem, quem vehementer expectivimus, D. Abrahamus me docuit. Illam dico pulverem, quo Bregæ, administrante curam D. Schischio, quidam sanatus est, habens collum ulceribus cavernosis & contumacibus exesum. Bonus vir, & ut perspicerem ipsius fidem, non descripsit mihi parandirationem: ex descriptione enim vix, ac ne vix quidem, potuissem discere: sed domi suæ paravit me spectante. Idem tibi promitto. Sed est quædam gravis causa, cur diligenter caveamus, ne pulvis ille innotescat vulgo, quam temalo divinare, quam exprimere. Vide apud illum pixidem eo plenam, tibi que inscriptam. Si quæ habes vel Langii, vel aliorum præterea, quæ à te petii, singularia, inquam, & certa, nec passim extantia, rogo ne me celes. Videor mihi hic esse in nundinis seu mercatu. Unde bene onustus optimis mercibus redire in patriam cogito. Tunc mihi fidus eris Achates; quamvis ego non sum Æneas. Vale. D. Hieronymus Michael te peramanter cum conjugè & filio salutatur, quibus ego quoque plurimam salutem adscribo. Praga 4. Decemb. anno 1583.

CAROLVS OSLEVIUS, MED. &c.

Laurentio Scholzio Med. S. D.

AMICUS ille noster, nunc libenter ea communicat, in quibus ante hac difficilem sese præstitit. Didicit ex familiari mea consuetudine mihi ea demum grata esse, quæ ingenuæ & libenti animo communicantur, quæ vero factantur & præmuntur, præsertim inter amicos, contemnenda videri. Accessit obsequium meum, quo ita eum mihi devincio, ut non possit me à familiari necessitudine excludere. Recipit etiam à me *artidura*. Ladanum usurpavit sæpius admodum feliciter, me teste. Descriptionem ignoro. Tu ab ipso pete. Si nullam habes, aut ille recusabit, quod non puto, me mone, à me accipies, variam quidem, sed in affectu principali consentientem. Natus sum descriptionem Turpith Mineralis multiplicem. Qualem habeat Stromerus nondum rescivi. Cum enim memoriter eam non teneat, commode à me hætenus ad librum compelli non potuit. Extant descriptiones apud diversos autores; è quibus pro tuo iudicio eliges, quæ maxime placeat. Modus applicandi ruptoria talis est: Præmissa purgatione corporis, circumdetur locus emplastro Diachylon gummato (hoc enim crasse inunctum, tenaciter adhæret cuti) quod habeat tantum foramen aut spacium vacuum, quantum erodere, aut exedere cutem velis, aut paulo minus. Cauterium enim liquefactum & disfluens, amplius reddit foramen, quam feceris. In illud fo-

ramen

*Modus applicandi
ruptoria.*

foramen seu spacium impone cauterium, & superpone aliam petiam ejusdē emplastri. Sed videndum ne dum fasciis partem obligas, emplastrum cum cauterio dimoveatur loco. Stromæus solet relinquere cauterium 24. horas, Sed potes etiam citius remove; si effectum ejus prænoveris. Ablato cauterio; disseca quicquid carnis aut cutis mortificatum, & nigrum à cauterio redditum videris, & impone petiam digestivo, quod vocant, junctam, tantam, quæ escharam dumtaxat bene regat, & superimponere Diachylon simplex. Paucis diebus exhibit eschara, qua sublata, si non tantum rumpere cutem, sed fontanellam parare cogitas, imprime globulum, ex cera viridi, cum præcipitato permixtum, qui cum ea bene subactus sit, quod potes facere digitis. Ita foramen profundius facies. Vide Capovaccium, cujus tractatum de recta administratione cauterii te habere existimo: Ruptorium Gabrielis Beati cupio. Si ad manum est, ad me mitte. Venio ad calum illum, quem mihi proponis. Difficilima sanatu puto ulcuscula ad talos, & propter consuetudinem tot annorum, quibus humores illuc defluerunt præ sua gravitate ad locum declivem, & quia locus est exanguis & debilis, quæ causa est, cur facile gangræna ex aliqua intemperie, aut defluxu ibidem excite- tur, & quicquid vel pustularum, vel ulcerum ibi exoriatur, difficulter sanetur. Ex purgari bene & exquisite, atque exiccari oporteret corpus. primum pharmacis, deinde Guajaci vel sarzæ decoctu, si consolidari illa deberent.

Quod si consueta defluxio inhiberi non possit, paranda esset fontanella, palmum infra genu, ad illam intercipiendam. Corpore enim expurgato, & intercepta defluxione, facile exhalaret, & resolveretur humor circa talos, qui impactus intemperiem, tumorem, & ulcuscula fovet. Si vero sanatio non succederet, aut profusus æger constitutum apud se haberet, ulcuscula illa retineree, quidem inspergerem hunc pulverem: ℞ resinam, liquefac ad candelam, ut ex ea guttæ cadant in aquam subjectam, eas collige, & in pulverem redige. Hic temperatus est, & concoquendi atque mundificandi facultate præditus. Et imponerem quotidie folia hederæ viridia, ut imponi solent fontanellis. Ad ruborem & pruritem tollendum, si superveniret, ex his duobus selectissimis remediis unum applicarẽ: 1. pulpam seu carnem panis triticei, macera in aqua tepida, deinde exprime, & rursus in alia aqua macera, ut instar cataplasmatum linteo illini (quod ad crassitudinem digiti fieri debet, ne facile exiccetur) possit. Refrigerat, humectat; non adstringit cutim, ex qua adstrictione impediri possit perfusio & exuperatio materiæ illapsæ; sed potius, non nihil concoquit & resolvit. Posses fallendi causa permiscere pulverem foliorum malvæ. Item macerare in lacte, & vitellum ovi cum oleo rosaceo addere, si anodyn non parare velles. 2. Lixivium acre fervefac, infunde pauxillum olei communis, & diligenter simul agitando commisce, madefactis linteis multiplicatis locum fomenta. Adrefricanda ulcuscula, omnia utilia sunt,

*Remedia
pro rubore
& pruritu.*

quæ habent facultatem exulcerandi & vesican-
 di. quæ tamen nolim simplicia. i. citra aliorum
 commixtionem adhiberi, nisi moderata sint.
 Posses imponerem anunculum leniter contu-
 sum, aut flammulam Jovis. Si nihil aliud in
 promptu sit, fac habeas emplastrum quodcun-
 que exempli gratia, drachylon simplex, aut po-
 tius gummatum, quod majorem vim attrahen-
 di effluxû habet, & cum eo permisce aliquan-
 tum euphorbii, nasturcii, sinapi, & applica pe-
 tiam tantam, quantam vis exulcerationem fa-
 cere inunctis circumcirca vicinis partibus, si
 opus sit, unguento rosato, aut albo camphora-
 to, vel simili ad prohibendam inflammatio-
 nem. Monavius noster nunquam occupatior
 fuit, quàm nunc, itaque me rogavit, ut tibi de-
 scriberem, 1. pulverem contra podagram ma-
 gno hic apud Principes viros in pretio & usu.
 2. rationem reparandi nasi qui præsectus fuerit,
 3. oleum quoddam causticum; sed hæc duo po-
 steriora partim legere, partim intelligere ne-
 quivi. Quare alio tempore à me habebis. Nunc
 accipe pulverem :

℞ Chamed. (quæ est tristago)

Dictam. cretenf.

Chamæpith. sive ivæ arthetice,

Rad. centaur. major,

Herb. centaur. minor.

Gentianæ,

Rad. Aristol. rot. an. ℥ ii.

Pütamin. nucleor. i. partis interior. quæ est
 illius corticis spongiosi, qui est sub cortice
 duro, qui frangitur. i. inter animam & corticem
 durum, ℔ i. & ℥ viii.

t 4

Misc.

*Pulvis pro
 podagra.*

Misc. & f. pulvis subtilissimus. *℞*ss. ʒ. ʒ. per
 quadraginta dies. Sed quia amarus potest in-
 volui hostia, & ex vino albo, vel brodio bibi
 tribus circiter horis ante prandium. Bene va-
 le. D. Hieronymus Michael te plurimum &
 amicissime jussit salutari. Praga 22. April. anno
 1584.

*MICHAELI BARTH, Medico Lipsensi, &c.
 Christoph. Pishopaius, summi boni
 veritatis ac perfectionis cul-
 tor humilis. S. D.*

MI Barthe, ex fratre Adamo intellexi te
 quodammodo affectare amicitiam & fa-
 miliaritatem meam, propter Medicas quasdam
 præparaciones, quas me novisse non dubitas,
 tribuendo forte tibi, ut conjicio, cum reli-
 quis Galeani affectis medicinæ intellectum;
 Theophrasti vero sequacibus præparandi in-
 dustriam. Ex qua prærogativa illi domini, hi
 servi constituuntur, qui fornacem calefacien-
 tes pyra illis assa comedenda proponant. Digna
 certe sententia quæ ad posteros propagetur,
 Sed ex paucis, ut multa colligas sic habeto: Bo-
 nis semper meæ patent fores, nec quenquam
 eorum excludo, qui vel docendi, vel discendi,
 vel etiam conferendi causa me conveniunt.
 Arrogantes, superbos, inflatos, cane pejus &
 angue odi. non satis apertis, aut mundi hujus
 illecebris irretitis invideo. Te non novi, licet
 in pueritia aliquoties mihi sis visus. Sed ex
 quadam Elegia tua Cyrenbergii libro de peste
 præfixa, ex mera ignorantia inveheris in virum
 perpe-

perpetua memoria dignissimum, Id quod boni & docti non est. Qua igitur ratione te excusum non inuenio. Memortamen meæ quoque fragilitatis errata agnoscentibus condono, & ignosco libenter. Præterea Medicinam profiteor non eam quidem, quæ ex cerebro Galeni, hominis & in Moysen, & in Christum, ideoque in Deum ipsum blasphemæ, radices egit, sed eam, quæ fundata est in cognitione Dei, & naturæ, hanc ego arte spagyrica ex terræ pulveribus extrahere didici sumptibus magnis, laboribus & tempore longo. Quæ autem divina mihi concessit misericordia, cui soli id, quod sum, habeo ac possum, acceptum fero, sciens non cuiuis communicanda naturæ mysteria, sed piis solummodo, humilibus & mansuetis. Ad hunc lapidem ceulydium te examina, & si es, qualem te cupio, me tu quoque vicissim qualem expetis, habebis. Ex montanis Divæ Annæ 16. Febr. an. 1569.

*CHRISTOPHORO PITHOPÆIO,
Theophrasti sequaci Annabergeræ degenis, &c.
Michael Barb. Med. S.D.*

Literas tuas 16. Febr. ad me scriptas accepi Christophore, quas ut ad me mitteres ostendis causas præbisse tibi Adamum fratrem meum. Non eo inficias multam sæpe mentionem tui hæctenus esse inter nos factam, cum per alias occasiones tibi ignotas, tum quod non ita dudum, hac iter faciens Alexander quidam à Sichten, de te apud me quæreret, & literas etiam

etiam ad te mittendas traderet, quas scio te accepisse, & quod tua etiam nuper epistola ad Nævium exarata ad manus meas mitteretur, quodque ut scis, coemptione quorundam medicamentorum tibi gratificari non invitus studuerim. Per hæc factum est, ut de professione tua quaererem, & Theophrasti sequacem te cognoscerem. Scripsi tum ad fratrem, quem tecum multum conversari, & abs te amari intellexeram, me ipsum si daretur opportunitas non fastidire tuam consuetudinem: sed potius optare, ut pernoscendæ veritatis studio perspicere possem præparaciones quorundam medicamentorum, in quibus vobis aliquid certe tribuitur merito, ut rectius ac certius de ipsis & vobis iudicium facere possem: Hoc tu ita arripis quasi vobis adimam usurpandi ea, quæ præparatis scientiam, & coquos vos Galeni sequacium, quem tu superbe contemnis, constitutam, quod tantum abest, ut ego senserim, ut sciam vos à Galeni placitis atque inventis, iudicione an quodam impetu, vos scitis, descivisse, & quæ agitis, Galeno nec servire, nec cognita pleraque aut usurpata fuisse. Atque utinam hac laude præclara profecto contentus & Theophr. voluisset & velletis esse, qui ei estis addicti, quod superiorum hominum inventis aliquid addidisset, qua sanè modestia videmus Arabes fuisse, homines certè solide doctos, magno rerum usu, atq; inventionibus instructos, quas nec Galenus, nec Hippocrates unquam somniarunt. Non tamen illi propterea hos veritatis atque artis Mediçæ parentes, & tam præclara

claraturæ à Deo Opt. Max. excitata atq; ac-
 censa lumina impudenter & contumeliose ab-
 jecerunt. Aberrant sæpe quidam Medici: quis
 hoc neget? maxime ob eam artis partem, quæ
 ἐπιμελιὰ ἐστὶν Græcis, hæc enim est σοφιστικὴ,
 & ex ea potissimum artifex præstat artifici. Sed
 vos quid extruatis aut doceatis de principia
 causis, & in ipsa Therapeutica, & partibus cæ-
 teris ab horû doctrina diversum pariter & me-
 lius, pervidere ego non possum, qui sane &
 Theophrasti scripta & Theophrastorum legi
 non pauca, neq; medica tantû, sed etiam Theo-
 logica. Missæ etiam sunt ante aliquot annos ad
 me propositiones Alexandri amicitui, quas
 sparsit in Prussia numer. 1017, quib. sit Medicus,
 quid medicina demonstrare se proficitur, sed
 de quibus mihi disputare non placet. quid ex
 illis utilitatis ceperim, nondum animadverto.
 sane si quid est in Theophrasto, quod à princi-
 pio novam solide artem extruere debeat, &
 tollere ex hominibus ratione præditis demon-
 strata doctissimorum Græcorum atque Ara-
 bum, apertius illud ostendatur atque probetur
 necesse est. Quis enim rectæ rationis inventa,
 & sensui manifesta ita abjiciat, nisi cum ratio-
 ne insanire velit? Vidi quasdam præparaciones,
 antimonii præcipue, multas legi, in quibus
 studium & diligentiam vestrâ probo, & oportu-
 ne usurpata vestra medicamenta, ut alia
 omnia, utilitatem sæpe magnam afferre possunt,
 aliter accepta ægrotos, quod sæpe ex-
 perti sunt aliqui, præcipitare. Prædicatus
 studium, opera & diligentia vestra, ea nemo
 vobis

vobis invidet. In Galeno si minus illa, quam in ullo alio eluxisse quis dicit, quam cum hoc dicat viderit, quem non ignoramus ardentissima cupiditate, ut videret *κελεύεις* ossium humanorum Alexandriam, ut terram sigillatam pernosceret, in Lemnum navigasse, noctes atque dies doctissimis commentationibus atque

Pro Galeno. ægrotorum curationibus consumuisse. Cui quod tu nihil in sua perfectione tribuendum existimas, ideo quod in Moysen & Christum contumeliosus, & ut tu ais, blasphemus fuerit: videndum tibi est, ne hæc ipsa sit in Deum blasphemia, à quo certe illum singulariter excitatum ad propaganda Medicinæ studia, & ad alia genera ex gentilitate alios persuasum habemus. Quod vero gratia Christi in illum non fuit effusa, commiseratione fortasse dignus, quam exagitatione fuerit. Neque tamen illa mihi non ignota, quæ in Galeno de Moysis atque Christi mentione inlunt probo, aut excuso. Absit hoc ab homine Christiano. Illud jamen ad Christiana aspirasse affirmari fortasse vere possit. Nam & audiisse illum de Christi sequacium curationibus per verbum & admirandum, ut illas provideret atque cognosceret, Judæam versus navigationem instituisse accepimus, in qua ita Deo disponente interierit. Scribis te summi boni veritatis ac perfectionis cultorem, scribis fores tuas patere bonis docendi, discendi, conferendi cupidis, arrogantes, superbos, inflatos nõ satis apertos, aut mundi hujus illecebris irretitos te odisse. hæc omnia mihi tecum sunt communia; sed eatenus

ut sine injuria aliorum veritatem colamus & perquiramus. Ob cuius studium plurimorum nebulonum & grandium factionum adversitates sæpe multumque experior. Non novi ego tuam personam, ac ne vidisse quidem unquam me puto aut scio, & ubi tu me videris ignoro. Carminis Cyrembergii libro præscripti, nihil adhuc me pœnitet. Non enim quis populo sit, aut adhuc fuerit usus major libri Theophr. de peste editi, an est qui ipsum per omnia loquentem intelligat ullus? Ego valde dubito, & hos ipsos, qui ejus ediderunt libros jam aperto Marte congregari videmus, divinare, conjicere, intelligere, proficere nescio quid. Ego sane de ipso Theophr. præclare sentio, singularia quædam de eo legi atque etiam audivi. Admiranda præstitit, sed qui eum perfecte intelligat, & qui ea, quæ ipse fecit, faciat nondum audivi. Utinam hoc pestis tempore in patria multum profueris per Theophrasteam mendedi rationem, apud nos & hinc inde sedula & diligenti Medicorum attentione & præscriptione multos præservatos, non paucos sanitati restitutos, Deo favente, scimus. * Sed hæc omnia quorsum, ut animum meum aperte tibi ostendam, vicissim perspecto tuæ, non ut inimicitias, sed ut amicitiam incamamus, moneamus nos invicem, & oblata oportunitate coram congregiamur, & de rebus mutuo conferamus, quod rectum, quod verum est, quæramus sine inclinatione odii aut favoris erga quenquam. Ego enim vel à puero discere, quod ignoro, quodque necessitatem habet, & utili-

utilitatem cum honestate conjunctam nō erubefco. Tu si animum habes similem, amicitiaz intra nos fundamenta jacta sunt. Neque enim decet Christianos propter nescio quas disputatiunculas, aut in Medicina Monarchiam alienos inter se gerere animos, sed placide conferre rationes, & omnia conferre ad salutem proximi, ni fallor, pium est atque rectum. De me sane omnia tibi debes promittere benevolentiaz studia & officia. Vale. Lipsiæ Idibus Martii, anno 1569.

MICHAELI BARTH, PROFESSORI
in Academia Lipsica, &c. Christoph.
Pithopius S.D.

NON poterat te Barthemelius vel ipse depingere Apelles, atque te vivis coloribus tuæ depinxere ad me datæ literæ: O miserum te, ac vere miserum, qui veterum Magorum duce & via neglecta per somnia mendacium Græcorum atque Arabum ad veram Philosophiæ & Medicinæ metam, terminumque contendis. Inquisitionem & amorem sapientiæ omnibus mortalibus ex astris concessum scimus, ac prævium constitutum veris sapientibus, æternamque possessionem, nec intelligentiis, nec genesi, nec educationi etiam præclarissimæ adscribimus. Multi enim beneficio prædictarum causarum eo devenerunt, ut viam conspexerint, & finem intellexerint, verum ideo nō statim eum sunt consecuti, propterea quod ante Pentecosten sunt mortui. Duce opus est, filo nempe Dædali, si labyrinthum opinionum vitare & exire laboras, stella nimirum, qua
duce

duæ Magi orientis Christum natum in Bethle-
hem invenerunt. Hæc tibi si illuxerit, eos vide-
bis miseros sensu tuos, coramque plane tuam
rationem, & intelliges me non Theophrasti af-
seclam, sed ab eodem, à quo Paracelsus, edo-
ctum, & ea habere principia, causas & ele-
menta rerum, quæ uti sensibilia nõ sunt, ita nec
sensibilibus trahuntur in publicum literis.
Neque enim margaritæ objiciendæ porcis nec
sanctum dandum canibus. Quid autem præ-
stiterimus iis nostris fundamentis nostrum
non est gloriari. Deus novit, & ii quibus no-
strâ opem nõ denegamus, qui si nõdũ ad vos
pervenerint, nostra laude, nihil plane refert.
Si enim gloriari licet, gloriamur in Domino
gloria nostra, amen. Si multi parum felici-
ter Theophrastum Magum à tempore Apo-
stolorum maximum & absolutissimum imi-
tantur, quid ad me. Tu videris qua mente
illum laudes simul & vituperes. Bonum vult
laudari, malum vituperari. Placeat ergo tibi,
vel displiceat, Galeni cerebrum in medicina
contemno, indignum commiseratione, quod
non pœnituerit. Nec mihi tecum TEPIDO
in posterum quicquam erit commune, alius
nifueris. Hinc iudicium de Alexandri, de-
que rebus nostris, quas non intelligis, suspen-
de, & bene vale. Ex montanis D. An-

næ 12. Calen. Aprilis anno

1569.

CHRIST.

& philosophiæ veræ scientia, & rerum usu atq; experientia. Quid de stella aspergis, qua *Stella Magorum.* duce Magi orientis Christum natum in Bethlehemi invenerunt? nihil amplius efficit, quam quod Magister tuus in libro de vita longa de illis tribus Sabæis (quorum tamen numerum miror ubi in sacris legerit) scripsit, quod magica, non naturali vi equorum ad Bethlehemitas venerint. Et tamen scholiastes illam ipsam stellam cometam facit & nominat. Scio & pie credo, mi Christophore, & divinitus illos fuisse adductos, & in omnibus actionib. nostris divino filo nobis opus esse. Sed hoc ab utrisque commemorato in specie quid extruimus? spero, vel scio potius, lucem Dei, quem quotidie invoco, mihi undiq; præluere, sed ratione, quæ haud dubie est divinæ lucis radius, & nobilissimum Dei donum, & sensibus adminiculis studiorum, quos ipse condidit, ideo me privabo? Absit. Teophrasti asseclam miratus sum cur nunc te esse quodammodo subpuduerit, antea sis professus. De margaritis non obijciendis porcis, videre divinis abutens proverbiiis, quibus multi, multa palliant. Quod porro videre me jubes qua mente Teophrastum laudem simul & vituperem, facile me possum expedire, quanquam neq; effuse laudasse, vel viptuerasse me scio. Sed tu laudationem vocas haud dubie ea, quæ nuper ad te perscripsi. Vituperationē intelligis, quod nugas Paracelsi nominaverim in versibus, quos mihi obijcis. Heus tu non putas fieri posse, ut bona & mala laudanda & vituperanda sint in

uno & eodem? Profecto nimis multa sunt exempla. Homerus in odyſſea inducit Muſicum in convivio Alcinoi, ſi recte recordor, regis Phœnicum, cui Jupiter ut ipſe ait, dederat bonum & malum, in quo ſeipſum haud dubie poeta adumbravit. Nam largitus ei erat, ut eſſet optimus cantor, & addiderat cæcitatem: Simili profecto modo & bona & mala, & laudabilia, & vituperabilia multis modis in hac humanæ naturæ mediocritate, vel fragilitate potius auſim pene dicere, in eſſe omnibus hominibus, vel plerisque ſaltem. Sed ad Theophrastum quod attinet, non debeo, neque volo vituperare, quod quædam præclare invenerit, atque operatus ſit, quod ſine ratione & vario atque irritato conatu recte inventa atque demonſtrata quam plurima ſubvertere frivolis verbis præſumpſerit probare non poſſum, neque modeſtiore quam nugarum vocabulo poſſem appellare. non ſolum ea, ſed & ſpontaneam obruſcationem, quam proſitetur, atque uſurpat in iis, ſi quæ recte eruit Neutiquam enim hoc decet eum qui gloriari vult, quod fecit, humano generi conſulere velle, neq; hic voſtuentur ſuperius notata proverbialia. Quæ vero ſint talium involutionum conſilia non libet tibi objicere, etſi facile eſt illa colligere. Ita video me non aliter facere, quam ut laudem bonum & vituperem malum. Galeni cerebrum quoniam contemnere te proſiteris, ſed ſoli addictum non eſſe Theophrasto, quem tu totum penè adoras, ego ſecundum mediastinum diſtinguens, & juxta ea, quæ jã

ſcripti,

scripsi una parte tanquã sanũ amplector, altera sanum esse affirmare nõ possum. Quod me ^{Tepidus.} tepidum vocas, atque ea voce, ut ex ratio majuscula indicat, pungere voluisti, non sum ita fervidus ut me hoc inflammet, neq; ita frigidus ut urat. Scio quosdam qui nullas in rebus distinctiones adhibent, & omnia confundere, gloriosum, n. autumant in contentionibus istud & naturalium nomen & similia tanquam probrosũ obijcere aliis. Sed hoc quid ad me? Plerumque tamen tepidi quietiori animo, & judicio omnia rectius dispicere deprehenduntur, quam vel frigidi, qui omnem sensum amiserunt, vel nimis calidi qui fervore nimio omnia depravant atq; corrumpunt. Si tibi nõ placet mecum communicare, facile te, quoniam ita libet, dimitto. Sed ego ita non incitor, ut ferre non possim, ut per omnia salves tuum Paracellum, & tuum propositum. Laudabo te cum video. Alexandrum absentem nolo mordere, sed idem quod nuper scripsi affirmo, me ex illius positionibus nihil proficere, quas tamen nemo judicabit, ut opinor, ita abstrusa continere ut intelligi non possint, convicia sane deceret non esse ita manifesta. igitur quod tibi videtur facito, ut vel rescribas, non vel rescribas. Ego de gloriosa & sempiterna Hippocratis & Galeni, & eorum, qui hos secuti sunt in medicina monarchia nihil sum sollicitus, non vereor ne quis illis hunc principatum eripiat, nec dubito quin temporis progressu sano adhibito judicio, ea quæ Paracellus, atque ejus asseclæ utiliter & recte invenerunt, atque

prodiderunt, ad horum rationes accommodata, sint accessoria futura in id potius, ut Arabum & chemicum, atque, ita dicam, Quintessentianorum alia. Inanis autem & frivola affectatio atque arrogantia evanescet in auras, sicut Asclepideorum, Erasistratorum, Diatricariorum, & Thessalicorum temeraria, & plane similis jactantia, quæ aliquandiu quosdam fascinos tenuit, dudum profus evanuit. Bene Vale. Lipsiæ Cal. Aprilis, anno 1569.

PAVLVS CLOSVS, PHYSICVS

Glacensis, &c. Laurentio Scholtzio

Med. S. D.

Secundam partem practicæ Melichii, cum Siis, quæ adhuc apud me restabant, tandem tibi remitto. Adjunxi his, ut voluisti, duas ad me D. Abrahami epistolas, & formulas medicamentorum Magnifici Domini Cratonis, quibus juvenem quendam delirantem, & pisces vivos, excrementaque propria devorantem felici cum successu pristinae sanitati restituit. Quas cum relegeris ut per Johannem nostrum mihi remittas oro. In prouocandis mensibus D. Abrahamus utitur aqua pulegii bis probe destillata. Exhibet illius post euacuationem universalem singulis diebus mane, & sub lecti introitum pro una dosi ℥ii. & aquæ cinnamomi aliquantulum admiscet. Eodem remedio & ego, Dei beneficio, ante mensem, virginem nobilem, cognatam domini Capitanei nostri à mensum suppressione, aliquot mensibus

In prouocandis mensibus.

bus durante liberavi. De semine, quod D. Abrahamus in retentione urinæ à calculo uti solet, ad me scripsit ipse his verbis ; Subsequens evulsio in suppressione urinæ ultra septimum diem ad miraculum usque exeruit suas vires in coniuge Ioachimi PanWitz, & est secretum Divi Maximiliani, Excrevit calculos ultra mille & quingentos, & aliquot mensuras vrinæ.

℞ Sem; violar. purpur. ʒ ʒ.

cum aqua veronicæ sufficiente quantitate f. emulsio. Hæc ille, Plura alias, Nam infirma valetudo, quæ me adhuc exercet, & mæror. quæ ex charissimæ conjugis meæ periculosissima dysenteria, in quam grauida ante octiduum incidit, capio, plura me scribere, aliaq; his adjungere, nunc non permittunt. Ignosces itaq; & breuitati, & inconcinnitati literarum. Salutat te D. Raphanus, communis amicus noster, hodie iter demum versus ingressus. Vale, teq; à me amari certo tibi persuade. Datæ festinanti calamo Glacii, 24. Ianuar. an. 82.

IUSTINVS PETZOLDVS, PHYSICVS

Gothannus, & c. Laurenzio Scholzio

Med. S. D.

Gratissimæ mihi literæ tuæ fuerunt, vel ob id inprimis, quod in fovenda augendaq; amicitia nostra constantiam tuam animadverti. De qua etsi nunquã dubitavi, ea tamen animi tui significatione nihil mihi jucundius accidere potuit. De me vicissim tibi persuadebis velim, me sanctam & perennem nominis tui

memoriam apud me culturum esse : *Χηρὸς*
 & mutuas laudo, quibus vis quædam inest, ut
 ea ratione scribendi officium continetur, &
 amicitia confirmetur. Quæstiones proposuisti
 duas. 1. Quid sit id plantæ, quod Schroterus
 palmæ Christi nomine crebro in medicinæ
 exercitatione usurpat. 2. An diuretica in calcu-
 lo convenient. Ad priorem antequam respon-
 deam ; amanter te rogo, ut D. Schroterum,
 quod ad tuas literas nihil scripserit, excusatum
 habeas, nihilque sinistri de ipsius erga te ani-
 mo suspiceris. Coburgi est infinitis negotiis
 aulicis quasi obrutus. In Illustriss. principum
 Saxonix valetudinis sustentatione Simonio
 successit. Et animadverti illum principibus &
 à corporis cura, & à consiliis esse, ita ut ob plu-
 rima negotia rarissime animum ad scriben-
 dum appellere possit. Palma Christi igitur ipsi
 est ex triorchidum ordine : mucrona folia ha-
 bens, porri similia, latiora tamen, incurva, &
 humum reflexa, maculata ; flores purpurascen-
 tes, odoratos, spicatos. Mense Majo folia &
 flores emittit. Digitos citrinos Avicennæ esse
 arbitratur. In melancholicis & pituitosis affe-
 ctibus etiam nos usu ab iplo edocti usurpamus.
 Syrupum enim è bullulis illis confectum in of-
 ficinis nostris habemus cujus descriptionem
 apud te esse opinor, Ad alteram vero difficilius
 mihi est concinne respondere, propter multi-
 plices fallaciarum tricas, quæ dicturo tenent
 sunt : ut tamen quod sentio dicam, assevero :
 Diuretica proprie ita vocata, etiam purgato
 corpore in calculo perfecto & absoluto non

convenire. Id ut probem, 1. Diureticorum facultates, 2. calculi essentialis causas ostendam. *Diuretica quæ.*
 Diuretica propria sunt, quæ serum, aut crassum, aut viscidum, sanguini permixtum, (hæc enim vitia sunt, ob quæ urina à renibus attrahi nequeat) attenuant, incidunt, fundunt & separant, & præterea ut alte subire possint, tenuium sunt partium, & eximie ac insigniter calida. Horum enim est eliquare, fundere, disjungere heterogenea, ut Daucus, petroselinum, Ammi. Deimproprie diureticis, utpote quæ ex accidenti, dum obstructiones tantum expediunt urinæ emissioni conducunt, eamq; non per se provocant: nihil hic dicam. Nec de mediis, quæ frigida sunt, & abstergendi facultatem aliquam habent, ut sunt 4. sem. frig. halicacabus, radix graminis. Nam & hæc diuretica proprie dici non possunt, dum calorem alienum tantum reprimunt, & ad temperantiam ducunt, ut commodior deinde serosi humoris ad renes fiat attractio. Sunt igitur nobis proprie diuretica tantum illa, quæ sunt calida & sicca tertio ordine. Calculi causa effectrix, præter insitam *Causa calculi.* dispositionem calculosam, & arenosam, est ignea renum & partium circumstantium caliditas, ut Ætius, Alexander, & Paulus uno ore asserunt. Materialis vero est non tenax, viscidus, & pituitosus humor. Hic enim nunquam, etiamsi intentissime vratur, lapidescet: sed crassum, terreum & siccum serum. Iam si calculus curari debet (singamus enim illum cum Fernellii & Argenterii venia morbum) requiruntur medicamenta attenuantia, incidentia subtili-

um partium citra manifestum calorem. Quæ enim calida sunt, causas morbificas non aucterunt, sed augent ita ut magis calculus excoquatur & dure scat. Efficitur igitur diuretica proprie vocata in calculi perfecti curatione nequam convenire. Perfecti dico. Nam ubi calculus leviter concrevit, nec tenaciter compactus est, valido calore & exiccatione illud glutinis, quo leviter cohæret cõsumitur, ut in pulverem is collabatur. Deinde ubi sunt multa calculorum frustula, quæ aut cavitati, aut meatibus inhærent, ut ablutione & abstersione opus sit: diuretica convenire possunt, ut violentia longi urinæ profluvii calculi quasi eluantur, atque hoc modo ad propositas quæstiones respondendum mihi esse judicavi: quæ, si iudicio tuo satisfactum non est, etiam atque etiam rogo ut amice me monere velis. Sententiam enim tuam lubenter audiam, nec doceri erubescam. Verum ut *ἡντιμάτω* aliquid etiam vicissim tibi proponam, ex Aretæo vetustissimo scriptore sententiam excerpam ejus enodationem abs te peto. Multis (inquit lib. diutura. c. 12. sub finem) in hydropicum morbum podagrâ concessit, quibusdam in depravatam spirationem seu asthma. Hæc vero successio immedicabilis est atque inevitabilis. Hoc pronunciatum Aretæi est de transmutatione & successione hydropis & asthmatis ad prodagram seu dolorem coxendicis. Tu mihi data occasione, expone causam huius successions & veritatis. Nam nuper in magno quodam viro hic observatum est; quod uterque morbus & hydrops & asth-

*Diuretica
in calculo
perfecto non
conveniunt.*

*Translatio
hydropis &
asthmatis
in podagra-
m.*

& asthma simul dolori coxæ successerit: & hæc vitia omnibus etiam dexterrime peractis fuerint insanabilia, II Cur hydrops nonnunquam Asthma sequatur. Ego quæ de hortuli tui cultura scripsisti, lubentissime legi. Habeo quidem elegantem & spaciosum hortum, qui multa capit, verumtamen quia, Dei gratia, paterfamilias sum, non tantum Medicinæ studiosus, nunc magis sapida pyra & longæva poma requiro, quam speciosos rerum inutilium flores, & sumptuosa exotica. Studium tamen rei herbariæ non abjicio, & voluptatis causa nonnulla colo. Helianthemum ad maximam altitudinem assurrexit, & nunc perpulcre floret, semina vix puto ad maturitatem ventura. De tuis rebus si mihi quid nundinis hyemalibus Lipsensibus miseris, grato id animo accipiam. Nihil autem quod mihi magis placeret donare posses, quam bulbum Tulipaceum. Nam è seminibus nihil mihi pullulat. Habemus hic febres vulgares, de quibus sententiam mihi suam Doctor Schroterus misit ex aula, cujus exemplum tibi pro amicitia mitto. Ejus filius Philippus cum magna laude & felicitate Jenæ artem Medicam & publice docet & exercet. Disputavit aliquoties cum magna omnium admiratione. Habes etiam hic Theses duas, quas nuper proposuit. Iohannes Fridericus Schroterus Basileæ etiam rem optime gessit, & ob eruditionem, cujus aliquot disputationibus insignia specimina edidit Doctoratus gradum adeptus. Rediit autem, ut Zuingerus mihi scripsit, in Italiam, qua cursim lustrata

lustrata Monspelium se conferet. Schneppius
 Isnaci Medicinam exercet. bene vale, mi aman-
 tissime Laurenti, & meo nomine officiose &
 amanter saluta Dn. Schillingum, & D. Henne-
 mannum. 3. Kalend. Octob. anno 1581. Gothz.

IOH. SCHROTERVS MED. CELE-
 berr. & c. Iustino Pezoldo. Med. S. D.

*In veneno-
 sitate pesti-
 lenti quid
 faciendum.*

EGo cum videam hoc tempore febres po-
 pulariter grassantes ejusmodi conditio-
 ne habere, ut protinus omnes humani corpo-
 ris actiones prosternant: primum equidem non
 caloris remissionem querendam: sed maximo
 studio sine vlla cunctatione in hoc incumben-
 dum esse judico, quod antea saepe similibus in
 casibus me facere memini, ut augmentu veno-
 sitatis prohibeatur, ne hoc longius serpat,
 membraque principalia corroborentur, ut
 ipsa se a venenositate tueri possint: non negle-
 ctis postea tamen, quae moderate refrigerent.
 Nam hanc resolutionem, quam febres hae af-
 ferunt, omnino statuo pestiferam, ipsamque
 venenosam malignitatem esse, inficientem o-
 mnes spiritus & horum virtutes. Unde in his
 exquisitae & copiose evacuare nullo modo tu-
 tum erit; maxime cum alui fluxus copiosus eas
 saepissime comitetur: & si natura morbi, a gri-
 qui evacuationem patiuntur, illa qualiscun-
 que, vel per venae sectionem, vel pharmacum
 instituitur, moderata & sine ulla violentia sit
 oportet; adhibeanturque semper, quae veneno-
 sitati resistunt, operae pretium itaque est: sem-
 per

per partium principalium corroborantia, & horum spiritus recreantia exhibeamus aegris cum in cibo, tum potu & pharmacis. Quare recte alio subducta sequentis pulveris in aquis scabiosae acetosae, boraginis bis terve in die a ℥ i. ad ℥ i. ℥. & ℥ ii pro natura individui exhibemus:

℥ Succini alb. ℥ ii.
 Sem. ocymigaryophyll: ℥ ℥ i.
 acetosae,
 card. bened.
 citri an ℥ ii.
 Rad tormentill.
 diptami,
 gentianae a. ℥ ii ℥.
 Boli armen.
 Terrae Læmniae,
 Cinamom. a. ℥ ℥.
 Margarit.
 Hyacinth. præpar.
 Oss. de corde cervi a. ℥ iiii.
 Sandal. omnium a. ℥ i ℥.
 Misc. t. pulu. subtilis.

FINIS LIB. III. EPIST. MED.

JOHANNIS
CRATONIS
A KRAFTHEIM,
ARCHIATRI CÆ-
SAREI,

Imperii, seu parva ars Medicinalis,

NUNC STUDIO
ET INDVSTRIA

LAURENTII SCHOLZII
MEDICI VRATISLAVIENSIS.

In lucem edita.

FRANCOFVRTI,
Sumptibus PETRI ZUBRODT,
M. DC. LXXI.

PHILOSOPHO EXIMIO,
MEDICOQ. OPT.

DOMINO

JOACHIMO
BAUDISIO
VRATISL.

ILLVSTRISS. PRINCIPIS
LIGNICENS. MEDICO
DIGNISS.

*Amico, ac affini suo, plur. obser-
van. colendo.*

LAURENTIUS SCHOLZIUS
MED. DOCTOR,

ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΗΝ ΗΝΑΝ ΚΡΑΤΟΝΙΑΝΑΜ
amicitiæ atque benevolentiæ ergo
D. D.

LAURENTII
SCHOLZII,
MEDICI VRATISLA-
VIENSIS,

Ad Lectorem candidum Præfatio.

NE libellus iste, quem Crato noster,
piæ memoriæ μικροτέχνῳ inscrip-
sit, ἀνευ λόγου καὶ προοίμιων in Me-
dicinæ studiosorum manus perve-
niat, pro cæmii loco præcepta quædam genera-
lia, ad Medicinam nostram, artium omnium
præclarissimam, eosque qui hanc fideliter ex-
ercent, pertinentia, quæ autor scripti hujus,
cum ex gravissimo morbo, anno salutiferi par-
tus M. D. LX, Dei gratia, convaluisset, sibi ob-
servanda præscripsit, in medium adferam. Sunt
autem hæc: Primum, pietatem colat. Ea enim
est vera felicitas. Secundum: artem recte discat,
nec temere, priusquam didicerit, exercent.
Tertium: ad ægrum veniens utatur blanda o-
ratione, non inquirat, & curet, quæ ad valetu-
dinem ægri non spectant. Quartum: interro-
get de ætate, consideret habitum corporis, stu-
dia, vitæ genus, rationem victus. Quintum: in-
vestiget

vestiget temperaturam ex habitu & colore corporis, cum primis membrorum principali-um, circa cor, affectiones, pulsum; circa epar, hypochondria, venas, excrementa; in cerebro, consideret cum interiorum, tum exteriorum sensuum vigorem. Sextum: quærat de symptomatibus, quia ea monstrant morbum, & locum affectum. Hic diligenter doctrina signorum observetur. Quare si quis accuratè, certè Montanus in observationibus Rhasis tradidit. Septimum: investiget causas symptomatum, & ita demum in exactam cognitionem morbi perveniet. Octavum: dicat præfagium, observet diligenter dies criticos; morbi tempora, stellarum, in primis luminarium aspectus malos. Ac etiam si res sit in dubio, moneat amicos, ægrum semper bene sperare jubens, nisi ille ea sit infirmitate, ut potius cum Christo, quàm in hac misera vita cito vivere cupiat. Nonum: si contagiosus est morbus, astantes admoneat. Decimum: in vulgus nihil spargat, vel de salute vel mortè ægri, sed dubitanter loquatur, nec in ullum, quam magnitudinem morbi causam mortis conferat, nisi propriam famam & conscientiam tueri necesse sit. Undecimum: in curatione primum instituat victus rationem. Interdum ubi noxa non est magna, aliquid ægro concedat. Ægro non recitet catalogum ciborum; sed qui ejus curã gerunt. Duodecimũ: si interrogabit æger de remediis, parum proponat, ac ipse necessaria recte & fideliter agat. Decimũ tertiũ: si morbus non cedit, diligentia intendatur, Decimũ quartum: si

convalescit æger, non accedas, ne videaris petere pecuniam. Fuge avaritiam radicem omnium malorum, & nihil sine ratione, & imprimis inuocatione Dei facias. Ita eris bonus Medicus. Et hæc sunt, humanissime lector, quæ præfationis loco huic libello præmittere volui. Quæ ut ab animo bono, ac reipubl. literariæ quouis modo gratificandi cupidissimo profecta sunt ita bona quoq; benevolaq; mente ut accipias, inq; bonam interpreteris partem, peramanter oro. Quod si ista usibus tuis vlla ratione inseruient, ut mihi id gratissimum erit; ita operam deinceps sedulo dabo, ut in aliis quoq; tibi in posterum gratificari queam. Interim benè feliciterq; vale, ac studium istud meum ad Medicinam, quæ nullis non seculis gloriosa & divina est habita, exornandam, amplificandamq; directum, æqui boniq; consule.

*Pratistavia die S. Georgii
sacro, anno salutis humana
na M. D. XCII.*

**D. LAURENTIUM
SCHOLZIUM,
MEDICVM VRATISLA-
VIENSEM.**

Lis est. Vter beator
Sit inter hos: qui repperit
Opes reconditas ima
Tellure, vel qui prodidit?

Nomen erat is, κείμηντος
Qui destinavit usibus
Illud suis, nec exhibet
Promiscuè petentibus.

Laudem meretur at magis
Repositum sibi qui Bonum
Non mancipat, sed omnium
Scit applicare commodis.

Pro in quis inuideat tibi
SCHOLZI, tua gentis decus,
Quod mutuum pro mutuo
Capis labore gratiam?

Enimverò quod abdidit
Medentium numen **CRATO**,
Solertè id, quò singulis
Patere possit, eruis.

JOACHIMUS SPECHT,
J. U. D.

AD EUNDEM.

Cur tibi tot SCHOLZI promuntur
ab indole fructus?

Publica cur torrens tam bona scripta facis?
Flosculus & tibi cur novus omni nascitur
hora?

Cur tua semper o'vant flore vireta novo?
Cum Florâ Pallas certat, cum Pallade Florâ:
Fertilem habes hortum fertile & inge-
nium.

Inde tibi asidue florent, & perpetuum ver
Luxurians agitant hortus, & ingenium.

ALBERTUS FRIDERICUS
MELLEMANUS J. C.

MIKPOTEXNH SEU PARVA ARS MEDICINALIS,

AUTORE.

JOH. CRATONE.

TRes sunt præcipuæ Medicorum sectæ: Empirica, Methodica, & dogmatica, quæ rationalis dicitur, eius vero omnium bonorum autor (ut à Galeno verissime appellatur) princeps est Hippocrates. Is Medicam artem constituturus: tria in corpore humano, tanquam in subiecto, circa quod ea verlatur, consideranda monet, videlicet, substantiam, facultates & actiones. In consideratione substantiæ ad tria principia sensibus obuia, videlicet, membra solida, humores, & spiritus respiciendum: ea ille τὰ ἰσχυρὰ, τὰ ἰσχυόμενα, καὶ τὰ ὁρμῶντα σώματα nominat. Membra vero solida, vel quatenus sunt simplicia, & simularia, ut nerui, venæ, arteriæ, membranæ, caro, &c. vel quatenus sunt composita, sive organica, ut caput, brachia, manus, pedes, Medico consideranda docet. Actiones usumque simularium variis in locis exponit: trium autem præcipue, nervorum videlicet, arteriarum & venarum. Nervorum actio-

*Hippocr.
tria-consideras.*

*1.
Substantiam intrinsecus.*

*1.
Solida.*

Actionem esse tradit, in servire facultati anima-
 li, & deferre vim animale, seu sensum & mo-
 tum, administrantibus spiritibus in universum
 corpus. Arteriarum verò, vitali virtuti famula-
 ri, dum quasi per canales calorem, seu spiritus
 vitales è corde acceptos in universum corpus
 distribuunt, ut is det actum, seu ἐνεργειαν calori
 in singulis partibus, in quibus est τῆ δυνάμει,
 ἐμφυτῆ seu innatus dicitur. Venarum, servi-
 re virtuti & facultati naturali & per universum
 corpus nutrimentum, quo animal nutriatur,
 augeatur, & conservetur, deferre. Organico-
 rum actiones, tanquam notas suo more (ut qui
 maxime necessaria veterum consuetudine
 breviter complectitur) Hippocrates præterit,
 & ortum solidarum omnium partium ex qua-
 tuor humoribus esse asserit. Contra quam sen-
 tentiam cæteri Medici disputabant; ut videre
 est apud Galenum. De humoribus autem hæc
 Hippocratis est sententia. Quatuor reperiri in
 corpore: eosq; non excrementa, sed succum,
 sine quo animal non possit, sustentari, asserit,
 ac sanguinem bilem, Melancholicum succum,
 & pitaitam nominat. Hi licet in mæssa sangui-
 nea perpetuo simul contineantur: tamen pecu-
 liares affectiones habent, propter quas, & hoc
 modo distinguuntur, & ab excrementitiis hu-
 moribus in quantitate & qualitate peccantibus
 discernuntur. Nam sanguis nutrit corpus, & ca
 lori, cum is in spiritus transeat, quasi pabulum
 præbet; inde enim primum calor seu spiritus in
 corde gignitur: qui deinde per arterias delatus,
 in reliquis membris suas vires suscipit. Ex hoc

II.

Humores
quot &
quid.

Sanguis.

Bilis.

corpus universum & robur, & colorem floridum accipit. Bilis vero calorem acuit, sensum quasi, & motus excitat; distributionemque humorum, ac excrementorum expulsionem ad-

*Melancho-
lia.*

juvat. His effectibus humoris Melancholici, seu bilis atræ actio quasi contraria est. Est enim veluti frenum duorum humorum calidorum, videlicet, sanguinis ac bilis; atque ut calor & spiritus in reliqua massa sanguinis contineantur, humoresque in officio (dum modo sit hic humor integer) maneat, efficit. Pituitæ actiones secundum Hippocratem sunt; nutrire membra frigidiora: humectare partes quæ moventur, ne siccitas e impediatur motus, ut in juncturis & lingua videre est; denique nutrimento deficiente, sanguinis partes explorare.

*Pituita.**Analogia
ad elemen-
ta & aë-
res.*

Analogiam autem quatuor humorum ad quatuor elementa sic ostendit: ut bilis, si calida & sicca, tanquam ignis, sanguis calidus & humidus, veluti aër, pituita frigida & humida, ut aqua, humor melancholicus, veluti terra, frigidus & siccus. Ea re humores ex quatuor illis primis corporibus, videlicet elementis affirmat generari. His vero proportione respondere quatuor ætates hominum: quatuor item anni tempora: & augeri, minui, atque mutari humores, secundum ætatem, & temporum mutationem. Docet enim in pueritia & vere (hoc enim tempus pueritiæ respondere propter temperiæ calidam & humidam censet) sanguinem præcipue augeri, deinde pituitam; humorem vero melancholicum primum minui, deinde bilem. In ætate autem & juventute, seu constanti ætate, corporibus, calidis & siccis bi-

lem augeri primum, secundo sanguinem, minui vero magis pituitam, minus humorem melancholicum. In ætate ingravescente atque autumno cum eorum frigida & sicca temperatura sit, humorem melancholicum primum abundare, deinde pituitam: diminuique sanguinem præcipue, minus bilem. In extremo senio atque hiemis constitutione humidam & frigida maxime augeri pituitam, deinde humorem melancholicum: minui vero sanguinem & bilem. Hæc de humoribus tanquam de altero principio in substantia corporis observanda, Medicum Hippocrates docet. Tertium vero principium, quod ad constitutionem corporis humani requirit, sunt spiritus: quos Hippocrates ἐνομῶντα σώματα appellat: horum vero fons est ille, quem Naturalem vocamus. Is enim materia vitalis est, quemadmodum vitalis rursus animalis. Spiritus autem naturalis, qui nihil aliud est, quam vapor subtilis ex sanguine expressus; in epate à Medicis tanquam sua sede, in qua generatur sanguis collocatur. Non libet hic, cum Hippocratica recitem, attingere disputationem: Generetur ne sanguis in corde, epate vel venis. Illud de sententia Hippocratis tyrones moneo: hunc spiritum è massa sanguinis expressum ut dixi, in corde elaborari: atque virtutem, ejuſque actionem duplicem esse, unam in corde, unde effectuum varietas: alteram à corde, unde motus arteriarum pulsusque, & caloris vitalis in totum corpus diffusio, qui videlicet in singulis partibus innatus s. vetur

3.
Spiritus.
Naturalis.

Vitalis.

& excitatur. De calore innato, quem dixi à spiritu seu calore influente foveri atque excitari, qui humido primogenio in omnibus corporis partibus insidet, & omnium actionum naturalium opifex est; hoc in loco dicere multa non debeo. Saltem illud moneo: Hippocratem 6, Epid. 5. hunc *fluxivum* appellare; quod ad mortem usque corpus sua mediocritate sustentet: cujus copia nunquam in vitio sit, cum mediocritatem non excedat. Is vero si bene temperati modum in toto, vel in aliqua corporis parte excedat, morbum consequi. Sicut cum inflammatur, atque ad igneam naturam accedit, febris excitat: multumque sua dignitate à calore illo fluxibili, quem spiritum vel calorem vitalem dicimus, distat. Hippocrates hujus caloris plurimum in iis, qui crescunt, inesse dixit. Nam humido primogenio, cui hic calor inheret, abundant. Ideoque quatenus illud ætatis progressu diminuitur; eatenus & hic calor infirmatur. Quod Hippocrates declarat, cum juvenes maxime, senes febribus acutis minus corripit, asserit. quia in senibus calor ille imminutus, & extinctioni vicinus sit. Licet & fluxibilis ille calor; qui à corde defertur, & in febribus non minus, quam fixus & innatus afficitur, (etiamsi tū primum febris, cum innatus & congenitus læditur, dicatur) in senibus infirmior, & propemodum extinctus videatur. Sed hæc longiorem explicationem desiderant. Fluxibilis vero calor, ac potius spiritus, cum defertur per arterias in cerebrum, in eo contemperatur, atque divinam quasi vim ac-

quirit,

quirit, Animalisque, quia præcipuis actionibus animalibus, sensui & motui inservit, dicitur. Hinc recte Aristoteles ait: Cerebrum datum homini ad contemperandam caliditatem cordis videtur, cum spiritus vitales in eo suam temperiem consequuntur & conquiescunt. Unde idem Aristotel. 7. Physic. inquit: Animam quiescendo fieri prudentem, Ex his intelligimus, quæ sit spirituum origo, quæve singularum actiones, ac naturalem, etiamsi in prima origine à femine & sanguine initium acceperit, vitalis atque animalis basis & fundamentum esse. Cum vero spiritus sint proximum facultatis instrumentum: vel ipsa facultas: de secundo principio, quod Hippocrates circa corpus humanum, quod subiectum artis Medicæ est, consideravit; hæc ex doctrina Hippocratica tenenda sunt. Triplicem istum spiritum, tres quoque facultates atque totidem actiones consequi. Spiritus enim, facultates & actiones, invicem sibi respondent. Porro facultas non est ipsa anima, quam unicam esse in corpore humano statuimus, sed vis seu principium agendi. Harum facultatem unam in epate collocant, tanquam in sua propria sede, & Naturalem appellant eam nutrioni, auctioni & generationi præesse statuunt. Alteram, quæ vitalis dicitur, in corde ponunt: ea tanquam instrumento, spiritu, quem vitalem appellamus, utitur. Tertiam facultatem omnium nobilissimam, quæ per spiritum animale, mediantibus nervis universo corpori sensum & motum distribuit; cerebro insidere Hippocratica do-

11. Principium.
Facultas.

Quid sit.

Quos. 1.

III.

Actiones,

ſtrina tradit. Ab his tribus facultatibus prodeunt actiones diſtinctæ & quidem à qualibet earum duplices: quædam intrinſecæ, quædam vero extrinſecæ. Sic facultatis animalis intrinſecæ actiones, ſcilicet viſ imaginativa, cogitativa, & memoria. Extrinſecæ à cerebro prodeuntes, ſenſus quinque exteriores; & motiva viſ in nervis, ita & virtutis ſeu facultatis in corde intrinſecæ actiones ſunt: affectus: Extrinſecæ ſeu à corde progredientes, arteriarum motus, qui pulſus dicitur, & calor, ſeu potius ejus in reliquum corpus diffuſio. Facultatis vero in epate intrinſeca actio eſt ἀμαρτωσις, quæ vulgo ſanguificatio dicitur: Extrinſecæ ſeu ab epate prodeuntes; diſtributio ſanguinis in corpus per venas mediante ſpiritu ad nutriendum, augendum, & conſervandum corpus. hæ facultates, cum ſint integræ: proficiſcuntur ab his integræ actiones, & ſanitas partis vel totius conſequitur: cum vero male affectæ, ita ut vitioſam actionem edant; corpus vel membrum morbo tentari dicitur. itaque qua ratione corpora humana à morbis afficiantur, ſeu (ut Medici loquuntur) ad patiendum diſponantur, ex doctrina Hippocratis conſiderandum eſt. Primum autem hoc tenendum: Corpus humanum tunc cenſeri ſanum, atque integra valetudine præditum; cum vel temperies quatuor humorum eſt juſta; vel compoſitio partium ad organi rectam ſtructuram faciens, integra; proportionata, atque illæſa, vel unitas atq; continuatio partium convenienter cohærens, & minime ſoluta. Itaque ſanitatem eſſe & dici optimam ſimilarium partium temperiem, organica-

*Vnde morbi
oriuntur.*

*Corpus ſa-
num.*

ganicarum symmetriam, & utrarumque unionem. Cum vero unamquodque à suo contrario potitur atque afficiatur: consequitur, primam corporis constitutionem, videlicet, quatuor humorum temperationem lædi: quando eorum temperies contraria oppugnatur atque opprimitur. Est autem una temperies maxime temperata: in qua quatuor primarum qualitatum, calidi, frigidi, humidi, & sicci est summa convenientia. hanc cogitatione magis complecti, quam in vilo humano corpore demonstrare possimus. Deinde sunt quatuor simplices, calida, frigida, humida, & sicca, frigida & humida, frigida & sicca, hæ immutantur suis contrariis. Alteratio vero seu immutatio in his fit, vel per qualitates oppositas tantum sine materia, ut quando caliditas à frigiditate simpliciter oppugnatur: vel non per qualitatem solam, verum etiam accedente materia contraria, licet imaginarie potius, quam revera qualitates sine materia esse videantur. Ea autem materia vel vaporosa est, vel corpulenta. Vaporosam materiam flatus, dum intus; & exhalationes seu ἀπορρίψεις, cum foras è corpore sese efferunt, appellamus, Corpulentam quatuor humores, sanguinem, bilem flavam, nigram, seu humorem melancholicum, & pituitam dicimus. Isti vero humores non tantum sua multitudine: verum etiam qualitate varia, quem tum ab aëre, tum à parva victus ratione: tum verò à putredine acquirunt, alterant, ac à putredine tot modis corrumpuntur humores; ut infinitæ

Temperies.

*Alteratio
duplex.*

*Materia
duplex.*

*Humores
quemode
peccant.*

pene

penę alterationes ac immutationes in humana corpore consequi possint. hinc nihil mirum, si quotidie nova morborū quasi monstra, & Medici cogitationem perturbationia conspiciantur. Accedunt ad has causas, effectiones syderum, de quibus alii aliter existimant; adhuc hominum intemperantia & ingluvies, & mira in luxu varietas; alia itidem errata, atque etiam flagitia, quę singulares pœnas divinas merentur. Hinc cum malę *diathesis* aliquam actionem sive in toto corpore, sive in parte lædant, (non enim morbus censetur nisi actio lædatur) morbi appellantur. Tria verò summa morborum genera cum Hipp. atque veteres stauerint, non libet ab horum doctrina discedere, atque de morbis, quos totius substantia appellant, & præter intemperiem in partibus similaribus ponunt, dimicare. Formę enim corruptio vel in numero morborum non est, vel certe nisi læsa temperie considerata, inane atque imaginarium. An enim à contagione læsus & à putrido vapore affectus nulla intemperie laborat? Licet non à quovis putrido vapore contagium consequatur, sicut nec dissipatio spirituum, caloris extinctio à quavis venenata qualitate. Hos comitantur symptomata tanquã umbra corpus, quorum tres sunt genera; videlicet: Actiones læsę, Excrementa debito modo sese non habentia siue exeant, siue detineantur; & immutatę qualitates. Sed de his paulo post. Secundo corporis rectam *diathesin*, quã sanitatem dicimus, in membrorum dissimilari-um, seu organicorum compositione consi-
stere

Morbis.

*Tria mor-
borum ge-
nera.*

*Si Morbi
inframen-
torum.*

*Compositio
est in 4.*

stere statuimus. Ea quot modis in sua integritate esse videtur; tot etiam à contrario suo alterari atque everti potest. Spectatur autem debita compositio quatuor potissimum modis: vel in recta formatione, seu figura; iusta quantitate; numero convenienti, situ partium accommodato. Forma seu figura membri organici recta est; cum primum est tale, quale esse convenit, & utile atque actioni accommodatum in corpore sit; secundo si habeat debita vasa; tertio, convenientes cavitates, videlicet, ut sit convacuum, si ejusmodi esse oporteat: item ut in superficie sit læve, si lævitas in eo requiratur, & e contra asperum, si asperum esse expediat: Secundo, in quantitate: ut habeat eam magnitudinem, qua acuta, vel diminuta membri sanitas lædatur. Tertio, ne numerus mutetur, videlicet, eo modo ut accedat aliquid, vel decedat, ut si quis habeat sex digitos. Quarto, ne situs varietur in ullam contrariam partem naturæ, & actioni incommodam atque adversam. Postremo, constitutio corporis spectatur in unitate & continuitate partium. Ea cum solvitur: habitus præter naturam, qui morbus appellatur, consequitur. Sunt qui hoc tertium genus ad secundum morborum referant: quod membri unitas, & continuitas ad ejus conformationem spectare videatur. hoc concedi potest: quatenus dissimilare est: non autem quatenus simile. Sed cum his nunc non disputo. Unumquodq; autem genus morborum istorum habet denominationem à subiecto, at si temperatura læditur, morbus in tempera-

Figura quæ

1.

2.

3.

4.

Quantitas.

Numerus.

Situs.

3. *Solutio unitatis.*

temperatura dicitur: si compositio partium, videlicet, frigida, quantitas, numerus, vel situs, morbus in compositione appellatur: si continuitas soluitur, ut per vulnus, aut ulcus, morbus *συνχειας λύσις*, continui solutio, autore Galeno nominatur. Sæpe autem hæc morborum genera complicantur. Nam humores non tantum in qualitate alterantur, atque *καποχυμία*, quæ morbis in temperatura annumeratur, comitatur, sed acuti quoque faciunt obstructiones, atque ita morbus in compositione, videlicet viarum obstructio, accedit. Interdum & vasa ab iis rumpuntur, & *συνχειας λύσις* consequitur. Quando autem omnes, aut plures humores æquali proportionem supra modum augmentur, vitium illud pleuritidem seu *πλευρίδα* vocandū, cum sicut unus humor auctus immodice, vel plures simul malam *διάθεσιν* afferunt; *καποχυμίαν* appellant. Ceterum si penes qualitatem humores tantum alterantur: ægrotudines quoque juxta qualitatum naturam, diversitatemque consequuntur. Causarū vero alterantium, atque lædentium malignitas, multum ad malitiam morbi faciunt; ut de putredine diximus. De spiritibus res eodem modo, ut de humoribus, sese nō habet. Aucti enim nullam noxam inferre videntur: sed alterati, corrupti, vel diminuti. Sic dum spirituum animalium integritas illæsa est: sensuum tam interiorum quam exteriorum actiones, & virtus motiva viget. Si corrupti vel diminuti sunt, sensus aut motus corrumpitur, vel certe diminuitur. ita & spiritus vitalis dum constat; vitalis virtus salva permanet.

Morbi complicati.

πλευρίδα.

Spiritus
quid in
morbis pa-
siantur.

manet. Si exhaustus diminuitur, aut à mala aliqua qualitate afficitur, animi deliquium consequitur, Simili modo & de spiritu naturali æstimandum. Is enim cum diminuitur: flatus, qui multorum morborum causæ sunt, ut Hipp. in libro. de flatibus explicat, consequuntur. Istæ autem alterationes, sive διαδίσεις sive habitus, quos morbos appellamus, qui hujusmodi alterationes comitantur; non sine causa accidunt. Est enim hoc principium Methodi: **NIHIL** *Causa mor-* fieri sine causa. *borum.* Causarum igitur consequitur consideratio: quas duplices esse constat, extrinsecas atque intrinsecas. *Duplices* Extrinsecarum, *extrinseca.* quæ procatartica, Latinis vero primitivæ, præincipientes etiam, prægressæ seu evidentes dicuntur. Aliæ necessario humano corpori occurrunt, idque alterant; ut aër, cibus & potus, accidentia animi. Motus & quies, somnus & vigilia, repletio & inanitio, atque hæc à Medicis res non naturales appellantur, quia licet ad vitam animalis necessario requirantur, tamen naturæ & prodesse & obesse, nisi in sua mediocritate consistant, possunt. Cum enim se secundum naturam habent, ac κατά φύσιν alterant & movent salubres & conservatrices dicuntur, quia salubritatis sunt causæ atque nunc quantum necesse est, quando, ubi, & quomodo oportet, corporibus offeruntur. Cum modum excedunt, alterationes, & πάθη in corpore fiunt, quæ si perdurant, διαδείξις inducunt, lædentem actiones, quæ vel à facultatibus animalibus vel vitalibus, vel naturalibus procedunt. Hæc vero affectio, à qua primò & per se læditur actio, Morbus dicitur.

qui

Necessaria. qui vel *ιὺβέρεις*, vel *κακόνδεεις*, id est benigniores, & maligniores secundum causarum intensio-
nem, vel remissionem existimantur. Procatar-
Intrinsicæ. ticæ autem seu exteriores causæ non necessa-
rio alterantes sunt; quia extrinsecus corpori
adveniunt, ut plægæ, ictus, casus ex alto, destru-
Morbi tri- ctiones, distorsiones; vel alia huiusmodi; quæ
plexes. adurunt, rodunt, exedunt &c. Nam talia non
necessario corpori offeruntur; sed sæpe in illa
casu incidimus. Intrinsicæ vero causæ sunt,
quatuor humores non servantes debitam tem-
Acuti. peraturam, proportionem, locum. Morbi au-
tem qui consequuntur alterationes modo di-
ctas triplices sunt: vel acuti, vel chronici, vel sa-
lubres, vel insalubres, aut primario lædentes
Vnde. affectu, aut per consensum. neque hæc diffe-
rentiæ à morbo, quoad morbus est, sumuntur;
sed ab accidente. Acuti dicuntur Hippocrati,
in quibus periculum in propinquo est: ita ut
ad vitæ exitum, nisi sit natura valentior, subito
tendant. Atqui hi, qui fiunt, vel ab humoribus
calidis, ut sanguine aut bile: vel qualitate cali-
da: vel in membro organico præstantes actio-
nes habente, sicut sunt cerebrum, cor, epar.
Qui ab humoribus calidis, vel à calore oriun-
tur; maxime juvenibus tempore æstatis, & in
regione calida infesti sunt. Qui vero ratione
nobilitatis membri organici; senibus etiam
accidere possunt. imò ad eos præcliviores vi-
dentur: cum eorum membra ætate debilitata,
& exhausta viribus minus resistere possunt.
Chronici Chronici morbi, seu tardi & longi, opponun-
qui. tur acutis, & fiunt ab humoribus frigidis, pi-
tuita

Vita scilicet, & humore melancholico, item autumno, hyeme, vel in regione frigida, atque patiuntur hos plurimum senes. Altera differentia morborum est. Quidam sunt salubres, fiuntque cum humores, non multum à natura sua, vel quantitate, vel qualitate, vel substantia recedunt; aut non occupant partem aliquam nobilem: vel quando aliqua qualitas pura, ut calor, frigus sine materia alterat quidem membrum, verum non intense: aut si intense, membrum tamen illud ignobile est. Insalubres vero oppositas causas habent. Quod autem de uno genere morborum, scilicet, morbo in temperatura diximus: idem de morbis in compositione, & continui solutione tenendum. Cum enim membrum nobile amittat suam constructionem naturalem, continuitatem: morbus insalubris, & lethalis consequitur. Si vero membrum ignobile patiatur: sanabilis morbus, & minime periculosus censetur. Tertia differentia morborum est, Quosdam primario seu primogenito affectu aliquam partem corporis afficere: videlicet quando membrum essentialiter & per se habuit, & habet causas malæ affectionis, actionique lætæ in seipso, neque aliunde afficitur. Quosdam verò per consensum lædere, ut cum membrum in se nullam morbi causam habet: sed à vicino seu affini patitur. Vicinū dicimus, quod loco proximum est: Affine, quod etiam remotum, cum eo tamen quiddam commune & consentiens habet. Sic uterus quamvis

II.

*Salubres.**Insalubres.*

III.

*Primario**Per consensum**Partis vicinæ.**Affinis.*

remotus sit à cerebro : tamen ratione substantiæ membranosæ, quæ ex nervis constat: magna inter cerebrum & uterum sympathia est. Sed ista quidem medica potius opinio, quam sententia, cum evidenter nervi in utero non sint, videtur. Revera autem fumi potius ascendunt, qui capitis gravitatem efficiunt. Affinitas autem vel ratione substantiæ, ex qua componitur membrum; vel materiæ, seu simplicis qualitatis alicujus spectatur. Ratione membri affinia sunt ea; quæ vel simili substantia constant, aut uniuntur, ut cum ex cerebro in ventriculum nervi tendant cerebrum à ventriculo per consensum afficitur. Ita & contra affecto ventriculo cerebrum interdum laborat, vel partium consensus est, non quidem quod materia aliqua transferatur de membro uno ad aliud: vel sese mutuo illa contingant, sed quia membra similis naturæ, seu substantiæ sunt. Sic vesica & uterus muliebris inter se consentiunt: quia utrumque membrum simili substantia, scilicet, membrana nervosa præditum est. Sic omnes partes substantiæ nervosæ cum cerebro communicant, & sympathia quadam afficiuntur: quia cerebrum fons nervorum est. Ratione autem materiæ, vel qualitatis consensus est: cum scilicet materia vel qualitas successive partes vicinas alterat. Hanc sympathiam Galenus cum de puero Epileptico agit, qui per consensum à pollice dextri pedis laborabat; declarat. Inter pollicem quidem & cerebrum, cujus Epilepsia est affectio, nulla est affinitas: sed ratione illius malignæ qual-

*Affinitas
unde.*

qualitatis ascendenti à pollice, id est continue seu successive partem unam post alteram alterantis, donec tandem ad cerebrum pertingat affectio in ipso cerebro, id est, spasmus universalis consequitur. Materia autem quæ attendit vel de membro in membrum transferatur, est duplex: vel corpulenta; vel vaporosa. Materiam corpulentam, humorem; vaporosam vero flatus appellamus. Utraque autem cum fertur de parte ad partem: ita ut intermediis alteret; per consensum materiæ membrum illud, ex quo peculiarem morbum adducit, affici dicitur. Recensuimus tres præcipuas morborum differentias. Ut vero in morborum rectam cognitionem deveniamus; signorum fontes investigandi sunt. Cognitionem signati, signi cognitionem præcedere necesse est: cum signum alicujus signati impressio vel accidens sit. Est autem signum duplex: aliud universale, quod cognoscitur ab intellectu: aliud particulare, quo sensu percipitur. Sic fumum sequi flammam cognoscit intellectus. Ubi igitur sensus percipit fumum: reminiscitur illius convenientiæ, quæ est inter flammam & fumum, & ex particulari signo, universalis illa cognitio, Flammam fumo proximam esse, confirmatur. Medicus autem qui sensibus obvia considerat: particularia signa observat, quorum tres sunt fontes: primus actiones læsæ, secundus excrementa, tertius affectus corporis, seu accidentia peculiaris, quæ sumuntur, vel à qualitate, vel à quantitate mutata. Ab actione læsa sumuntur signa firmissima. Quia illud membrum sanum est, cujus actiones sunt sanæ

Signa.

Signum duplex.

Tres fontes signorum.

Actio læsa.

& integræ: ac secundum naturam se habent. Cum vero paulo ante dictum sit: triplex esse actionum genus, quæ à tribus scilicet facultatibus, Naturali, Vitali, & Animali, progrediuntur: triplex etiam læsionum genus consequitur. Videlicet, ut læsa naturali actione; *Diàdesiv* naturalium instrumentorum offensam esse auguremur: læsa vitali; cognoscamus vitalium facultatum instrumenta offensa; læsa animali; instrumenta facultati animali deservientia offensa judicemus. Hic autem ut instrumenta uniuscujusque facultatis memoria teneamus necesse est. Observandum etiam hoc: Actionem lædi tripliciter: vel ut diminuat, id quod diminute appellant: aut corrumpatur, quod corrupte: vel ut prorsus auferatur; quod in scholis ablata dicimus. Diminuitur, autem, atque auferitur, vel ab immodica frigiditate, vel obstructione, ut cum spiritibus, qui membris calorem & vigorem præstant, negantur transitus. Corruptitur à caliditate immoderata, vel spiritibus maligna qualitate perturbatis. Alter fons signorum ab excrementis deducitur. Excrementa autem vel sunt naturalia; ut egestio alui, urina, vel præter naturam; ut pus, sanguis excretus, & similia. Ubi igitur excrementa naturalia à naturæ debito modo non gubernantur, & vel mutata in substantia, ut si egestiones alui & urinæ sint sanguinolentæ; vel in qualitate vitium illis obvenit, ut si acria nimium, & mordicanxia: vel in quantitate modum excefferint, aut infra illum substituerint: vel non debito tempore, sed frequentius, vel rarius, quam oporteat, emittantur.

Actio læditur tripliciter.

II.
Excrementa.

Hæ mutationes cum fient, indicabunt illorum membrorum naturalem *διάθεσιν* laesam esse, à quibus excrementa prodeunt. ut egestiones alui indicabunt ventriculi, epatis, vel intestinorum temperaturam mutatam, atq; in iis affectum aliquē præter naturam, sive per se, sive per consensum esse. Sic urinæ immutatæ sive in substantia, sive in qualitate, sive in quantitate, sive tempore excretionis, videlicet, cum vel frequentius emittitur, vel prorsus supprimitur. vitium vel in renibus; vel venis emulgentibus seu ureteribus, vel vesica, vel in epate, in quo ferrositas sanguinis, quæ est urinæ materia, primū conficitur, esse indicabunt. Sic, cum inter accidens & substantiam cui inhæret, seu in quam fit impressio, sit quædam (ut in scholis loquuntur) habitudo: ex sudore de membris solidis iudicamus. Sudoris enim materia seu humiditas illa ex partibus solidis, quibus inhæret profluit. E sputo, quod tussiendo excernitur, de affectionibus pectoris seu membrorum (ut appellant) spiritualiū, quæ sunt trachea arteria, substantia pulmonis, concavitas pectoris, muscoli, & membranæ thoracis iudicium facimus. Hoc modo secundum doctrinam Hippocratis de excrementis naturalibus existimamus, quæ cū naturæ terminos egrediuntur morborum indices sunt: & tempus eorū, quo coquuntur, & ad suam quasi maturitatem deveniunt, videlicet, sine morbi principium, augmentum, status, vel declinatio, designant. Priusquam enim illa concocta appareant: morbum nō fieri recte posse, Medici (cum ante coctionem morbi declinatio

*Urina.**Sudor.**Sputum.*

*De excre-
mentorum
coctione.*

vera, multo minus perfecta atque integra non sit (speranda) existimant. De excrementorum vero coctione separatim instituendi sunt Tyrones: & à communi errore, in quo præclari etiam Medici versantur (qui cum suis syrupis ægros & naturam defatigant: dum non coctioni, sed humorum præparationi, sitamen hoc syrupi præstant, inserviunt, ac potius, dum matutinis poculis ex aquis in æreis vasis destillatis, quæ gravissime ventriculum lædunt, concoctionem turbant) abducendi. Ubi cunque autem excrementa toto genere præter naturam apparuerint; perpetuo membrum, à quo excernuntur, præter naturam esse affectum indicant. Fit vero judicium de excrementis præter naturam; sicut de naturalibus, videlicet, ex substantia, quantitate, qualitate; & temporibus excretionis. Sic pus excretum si est album, æquale, & sine foetore gravi, probum existimatur, ita & in Quantitate, minus malum æstimamus: si secundum loci proportionem emanat, quam cum redundat, vel plus æ quo deficit. Itè si qualitate nulla erodenti sit præditum, quam si acre & erodens. Deniq; si justo tempore excernatur, hæc de excrementis in genere. Nam peculiaris doctrina de singulis hoc in loco institui non potest. Tertium fontem signorum

Accidentia Accidentia posuimus. In qualitate igitur primum spectatur Color, an secundum naturam membri, vel partis sese habeat. si enim quod album esse debet, sit lividum, vel nigrum, aut immodice rubens: affectio præter naturam esse, indicatur. Simile judicium de qualitatibus, quæ tactui offeruntur: ut si sit frigidū, quod calidū esse

esse debet: & contra asperum, quod leve esse conveniebat. Idem de qualitatibus sentiendū, quas olfactus percipit: ut si sint foetida: quæ bene olere oportebat. Sic & de his, quæ gustatu percipiuntur, ut amara, vel falsa: quæ dulcia & insipida esse debebant. Item si sit in parte aliqua sonitus & rugitus præter naturam. Similiter cum quantitate naturæ modum excedunt: ut cum humores in aliqua parte augentur. Item cum lassitudines, dolores fiunt; & amissio sensus accidit: vel sensus diminuitur, & membra stupent. fiunt item motus; saltus; atque vibrationes præter naturam, atque omnia ista accidentia, quæ ex singulis prædicamentis deducuntur, Medico doctrinam Hippocratis sequenti considerata sunt; atque universaliter particularibus applicanda. Hæc autem de signorum fontibus, quos Medicus plane exhaurire debet, monuisse sat est. Divisio vero signorum talis est: Quædam sunt *Signa duplicia.* perpetua; quædam sequentia; quædam assidentia seu comitantia. Perpetua Græcis *Perpetua.* *παρασπονδία* dicta. Ea ubicunque sunt; necessario affectum, quem indicant, adesse constat. Semper enim illum comitantur, tanquam umbra corpus. ut dolor pungitivus in latere pleuriticum, semper indicat inflammationem esse in membrana, seu membro nervoso, estque perpetuum signū pleuritidis. Signum subsequens seu *σημασπονδίου* non semper comitatur: sed *Signum comitans.* prout signatū fuerit affectum aperiet. Sic pleuriticum nō posse jacere in latere dolente: signū est inflammationem esse in membrana exteriori

teriore tegente costas. Nam si in interiori esse melius in latere dolente; quã in opposito quiesceret. Assidentia vero signa, seu comitantia Græcis τὰ συνευδόμενα dicta, interdum simul e morbo una adoriuntur, interdū superveniunt, nonnunquam omnino absunt. Neque enim essentiam morbi constituunt, sed proprias differentias efficiunt, ut sputum familiare est pleurítico: estq; signū proprium: non tamen semper apparet, neq; pleuritidis essentiã constituit. Si quidem in principio pleuritidis nihil expuitur, cum tamen pleuritis adsit. Est & alia signorum divisio: nam quædam indicant præterita, quædam futura, quædam præsentia. Præterita non non multum spectat Medicus, licet aliquando, exemplo Hippocratis primo prognostic. intueatur. Sed præsentia atque futura. Præsentia quidem quæ διαγνωστικά appellantur: ut in certam cognitionem morbi deveniat. Futura, quæ προγνωστικά dicuntur, tribus de causis, quarum prima est, ut se peritum suæ artis declaret; altera ne in lethali ægritudine in infamiã incurrat; tertia, ut ægro prospiciat, & curationem suam recte instituat. Aliter enim in brevi morbo, aliter in longo medicandum: sicut lethali ne manus quidem admovenda; ut Hippocrates monet. Nam æger de quo nulla spes est, eum solis prognosticis relinquendum (ne bona remedia infamentur & ut prudentes nos præstemus, neque in dedecus, & reprehensionē incurramus) jubemur. Loca autem seu fontes signorum indicantium præsentem affectum, & prognosticorum: sunt prorsus eadem quæ superiorū; aliter tamen considerata. In signis enim prognosticis

Signa triplicia.

Præterita.

Præsentia.

Futura.

1.

2.

3.

Sic collatio habetur magnitudinis morbi & virium, cum vires valentiores morbo sunt, semper in spem bonam erigimur. Spectatur etiam utrū signa presentis morbi seu diagnostica sint intensa & maligna; vel remissa & benigna. Si n. intensa & maligna sunt, malū denunciant. Si remissa & benigna, bonum. Sed in signis prognosticis Hippocrates *κρίσιμα* id est decretoria, quæ si coctionis tempore se prodiderint, semper sunt bona: cruditatis vero mala, ut vel iudicatu difficilia, vel mortifera, considerat: de quibus hoc in loco brevitatis, qua sequimur, dicere non admittit. Habitis igitur & consideratis signis, quæ morbum indicant; eoque recte *Curationis methodus.* per suas causas cognito; ut ejus Curationem aggrediamur, restat. Principio vero illud tenendum: Medicum ex arte tantum recte facere: quantum recte cognoscit. Est autem Hippocrati Curatio, remotio ejus, quod lædit, & quod contra naturam est, videlicet, vel morbi, vel causæ permanentis (Procatartica enim cū non permaneant; nihil indicant) per contrariū *Scopus curæ rationis.* Hic apparet, scopum universalem artis curati-
 væ esse: movere contrarium contrario, à quo universalis nascitur indicatio, quæ est *ἐμφασις ἢ ἀπολυθίας*, id est, lux consecutionis in intellectu Medici de morbo seu nocente, & remedio seu juvante cogitantis excitata, quæ quid in actione sequendum sit, ut tollamus vel removeamus ex humano corpore, quod ei nocet, & graviter fertur, monstrat. Cum autem hic scopus (contraria contrariis removenda) generalissimus sit, eo usq; dum ad particularia omnia deveniamus; & quid primo, quid secundo facien-

faciendum sit, appareat is distinguendus est. Et quia scopus, & indicatio, tanquam duo correlativa, semper sibi respondent, consequitur, ut distincto scopo generali, distinctæ indicationes emineant, quæ eò certiores sunt, quo diligentius scopi speciatim ponuntur, & considerantur. Actio enim Medici versatur circa singularia, & individua; eamque gubernat indicatio, quæ ut dixi, à scopo, quæ statuit Methodus, petitur. Ita vero generalem scopum recte distinguimus: si considerabimus; quot modis possint removeri contraria contrariis. Removentur autem considerata vel substantia, vel quantitate ejus quod removendum, vel qualitate, vel tempore, in quo fieri debet remotio, & quo in loco. Substantiam hic non intelligimus proprie; sed de forma aut materia morbi. Illi occurrimus remotione scilicet ejus, quod noceat, forma tantum, seu qualitate. Ut in ephemera, in qua sola qualitas peccat: sola akeratione in contrarium medemur. Formaliter enim (ut sic loquar) substantiam morbi intelligimus, alterationem, ex qua sequitur nocuumentum. Sublato igitur suo contrario formaliter, id est, alterando ad oppositum, consequitur sanitas. Substantia vero morbi materialiter intellecta; est ipsa materia immediate faciens morbum: quæ cum sua præsentia noceat; removenda est per evacuationem. Atque hinc oriuntur circa substantiæ considerationem duo *in deis*, seu indicationes, id est, collationes artificiosæ nocentis cum juvante, quæ demonstrant nobis coherentiam consequutionis (ut Galeni verbis utar)

*Quomodo
removetur
substantia
contra-*

ria.

1. Substantia

*Indicatio-
nes circa
substantiam.*

in actione. Videlicet quid primo, quid secundo, quid tertio (nisi aliquid quod urgeat, id quod *κατεπεὶρον* appellant, interveniat) agendum. Est autem hoc primum in progressu isto præceptum. Quod in resolutione seu cognitione ultimo offertur, primum in actione esse debere. Quæstio vero Methodica prima: Quid est. Etsi autem quid (ut in scholis docemur) de substantia quærat, non de accidente: tamen hic non proprie accipitur: Morbi enim sunt accidentia, Ita quid de morbo & ejus causa quærit. Nam hoc *ὁργανήριον* est methodi: nihil fieri sine causa. Cum vero causa est præsens, ea tollenda. Exempli loco sit febris putrida. In hac cum calor naturalis in præternaturalem a putridis exhalationibus sublatis ad cor (non enim calor afficiens cor vere febris est, nisi innatum calorem illius alteret,) sit mutatus: putredo vero in humoribus: (licet illa non de corruptione secundum omnes partes, neque de putredine quam definit Aristoteles; dum naturali generationi eam opponit; sed de ea quæ *κατὰ μέρος* est, intelligitur, quamvis illius quæ *καθόλου* dicitur, naturam semper recipit, cum in febribus putridi vapores ubicunque sit eorum focus ad cor ferantur. sicut in peste seminata contagii, seu *νοσηρὴ ἀπόκρισις* extra suum subjectum effusa & spiritu mediante aëre in quo hæret hausta, subito cor & insitum spiritum & calorem lethaliter oppugnant:) Humores autem putrescant; propter prohibitam transpirationem, Transpiratio vel propter crassitiam, vel copiam humorum prohibeatur; hinc insurgunt indicationes: Copiam humorum minuendam crassitiam

Febris putrida.

tiem attenuandam; procurandam transpirationem. ita putredo cessabit; & febris curabitur. Habitis indicationibus à forma & materia morbi desumptis, ad secundū est progrediendum: & pro altera indicatione alius scopus instituendus, videndumque. Quantum sit agendum, id est, quo usq; alterando, velevacuando procedendum. Hunc vero moderatur virtus subiecti, seu virium ægri constantia, & ea quæ his connexa videntur. Ætas, regio, in qua vivit æger, tempus anni. Constitutiones quas Hippocrates κατὰ δόξιν τῆ βιωτῆς appellat: Hæc enim virtutem seu robur ægri augere, vel minuere, morbi que vim frangere atque tollere posse notum est. Cum vero eo usque progredi in medicatione possumus: quoad vires ægri cum suis connexis nobis concedunt: hæc præcipua cura Medicis incumbit: ne vires, quarum conservationi semper studere debent, sua culpa concidisse videantur, sed cōserventur. Cum virtute & viribus ægri firmis omnia possibilis Medico sint: collapsa unica spes recuperandis sita. Natura enim morborum est curatrix: Medicus administer naturæ qui minime recte officium suum fecisse existimatur: cum non vi morbi, sed medicatione vires fractæ atque debilitatæ succumbunt. Itaque cum vacuandum est, tantum detrahendum, quantum virtus tolerat? diligenterque opera danda, ne unquam vires ægri exhauriamus. Sublatis enim viribus; nullus amplius medicationi locus relinquitur. Est ergo hæc præcipua & difficilima indicatio, quæ à quantitate petitur. in qua cum præcipue elucere debeat prudentia Medici:

opera

II.

Quantum
sit agendum.

Vires tenenda.

Opera danda ut minus potius quam nimium (si-
 ve alterandum, siue vacuandum sit) egisse vi-
 deatur. Præstat enim viribus integris morbi
 materiam aliquam in corpore remanere: quam
 iis fractis & debilitatis ad morbi curationem
 omnia referre, Tertius scopus ad *Qualitatem*
 agendi directus est: videlicet, qua ratione cura-
 tio perfici debeat, id est, quomodo sit operan-
 dum. ut cum corpus refrigeratum, calefacien-
 dum est, hoc est, forma morbi tollenda; vel usu
 calidorum actu, vel potentia talium: vel frictio-
 ne, vel motu, item si materia peccat: an inediã
 hoc fieri oporteat: an missione sanguinis, an
 vero pharmaco, vel aliqua diversione per liga-
 turas, frictiones, vel per enemata. Sumitur au-
 tem indicatio modi agendi; à multis coindi-
 cantibus: præcipue verò à consuetudine ægri,
 ut quidam facilius potionibus; quidam aliis
 medicamentis curantur. Præcipue verò à pro-
 prietatibus individuis, quas Græci *ἰδιοσυγκρά-
 σιας* vocant, ut quod nonnulli natura abhor-
 rent a Rhabbaro; vel assumentes enemata in
 syncopen incidunt. Item à conditione ægri.
 Aliter enim tractatur rusticus robustus; aliter
 delicatus aliquis. Scopus autem, quem tempus
 operandi præscribit (cum occasio sit præceptus)
 diligenter Medico attendendus: ne quid in-
 tempestive egisse videatur. Observandum igitur
 tempus morbi: sitne morbus in principio,
 augmento, statu, vel de declinatione. Tot n. sunt
 morborum temporatam universalialia: quam
 particularia. Et sciendum, Auxilia quæ in prin-
 cipio profunt: in statu, vel declinatione locum
 raro habere, imo in statu præsidii Medicis, sic-

III.

Qualitas.

III.

*Tempus
morbi.*

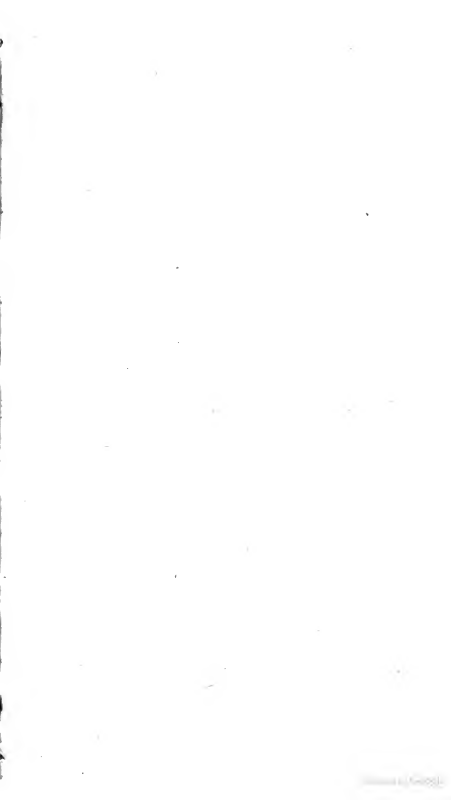
ut in universali declinatione nihil turbandum est, scopus vero, quē locus affectus monstrat, seu à quo; in quo; & per quē fiat operatio; sumpta indicatione à situ; & connexione seu colligantia unius partis cum altera, recte petitur. Si tum spectamus; cū an hæreat morbus, vel materia morbum faciens in superficie; vel in profundo, observamus, ac si indicatione sumpta ab eo, qui affectus exterius vel interius lædant, remedia adhibemus. Hic quoque colligantia, connexio, & ductuum ratio spectatur. Sic cum gibba pars epatis connexa sit venæ cavæ descendenti: ea affecta expurgare materiam volentes; urinam provocamus. Concava vero læsa ope venarum Melsaraicarum tendentium intestina; per ventrem expurgamus. Habemus igitur methodo monstratos quinque scopos à quibus totidem indicationes curandi generales petuntur; cum scilicet rationem medicationis seu applicationis remedii, considerata substantia, id est, forma & materia morbi; sive quantitate; sive qualitate ac modo agendi, sive occasione atque tempore; sive convenienti loco à quo, in quo, & per quē operamur, petimus. Et quando circa subjecta individua versamur; generalibus scopis distinctis ad distinctas & certas indicationes animum advertimus. Instrumenta autem quibus actio Medici perficitur, cum præfixo scopo sanitatem consequi, indicationibus; ut dixi, prælucentibus studet; tria sunt generalia videlicet, recta victus ratio, pharmacia & chirurgia. atque de iis singulis cū Hippocrates tam aphoristice; quam proposita doceri

v.
Locus affectus & situs

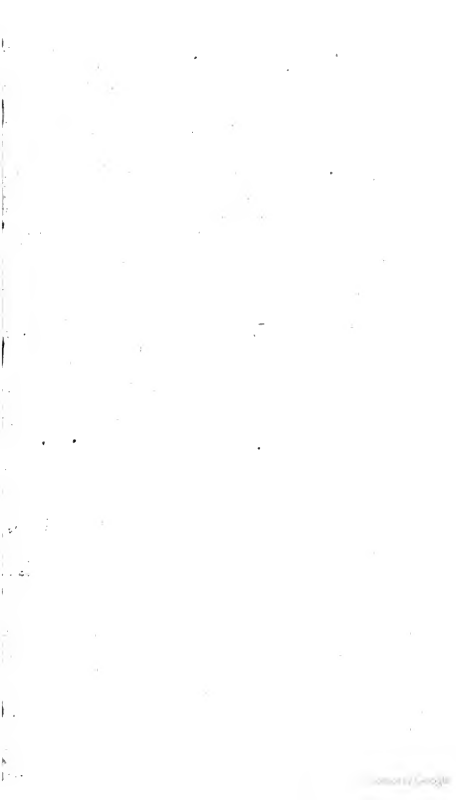
Instrumenta curandi
tria.

doctrina perspicua, eaq; multis in locis exemplis declarata, agat: ad Hippocratem, & ejus interpretem Galenum Medicinæ studiosos ablegamus. Hoc ad extremum admonentes, semper medico illud Hippocraticum, quod supra posui tenendum, *φύσις νόσῳ ἀντιγίαι*, & Naturam, id est, vim illā quæ motus actiones in corpore ciet, tanquam intrinsecam causam principem locum in tuenda atque recuperanda sanitate habere, Medicum naturæ administrum esse, & si ille integre partes suas exequi possit, ita spectatorem, ne quo modo res non naturales & extrinsecus advenientes impedimentum adferant. Ubi vero Natura succumbit, à Medico erigenda, certoque statuendum nisi ea medicamenta ad actum deducat, ut loquuntur Medici, actum acturum. Imo in fracturis, rupturis & membris luxatis ac emotis. Natura opem non ferente rectè & feliciter succedit. Quo magis eorum stultitia admiranda, qui in certis & expertis, ut ajunt, medicamentis atque Chymica industria præparatis omnem spem *Chymicam* morborum curandorum ponunt, & in iis adhibendis tam audaces sunt, ut ne quidem arte Medica & præceptis, quorū authores & interpretes vituperant, opus putent. Sed cum istorū hominum insania non libet rixari. Hæc autem pro typo, universam doctrinā Hippocraticam per synopsis ostendente, proposuimus. Is si diligenter Medico in cōspectu fuerit; & ad illius, quasi absolutionem omne studiū, diligentiam, & operā converterit; haud dubie fœlices in arte progressus, Deo studia & actiones benigne fortunante, est facturus.

AD1 1461080

C.72.

1875